Academia de Ştiinţe a Moldovei

Institutul Naţional de Cercetări Economice

Ministerul Economiei al Republicii Moldova

TENDINŢE în ECONOMIA MOLDOVEI

Nr. 11 (trim. III) 2013

ISSN 1857-3126

Chişinău

Supported by the European Union High Level Policy Advice Mission to the Republic of Moldova

ISSN 1857-3126

ECHIPA TEM:
Alexandru Stratan, Olga Timofei, Tatiana Colesnicova, Victoria Clipa, Viorica Popa, Veronica Vragaleva, Alexandra Novac, Eugenia Lucaşenco, Corina Gribincea, Sergiu Gherboveţ, Zaharia Olarescu

Această ediţie a fost pregătită cu suportul acordat de Proiectul EUHLPAM, finanţat de Uniunea Europeană şi implementat de PNUD Moldova.

Echipa *TEM* este recunoscătoare pentru cooperare instituţiilor publice din Republica Moldova: Ministerul Economiei, Ministerul Finanţelor, Banca Naţională a Moldovei, Biroul Naţional de Statistică.

Toate drepturile sunt rezervate. Nici o informaţie din această publicaţie nu poate fi retipărită sau reprodusă sub nici o formă fără permisiunea scrisă a INCE.

Publicaţia "Tendinţe în Economia Moldovei" este o ediţie trimestrială produsă cu asistenţa Misiunii Uniunii Europene de Consiliere în Politici Publice pentru Republica Moldova. Conţinutul acestei publicaţii este responsabilitatea exclusivă a autorilor şi nu reflectă punctul de vedere al Uniunii Europene.

© Institutul Naţional de Cercetări Economice al AŞM

Pentru informaţii adiţionale Vă rugăm să ne contactaţi:

Institutul Naţional de Cercetări Economice
2064, RM, Chişinău, Str. Ion Creangă, 45
Tel: (+ 373 22) 50-11-00, Fax: (+ 373 22) 74-37-94
e-mail: iefs@iefs.md, web site: www.iefs.md

CUPRINS

Principalele evenimente sociale şi economice
din Republica Moldova 7

Rezumatul ediţiei 10

Capitolul I. PRODUCȚIA 16

Capitolul II. PREȚURI ŞI RATE DE SCHIMB 22

Capitolul III. FINANȚE 27

Capitolul IV. SECTORUL EXTERN 47

Capitolul V. MEDIUL DE AFACERI 68

Capitolul VI. SECTORUL SOCIAL 73

ANEXE STATISTICE 87

DATE GENERALE

Denumirea oficială	REPUBLICA MOLDOVA
Capitala	Chişinău
Preşedinte	Nicolae Timofti
Preşedintele Parlamentului	Igor Corman
Prim-ministru	Iurie Leancă
Parlamentul Republicii Moldova	101 deputaţi (Partidul Comuniştilor din Republica Moldova – 33, Partidul Liberal Democrat din Moldova – 31, Partidul Democrat din Moldova – 16, Partidul Liberal – 12, Deputaţi neafiliaţi – 9)
Obținerea independenței	27 august 1991
Suprafața	33,8 mii km^2
Unităţi administrative	32 raioane, 5 municipii (Chişinău, Bălţi, Bender, Comrat, Tiraspol), UTA Găgăuzia, Unităţile administrativ-teritoriale din stânga Nistrului
Populația stabilă	3559,5 mii locuitori
Principalele religii	ortodoxă (93,34%), protestantă (1,98%), creştină de rit vechi (0,15%), catolică (0,14%), etc.
Moneda națională	Leu moldovenesc (1 USD = 12,7675 MDL, 1 EUR = 16,9094 MDL)

ABREVIERI

ACECL	-	Acordul Central European al Comerţului Liber
ACR	-	Avantajul Comparativ Relevat
AGCS	-	Acordul General asupra Comerţului cu Servicii
AHPCC	-	Analiza hazardului şi punctul critic de control
AID	-	Asociaţia Internaţională pentru Dezvoltare
ALSAC	-	Acord de Liber Schimb Aprofundat şi Cuprinzător
ATP	-	Preferinţe Comerciale Autonome
BERD	-	Banca Europeană pentru Reconstrucţie şi Dezvoltare
BIM	-	Biroul Internaţional al Muncii
BMA	-	Biroul Migraţie şi Azil
BNP	-	Bugetul Naţional Public
BNS	-	Biroul Naţional de Statistică
BPA	-	Bune practici agricole
BTC	-	Bariere Tehnice în Comerţ
CBN	-	Certificatele Băncii Naţionale
CE	-	Comisia Europeană
CNPF	-	Comisia Naţională a Pieţei Financiare
CNT	-	Capital Normativ Total
CPE	-	Coeficientul protecţiei efective
CSCI	-	Clasificatorul Standard de Comerţ Internaţional
CSI	-	Comunitatea Statelor Independente
CT	-	Contingent Tarifar
DPI	-	Drepturile Proprietăţii Intelectuale
DST	-	Drepturi Speciale de Tragere
EAD	-	Echivalent ad-valorem
FMI	-	Fondul Monetar Internaţional
INCE	-	Institutul Naţional de Cercetări Economice
IHH	-	Indicele Herfendahl-Hirschman
IMM	-	Întreprinderi Mici şi Mijlocii
IPC	-	Indicele Preţurilor de Consum
IPP	-	Indicele Preţului de Producţie
IPPI	-	Indicele Preţurilor Producţiei Industriale
ISD	-	Investiţii Străine Directe

IVF	-	Indicele Volumului Fizic
IVU	-	Indicele Valorii Unitare
MAIA	-	Ministerul Agriculturii şi Industriei Alimentare
MDL	-	Leu Moldovenesc
MF	-	Ministerul Finanţelor
MSF	-	Măsuri sanitare şi fitosanitare
BNM	-	Banca Naţională a Moldovei
NCMF	-	Naţiunea cea mai Favorizată
NEER	-	Rata Nominală Efectivă de Schimb
NPC	-	Coeficientul Protecţiei Nominale
ODIMM	-	Organizaţia pentru Dezvoltarea Întreprinderilor Mici şi Mijlocii
OIM	-	Organizaţia Internaţională a Migraţiei
OMC	-	Organizaţia Mondială a Comerţului
OMS	-	Organizaţie de Microfinanţare
ONU	-	Organizaţia Naţiunilor Unite
APC	-	Acordul de Parteneriat şi Cooperare
PIB	-	Produsul Intern Brut
RC	-	Rata de concentrare
REER	-	Rata Reală Efectivă de Schimb
SGP	-	Sistemul Generalizat de Preferinţe
TEM	-	Tendinţe în Economia Moldovei
TN	-	Transnistria
TVA	-	Taxa pe Valoare Adăugată
UE	-	Uniunea Europeană
USD	-	Dolar SUA
UTA	-	Unitate teritorial-administrativă
VAB	-	Valoare adăugată brută
VMS	-	Valorile mobiliare de stat
MAIB	-	Moldova Agroindbank

PRINCIPALELE EVENIMENTE SOCIALE ŞI ECONOMICE DIN REPUBLICA MOLDOVA

10 iulie

China va acorda Republicii Moldova ajutor nerambursabil în valoare de peste opt milioane dolari (50 de milioane de yuani) şi asistenţă tehnică pentru studenţii moldoveni. Proiectele de asistenţă pentru Republica Moldova au scopul de a fortifica relaţiile dintre cele două ţări, va contribui la ameliorarea condiţiilor de viaţă ale populaţiei, dezvoltarea economică şi socială a ţării, la crearea locurilor de muncă.

10 iulie

Guvernul Republicii Moldova a aprobat o hotărâre la iniţiativa Ministerului Economiei cu privire la crearea parcului industrial „Răut" în municipiul Bălţi, în cadrul căruia vor fi atrase investiţii totale în mărime de 25 de milioane de euro, inclusiv în renovarea infrastructurii tehnice şi de producţie şi a imobilelor viitorilor rezidenţi ai Parcului industrial. Potrivit studiului de fezabilitate, crearea Parcului Industrial „Răut" va stimula atragerea investiţiilor străine şi a tehnologiilor inovaţionale, care vor contribui la creşterea economică datorită creării unor noi capacităţi de producţie şi va crea circa 1300 de noi locuri de muncă, dar va atrage în regiune şi noi consumatori şi plătitori de taxe.

22-24 iulie

O delegaţie de rang înalt de la Banca Europeană pentru Reconstrucţie şi Dezvoltare (BERD), condusă de Olivier Descamps, director executiv pentru Turcia, Europa de Est, Caucaz şi Asia Centrală a vizitat Republica Moldova în perioada 22-24 iulie 2013. Această vizită vine înaintea revizuirii planificate a strategiei BERD pentru Moldova pentru următorii trei ani şi evidenţiază angajamentul ferm al Băncii pentru stimularea reformelor în Moldova, în special în domeniul combaterii corupţiei şi asigurării unui mediu legal deschis şi stabil pentru agenţii economici şi pentru dezvoltare.

14 august

A avut loc ceremonia oficială de învestire în funcţie a noului ministru al Finanţelor. Anatol Arapu a depus jurământul în faţa preşedintelui Republicii Moldova.

27 august

A fost dat startul lucrărilor de construcţie a gazoductului Iaşi-Ungheni. Evenimentul a avut loc în prezenţa prim-ministrului Iurie Leancă, omologului său român, Victor Ponta şi a comisarului european pentru energetică Gunther Oettinger. Toţi trei au subliniat că această zi este una istorică pentru securitatea energetică a Republicii Moldova. Comisarul european pentru energetică, Gunther Oettinger, a dat asigurări că UE va finanţa şi alte proiecte de interconexiune dintre Republica Moldova şi România. În total proiectul va costa circa 20 de milioane de euro. Uniunea Europeană urmează să acorde, pentru interconectarea reţelelor de gaze, şapte milioane de euro. Din suma totală, Republica Moldova va obţine trei milioane de euro, iar României îi revin patru milioane.

4 septembrie

Republica Moldova ocupă locul 89 din 148 în Clasamentul Global al Competitivităţii 2013-2014 (Global Competitiveness Index 2013-2014), realizat de Forul Economic Mondial. Ţara noastră a coborât două poziţii, deşi punctajul (3,94) acordat a crescut nesemnificativ. Potrivit clasamentului, problemele cu care se confruntă Republica Moldova sunt: corupţia (19,8), instabilitatea

politică (18,5), instabilitatea guvernamentală (11,2), birocraţia guvernamentală ineficientă (7,6) şi legislaţia fiscală (7,6). Republica Moldova deţine un loc nefavorabil: inovaţii (locul 138), dimensiunea pieţei (locul 124) şi gradul de dezvoltare a mediului de afaceri (locul 125). Cel mai bine ţara noastră se poziţionează la capitolele disponibilitatea tehnologică (locul 64), mediul macroeconomic (locul 77) şi infrastructura (locul 88).

4 septembrie

Aeroportul Internaţional Chişinău a fost concesionat pentru jumătate de secol. Cabinetul de miniştri a aprobat raportul privind rezultatele concursului de selectare a concesionarului. Potrivit documentului, compania care va primi în gestiune Aeroportul din Chişinău este „UK Komaks" din oraşul Habarovsk, Federaţia Rusă.

10 septembrie

Serviciul Sanitar al Federaţiei Ruse a anunţat interzicerea importului de vinuri din Republica Moldova. Potrivit experţilor ruşi în loturile de vinuri moldoveneşti importate în Federaţia Rusă a fost depistată „o cantitate exagerată de plastifianţi".

16 septembrie

Banca Naţională a Moldovei a anunţat despre crearea Consiliului Naţional de Plăţi. Noua structură se doreşte a fi un forum profesionist pentru susţinerea şi promovarea plăţilor fără numerar. Componenţa acestuia va include reprezentanţii mai multor instituţii de stat şi private, iar în calitate de preşedinte va fi desemnat unul dintre viceguvernatorii BNM. CNP este conceput drept un forum profesionist de consultare la nivel înalt între diverse instituţii publice şi private pentru susţinerea funcţionării sigure şi stabile a sistemului de plăţi din Republica Moldova. Consiliul va urmări ca serviciile de plată să corespundă cererilor de piaţă. CNP va fi format din reprezentanţi ai managementului superior de la Ministerul Finanţelor, Ministerul Economiei, Ministerul Tehnologiei Informaţiei şi Comunicaţiilor.

16 septembrie

Un incubator de afaceri, care va găzdui până la 20 de întreprinderi, a fost inaugurat în comuna Coşniţa din raionul Dubăsari. Proiectul îşi propune să creeze cel puţin 60 de locuri de muncă şi să majoreze numărul activităţilor economice competitive. 70 la sută din întreprinderi vor presta servicii, iar celelalte vor produce. Incubatorul de Afaceri din Coşniţa a fost creat cu suportul financiar al Uniunii Europene, în cadrul Programului „Stimularea Economică în Zonele Rurale.

16 septembrie

Preşedintele Parlamentului Republicii Moldova, Igor Corman, a avut o întrevedere cu Frank Heemskerk, director executiv al Băncii Mondiale. Discuţiile au avut loc în contextul deciziei Consiliului directorilor executivi al Grupului Băncii Mondiale de a acorda Republicii Moldova în perioada 2014-2017 o finanţare totală în valoare de 570 de milioane dolari, potrivit noii Strategii de parteneriat cu Republica Moldova. Igor Corman a exprimat gratitudine pentru sprijinul acordat Republicii Moldova de către Banca Mondială, unul din principalii parteneri de dezvoltare ai ţării. Potrivit directorului executiv al Băncii Mondiale, strategia de parteneriat cu Republica Moldova va acorda asistenţă ţării pe trei piloni principali: sporirea competitivităţii, consolidarea capitalului uman şi diminuarea riscurilor sociale, precum şi protecţia mediului. Totodată, strategia este aliniată la obiectivele de dezvoltare ale Republicii Moldova şi va asigura valorificarea potenţialului de dezvoltare economică şi de creştere a nivelului de trai.

18 septembrie

Guvernul a aprobat Foaia de parcurs pentru eliminarea barierelor în afaceri. Foaia de parcurs prevede circa 90 de măsuri legislative şi normative şi include o serie de acţiuni în domenii-cheie de politici, cu impact direct asupra businessului: administrarea fiscală, comerţul transfrontalier şi administrarea vamală, concurenţa, accesul la finanţare şi la o justiţie eficientă şi credibilă. Aceasta va conduce la înlăturarea constrângerilor critice, va spori competitivitatea firmelor moldoveneşti şi va face posibil ca economia să beneficieze la maximum de regimurile comerciale preferenţiale cu CSI şi UE. Măsurile sunt orientate, în special, spre beneficiul întreprinderilor mici şi mijlocii şi prevăd simplificarea condiţiilor la toate etapele unei afaceri – de la înfiinţare până la lichidarea acesteia.

20 septembrie

Preşedintele AŞM, acad. Gheorghe Duca, a avut, la 20 septembrie curent, o întrevedere cu Şeful Delegaţiei Uniunii Europene în Republica Moldova, Pirkka Tapiola, aceasta fiind prima întâlnire cu diplomatul european de la începutul misiunii sale în Republica Moldova. În cadrul întrevederii, preşedintele AŞM a prezentat o informaţie generală despre sistemul de cercetare, dezvoltare şi inovarea (CDI) a Republicii Moldova, administrarea ştiinţei, reformele care, actualmente, se implementează în domeniul CDI, acţiunile ce urmează a fi întreprinse în perioada imediat următoare. Preşedintele AŞM a făcut, de asemenea, o trecere în revistă a priorităţilor comunităţii ştiinţifice, punctând aspectele principale ale acestora. Un subiect aparte l-a constituit cooperarea comunităţii ştiinţifice a Republicii Moldova cu Uniunea Europeană, în special, integrarea comunităţii ştiinţifice din Republica Moldova în spaţiul european de cercetare. S-au discutat rezultatele cercetătorilor noştri în cadrul Programului Cadru 7 al UE (PC7), Republica Moldova fiind prima ţară din cadrul Parteneriatului Estic, asociată la acest program. Părţile au discutat, totodată, perspectivele de viitor, în special, subiectul asocierii Republicii Moldova la următorul Program Cadru „Orizont 2020”, implicit, paşii ce urmează a fi întreprinşi de Academia de Ştiinţe a Moldovei în perioada următoare.

26 septembrie

5,5 milioane lei vor fi alocaţi în acest an în calitate de ajutor material pentru persoanele de vârsta a treia. Banii vor fi oferiţi prin fondurile locale de susţinere socială a populaţiei.

Categoriile de beneficiari vor fi stabilite de reprezentanţii fondurilor, în comun cu administraţiile publice locale şi comisiile obşteşti speciale.

REZUMATUL EDIȚIEI

Producţia

În pofida incertitudinilor survenite din mediul extern, evoluţia PIB în primele nouă luni ale anului, indică asupra unei performanţe cantitative foarte bune a economiei naţionale în 2013. Conform datelor oficiale, creşterea volumului PIB în această perioadă a atins nivelul de 8%, însumând 73312 mil. lei. În primele trei trimestre economia a continuat să crească cu 3,5%, şi corespunzător 6,1%, 12,9%, Republica Moldova plasându-se printre ţările cu cele mai bune performanţe la acest capitol în regiune.

De menţionat că, al doilea an la rând, factorul determinant al evoluţiei PIB a fost situaţia din sectorul agricol. În anul precedent, sectorul agricol a redus din creşterea PIB – 2,5%, în primele nouă luni ale anului curent, însă, acesta a avut cea mai mare contribuţie pozitivă – (+) 3,7%. Restabilirea situaţiei în sectorul agricol, pe lângă ameliorarea situaţiei economice a principalilor parteneri economici au impulsionat la rândul său şi industria, a cărei contribuţie la creşterea PIB a fost de 1%, în creştere cu 0,8% faţă de influenţa produsă în perioada similară a anului precedent.

La fel evoluţiile din sectorul agricol au determinat sporirea contribuţiei acestuia la structura PIB cu 1,7 p.p., reducându-se în schimb, ponderea serviciilor de la 62,1% la 59,5%.

Per ansamblu, situaţia economică pare a fi oarecum incertă încă, iar mediul de afaceri şi consumatorii finali, reticenţi în a-şi majora cheltuielile şi investiţiile. Activitatea investiţională rămâne a fi relativ modestă, formarea brută de capital fix sporind în primele 9 luni cu doar 3,2%.

Activitatea comercială exterioară s-a extins în perioada respectivă, reflectându-se printr-o rată accelerată a exporturilor de bunuri şi servicii, comparativ cu perioada similară a anului precedent, dar şi cu creşterea importurilor (+8,6% vs. importuri +5,3%). În termeni absoluţi însă, deficitul balanţei comerciale continuă să crească.

Preţuri şi rate de schimb

În perioada ianuarie-septembrie 2013 indicele preţurilor de consum s-a menţinut în limitele ţintite de BNM pentru anul curent. În primele 9 luni ale anului 2013 s-a înregistrat un ritm de creştere al IPC de 4,5%, comparativ cu perioada similară a anului trecut. Accelerând uşor în luna octombrie 2013 până la 4,7%. La creşterea idicelului preţurilor de consum cel mai mult au contribuit creşterea preţurilor la produsele alimentare.

În perioada ianuarie-septembrie 2013 au cunoscut creşteri neuniforme şi alţi indici ai preţurilor:

- preţurile producţiei industriale au crescut cu 3,1%, faţă de aceeaşi perioadă din 2012. Cele mai mari majorări de preţ în industria prelucrătoare pentru această perioadă a fost înregistrată la fabricarea vinului, crescând cu 11,5% comparativ cu aceeaşi perioadă a anului trecut, păstrându-şi tendinţa de creştere şi în luna octombrie.

- în sectorul construcţiilor preţurile, la fel, au avut o evoluţie ascendentă, acestea majorându-se cu 7,8% comparativ cu perioada similară a anului precedent.

- cu 15,5% faţă de ianuarie-septembrie 2012 s-au redus preţurile producătorului la produsele agricole.

În perioada ianuarie-septembrie 2013 s-a înregistrat un curs mediu de 16,4 MDL/EUR, ceea ce reprezintă o depreciere impunătoare, de 6,6%, comparativ cu perioada similară anului 2012. Cele mai mari deprecieri a monedei naţionale au fost înregistrate în trimestrul III al anului 2013,

când cursul mediu de schimb a fost de 16,9 MDL/EUR, depreciindu-se cu 10,5%, comparativ cu perioada similară a anului trecut.

Evoluţia leului faţă de dolarul SUA s-a realizat în acelaşi sens ca şi faţă de moneda unică europeană, depreciindu-se în primele nouă luni ale anului 2013 cu 3,2%, comparativ cu perioada similară a anului precedent. Cursul mediu de schimb în această perioadă a fost 12,4 MDL/USD. În trimestrul III cursul mediu de schimb a monedei naţionale a fost de 12,8 MDL/USD, leul depreciindu-se faţă de dolarul SUA cu 7,6%, comparativ cu aceeaşi perioadă a anului precedent.

Deprecierea monedei naţionale în trimestrul III 2013 se datorează politicii monetare promovate de BNM în vederea ajustării evoluţiilor economice interne cu politicile macroeconomice promovate de autorităţi.

Finanţe publice

Examinând structura veniturilor BPN în primele nouă luni ale anului 2013 se observă că partea dominantă continuă să fie formată din venituri fiscale (89,5%), valoarea acestora, majorându-se cu 2712,3 mil. MDL sau cu 13,3%, comparativ cu perioada similară a anului precedent. Totodată, încasările nefiscale în perioada examinată au scăzut cu 35,3 mil. MDL sau cu 3,3%.

Făcând o analiză a structurii cheltuielilor din BPN în primele nouă luni ale anului 2013 se observă că partea predominantă continuă să cuprindă cheltuielile de ordin social (69,4%), ponderea acestora majorându-se cu 4,4 puncte procentuale, comparativ cu perioada similară a anului precedent. Din total cheltuieli de ordin social, ponderea cea mai importantă o au cheltuielile privind asigurarea şi asistenţa socială (50,9%), care arată o creştere (+7,9%), pornind de la datele similare ale anului 2012.

Executarea bugetului public naţional în nouă luni ale anului 2013 a rezultat cu un deficit în mărime de 642,5 mil. MDL.

Potrivit situaţiei din 30 septembrie 2013, soldul datoriei publice s-a majorat comparativ cu finele anului 2012 cu 2 103,8 mil. MDL sau cu 7,2%, iar soldul datoriei de stat a constituit 22822,7 mil. MDL, majorându-se cu 1637,9 mil. MDL comparativ cu începutul anului.

Ca evoluţie, se observă o tendinţă ascendentă a datoriei de stat externe faţă de creditorii multilaterali. În acelaşi timp, datoria de stat externă faţă de creditorii bilaterali şi cei comerciali a continuat să se diminueze.

Acumularea veniturilor în bugetul Transnistriei în nouă luni ale anului 2013 a fost cu 1,1% mai mare ca veniturile înregistrate în perioada similară a anului 2012. Comparativ cu valoarea planificată, au fost acumulate cu 25,6% mai mult.

Sectorul bancar

În primele nouă luni ale anului 2013, evoluţia sistemului bancar din Republica Moldova a consemnat tendinţe pozitive de dezvoltare la principalii indicatori. În pofida agravării situaţiei la S.A. Banca de Economii continuă să fie stabilă, cu suficiente lichidităţi şi cu o bună capitalizare, fapt ce permite rezistenţa băncilor la diverse şocuri şi perturbări imprevizibile.

În acelaşi timp menţionăm că, în primele nouă luni ale anului 2013, instituţia financiară S.A. Banca de Economii, înregistrează o scădere a principalilor indicatori (depozite şi credite). Dacă la 30.09.2012 după soldul creditelor bancare instituţia financiară deţinea o cotă de piaţă – 7,5%, atunci la 30.09.2013 deţine 4%. Prin urmare, instituţia financiară a acordat mai puţine credite (soldul creditelor – 1558,3 mil.MDL) cu 903,6 mil.MDL sau 36,7% faţă de 30.09.2012.

Pe parcursul anului 2013, volumul depozitelor noi atrase se caracterizează printr-o evoluţie negativă, o scădere accentuată a fost înregistrată în luna martie 2013, însă în a doua jumătate a

anului se observă o uşoară îmbunătăţire. Respectiv, în perioada septembrie 2012 – septembrie 2013, în structura depunerilor în valută străină, se observă o scădere de 26%, consemnând o descreştere la ratei medii a dobânzii la depozitele atrase cu 0,61 p.p. Tot în a doua jumătatea a anului 2013, volumul creditelor noi acordate menţine un trend pozitiv, astfel în luna septembrie băncile au acordat credite noi cu 2,7% mai mult faţă de septembrie 2012.

Politica monetară

În perioada ianuarie – septembrie 2013 BNM a promovat politica monetară ajustându-şi acţiunile în dependenţă de conjunctura economică. În condiţiile menţinerii preţurilor în ritmuri de creştere temperate şi lipsei de presiuni inflaţioniste majore politica monetară promovată a rămas şi în continuare relaxată.

În decursul primelor nouă luni ale anului 2013, indicatorii monetari au înregistrat o evoluţie ascendentă. Masa monetară în perioada de analiză, a înregistrat o creştere de 22,7% faţă de 30.09.2012. Ratele instrumentelor politicii monetare au fost constante pe parcursul primului trimestru al anului 2013, în timp ce în trimestrul II nivelul acestora au fost diminuate. Astfel, în al II-lea trimestru 2013, BNM a diminuat cu 1,0 p.p. rata de bază, al cărei nivel, începând cu 29 aprilie 2013 a constituit 3,5%, rămânând la acelaşi nivel şi în trimestrul III. Rata de bază la creditele acordate pe termen lung (mai mare de 5 ani), s-a redus la sfârşitul lunii aprilie de la 5% la 4% anual.

În trimestrul III, BNM şi-a intensificat intervenţia pe piaţa valutară. În vederea menţinerii ratei inflaţiei la nivelul stabilit BNM a recurs la procurări masive de valută, îndeosebi în lunile august şi septembrie 2013.

Sectorul extern

Evoluţia sectorului extern în primele nouă luni ale anului 2013 indică asupra faptului că economia naţională şi a principalilor parteneri economici externi nu şi-au revenit complet, fapt ce, inevitabil, se resimte în dezvoltarea economică a ţării. Totodată, principalul risc al anului 2013 a venit din partea partenerilor estici. Ucraina a intrat în recesiune, economia Federaţiei Ruse a temperat şi, în plus, din luna septembrie au fost impuse o serie de interdicţii pentru unele produse moldoveneşti pe această piaţă.

Acest fapt s-a reflectat printr-o performanţă redusă a comerţului exterior cu ţările CSI. Exporturile spre aceste ţări, începând cu trimestrul doi şi până în luna noiembrie, cu excepţia a două luni, au fost în descreştere comparativ cu perioadele similare ale anului 2012, ceea ce a determinat o descreştere a cotei ţărilor CSI în structura exporturilor. În primele trei trimestre ale anului 2013 aceasta s-a redus cu 3 p.p. comparativ cu perioada similară a anului precedent, iar în perioada ianuarie – noiembrie scăderea a fost şi mai semnificativă – de 4,4%.

Descreşterea preţurilor mondiale pentru o serie de produse, în special agroalimentare au reţinut creşterea valorii unitare a exporturilor, însă datorită producţiei bune din anul 2013, descreşterea preţurilor de export a fost compensată de sporirea volumului exportat. Produsele cu cea mai mare influenţă asupra exporturilor din perioada respectivă au fost anumite produse agroalimentare (grâul, seminţele de floarea soarelui, orzul, sucurile de fructe şi legume, vinurile etc.), cablurile, produsele farmaceutice ş.a. Un aspect aparte îl constituie sporul exporturilor spre pieţele europene, în special în trimestrul III şi spre alte pieţe, exclusiv UE şi CSI, ultimele avansând în structura exporturilor pentru primele nouă luni ale anului cu 3,6 p.p.

La fel, s-a produs şi o modificare a structurii importurilor în defavoarea ţărilor CSI, în primele trei trimestre atestându-se o reducere a valorii unitare şi cantităţii de gaz natural importat. În scădere a fost şi valoarea importului de benzen, în acest context, reducându-se cota combustiilor în total importuri.

Creşterea mai lentă a importurilor în comparaţie cu cea a exporturilor, surplusul înregistrat în comerţul cu servicii, precum şi creşterea veniturilor din compensarea pentru munca prestată de către rezidenţi, nerezidenţilor şi a transferurilor personale, au permis evitarea degradării soldului contului curent al balanţei de plăţi, care s-a menţinut aproximativ în limitele nivelului înregistrat în perioada similară a anului 2012.

Mediul de afaceri

Numărul întreprinderilor înregistrate de Camera Înregistrării de Stat a crescut nesemnificativ în T III 2013 comparativ cu aceeaşi perioadă a anului precedent, indicele constituind 100,07%. Astfel, potrivit datelor Camerei Înregistrării de Stat, în Registrul de stat au fost trecute 1379 de întreprinderi noi în T III 2013.

Numărul întreprinderilor radiate în trimestrul III 2013 a constituit 657 de unităţi sau cu 22,2% mai puţin decât în aceeaşi perioadă a anului precedent.

Potrivit datelor Biroului Naţional de Statistică în perioada ianuarie-septembrie 2013 s-a înregistrat o creştere cu 2,1% (în preţuri comparabile) a venitului din vânzări la întreprinderile cu genul principal de activitate comerţul cu amănuntul faţă de perioada similară a anului 2012.

Cifra de afaceri la întreprinderile cu genul principal de activitate comerţul cu ridicata (în preţuri curente) a înregistrat o creştere cu 8,1% în perioada ianuarie-septembrie 2013 comparativ cu perioada similară a anului precedent. Întreprinderile din regiunea Centru, mun. Chişinău şi UTA Găgăuzia s-au remarcat printr-o creştere semnificativă a cifrei de afaceri (o creştere cu 17,0% în regiunea Centru, 9,9% în mun. Chişinău şi 15,9% UTA Găgăuzia).

În lunile ianuarie-septembrie 2013, indicele valoric al cifrei de afaceri la întreprinderile cu activitate principală de servicii de piaţă prestate populaţiei s-a majorat cu 9,1% (în preţuri comparabile) faţă de perioada similară a anului 2012. În această perioadă, doar întreprinderile din regiunea de Nord au înregistrat o diminuare a cifrei de afaceri comparativ cu perioada ianuarie-septembrie 2012.

Cât priveşte indicele valoric al cifrei de afaceri la întreprinderile cu activitate principală de servicii de piaţă, prestate în special întreprinderilor, în ianuarie-septembrie 2013 s-a înregistrat majorare cu 5% (în preţuri curente) faţă de perioada similară a anului 2012. Întreprinderile din regiunea Centru au înregistrat o diminuare a cifrei de afaceri (cu -14,4%).

Sectorul social

Situaţia demografică. În ianuarie-septembrie 2013, numărul născuţilor-vii total pe ţară a constituit 27960 pers., fiind în scădere cu 5,5%, comparativ cu aceeaşi perioadă a anului precedent. Rata natalităţii a constituit 10,5 născuţi-vii la 1000 locuitori. Numărul celor decedaţi a constituit 27907 pers. Mortalitatea generală a înregistrat o scădere de 5,4% comparativ cu anul trecut. Rata mortalităţii a constituit 10,5 decedaţi la 1000 locuitori. Sporul natural a constituit 0,02 pers. la 1000 locuitori, faţă de 0,05 pers. la 1000 locuitori în ianuarie-septembrie 2012. Numărul copiilor decedaţi în vârstă sub 1 an în această perioadă a constituit 266 pers. şi s-a micşorat cu 19 pers. comparativ cu aceeaşi perioadă a anului precedent. Rata mortalităţii infantile constituind 9,5 decedaţi în vârstă sub un an la 1000 născuţi-vii. Numărul căsătoriilor total pe republică a constituit 18039, fiind în creştere cu 1,6% faţă de perioada similară a anului precedent. Rata nupţialităţii a constituit 6,8 căsătorii la 1000 locuitori. Numărul divorţurilor total pe ţară constituie 7794, fiind în creştere de 1,2% faţă de perioada similară a anului trecut. Rata divorţialităţii a alcătuit 2,9 divorţuri la 1000 locuitori.

Migrarea populaţiei. În ianuarie-septembrie 2013, potrivit Ministerului Afacerilor Interne, permis de şedere – permanentă şi temporară, au primit 1992 cetăţeni străini şi 255 repatriaţi. În

structura imigranţilor după scopul sosirii au dominat cei imigraţi la muncă – 40,7%, de familii – 37,2%, cetăţeni imigraţi la studii – 3,6%, din alte cauze – 18,4%.

În T. III 2013, conform datelor din cercetările Anchetei Forţei de Muncă realizată de BNS, numărul total al populaţiei în vârstă de 15 ani şi peste, aflată la lucru sau în căutare de lucru în străinătate a constituit 364,2 mii pers. Disparităţi pe medii în cadrul persoanelor care se află la lucru sau în căutare de lucru în străinătate în T. III 2013 s-au înregistrat: în mediul urban – 100,8 mii pers. şi în mediul rural – 263,4 mii pers.

Piaţa forţei de muncă. Conform datelor BNS, în T. III 2013 populaţia economic activă a Republicii Moldova a constituit 1328,2 mii pers., sporind cu 3,2% 41,3 mii faţă de T. III 2012. Structura privind populaţia activă s-a modificat în următorul fel: valoarea populaţiei ocupate s-a mărit de la 95,2% la 96,1%, iar a şomerilor s-a micşorat de la 4,8% la 3,9%. Rata de activitate a populaţiei de 15 ani şi peste a constituit 44,5%, fiind mai mare faţă de valoarea trimestrului respectiv al anului precedent – 43,1%. Populaţia ocupată a constituit 1276,8 mii pers., mărindu-se cu 4,3% faţă de T. III 2012. Rata de ocupare a populaţiei de 15 ani şi peste a fost de 42,7%, marcându-se printr-o creştere de 1,7 p.p. în comparaţie cu T. III 2012. Numărul şomerilor, estimat conform metodologiei BIM a fost de 51,4 mii, fiind cu 10,8 mii mai mic faţă de T. III 2012. Rata şomajului la nivel de ţară având valoarea de 3,9%, fiind mai mică faţă de T. III 2012 – 4,8%.

Veniturile disponibile ale populaţiei în T. III 2013 au constituit în medie pe o persoană pentru o lună 1755,5 MDL conform datelor Cercetării Bugetelor Gospodăriilor Casnice, sporind cu 16,6% faţă de aceeaşi perioadă a anului precedent. În termeni reali – indicele preţurilor de consum veniturilor populaţiei a atins 12,1%.

Cheltuielile medii lunare de consum ale populaţiei în T. III 2013 au constituit în medie pentru o persoană 1888,0 MDL, fiind în creştere faţă de aceeaşi perioadă a anului precedent cu 12,6%. În termeni reali cu ajustarea la indicele preţurilor de consum populaţia a cheltuit în medie cu 8,3% mai mult decât în aceeaşi perioadă a anului precedent.

Remunerarea muncii. În luna octombrie 2013, câştigul salarial mediu nominal brut a fost de 3785,4 MDL, în creştere cu 8,7% faţă de luna octombrie 2012. În sfera bugetară câştigul salarial mediu a constituit în luna octombrie curent 3221,6 MDL ceea ce este cu 0,9% mai mult faţă de luna octombrie 2012. În sectorul economic (real) câştigul salarial a înregistrat 4012,5 MDL ceea ce este cu 11,0% mai mult faţă de luna octombrie 2012. Indicele câştigului salarial real pentru luna octombrie 2013 faţă de luna octombrie 2012, calculat ca raport între indicele câştigului salarial nominal brut şi indicele preţurilor de consum, a fost de 103,8%.

Protecţia socială a populaţiei. Numărul pensionarilor aflaţi la evidenţa organelor de protecţie socială la 1 octombrie 2013 era de 656,4 mii pers. sau cu 10,7 mii pers. mai mult comparativ cu 1 octombrie 2012. Mărimea medie a pensiei (indexate) lunare fiind de 1020,9 MDL, şi sporind cu 6,6% faţă de 1 octombrie 2012.

Protecţia socială a persoanelor cu dizabilităţi. În Republica Moldova protecţia socială a persoanelor cu dizabilităţi este asigurată prin intermediul sistemului de asigurări sociale (pensii) şi prestaţii sociale, precum şi prin diverse servicii sociale. Potrivit prevederilor legii privind pensiile de asigurări sociale de stat, persoana cu grad de dizabilitate cauzată de o boală obişnuită beneficiază de o pensie de dizabilitate dacă îndeplineşte condiţiile de stagiu de cotizare, în raport cu vârsta la data constatării dizabilităţii. Astfel, mărimea medie a pensiei de dizabilitate la 1 ianuarie 2013 a constituit 779,9 MDL, iar în funcţie de gradul de dizabilitate mărimea pensiei variază de la 497,1 MDL pentru persoanele cu dizabilitate medie până la 988,1 MDL pentru cele cu dizabilitate severă. Comparativ cu anul 2008 mărimea medie a pensiei de dizabilitate a fost majorată în medie cu 42%. Cuantumul mediu al pensiei în general s-a majorat cu 48% faţă de anul 2008.

Ocrotirea sănătăţii. Morbiditatea populaţiei de unele boli infecţioase în ianuarie-septembrie 2013, conform datelor preliminare ale Ministerului Sănătăţii, se caracterizează prin majorarea cazurilor de îmbolnăviri prin hepatite virale – 139 cazuri faţă de 117 în ianuarie-septembrie 2012, infecţii acute ale căilor respiratorii cu localizări multiple, 193,8 mii cazuri faţă de 137,3 mii în ianuarie-septembrie 2012. Concomitent, au fost înregistrate mai multe cazuri de gripă – 2,4 mii cazuri faţă de 0,2 mii în ianuarie-septembrie 2012, dar şi mai puţine cazuri de parotidită epidemică, infecţii intestinale acute, varicelă etc.

Infracţiuni. În ianuarie-septembrie 2013, conform datelor Ministerului Afacerilor Interne, s-au înregistrat 27,3 mii infracţiuni sau cu 5,0% mai mult decât în perioada respectivă a anului precedent. În medie la 10 mii locuitori revin 76,7 infracţiuni înregistrate din perioada respectivă. Cel mai înalt nivel de infracţionalitate a fost consemnat în mun. Chişinău – 125,6 şi Bălţi – 92,5 crime la 10 mii locuitori. Iar cel mai redus nivel de infracţionalitate a fost înregistrat în raionul Râşcani – 33,8 crime la 10 mii locuitori.

Capitolul I

PRODUCȚIA

Rezultatele obţinute de economia naţională în primele 9 luni ale anului 2013 şi aşteptările încurajatoare ale anului în ansamblu, au surprins chiar şi cele mai optimiste prognoze. În perioada menţionată, Produsul Intern Brut (PIB), a totalizat un volum de 73,3 mild. lei, în preţuri curente de piaţă, fiind în creştere – în termeni reali – cu 8% faţă de perioada similară a anului precedent, ceea ce denotă despre o recuperare semnificativă a decalajului din anul trecut. În trimestrul III, PIB a însumat 29,9 mild. lei, marcând o creştere spectaculoasă de 12,9% faţă de trimestrul III 2012.

Factorul determinant al evoluţiei în ascensiune a economiei naţionale, în anul curent, a fost sectorul agricol, care a contribuit cu 3,7 puncte procentuale la creşterea economică totală. Roada foarte bogată din anul acesta a contribuit în măsură decisivă şi la performanţele altor ramuri şi domenii ale economiei naţionale – industria, transportul, comerţul intern şi extern.

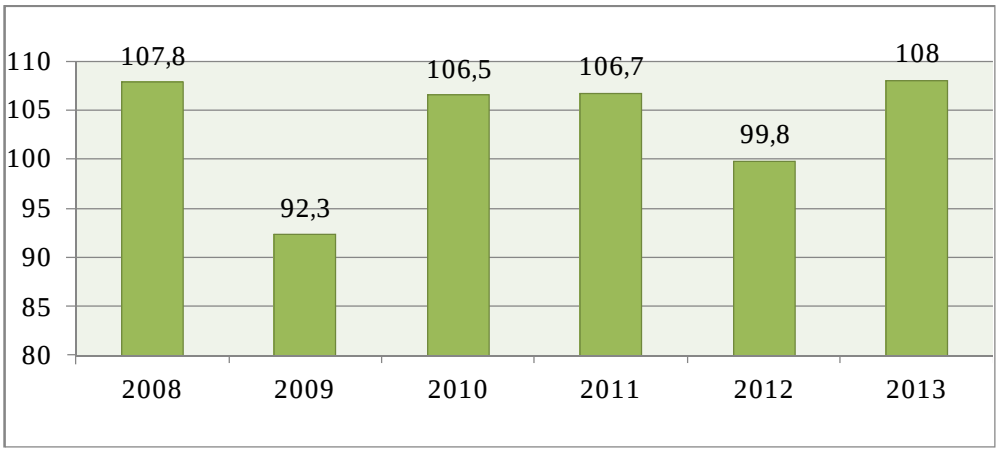

Figura 1.1. Rata anuală de creştere reală a PIB în ianuarie-septembrie 2008-2013, %
Sursa: Datele Biroului Naţional de Statistică.

Produsul intern brut pe categorii de resurse

În perioada ianuarie-septembrie, componentele PIB pe categorii de resurse, au suferit schimbări semnificative. Valoarea adăugată brută a sectorului de bunuri s-a majorat cu 19,5% în raport cu perioada similară a anului trecut, contribuind la formarea şi creşterea produsului intern brut cu, respectiv, 25,8% şi 4,7%. Cea mai mare creştere a înregistrat agricultura, economia vânatului, silvicultură, pescuitul şi piscicultura – cu 36%, cu o contribuţie la formarea şi creşterea produsului intern brut de respectiv, 11,9% şi de 3,7%. În trimestrul III, valoarea adăugată brută în acest sector a depăşit cu 59,8% realizările din trimestrul III al anului 2012, contribuind la formarea şi creşterea produsului intern brut cu, respectiv, 19,5% şi cu 9%.

Valoarea adăugată brută din industrie a crescut cu 7,5% în raport cu ianuarie-septembrie 2012, influenţând creşterea produsului intern brut cu 1%. În sectorul de servicii aceasta a crescut cu 3,8% comparativ cu ianuarie-septembrie 2012, contribuind la formarea şi creşterea produsului intern brut cu respectiv, 59,5% şi 2,3%.

Din componenta „servicii" comerţul cu ridicata şi cu amănuntul a fost activitatea care a înregistrat cea mai mare creştere a valorii adăugate brute (+6,3%) şi cele mai importante contribuţii la formarea şi creşterea produsului intern brut (+13,7%, +0,9%, respectiv), urmată de transporturi şi comunicaţii (+5,1%, 10,4% şi +0,5%, respectiv), construcţii (+3,1%, 3,9% şi +0,1%, respectiv), alte activităţi de servicii (+2,4%, 31,5% şi +0,8%, respectiv).

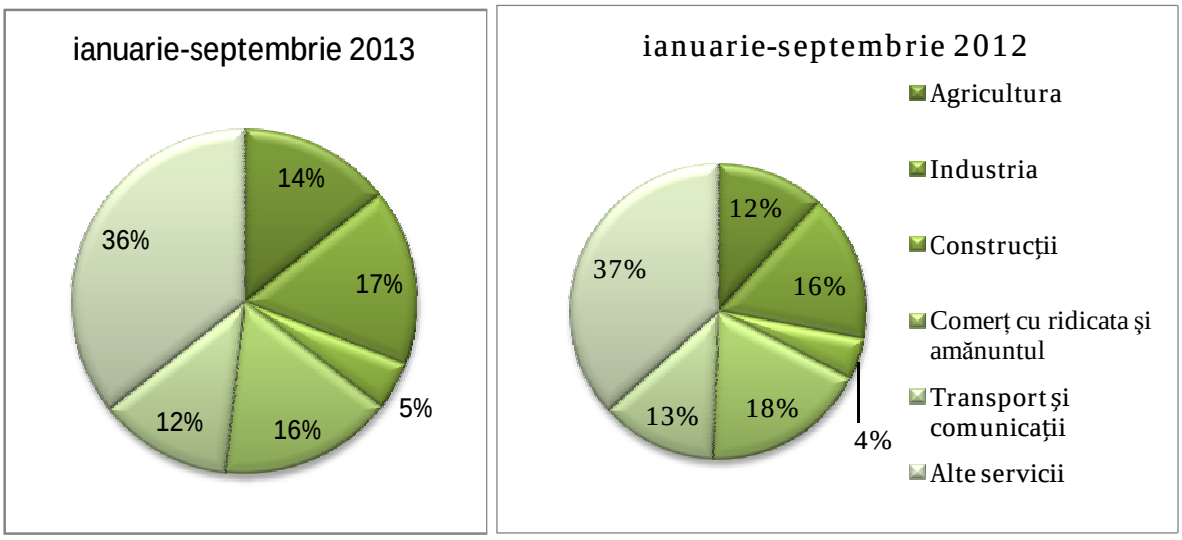

Figura 1.2. Structura VAB pe categorii de resurse, în perioada ianuarie-septembrie 2012-2013, %

Sursa: Conform datelor Biroului Naţional de Statistică.

Volumul impozitelor pe produse colectat la bugetul public naţional a depăşit nivelul perioadei respective a anului precedent cu 5,5%, contribuind la formarea şi creşterea produsului intern brut cu 16,8% şi, respectiv, 0,9%.

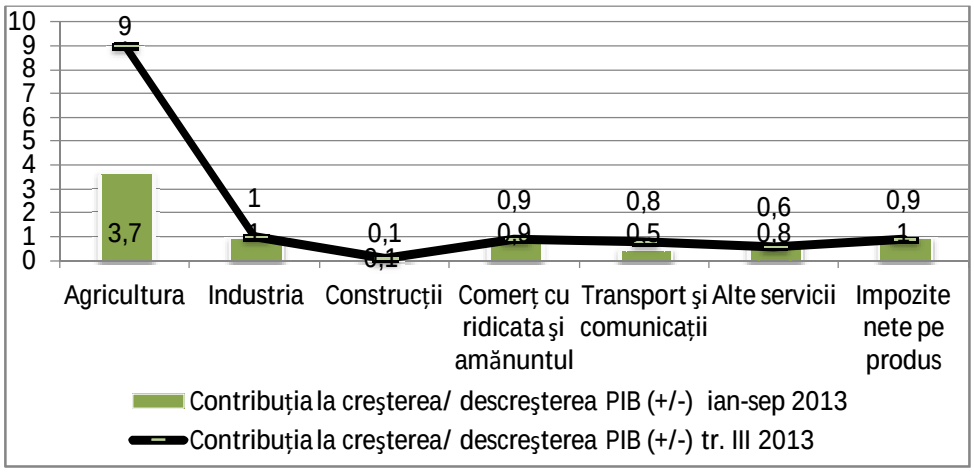

Figura 1.3. Contribuţia la creşterea PIB

Sursa: Conform datelor Biroului Naţional de Statistică.

Produsul intern brut pe categorii de utilizări

Analiza utilizării produsului intern brut denotă că, comparativ cu perioada ianuarie-septembrie 2012, consumul final a crescut cu 5,6%. Majorarea s-a datorat consumului final al gospodăriilor populaţiei care, în perioada de referinţă, a depăşit cu 7% nivelul perioadei respective a anului precedent, deţinând şi în continuare cea mai mare pondere în PIB – peste 93%.

Consumul public a avut o evoluţie în descreştere (-0,5%) şi o contribuţie negativă (-0,1%) la majorarea PIB.

Formarea brută de capital fix rămâne a fi relativ joasă ca pondere în PIB (22,5%) şi are un ritm de creştere mai lent ca alte componente (3,2%).

Exporturile şi importurile de bunuri şi servicii s-au majorat cu respectiv, 8,6% şi 5,3% faţă de perioada analogică a anului precedent. Deşi, ritmurile de creştere ale exporturilor sunt superioare celor de import, soldul negativ al balanţei comerciale a continuat să crească din cauza discrepanţei enorme dintre componentele comerţului exterior.

În cazul în care până la finele anului se vor păstra ritmurile de creştere ale PIB obţinute în primele 9 luni (ceea ce este foarte posibil), anul 2013 se va încheia cu o majorare a indicatorului nu mai puţin de 8-9% şi, acestea ar putea fi cele mai înalte ritmuri înregistrate în regiune.

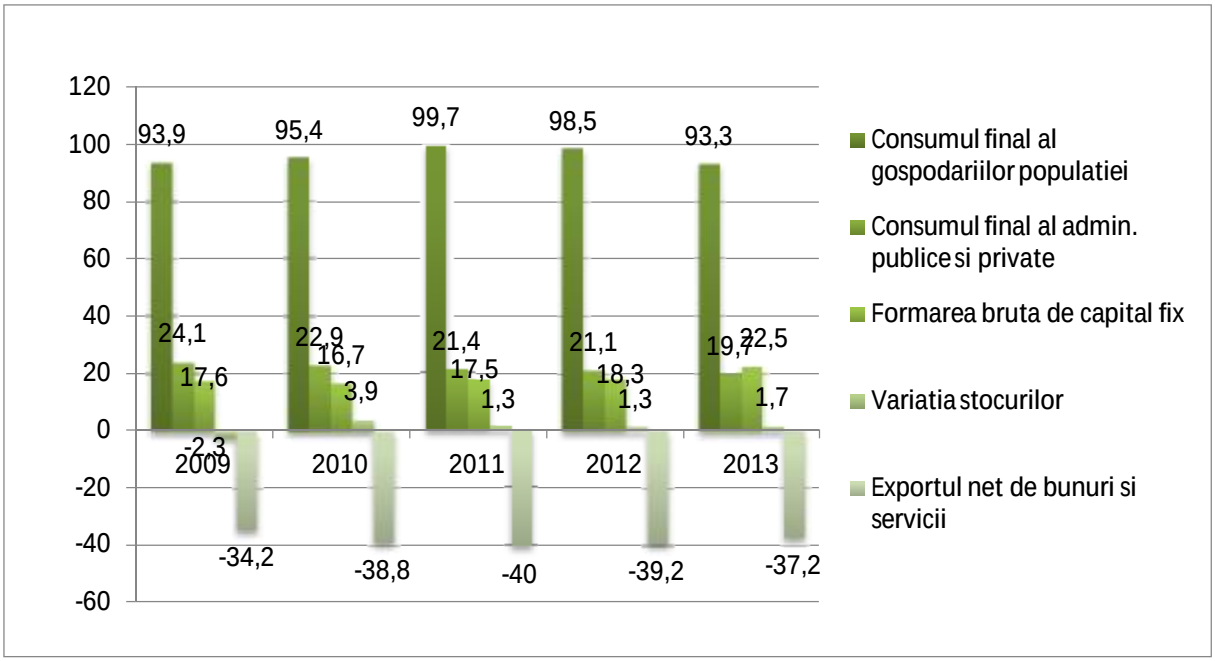

Figura 1.4. Structura PIB pe categorii de utilizări, ianuarie-septembrie 2009-2012, %
Sursa: Conform datelor Biroului Naţional de Statistică.

Producţia de bunuri şi servicii

Industria

Pe parcursul primelor nouă luni ale anului curent producţia industrială a înregistrat o creştere de 6,3% faţă de perioada similară a anului precedent. Această creştere a fost obţinută de industria extractivă şi industria prelucrătoare, care în ianuarie-septembrie 2013 au înregistrat creşteri ale volumului producţiei, respectiv, cu 18,2% şi 7,2%, comparativ cu perioada similara a anului precedent, ceea ce a determinat majorarea indicelui general de producţie pe ţară, respectiv, cu 0,4% şi 6,2%.

Subramura industria alimentară şi a băuturilor, ca parte componentă a industriei prelucrătoare, a înregistrat o creştere a volumului de producţie cu 2,7%, ceea ce a condus la creşterea indicelui general pe total industrie cu 0,7%.

Creşteri s-au înregistrat şi la alte activităţi ale industriei prelucrătoare, cum ar fi: producţia de maşini şi aparate electrice – cu 39,9%; industria metalurgică – cu 35,8%; industria chimică şi producţia de produse din minerale nemetalifere – cu câte 21,3%.

Ponderea producţiei livrate pe piaţa externă în perioada de raport a constituit 34,9% din totalul producţiei livrate (în ianuarie-septembrie 2012 – 31,2%). Un nivel înalt al producţiei livrate pe piaţa externă deţin: producţia de textile – 87% din totalul acestui gen de producţie; maşini şi aparate electrice – 85%; producţia de aparatură şi instrumente medicale – 84%; vinurile – 79%.

Agricultura

În primele nouă luni ale anului curent în Republica Moldova s-a obţinut un volum al producţiei agricole cu 30,2% mai mare faţă de perioada similară a anului precedent, ca rezultat al creşterii cu 52,3% a producţiei vegetale.

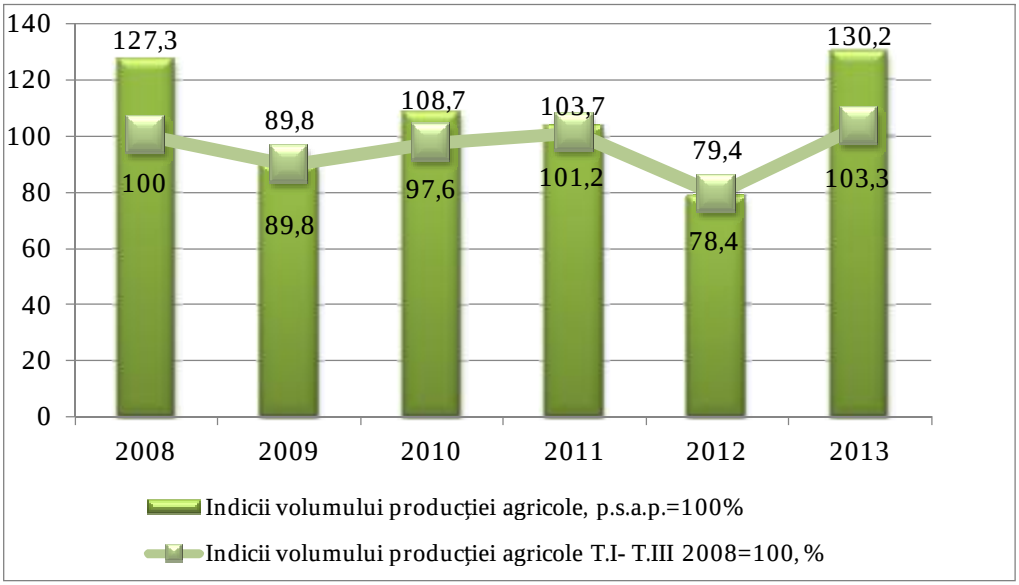

Figura 1.5. Evoluţia indicelor producţiei agricole în perioada ianuarie-septembrie 2008-2013, %

Sursa: Conform datelor Biroului Naţional de Statistică.

Această creştere a fost obţinută datorită roadei mult mai bogată faţă de anul precedent. Roada medie la hectar, comparativ cu cea a anului 2012, a fost de 3,3 ori mai mare la porumb pentru boabe, cu 91% – la floarea soarelui, cu 67% – la cereale şi leguminoase, cu peste 60% – la struguri, cu peste 50% – la fructe şi a.

Spre deosebire de producţia vegetală, producţia animalieră n-a înregistrat progrese, rămânând la nivelul anului 2012.

In trimestrul III 2013 a fost înregistrată micşorarea producţiei vitelor şi păsărilor în gospodăriile de toate categoriile cu 0,9%, care a fost influenţată, în special, de scăderea producţiei în gospodăriile populaţiei cu 11,4%, ca rezultat al micşorării efectivului de animale şi păsări.

Sporirea cu 2% a producţiei de ouă s-a datorat creşterii considerabile a acesteia în întreprinderile agricole.

Producţia de lapte în gospodăriile de toate categoriile a crescut cu 1,3%, datorită majorării cu 1,5% a producţiei în gospodăriile populaţiei.

Majorarea semnificativă a producţiei agricole a influenţat benefic şi alte ramuri şi domenii conexe ale economiei naţionale cum ar fi industria, comerţul cu ridicata şi cu amănuntul, transporturile ş.a., care de asemenea au înregistrat progrese.

Investiţii în active materiale pe termen lung

În primele nouă luni ale anului curent investiţiile totale în active materiale pe termen lung au însumat 9142 mil. lei, în preţuri curente, fiind in creştere cu 3,3%, în preţuri comparabile.

Investiţiile concentrate în lucrările de construcţii-montaj au însumat 4677,4 mil. lei, reprezentând 51,2% din total, fiind la nivelul perioadei respective a anului 2012. Investiţiile în utilaje,

maşini şi mijloace de transport au însumat 4025 mil. lei, reprezentând 44% din total, fiind în creştere cu 6,3% faţă de nivelul corespunzător al anului precedent.

Cea mai mare parte a investiţiilor au fost efectuate din mijloacele proprii ale agenţilor economici şi ale populaţiei, care au constituit 5639,4 mil. lei, reprezentând 61,7% din total, şi s-a mărit cu 2,7%, în preţuri comparabile, faţă de nivelul înregistrat în anul 2012.

Ponderea mijloacelor investitorilor străini s-a micşorat cu 0,1 puncte procentuale faţă de realizările din perioada precedentă, constituind 6,5% în volumul total al investiţiilor utilizate.

Ponderea investiţiilor utilizate la construcţia clădirilor şi edificiilor a constituit 34,9% din total investiţii realizate, dintre care 16,7% – clădirilor de locuit şi 18,2% – altor clădiri şi edificii. Cota-parte a investiţiilor la construcţia clădirilor de locuit s-a micşorat cu 0,5 puncte procentuale faţă de anul 2012, iar la construcţia clădirilor, exclusiv de locuit şi edificii, s-a mărit cu 1,3 puncte procentuale.

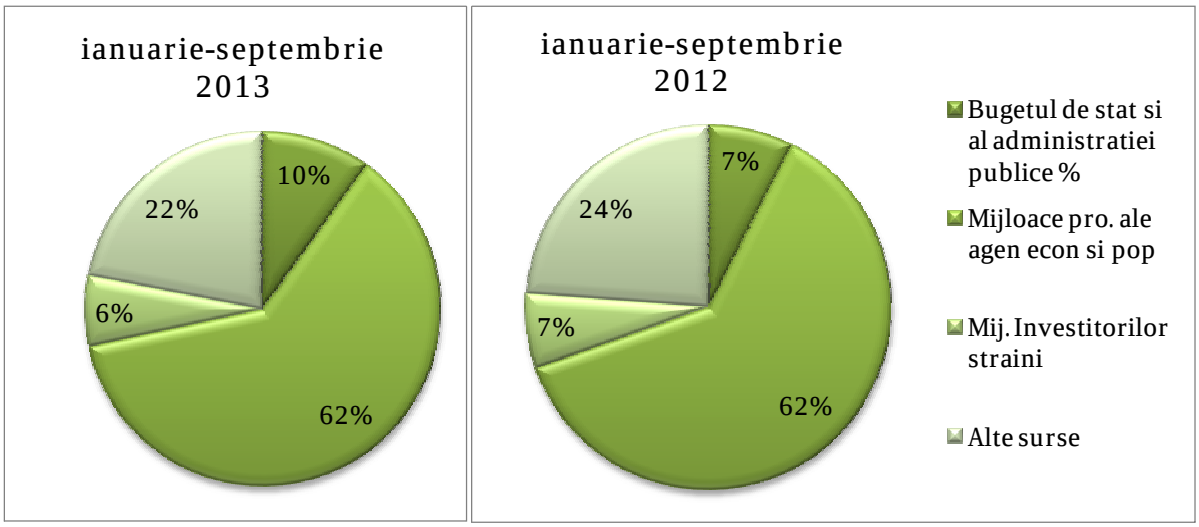

Figura 1.6. Schimbări în structura investiţilor pe surse de finanţare ianuarie-septembrie 2012-2013

Sursa: Conform datelor Biroului Naţional de Statistică.

Comerţ şi servicii

În perioada ianuarie-septembrie a anului 2013 comerţul interior a marcat o creştere relativ temperată. Volumul cifrei de afaceri în comerţul cu amănuntul a crescut cu 1,2%, în preţuri comparabile, faţă de perioada ianuarie-septembrie 2012.

În primele nouă luni ale anului 2013 volumul cifrei de afaceri la întreprinderile cu activitate principală de servicii de piaţă prestate populaţiei s-a majorat cu 10,2%, în timp ce valoarea cifrei de afaceri în comerţul cu ridicata s-a majorat cu 3,4%, în preţuri curente. La fel, s-a majorat cu 6,1%, în preţuri curente,valoarea cifrei de afaceri la întreprinderile cu activitate principală de servicii de piaţă prestate, în special, întreprinderilor, faţă de perioada corespunzătoare din anul precedent.

Transportul

În perioada analizată întreprinderile care au ca activitate principală transportarea mărfurilor, au transportat 9274,7 mii tone de mărfuri, volum superior celui înregistrat în perioada similară din anul 2012 cu 22,1%.

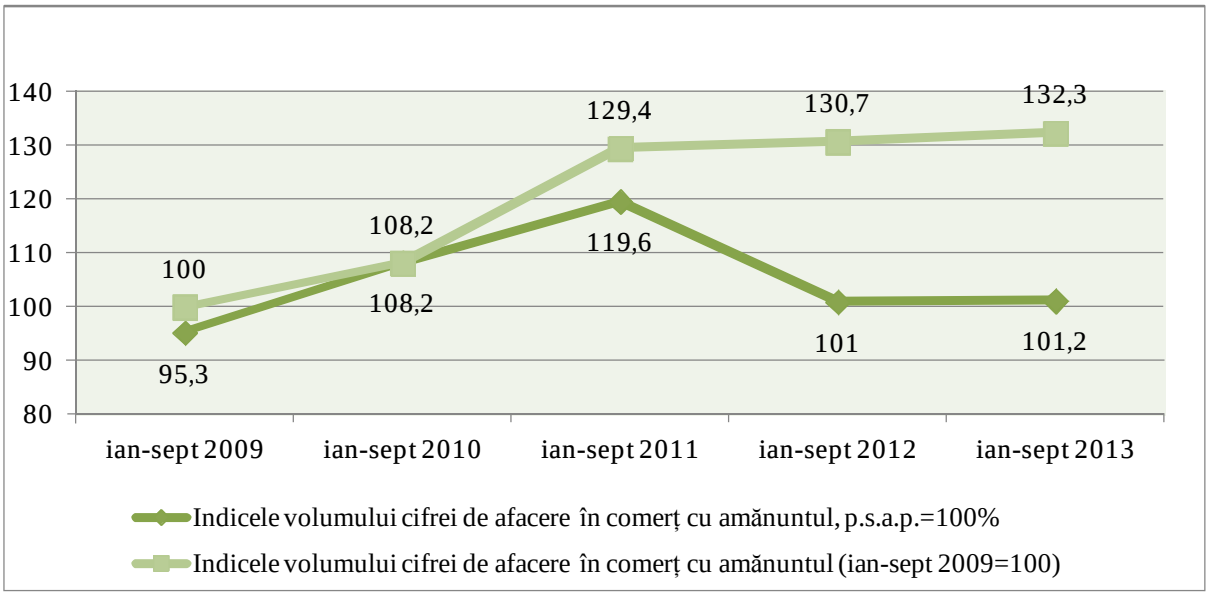

Figura 1.7. Evoluţia indicilor volumului cifrei de afacere în comerţ cu amănuntul, %
Sursa: Conform datelor Biroului Naţional de Statistică.

Pe cale feroviară au fost transportate 3856,7 mii tone de mărfuri, volum superior celui înregistrat în anul 2012 cu 30,6%. La fel, o contribuţie pozitivă asupra majorării volumului mărfurilor transportate au avut-o, şi întreprinderile de transport auto, care au transportat 5273,7 mii tone de mărfuri, sau cu 16,1% mai mult faţă de perioada corespunzătoare din anul precedent.

Parcursul mărfurilor a totalizat 3109,1 mil. tone-km, cu 13,4% mai mare, comparativ cu perioada corespunzătoare a anului precedent, în care parcursul mărfurilor cu transportul auto a constituit 2220,9 mil. tone-km, sau cu 9,7% mai mult, iar cu cel feroviar – 887 mil. tone-km, sau cu 23,8% mai mult.

Cât priveşte transportul de pasageri, numărul acestora transportaţi cu autobuze şi microbuze a constituit 85,8 mil. persoane, cu 1% mai puţin comparativ cu anul 2012. În acelaşi timp, trebuie de notat că numărul pasagerilor transportaţi cu mijloacele de transport feroviar a fost net inferior, de 2,7 mil. pasageri, cu 6,8% mai puţin faţă de perioada corespunzătoare din anul 2012.

Turismul

În primele trei trimestre ale anului 2013 agenţiile de turism şi turoperatorii au prestat servicii turistice la 175,2 mii de turişti şi excursionişti, în creştere cu 7,5% faţă de perioada corespunzătoare din anul 2012. De asemenea, s-a majorat numărul de turişti şi excursionişti, participanţi la turismul emiţător şi receptor cu 9,7% şi 6,5% respectiv, pe când la turismul intern numărul acestora s-a micşorat cu 3,1%, în comparaţie cu perioada respectivă a anului 2012.

Prin intermediul agenţiilor de turism şi al turoperatorilor în primele nouă luni ale anului 2013 au plecat în străinătate 140,4 mii de turişti şi excursionişti, cu 9,7% mai mult comparativ cu perioadă corespunzătoare din anul 2012. Majoritatea cetăţenilor moldoveni au plecat în străinătate în scopuri de odihnă, recreare şi agrement (98,1%).

Numărul de turişti şi excursionişti participanţi la turismul intern în trimestrul III 2013 a totalizat 25,2 mii de turişti, în scădere cu 3,1% comparativ cu trimestrul III 2012.

Capitolul II

PREŢURI ŞI RATE DE SCHIMB

Preţuri

În perioada ianuarie-septembrie 2013 indicele preţurilor de consum a crescut cu 4,5%, comparativ cu perioada similară a anului trecut. În aceeaşi perioadă, pentru componentele IPC s-au înregistrat următoarele majorări: produse alimentare – 6,5%, produse nealimentare – 4,2%, servicii – 2,6%.

În trimestrul III al anului 2013, nivelul inflaţiei s-a caracterizat prin valori comparativ mai mici decât pe parcursul întregului an, ritmul de creştere a preţurilor în lunile iulie, august şi septembrie a fost de 4,3%, 3,7%, şi 3,9% respectiv, în aceleaşi perioade a anului precedent, indicatorul a fost de 4%, 4,4% şi 4,9%. Principala cauză, ce a determinat diminuarea ritmului de creştere a indicelui preţului de consum în această perioadă a fost recolta bogată de fructe şi legume înregistrată în vara anului 2013, şi aportul semnificativ inferior al preţurilor la produsele alimentare.

Totodată, în trimestrul III 2013, preţurile la produsele alimentare s-au majorat cu 5% (în expresie lunară, comparativ cu perioada similară a anului precedent, s-au produs următoarele majorări: în iulie – 5,9%, în august – 4,2%, în septembrie – 5,0%). Cele mai considerabile creşteri de preţ s-au atestat în luna august, şi anume la carnea de ovine cu 22,4%, lapte – cu 10,8%, struguri cu 24,6%, citrice cu 20,0% şi la nuci – cu 18,7%, comparativ cu aceeaşi lună a anului precedent.

Preţurile la produsele nealimentare în trimestrul III 2013 s-au majorat cu 4,5% (în expresie lunară, comparativ cu perioada similară a anului precedent, creşterile au fost de: 4,6% în iulie, de 4,5% în august şi de 4,3% în septembrie), serviciile s-au scumpit cu 2,1% (în expresie lunară, comparativ cu perioada similară a anului precedent s-au înregistrat următoarele majorări: în iulie – 2%, în august – 2,1% şi în septembrie – 2,1%).

Din octombrie 2013 ritmul de creştere al IPC se majorează din nou, înregistrând valori de 4,7% şi 4,9% pentru lunile octombrie şi noiembrie, respectiv. Un factor determinant în acest sens este

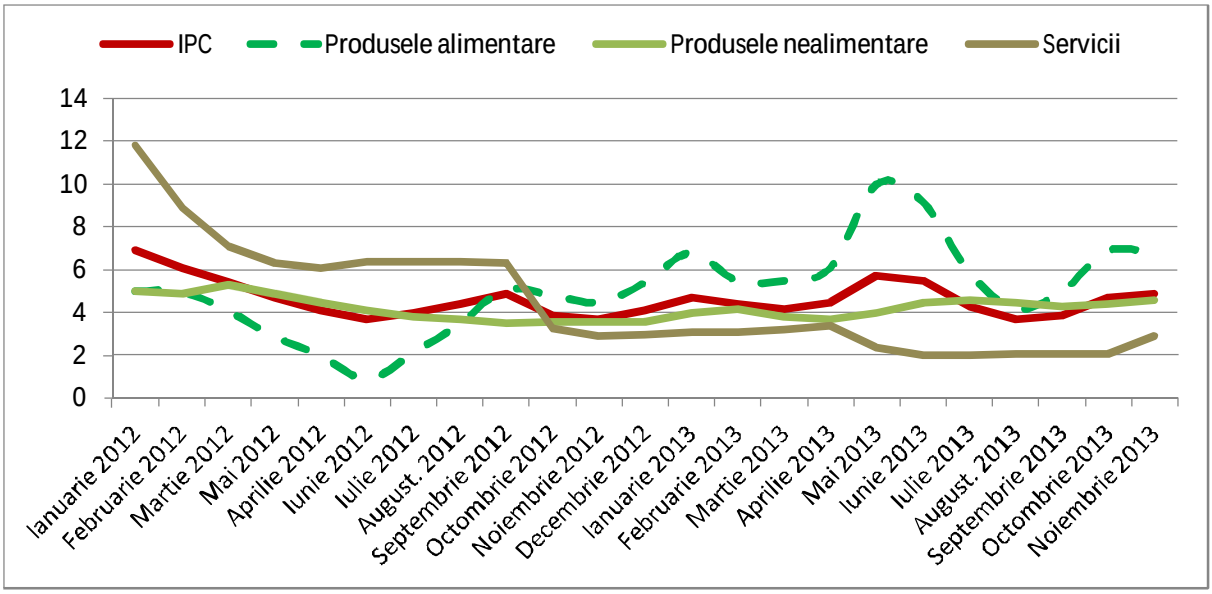

Figura 2.1. Ritmul anual de creştere al IPC şi a componentelor sale, %

Sursa: Conform datelor Biroului Naţional de Statistică.

evoluţia preţurilor la produsele alimentare. Cele mai mari creşteri au marcat legumele, ouăle, laptele şi produsele lactate.

Inflaţia de bază în primele nouă luni ale anului 2013 a constituit valori cuprinse între 3,9 şi 4,4%. Valori minime s-au înregistrat în lunile februarie şi aprilie, iar maximele au revenit lunilor iunie, iulie şi septembrie. În luna august inflaţia de bază a fost de 4,3%.

În luna noiembrie valoarea inflaţiei de bază s-a majorat până la 4,7%, aceasta fiind valoarea maximă a indicatorului, înregistrată în perioada lunilor ianuarie-noiembrie 2013. Inflaţia de bază a crescut în luna noiembrie 2013 şi, comparativ cu perioada similară a anului precedent când a înregistrat valoarea de 3,6%. Această creştere s-a datorat în mare parte proceselor de devalorizare a valutei naţionale faţă de dolarul SUA şi moneda unică europeană, care au început încă din luna august al anului curent şi cererii interne modeste. Factorii menţionaţi şi-au lăsat amprenta şi asupra ritmului de creştere a IPC, valorile căruia s-au apropiat maximal de ritmul de creştere a inflaţiei de bază în lunile octombrie-noiembrie 2013.

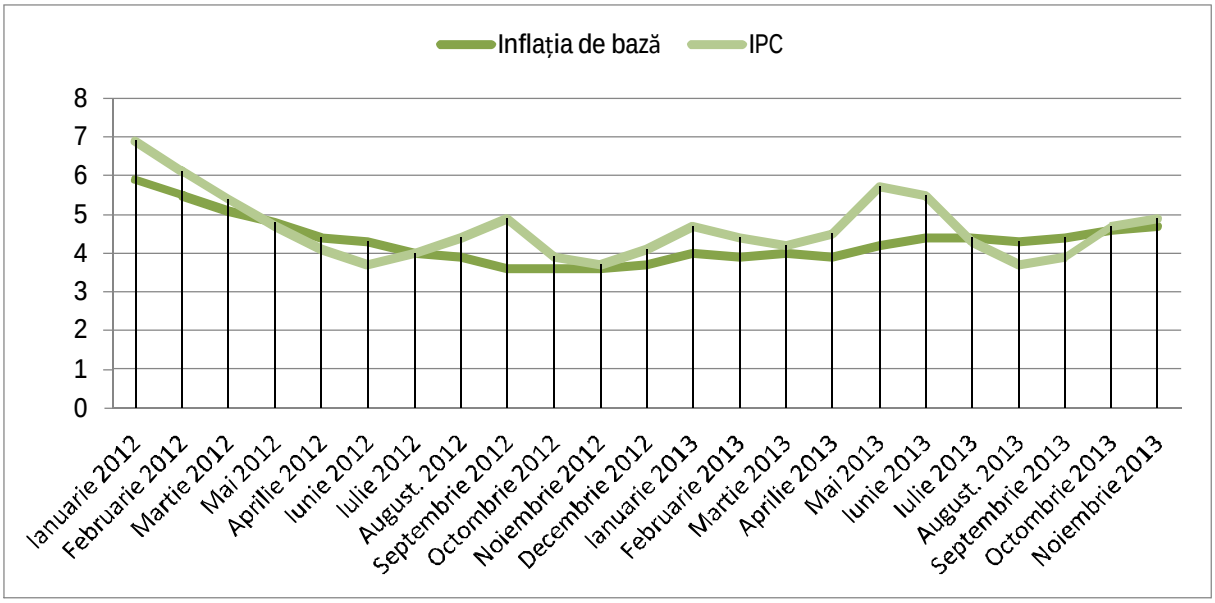

Figura 2.2. Rata anuală a inflaţiei şi a inflaţiei de bază, %

Sursa: Conform datelor Biroului Naţional de Statistică.

În primele nouă luni ale anului 2013, indicele preţurilor producţiei industriale s-a majorat cu 3,1%, comparativ cu perioada similară a anului trecut. În ramurile industriei s-au înregistrat următoarele creşteri: industria extractivă – 2,3%, industria prelucrătoare – 3,5%, sectorul energetic – 0,3%. Cele mai mari majorări de preţ în industria prelucrătoare pentru această perioadă au fost înregistrate la fabricarea vinului, majorându-se cu 11,5% comparativ cu aceeaşi perioadă a anului trecut, păstrându-şi tendinţa de creştere şi în luna octombrie.

În trimestrul III 2013, comparativ cu aceeaşi perioadă anului precedent se atestă temperarea evoluţiei indicelui preţurilor producţiei industriale – ritmul de creştere fiind în scădere de la 5 la 3,4%. În aceeaşi perioadă s-au atestat tendinţe de reducere a ritmului de creştere a preţurilor în industria extractivă, valorile căruia au scăzut de la 5,1 la 1,2%, iar în sectorul energetic – de la 9,9% până la -1,6%. Ritmul de creştere al preţurilor în industria prelucrătoare a înregistrat în trimestrul III valori similare cu aceeaşi perioadă a anului precedent, de 4,1%.

În trimestrul III 2013 preţurile în construcţii s-au majorat cu 7,8%, comparativ cu perioada similară a anului precedent. Pe parcursul primelor trei trimestre ale anului curent evoluţia ritmurilor de creştere ale preţurilor în construcţie au evoluat diferit, în funcţie de ramura economiei naţionale. În trimestrul III 2013 cele mai mari creşteri de preţuri la construcţii,

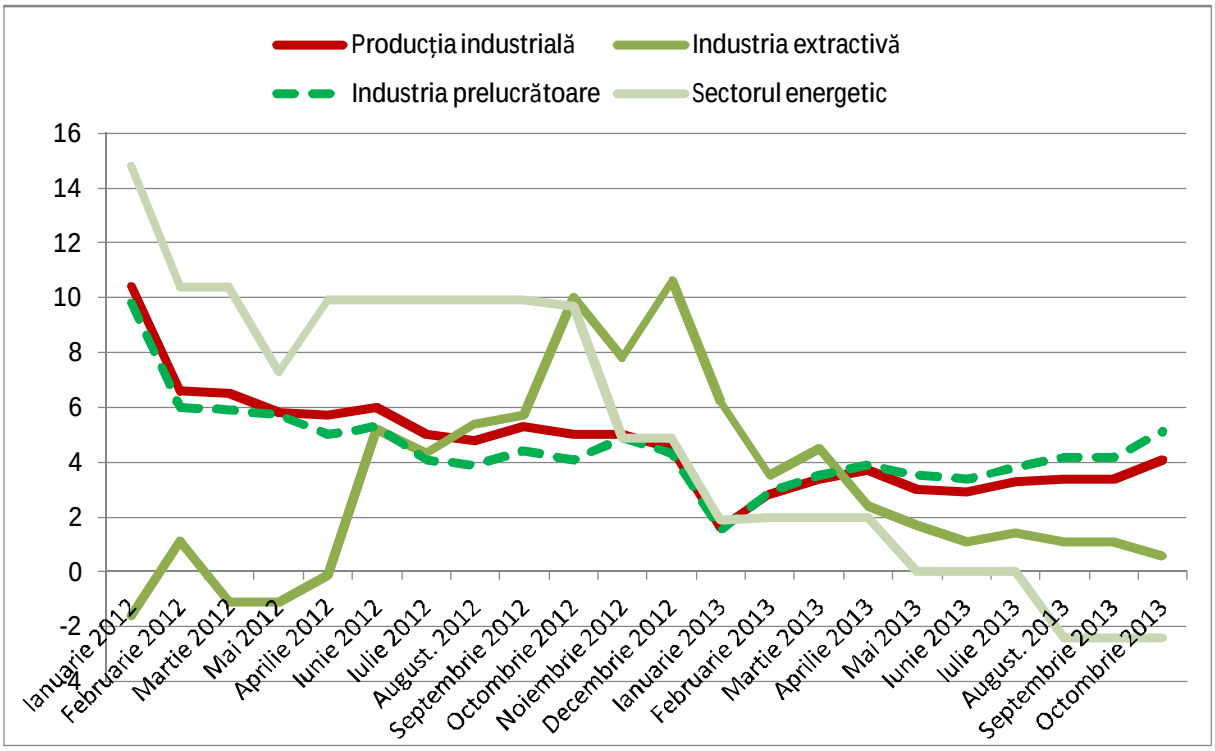

Figura 2.3. Ritmul anual de creştere al preţurilor producţiei industriale şi al componentelor sale, %

Sursa: Conform datelor Biroului Naţional de Statistică.

comparativ cu perioada similară a anului trecut, au fost înregistrate în construcţia de locuinţe – 10,7%, industria constructoare de tractoare şi maşini agricole – 10,3%, industria materialelor de construcţie – 9,1%, alte construcţii – 8,9% şi agricultură– 8,5%. Concomitent, scăderi de preţ au fost înregistrate în telecomunicaţii, unde ritmul de creştere a constituit -0,2%, comparativ cu aceeaşi perioadă a anului precedent.

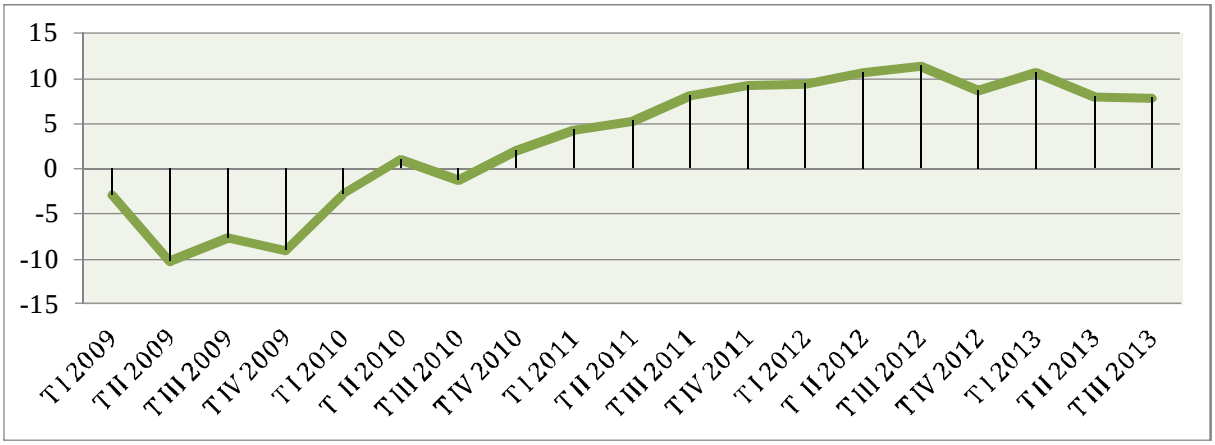

Figura 2.4. Evoluţia preţurilor în construcţii, %
(faţă de aceeaşi perioadă a anului precedent)

Sursa: Conform datelor Biroului Naţional de Statistică.

În perioada ianuarie-septembrie 2013 preţurile producătorului la produsele agricole s-au redus cu 15,5% faţă de ianuarie-septembrie 2012. O scădere considerabilă de preţ s-a înregistrat atât la preţurile producătorilor de produse vegetale cu 19,2%, cât şi a celor de produse animaliere cu 5,4%, comparativ cu preţurile perioadei similare a anului trecut.

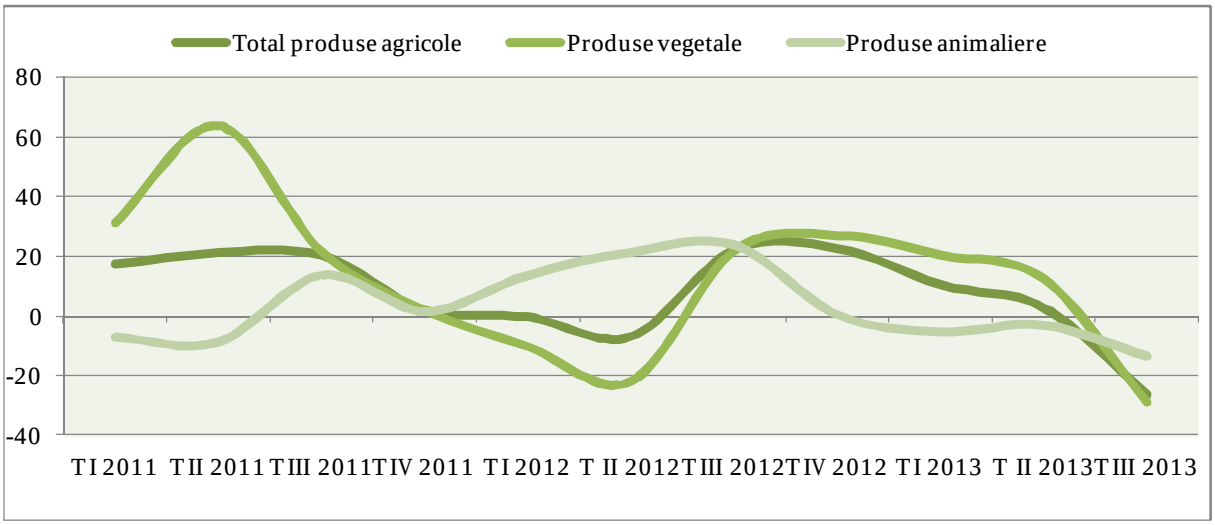

Figura 2.5. Evoluţia preţurilor produselor agricole, %
(faţă de aceeaşi perioadă a anului precedent)

Sursa: Conform datelor Biroului Naţional de Statistică.

În perioada ianuarie-septembrie 2013 cele mai mari majorări de preţuri, comparativ cu aceeaşi perioadă a anului 2012, s-au înregistrat la următoarele produse: cartofi – de 2,4 ori, struguri aproximativ de 2 ori, ovine şi caprine (în masă vie) – cu 27,7%, la culturile cerealiere şi leguminoase-boabe cu 6% (în special la porumb – cu 24,6% şi la grâu cu – 9,4%), lapte – cu 5,6%. Totodată, s-au înregistrat micşorări de preţ la struguri cu15%, ouă alimentare – cu 13,7%, păsări (în masă vie) – cu 7,6%, porcine (în masă vie) – cu 3,6%, floarea soarelui – cu 7,5%.

Temperarea evoluţiei preţurilor la produsele agricole, comparativ cu datele pentru primul semestru al anului curent a avut loc datorită scăderii preţurilor la majoritatea produselor agricole în trimestrul III 2013 a anului curent, comparativ cu perioada similară a anului precedent, ceea ce s-a datorat în special recoltei bune de produse agroalimentare atestate în anul curent.

Rate de schimb

În primele nouă luni ale anului 2013 s-a înregistrat deprecierea valorii monedei naţionale faţă de moneda unică europeană cu 6,6% şi faţă de dolarul SUA cu 3,2%, comparativ cu perioada similară a anului precedent. Cursul mediu de schimb în această perioadă a fost de 16,4 MDL/EUR şi 12,4 MDL/USD.

În trimestrul III 2013 au fost înregistrate cele mai mari valori ale cursului mediu de schimb al monedei naţionale din ultimii trei ani, atât în raport cu moneda unică europeană cât şi cu dolarul american. În perioada respectivă cursul mediu de schimb a fost de 16,9 MDL/EUR, depreciindu-se cu 10,5 p.p., comparativ cu perioada similară a anului trecut. Tendinţa de apreciere a monedei unice europene se păstrează şi în lunile ce urmează, cursul mediu de schimb pentru lunile octombrie şi noiembrie 2013 fiind de 17,8 şi 17,5 MDL/EUR respectiv.

Evoluţia leului faţă de dolarul SUA în decursul trimestrului III nu a fost uniformă, variind între 12,4 MDL/USD (cel mai mic curs mediu lunar pentru trimestrul III 2013, înregistrat în luna august) şi 12,9 MDL/USD (cursul mediu lunar maxim din trimestrul III 2013, înregistrat în luna septembrie). Cursul mediu de schimb pentru trimestrul III a fost de 12,8 MDL/USD, leul depreciindu-se faţă de dolarul SUA cu 7,6 p.p., comparativ cu aceeaşi perioadă a anului precedent.

În lunile octombrie şi noiembrie 2013 s-a conturat o tendinţă moderată de stabilizare a cursului nominal de schimb al monedei naţionale faţă de dolarul SUA, şi a fost de 13 lei moldoveneşti pentru un dolar SUA.

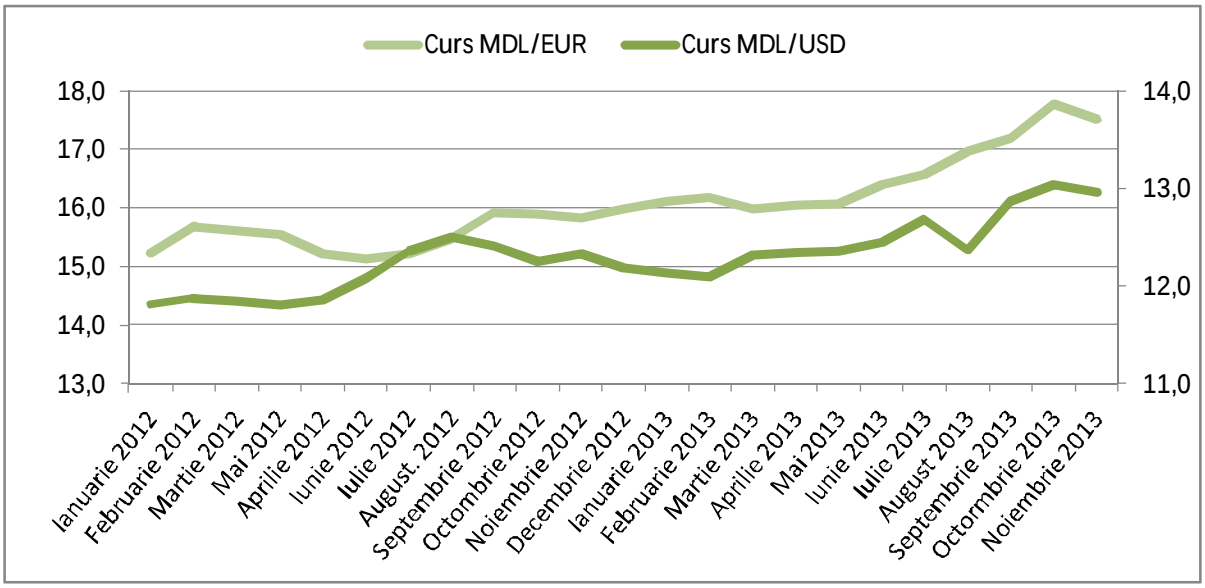

Figura 2.6. Evoluţia cursului nominal de schimb al MDL comparativ cu USD şi EURO
Sursa: Conform datelor Băncii Naţionale a Moldovei.

Regiunea Republicii Moldova din partea stîngă a râului Nistru.

În regiunea din partea stângă a râului Nistru, în lunile ianuarie-septembrie 2013 rata inflaţiei a constituit–2,4%, comparativ cu aceeaşi perioadă a anului 2012. Inflaţia de bază în această perioadă a fost de 1,1%. Ritmul de creştere a preţurilor la produsele alimentare în primele nouă luni ale anului a fost de 1,9%, la produsele nealimentare – 0,6% şi la servicii – 6,1%, comparativ cu perioada similară a anului precedent.

În perioada lunilor ianuarie-septembrie 2013, cursul mediu faţă de USD a fost 11,1 ruble din regiunea din partea stângă a râului Nistru pentru un dolar SUA, ceea ce a constituit o apreciere moderată cu 0,3 p.p. faţă de cursul de schimb înregistrat în aceeaşi perioadă a anului trecut. Respectiv, pentru perioada similară, cursul mediu faţă de EURO a fost de 14,6 ruble pentru un Euro, depăşind valorile perioadei similare a anului trecut cu 2,4%.

Capitolul III

FINANȚE

Veniturile Bugetului public naţional

În primele nouă luni al anului 2013, la BPN au fost acumulate venituri în sumă totală de 25808,9 mil. MDL, cu 1868,2 mil. MDL sau cu 7,8% mai mult decât în perioada similară a anului 2012. Merită a fi menţionat că, comparativ cu valoarea planificată a încasărilor, în perioada examinată a anului 2013 nivelul de îndeplinire a fost de 96,5% sau cu 935,3 mil.lei mai puţin.

Făcând o analiză a veniturilor pe bugetele constitutive, menţionăm că la veniturile la bugetul de stat pe toate componentele au constituit 15463,4 mil. MDL sau la nivel de 93,9%, ceea ce este mai puţin cu 1001,6 mil. MDL sau cu 6,1% faţă de prevederile perioadei de gestiune. În comparaţie cu perioada similară a anului 2012, veniturile acumulate sânt mai mari cu 1181,7 mil. MDL sau cu 8,3%. Partea de venituri a bugetelor unităţilor administrativ-teritoriale pe toate componentele a fost realizată în sumă de 6700,9 mil. MDL, la nivel de 98,0% faţă de prevederile perioadei de gestiune. Din suma totală a veniturilor bugetelor unităţilor administrativ-teritoriale, circa 52,6% sau 3525,0 mil. MDL constituie veniturile proprii (fără transferuri), sarcina acumulării a căror a fost realizată la nivel de 98,1% sau cu 67,3 mil. MDL mai puţin faţă de prevederile perioadei gestionare. Comparativ cu 9 luni ale anului precedent, la bugetele unităţilor administrativ-teritoriale au fost încasate venituri proprii cu 303,2 mil. MDL mai mult. Partea de venituri a bugetului asigurărilor sociale de stat a fost executată în sumă de 7724,8 mil. lei, (inclusiv transferurile de la bugetul de stat – 2149,3 mil. lei), cu 48,6 mil. lei mai mult, ceea ce constituie 100,6 la sută faţă de prevederile perioadei de gestiune. Veniturile proprii au fost executate în sumă de 5575,5 mil. lei, care, comparativ cu 9 luni ale anului 2012 s-au majorat cu 428,9 mil. lei sau cu 8,3 la sută. La fondurile asigurărilor obligatorii de asistenţă medicală în 9 luni ale anului 2013 au fost încasate venituri în sumă totală de 2927,3 mil. MDL, (inclusiv transferurile de la bugetul de stat în sumă de 1465,4 mil. MDL), ceea ce este cu 78,6 mil. MDL sau cu 2,6% mai puţin faţă de prevederile perioadei de gestiune. Veniturile proprii ale fondurilor asigurării obligatorii de asistenţă medicală au fost executate în sumă de 1461,9 mil. MDL, care comparativ cu 9 luni ale anului 2012 s-au majorat cu 134,1 mil. MDL sau cu 10,1%.

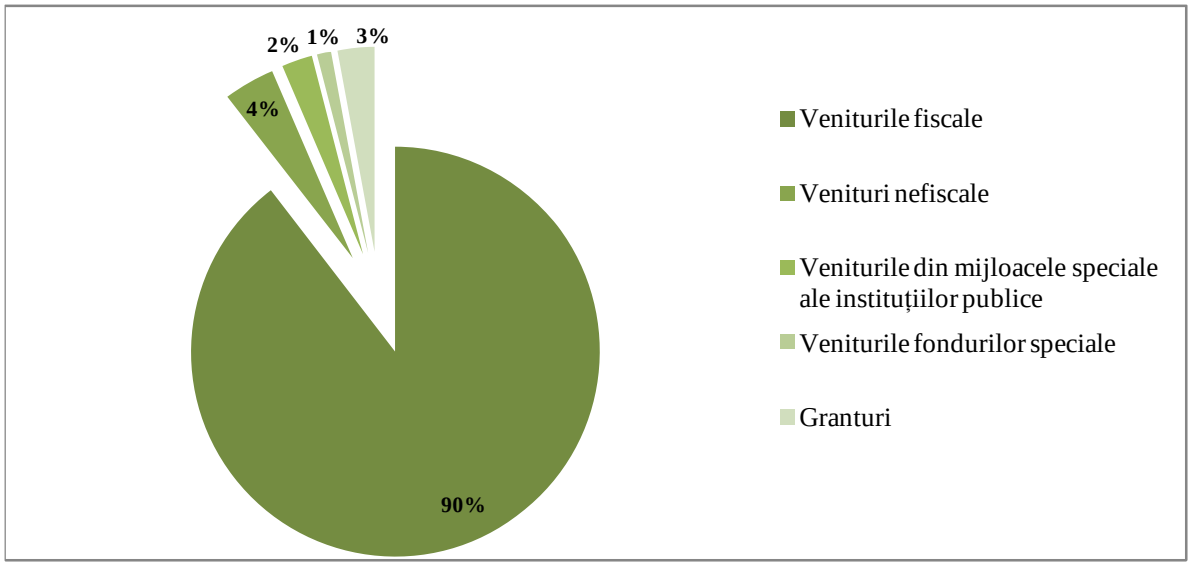

Figura 3.1. Structura veniturilor Bugetului public naţional la finele trimestrului III al anului 2013

Sursa: Conform datelor Ministerului Finanţelor.

Examinând structura veniturilor BPN în primele nouă luni ale anului 2013 se observă că partea dominantă continuă să fie formată din venituri fiscale (89,5%), valoarea veniturilor în cauză majorându-se cu 2712,3 mil. MDL sau cu 13,3%, comparativ cu perioada similară a anului precedent. Totodată, încasările nefiscale în perioada examinată au scăzut cu 35,3 mil. MDL sau cu 3,3%. De asemenea, au înregistrat creşteri de 6,9% valoarea veniturilor din fonduri speciale. Atragem atenţia că, veniturile la compartimentul „Venituri din mijloacele speciale ale instituţiilor publice" şi la compartimentul „Granturi" au înregistrat o diminuare considerabilă în perioada examinată comparativ cu perioada similară a anului precedent, valoarea indicatorului dat constituind 63,6% (-363,8 mil. MDL) şi, respectiv, 61,7% (-463,4 mil. MDL) din valoarea realizată în perioada similară a anului 2012.

Din veniturile fiscale, ponderea cea mai importantă o au veniturile din TVA (38,0%), contribuţiile sociale – 24,1%, impozitul pe venit – 13,1%, accizele – 10,6% şi primele obligatorii de asistenţă medicală – 6,2%.

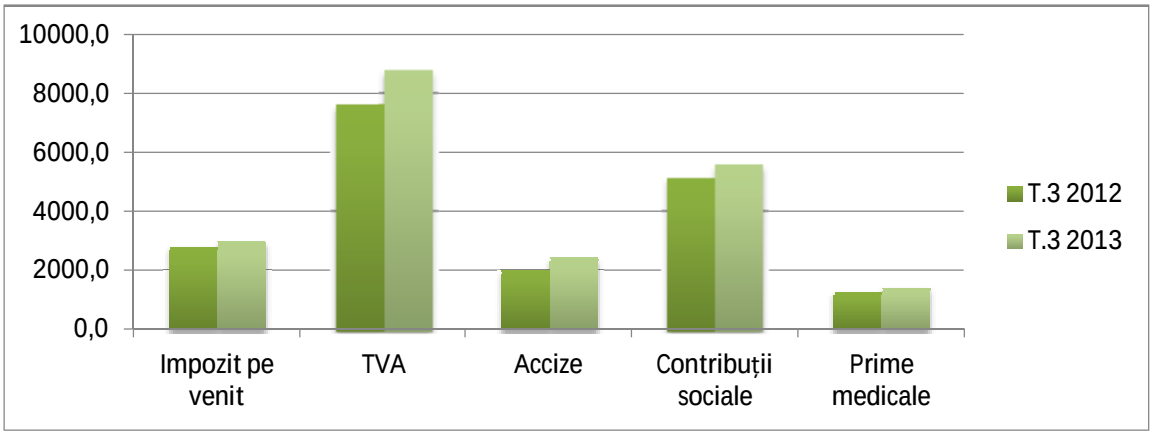

Figura 3.2. Structura veniturilor fiscale la finele trimestrului III al anilor 2012 şi 2013, mil. MDL

Sursa: Conform datelor Ministerului Finanţelor.

În ceea ce ţine de încasările nefiscale, menţionăm că în primele nouă luni ale anului 2013, ponderea în total venituri a fost de 4,0%, pe când în perioada similară a anului 2012, acest indicator a fost de 4,5%.

Cea mai importantă contribuţie la formarea veniturilor din granturi, o au granturile externe. Pentru perioada examinată a anului 2013, suma totală a veniturilor bugetare sub formă de granturi a reprezentat 747,0 mil. MDL, dintre care 722,6 mil. MDL – granturi externe şi 24,4 mil. MDL – granturi interne.

Cheltuielile Bugetului public naţional

În primele nouă luni ale anului 2013, din buget au fost efectuate cheltuieli în sumă totală de 26451,4 mil. MDL, cu 1703,0 mil. MDL sau cu 6,9% mai mult decât în perioada similară a anului 2012.

Partea de cheltuieli a bugetului de stat pe toate componentele s-a realizat în sumă de 16237,6 mil. lei, cu 2329,5 mil. lei mai puţin sau la nivel de 87,5 la sută faţă de prevederile perioadei gestionare, ceea ce este cu 1068,1 mil. lei sau cu 7,0 la sută mai mult, comparativ cu perioada respectivă a anului 2012. În perioada ianuarie-septembrie, de la bugetele unităţilor administrativ-teritoriale s-au efectuat cheltuieli în sumă totală de 6518,9 mil. lei, cu 1430,8 mil. lei mai puţin sau la nivel de 82,0 la sută faţă de prevederile perioadei de gestiune, ceea ce constituie cu 266,8 mil. lei sau cu 4,3 la sută mai mult, comparativ cu perioada similară a anului 2012. Partea de cheltuieli a bugetului asigurărilor sociale de stat a fost executată în sumă totală de

7913,1 mil. lei, cu 68,2 mil. lei mai puţin sau în proporţie de 99,1 la sută faţă de prevederile perioadei de gestiune, cu 605,7 mil. lei sau cu 8,3 la sută mai mult faţă de perioada respectivă a anului 2012. Cheltuielile fondurilor asigurărilor obligatorii de asistenţă medicală au fost realizate în sumă de 2787,3 mil. lei, cu 211,3 mil. lei mai puţin sau la nivel de 93,0 la sută faţă de prevederile perioadei de gestiune şi cu 227,0 mil. lei sau cu 8,9 la sută mai mult, comparativ cu perioada similară a anului 2012.

Analiza structurii cheltuielilor din BPN în primele nouă luni ale anului 2013 reflectă că, partea predominantă continuă să cuprindă cheltuielile de ordin social (69,4%), ponderea acestora majorându-se cu 4,4 puncte procentuale, comparativ cu perioada similară a anului precedent.

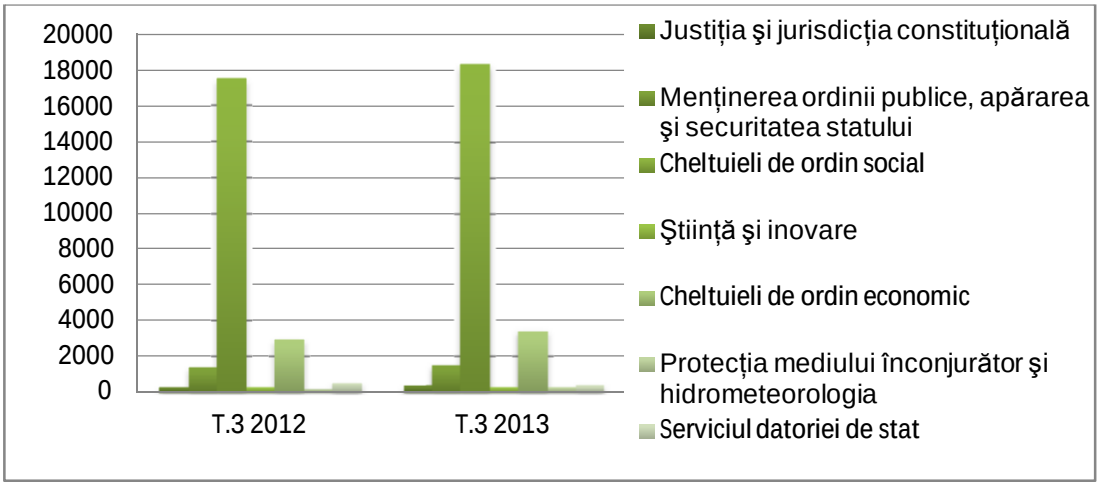

Figura 3.3. Volumul cheltuielilor realizate din BPN la finele trimestrului III al anilor 2012 şi 2013, mil. MDL

Sursa: Conform datelor Ministerului Finanţelor.

În primele nouă luni ale anului 2013, din total cheltuieli de ordin social, ponderea cea mai importantă o au cheltuielile privind asigurarea şi asistenţa socială (50,9%), care indică o creştere (+7,9%), pornind de la datele perioadei similare a anului 2012. Alte componente din această grupă au înregistrat, de asemenea, o creştere a ponderii în total, cum ar fi: cultura, arta şi sportul – cu 16,6 puncte procentuale şi ocrotirea sănătăţii – cu 1,7 puncte procentuale. Totodată, cheltuielile pentru învăţământ au scăzut cu 11,5 puncte procentuale.

O altă componentă importantă a cheltuielilor publice o reprezintă cheltuielile de ordin economic, ponderea cărora în perioada examinată a anului 2013 a reprezentat 13,1% – pondere ce a crescut cu 15,7%, comparativ cu ponderea înregistrată în perioada similară a anului precedent. În valori absolute, cheltuielile de ordin economic realizate în nouă luni ale anului 2013 au crescut cu 468,8 mil. MDL, comparativ cu perioada similară a anului 2012. Principala componentă a cheltuielilor de ordin economic o reprezintă transporturile, gospodăria drumurilor, comunicaţii şi informatica, care în primul semestru a constituit 49,1% din total cheltuieli cu caracter economic. Ponderea cheltuielilor în cauză a crescut cu 16,0% comparativ cu perioada similară a anului precedent. De asemenea, ponderea cheltuielilor din agricultură, gospodărie silvică, gospodărie piscicolă şi gospodăria apelor din total cheltuieli cu caracter economic a scăzut cu 0,6%, comparativ cu perioada similară a anului precedent.

Rezultatul financiar bugetar

Executarea bugetului public naţional în nouă luni ale anului 2013 a rezultat cu un deficit în mărime de 642,5 mil. MDL. În perioada examinată a anului 2013, bugetul de stat a înregistrat un deficit în sumă de 774,2 mil, MDL, bugetele unităţilor administrativ-teritoriale – un excedent în sumă de 182,0 mil. MDL, bugetului asigurărilor sociale de stat – un deficit în sumă de 188,3 mil.

MDL, iar fondurile asigurărilor obligatorii de asistenţă medicală – un excedent în sumă de 140,0 mil. MDL.

Sursele de finanţare a deficitului au fost:

- încasări de la valorile mobiliare de stat (+446,4 mil. MDL);
- răscumpărarea valorilor mobiliare de stat emise pentru asigurarea stabilităţii financiare (-69,6 mil. MDL);
- împrumuturile debursate din surse externe (+744,3 mil. MDL);
- rambursarea sumei principale (-531,8 mil. MDL);
- mijloacele din vânzarea şi privatizarea patrimoniului public (+33,8 mil. MDL);
- modificarea soldurilor (+6,6 mil. MDL);
- alte surse (+144,8 mil. MDL).

Soldurile la conturile bugetului public naţional potrivit situaţiei din 30 septembrie 2013 s-au majorat, comparativ cu cea din 1 ianuarie 2013, cu 292,5 mil. MDL şi au constituit 3293,5 mil. MDL. Soldurile în conturile bugetului de stat s-au micşorat cu 6,6 mil. MDL, comparativ cu situaţia din 1 ianuarie 2013 şi au constituit 1743,2 mil. MDL. Soldurile la conturile bugetelor unităţilor administrativ-teritoriale, comparativ cu 1 ianuarie 2013, s-au majorat cu 297,4 mil. MDL şi au constituit 993,9 mil. MDL. Soldurile la conturile bugetului asigurărilor sociale de stat au constituit 138,3 mil. MDL, micşorându-se comparativ cu începutul anului cu 66,9 mil. MDL. Soldurile la conturile fondurilor asigurărilor obligatorii de asistenţă medicală au constituit 489,5 mil. MDL, majorându-se cu 140,0 mil. MDL, comparativ cu începutul anului.

Datoria publică

La situaţia din 30 septembrie 2013, soldul datoriei publice s-a majorat comparativ cu sfârşitul anului 2012 cu 2 103,8 mil. MDL sau cu 7,2% şi a constituit 31 381,4 mil. MDL, fiind format din:

- Datoria de stat – 22 822,7 mil. MDL;
- Datoria BNM – 5 822,4 mil. MDL;
- Datoria întreprinderilor din sectorul public – 2 440,3 mil. MDL;
- Datoria UAT – 296,1 mil. MDL.

Conform datelor privind PIB-ul estimat pentru anul 2013[1], ponderea datoriei publice în PIB, la situaţia din 30 septembrie 2013, a constituit 32,2%, înregistrând o diminuare în raport cu sfârşitul anului 2012 cu 1,0 p.p.

Datoria de stat

La situaţia de la 30 septembrie 2013, soldul datoriei de stat a constituit 22822,7 mil. MDL, majorându-se cu 1637,9 mil. MDL comparativ cu începutul anului.

Raportată la PIB, datoria de stat a arătat o descreştere de 0,6 puncte procentuale, comparativ cu acelaşi moment al anului 2012 şi a constituit 23,4%.

Cât priveşte structura potrivit tipului datoriei, datoria de stat la 30 septembrie 2013 a fost formată din 71,4% – datorie de stat externă şi 28,6% – datorie de stat internă. De menţionat că, în dinamică ponderile datoriei de stat externe şi interne au rămas relativ constante, analizate fiind evoluţiile trimestriale pe parcursul anului precedent şi a perioadei examinate.

Analizând soldul datoriei de stat pe instrumente, constatăm că, în perioada examinată, comparativ cu perioada similară a anului precedent, s-a înregistrat o creştere a soldului datoriei de stat pe toate instrumentele, cu excepţia VMS convertite şi VMS pentru asigurarea stabilităţii

[1] PIB pentru anul 2012 (conf. datelor operative) – 87 847,0 mil. MDL, iar PIB estimat pentru anul 2013 – 96 200 mil. MDL

financiare, ce au înregistrat o diminuare de 0,5% şi, respectiv, 26,5%. Cea mai mare creştere în dinamică l-a înregistrat soldul datoriei publice, rezultat din VMS emise pe piaţa primară (+11,8%), urmat de împrumuturile de stat externe (+8,6%).

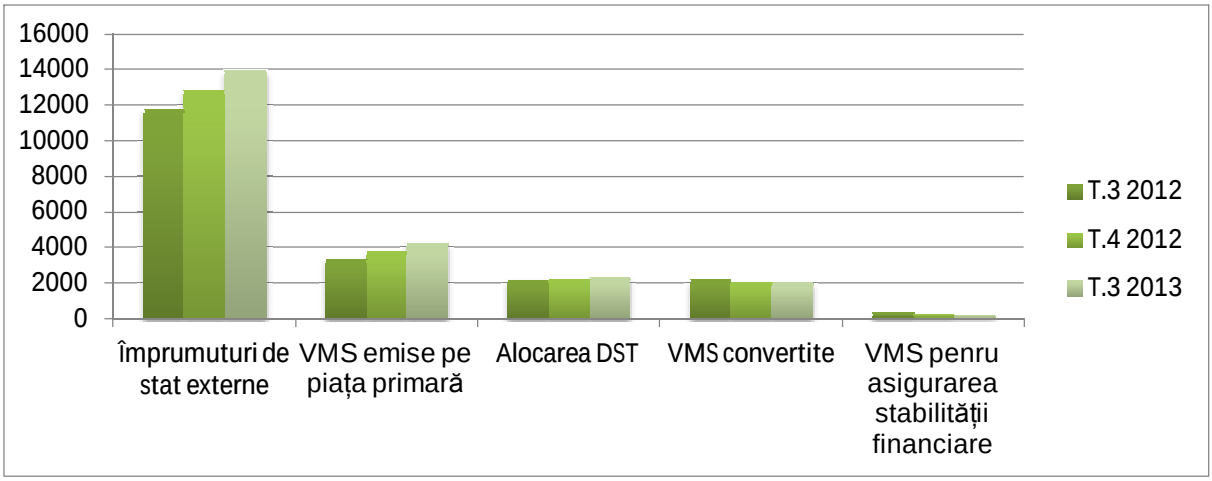

Figura 3.4. Structura datoriei de stat pe instrumente, mil. MDL

Sursa: Conform datelor Ministerului Finanţelor.

Datoria de stat externă

La situaţia din 30 septembrie 2013, datoria de stat externă a constituit 16287,2 mil. MDL. Comparativ cu situaţia din 1 ianuarie 2013, datoria de stat externă a înregistrat o creştere cu 1261,4 mil. MDL sau cu 8,4%. Comparativ cu situaţia în acelaşi moment al anului precedent, datoria de stat externă a crescut cu 1808,0 mil. MDL sau cu 12,5%.

Raportată la PIB, datoria de stat externă a arătat o descreştere de 0,3 puncte procentuale, comparativ cu perioada similară a anului 2012 şi a constituit 16,7%.

Analizând datoria de stat externă în dependenţă de maturitate la data de 30.09.2013, se constată că aceasta e compusă în mare parte din datoria publică externă pe termen lung (81,2%) – situaţie ce diferă de cea înregistrată în aceeaşi perioadă a anului 2012, dată fiind reliefarea altor două poziţii – datoria publică externă pe termen mediu (circa 14,6%) şi datoria publică externă pe termen scurt (circa 5,2%).

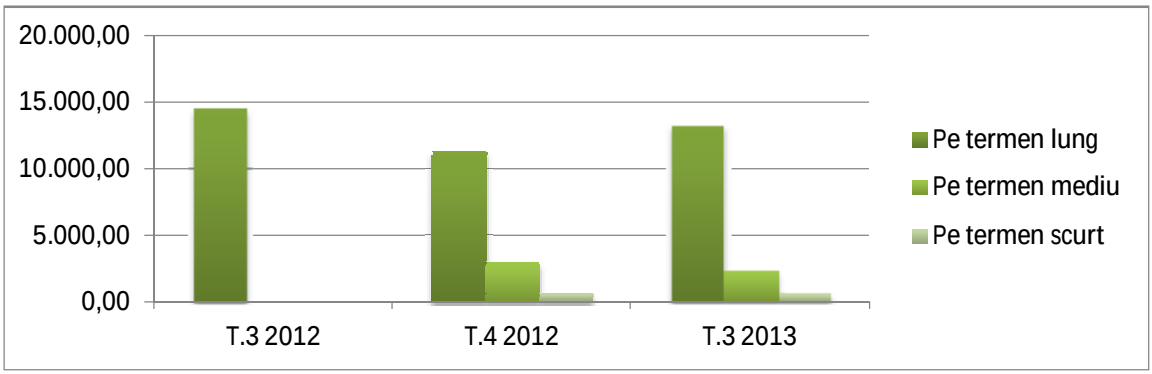

Figura 3.5. Structura datoriei de stat externe după maturitate la 30.09.2012, 31.12.2012 şi 30.09.2013, mil. MDL

Sursa: Conform datelor Ministerului Finanţelor.

În dependenţă de structura pe valute a datoriei, datoria externă este examinată fără descompunerea DST şi cu descompunerea DST.

Tabelul 3.1. Structura datoriei de stat externe pe valute, % din total datorie externă

Tipul valutei	DST	USD	EURO	JPY	GBP	WPU
Cu descompunerea DST	-	43,0	40,6	6,8	8,5	1,0
Fără descompunerea DST	72,1	12,0	13,8	1,0	0,1	0,02

Sursa: Conform datelor Ministerului Finanţelor.

În structura datoriei de stat externe pe creditori, creditorii multilaterali continuă să fie principalii creditori ai Guvernului Republicii Moldova. Datoria de stat externă faţă de creditorii multilaterali, la 30 septembrie 2013, a constituit 85,3% din soldul total al datoriei de stat externe, faţă de creditorii bilaterali – 14,4% şi de creditorii comerciali – 0,3%. Cea mai mare pondere în soldul datoriei de stat externe faţă de creditorii multilaterali o deţine AID cu 48,3%, urmată de FMI – cu 30,4%, BEI – cu 7,1%, FIDA – cu 5,8% etc.

Ca evoluţie, se observă tendinţa ascendentă a datoriei de stat externe faţă de creditorii multilaterali. În acelaşi timp, datoria de stat externă faţă de creditorii bilaterali şi cei comerciali a continuat să scadă.

Datoria de stat internă

La situaţia din 30 septembrie 2013, datoria de stat internă a constituit 6535,5 mil. MDL şi este complet formată din valori mobiliare de stat. Comparativ cu situaţia din 1 ianuarie 2013, datoria de stat internă a înregistrat o majorare cu 376,5 mil. MDL sau cu 6,1%. Comparativ cu aceiaşi perioadă a anului precedent, datoria publică internă a crescut cu 485,7 mil. MDL sau cu 8,0%. Creşterea datoriei interne se datorează, în mare parte, emisiunii suplimentare de valori mobiliare de stat pe piaţa primară.

Făcând o analiză a datoriei de stat interne în dependenţă de părţile sale componente se observă că 65,2% le constituie valorile mobiliare de stat emise pe piaţa primară (la 30.09.2012 ponderea în cauză a constituit 58,4%), 31,6% – valori mobiliare de stat convertite (36,6% la 30.09.2012) şi 3,2% – valori mobiliare de stat emise pentru asigurarea stabilităţii financiare (la 30.09.2012, acestea au constituit 5,0%).

În perioada ianuarie-septembrie 2013, Ministerul Finanţelor a majorat volumul ofertei de bonuri de trezorerie cu scadenţa 182 şi 364 zile, de la 60,0 mil. MDL până la 65,0 mil. MDL şi de la 33,0 mil. MDL până la 43,0 mil. MDL, respectiv.

Valorile mobiliare de stat cu scadenţa până la un an, au fost emise pe trei termene: bonuri de trezorerie de 91 zile, 182 zile şi 364 zile, a căror pondere în totalul VMS comercializate prin licitaţii a constituit 99%. Ponderea cea mai mare în VMS emise au constituit-o bonurile de trezorerie pe termen de 182 zile (42,7%) şi 91 zile (33,8%) – ponderi ce au rămas relativ constante în raport cu perioada similară a anului precedent (42,8% pentru BT de 182 zile şi 29,2% pentru BT de 91 zile). Merită a fi menţionat că o diminuare a înregistrat şi ponderea obligaţiilor de stat pe un termen de 2 ani, micşorându-se de la 1,3% din total VMS comercializate pe piaţa primară la 0,9%. O diminuare semnificativă la data de 30.09.2013, comparativ cu 30.09.2012 au înregistrat-o obligaţiunile de stat prin subscriere, care, de la ponderea de 2,0%, înregistrată la 30.09.2012, nu se mai regăsesc la situaţia din 30.09.2013.

Analizând datoria de stat internă în dependenţă de maturitate la data de 30.09.2013, se constată că ponderea cea mai mare o are datoria publică internă pe termen scurt (96,4%), urmată de datoria publică internă pe termen mediu (3,6%), datoria publică internă pe termen lung lipsind în totalitate. Astfel, se reliefează tendinţa enunţată şi în ediţiile precedente, anume, în creşterea ponderii datoriei interne pe termen scurt.

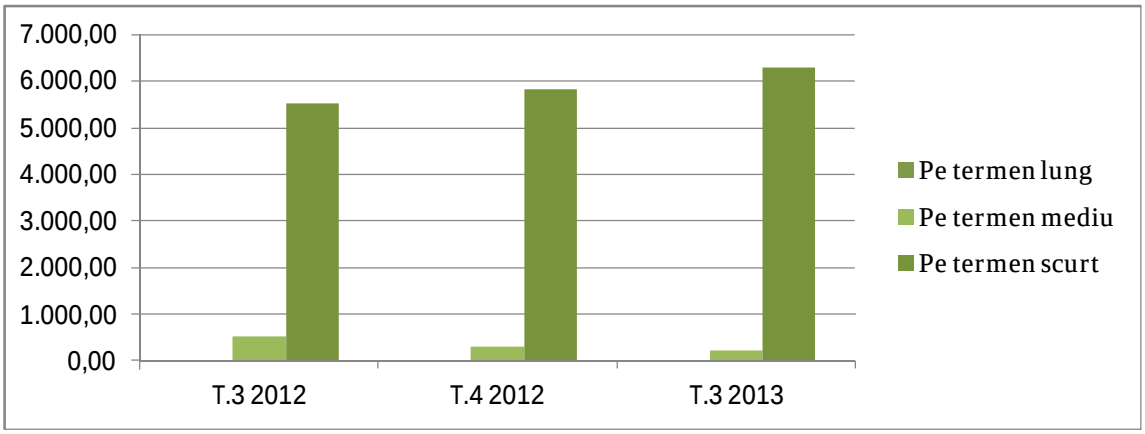

Figura 3.6. Structura datoriei de stat interne după maturitate la 30.09.2012, 31.12.2012 şi 30.09.2013, mil. MDL

Sursa: Conform datelor Ministerului Finanţelor.

Deservirea datoriei de stat

În primele nouă luni ale anului 2013, pentru deservirea datoriei de stat, din bugetul de stat au fost utilizate mijloace în sumă de 895,4 mil. MDL, ce include: deservirea datoriei de stat externe în valoare de 666,2 mil. MDL (93,1% din valoarea planificată pentru perioada analizată) şi deservirea datoriei de stat interne în valoare de 229,2 mil. MDL (99,6% din valoarea prevăzută).

Finanţele publice ale Transnistriei

În nouă luni ale anului 2013, veniturile bugetului Transnistriei a constituit 1593,9 mil. MDL, ceea ce reprezintă 6,2% din total venituri realizate pe teritoriul controlat al Republicii Moldova, din care: 1263,2 mil. MDL plăţi fiscale (79,3%); 42,3 mil. MDL plăţi nefiscale (2,7%); 167,8 mil. MDL veniturile fondurilor cu destinaţie specială (10,5%); 120,5 mil. MDL veniturile din activitatea de întreprinzător şi alte venituri (7,6%).

Acumularea veniturilor bugetare în nouă luni ale anului 2013 a fost cu 1,1% mai mare ca veniturile înregistrate în perioada similară a anului 2012. Comparativ cu valoarea planificată, au fost acumulate cu 25,6% mai mult.

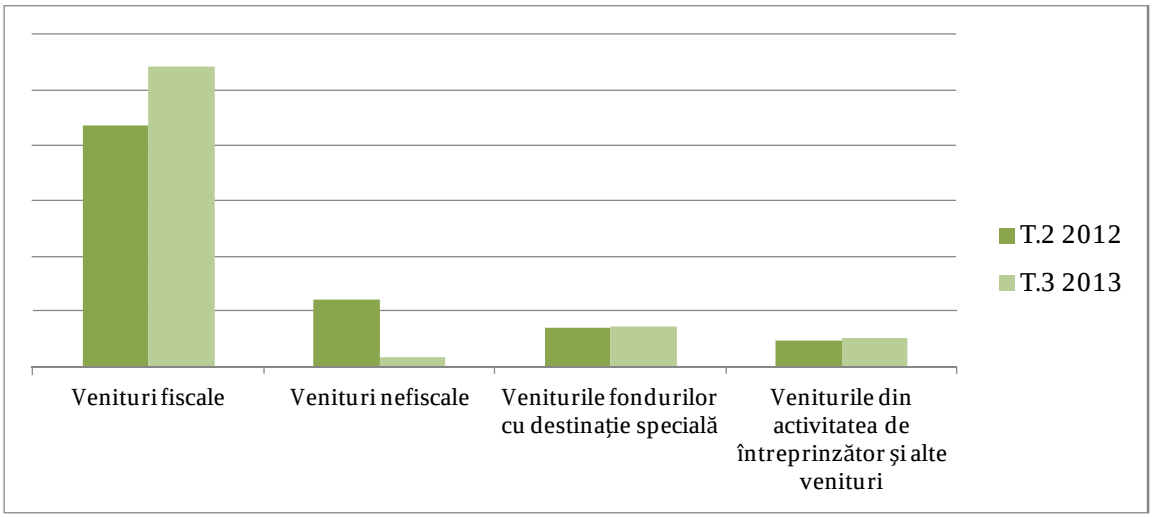

Figura 3.7. Structura veniturilor transnistrene în nouă luni ale anului 2012 şi 2013, mil. MDL

Sursa: Conform datelor Ministerului Finanţelor al Transnistriei.

Cheltuielile bugetului Transnistriei au reprezentat 2009,6 mil. MDL sau 7,6% din total cheltuieli realizate pe teritoriul controlat al Republicii Moldova, ceea ce constituie 82,8% de la planul de cheltuieli fixat. Comparativ cu perioada similară a anului precedent, cheltuielile au reprezentat 88,5%.

3.2. Sectorul bancar

În primele nouă luni ale anului 2013, evoluția sistemului bancar din Republica Moldova a consemnat tendințe pozitive de dezvoltare la principalii indicatori. În pofida agravării situației la S.A. Banca de Economii situația sistemului bancar continuă să fie stabilă, cu suficiente lichidități şi cu o bună capitalizare, fapt ce permite rezistența băncilor la diverse şocuri şi perturbări imprevizibile.

Numărul total de *angajați în sistemul bancar* la data de 30.09.2013 a constituit 10861 persoane, mai puțin cu 312 persoane, comparativ cu 31.12.2012. Respectiv, în medie fiecărui angajat din sectorul bancar i-au revenit active în valoare de 6,4 mil. MDL, mai mult cu 1,2 p.p., comparativ cu 31.12.2012.

În primele nouă luni ale anului 2013, *activele totale ale sistemului bancar* au totalizat 69094,0 mil. MDL, majorându-se cu 15,2% față de sfîrşitul lunii ianuarie 2013. La data de 30.11.2013 *activele totale ale sistemului bancar* au constituit 72734,3 mil. MDL, majorându-se cu 21,3% față de 31.12.2012. În luna noiembrie 2013, cea mai mare pondere în totalul activelor a revenit portofoliului de credite cu 59%. Respectiv, se observă o descreștere a activelor generatoare de profit ca pondere din total active, de la 64,5% la data de 30.09.2012 la 59,6% la data de 30.09.2013.

Tabelul. 3.2.1. Evoluția activelor bancare după volum şi structură,%

Denumirea indicatorilor:	30.09.2012	31.12.2012	30.09.2013
	% în total activ		
Total Activ, dintre care:	100	100	100
1. Numerar şi echivalente de numerar	23,4	24,6	28,8
2. Active financiare deținute pentru tranzacționare	0,3	0,3	0,4
3. Active financiare disponibele pentru vînzare	0,5	0,6	0,7
4. Împrumuturi şi creanțe	64,5	62,3	59,6
5. Investiții păstrate pînă la scadență	5,8	5,8	5,3
6. Imobilizări corporale	3,0	2,9	2,9
7. Imobilizări necorporale şi creanțele privind impozitele	0,8	0,6	0,6
8. Alte active	1,8	2,8	1,7

Sursa: Conform datelor Băncii Națională a Moldovei.

Astfel, la data de 30.09.2013, comparativ cu 30.09.2012, s-au înregistrat următoarele modificări:

- creşterea numerarului cu 5,4 p.p. până la 19930 mil. MDL;
- creşterea activelor financiare disponibile pentru vânzare cu 0,2 p.p. până la 453,6 mil. MDL;
- descreşterea imobilizărilor corporale cu 0,1 p.p. până la 2036,6 mil. MDL;
- scăderea altor active cu 0,1 p.p. până la 727,5 mil. MDL.

Soldul creditelor în economie a constituit 39631,3 mil. MDL la 30.09.2013 şi s-a majorat cu 3675,6 mil. MDL sau cu 10,2% față de 31.01.2013. Tendințele de majorare s-au datorat creşterii soldului creditelor acordate în monedă națională cu 12% şi, respectiv, a soldulului creditelor în valută străină cu 8%. La sfârşitul lunii noiembrie 2013, soldul creditelor în economie a constituit 41245,1 mil. MDL, majorându-se cu 16,1% față de finele lunii noiembrie 2012.

Tabelul. 3.2.2. Structura creditelor în economia Republicii Moldova, %

Denumirea indicatorilor:		30.09. 2012	31.12.2012	30.09.2013
		% în total credite		
Total credite, dintre care:		100	100	100
1.	Întreprinderile de stat	3,8	4,2	4,1
2.	Sectorul privat	78,2	77,9	77,5
3.	Alte organizaţii care practică unele op. fin.	2,4	2,8	2,8
4.	Alte sectoare rezidente (persoane fizice), inclusiv:	15,6	15,1	15,5
4.1.	*Împrumuturi de consum*	*5,7*	*6,3*	*6,5*
4.2.	*Împrumuturi pentru imobil*	*4,1*	*4,1*	*4,3*
4.3.	*Alte împrumuturi*	*5,8*	*4,7*	*4,7*

Sursa: Conform datelor Băncii Naţionale a Moldovei.

În primele nouă luni ale anului 2013, majorarea soldului creditelor în MDL s-a produs ca urmare a creşterii soldurilor creditelor acordate tuturor sectoarelor economiei, astfel cea mai mare creştere a fost influenţată de majorarea soldului creditelor acordate întreprinderilor de stat cu 23,4% şi sectorului privat cu 18,8% faţă de 30.09.2012. Respectiv, soldul creditelor acordate sectorului privat a constituit 77,5%, procent înregistrat şi la sfîrşitul anului 2012.

Tendinţa pozitivă a soldului cererilor faţă de economie în moneda naţională persistă şi în luna noiembrie 2013. Această majorare a fost determinată de creşterea soldului cererilor faţă de sectorul privat cu 1153,7 mil.MDL (7,3%) şi de alte sectoare rezidente – cu 98,3 mil.MDL (1,7%) faţă de luna septembrie 2013.

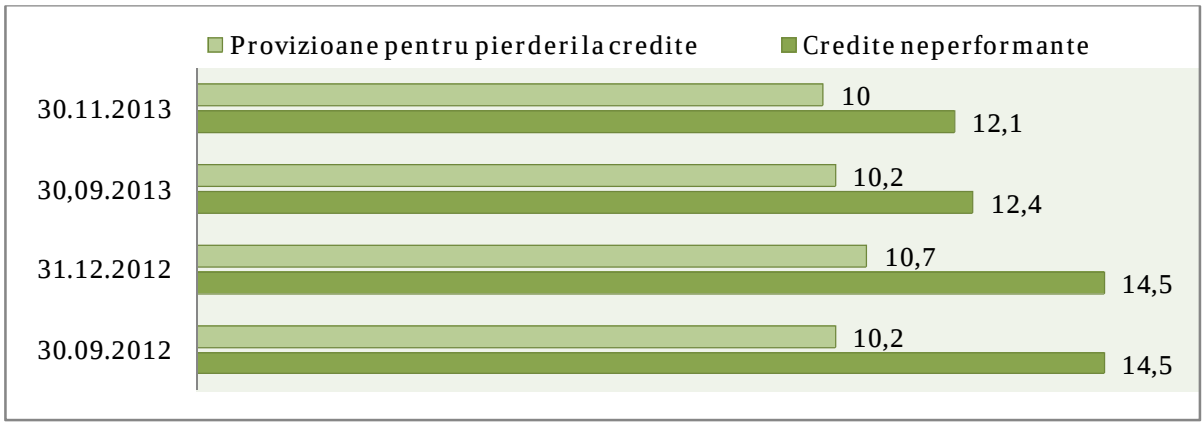

Figura. 3.2.1. Evoluţia calităţii creditelor bancare, %

Sursa: Conform datelor Băncii Naţionale a Moldovei.

La data de 30.09.2013, suma creditelor neperformante (substandart, compromise şi dubioase) în valoare absolută a constituit 39058,1 mil. MDL, iar ponderea în totalul de credite a constituit 12,4% s-a diminuat cu 2,1 p.p., faţă de data 30.09.2012. Acelaşi volum de credite neperformante, proiectat asupra CNT, constituie 17,7%, la data de 30.09.2013 şi s-a redus cu 11,0 p.p. faţă de data 30.09.2012.

În luna septembrie 2013, rata medie a *dobânzii la creditele* acordate în monedă naţională s-a diminuat cu 0,79 p.p., faţă de septembrie 2012, atingînd nivelul de 11,79%, iar în luna noiembrie 2013 aceasta a ajuns la nivelul de 12,10%. Prin urmare, în luna septembrie 2013, rata medie a dobânzii la creditele în valută străină a constituit 7,07%, fiind în scădere cu 0,71 p.p., comparativ cu septembrie 2012 (7,78%), iar în luna noiembrie 2013, rata medie a dobânzii la credite în valută străină a ajuns la nivelul de 7,74% în creştere cu 0,01 p.p. faţă de luna noiembrie 2012.

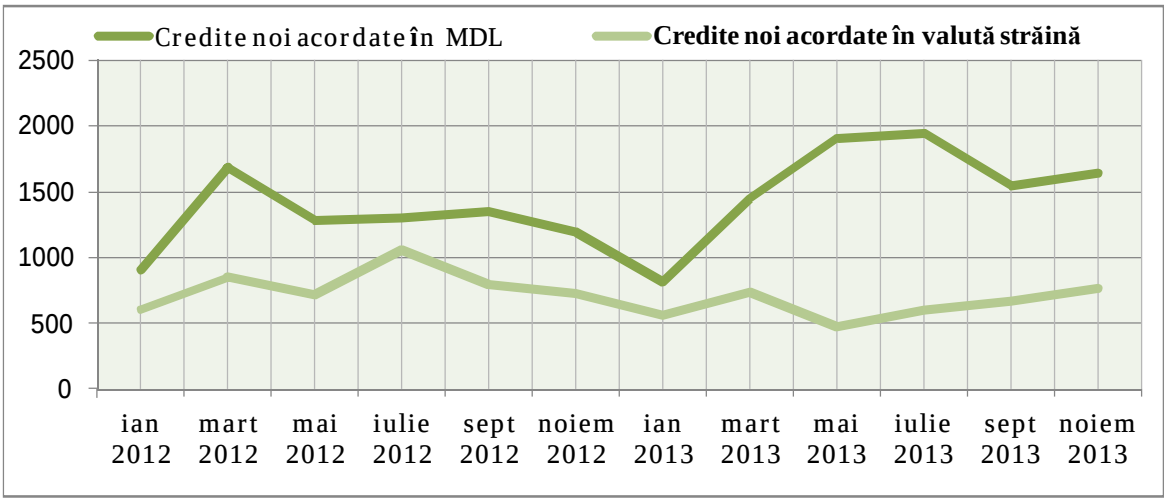

Figura 3.2.2. Evoluţia creditelor noi acordate, mil. MDL

Sursa: Conform datelor Băncii Naţionale a Moldovei.

Evoluţia creditelor noi acordate de bănci în monedă naţională s-au redus în perioada septembrie 2012 – martie 2013 din cauza scăderilor în unele sectoare (în industrie, transporturi şi în comerţul cu ridicata). Iar din perioada aprilie-iulie 2013 volumul creditării în economie este în creştere, evoluţie datorată sporirii volumului împrumuturilor în MDL rezultat al îmbunătăţirii situaţiei economice. Totuşi, în a doua jumătatea a anului 2013 se menţine un trend pozitiv, astfel în luna septembrie băncile au acordat credite noi în sumă de 2209,35 mil. MDL, în creştere cu 2,7% faţă de septembrie 2012.

Tabelul. 3.2.3. Evoluţia creditelor noi acordate după volum şi structură în anul 2012-2013

	Ianuarie 2012		Septembrie 2012		Ianuarie 2013		Septembrie 2013	
	mil.MDL.	*Valută străină mil.MDL.*	*mil.MDL.*	*Valută străină mil.MDL.*	*mil.MDL.*	*Valută străină mil.MDL.*	*mil.MDL.*	*Valută străină mil.MDL.*
Până la 1 lună	185,83	86,07	8,07	0,35	5,03	8,24	34,21	7,24
De la 1-3 luni	62,95	5,97	90,41	1,49	5,38	4,94	20,78	1,94
De la 3-6 luni	5,83	33,83	57,71	27,46	17,93	1,08	8,90	16,70
De la 6-12 luni	139,80	19,40	341,98	89,49	122,22	76,97	328,55	126,42
Peste 12 luni	513,30	462,70	855,21	678,94	665,10	472,71	1152,04	512,57
Total	907,71	607,97	1353,38	797,74	815,66	563,94	1544,48	664,87
Rata medie, %	14,17	8,36	12,58	7,78	12,41	7,52	11,79	7,07

Sursa: Conform datelor Băncii Naţionale a Moldovei.

În luna noiembrie 2013, volumul creditelor noi acordate în moneda naţională a crescut cu 448,8 mil. MDL, sau cu 37,6% faţă de perioada similară a anului precedent, constituind 1642,61 mil. MDL. Rata medie ponderată a dobânzii la creditele noi acordate în perioada respectivă a constituit 12,10% şi s-a redus cu 0,58 p.p., comparativ cu perioada similară a anului precedent.

În luna noiembrie 2013 volumul creditelor noi acordate în valută străină (exprimate în MDL) s-a micşorat cu 35,99 mil. MDL, faţă de noiembrie 2012, fiind de 762,29 mil. MDL. Rata medie

ponderată a dobânzii la aceste credite în perioada respectivă a constituit 7,74%, reducându-se cu 0,01 p.p.

Analizînd indicele de concentrare al pieţei (indicele Herfindahl-Hirschman) conform situaţiei din 30.09.2013, constatăm că, sectorul bancar se încadrează în limitele unei pieţe bancare, cu un grad moderat de concentrare (1339,6 puncte) – după valoarea depozitelor şi 1341,0 puncte după valoarea creditelor (vezi tabelul 3.2.3).

Tabelul 3.2.4. Indicatorii de concentrare a sectorului bancar, %

Nr.	Denumirea Băncilor	Cota de piaţă după valoarea creditelor (%)		Cota de piaţă după valoarea depozitelor (%)	
		30.09.2012	30.09.2013	30.09.2012	30.09.2013
1	*BC "MOLDOVA - AGROINDBANK" S.A.*	*21,8*	*22,5*	*19,2*	*19,4*
2	*B.C. "VICTORIABANK" S.A.*	*17,2*	*17.2*	*21,2*	*20,7*
3	*BC "Moldindconbank" S.A.*	*15,0*	*17,7*	*15,3*	*16,5*
4	*Banca de Economii S.A.*	*7,5*	*4,0*	*13,4*	*11,1*
5	B.C. "EXIMBANK - Gruppo Veneto Banca" S.A.	8,6	*7,9*	5,3	4,9
6	BC "BANCA SOCIALA" S.A.	6,8	*6,8*	5,7	6,0
7	BC "MOBIASBANCA - Groupe Societe Generale" S.A.	6,0	6,5	5,5	4,6
8	B.C. "UNIBANK" S.A.	1,7	4.0	2,4	5,5
9	B.C. "ProCredit Bank" S.A.	5,5	5.7	2,7	3,4
10	B.C. "ENERGBANK" S.A.	3,0	2.7	3,3	2,8
11	"FinComBank" S.A.	2,8	2,4	2,8	2,4
12	BCR Chişinau S.A.	2,2	1,4	1,5	1,4
13	B.C. "COMERTBANK" S.A.	1,2	1,2	1,3	1,1
14	BC "EuroCreditBank" S.A.	0,6	0,4	0,4	0,2
Indicatorul HHI (puncte)		1268,9	1341,0	1356,8	1339,6
Indicatorul CR-4 (%)		62,6	65,3	69,1	67,7

Sursa: Calcule în baza datelor, oferite de băncile comerciale.

În perioada analizată, în pofida evenimentelor din anul 2013, *instituţia financiară S.A. Banca de Economii,* înregistrează o tendinţă de scădere la principalii indicatorii (depozite şi credite). Astfel, la data de 30.09.2013 după soldul creditelor bancare instituţia financiară deţine o cotă de piaţă de 4%, mai puţin cu 3,5 p.p. faţă de 30.09.2012. Prin urmare, la data de 30.09.2013 instituţia financiară a acordat mai puţine credite (soldul creditelor – 1558,3 mil. MDL) cu 903,6 mil. MDL sau 36,7% faţă de 30.09.2012. Tot în această perioadă analizată, instituţia a atras mai multe depozite bancare cu 93,32 mil.MDL sau cu 1,89% faţă de 30.09.2012.

La 30.09.2013, lider după soldul creditelor acordate este BC Moldova – Agroindbank cu un sold totală de 8783 mil. MDL, în creştere cu 22% faţă de septembrie 2012, iar cota de piaţă a băncii a crescut cu 0,7 p.p., fiind de 22,5%. În acest context, BC Victoriabank este lider pe piaţa bancară după volumul depozitelor atrase, la data de 30.09.2013 a înregistrat 9537,4 mil. MDL, în creştere cu 20,4% faţă de 30.09.2012, cota de piaţă a scăzut cu 0,5 p.p., fiind de 20,7%.

Capitalului normativ total, determinant al solvabilităţii băncilor, la data de 30.09.2013 pe întreg sector bancar, a constituit 7766,0 mil. MDL şi a crescut cu 15,3% faţă de 30.09.2012. La sfîrşitul luni noiembrie 2013 *capitalul normativ total*, a constituit suma de 7814,9 mil. MDL. Astfel, activele ponderate la risc în luna noiembrie au constituit 34508,3 mil. MDL, mai mult cu 19,6% faţă de finele anului 2012.

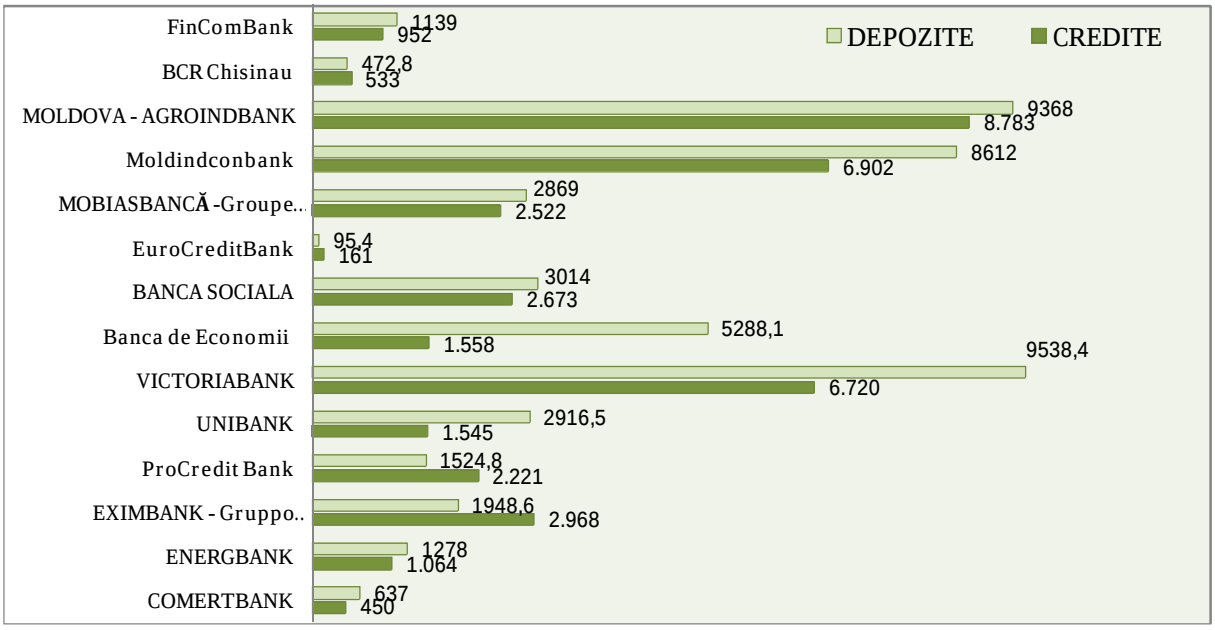

Figura 3.2.3. Depozitele şi creditele din sectorul bancar
la data de 30.09.2013, mil. MDL.

Sursa: Conform datelor Băncii Naţionale a Moldovei.

Capitalul de gradul I, la 30.09.2013, a crescut cu 14,5% pînă la 7600,2 mil. MDL faţă de 30.09.2012. În luna noiembrie 2013, acest indicator a crescut cu 11% faţă de finele anului 2012. Valoarea pozitivă a indicatorului confirmă rezistenţa şi siguranţa sistemului în cazul şocurilor financiare. Prin urmare, toate băncile comerciale din Republica Moldova dispun de un capital bancar de gradul I corespunzător capitalului minim necesar 200 mil. MDL, cu excepţia uneia.

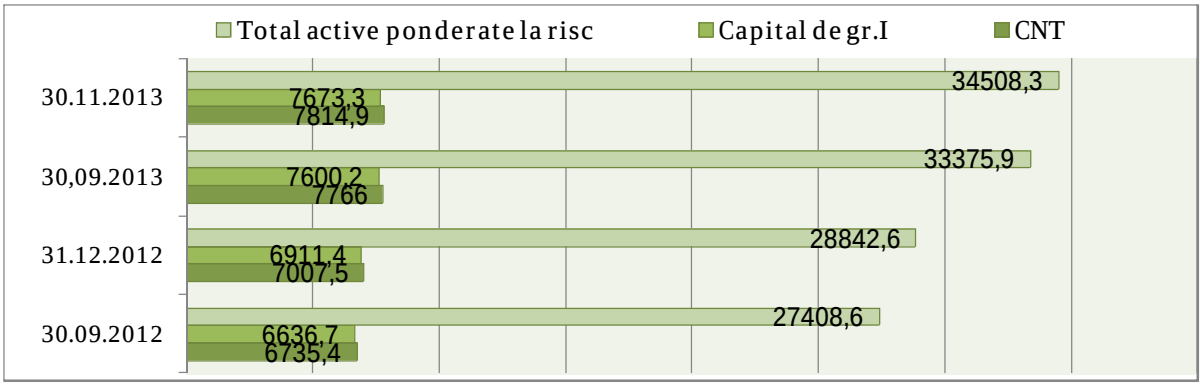

Figura 3.2.4. Evoluţia capitalului sistemului bancar, mil. MDL.

Sursa: Conform datelor Băncii Naţionale a Moldovei.

La 30.09.2013, cota investiţiilor străine în capitalul social al băncilor a constituit 74,1%, fiind în creştere cu 2,7 p.p. faţă de 30.09.2012, acestă situaţie fiind explicată prin faptul majorării capitalului social din contul investiţiilor acţionarilor nerezidenţi cu 17%.

La 30.09.2013, *obligaţiunile băncilor* au constituit 57949,1 mil. MDL şi s-au majorat cu 27% faţă de perioada similară a anului precedent, sau cu 16,8% faţă de 31.12.2012.

La 30.09.2013, comparativ cu sfârşitul anului 2012, au fost înregistrate următoarele modificări în structura obligaţiunilor sectorului bancar:

- scăderea datoriilor financiare evaluate la cost armonizat cu 0,18 p.p., constituind 56914,1 MDL;
- reducerea provizioanelor cu 0,16 p.p., constituind 4236,1 MDL;

- reducerea datoriilor privind impozitele cu 0,01 p.p. constituind 3957,0 MDL;
- majorarea altor datorii cu 0,35 p.p., constituind 5610,3 mil. MDL.

Tabelul 3.2.5. Evoluţia obligaţiunilor bancare după volum şi structură,%

Denumirea indicatorilor:	30.09.2012	31.12.2012	30.09.2013
	% în total obligaţiuni		
Total Obligaţiuni, dintre care:	100	100	100
1.Datorii financiare evaluate la cost armonizat	98,21	98,51	98,33
2.Provizioane	0,12	0,17	0,01
3.Datorii privind impozitele	0,75	0,69	0,68
4.Alte datorii	1,58	0,62	0,97

Sursa: Conform datelor Băncii Naţională a Moldovei.

La data de 30.09.2013, *soldul depozitelor* în sistemul bancar a constituit 41238,0 mil. MDL, majorându-se cu 21,3%, faţă de 30.09.2012, ca rezultat al creşterii soldului depozitelor în monedă naţională cu 24,2%, reprezentând o pondere de 60,7% şi a depozitelor în valută străină – cu 17,2%, cu o pondere de 39,3% din totalul de depozite. Prin urmare, în luna noiembrie 2013 *soldul depozitelor* în sistemul bancar a constituit 43769,9 mil. MDL, sporind cu 20,6% faţă de sfârşitul anului 2012.

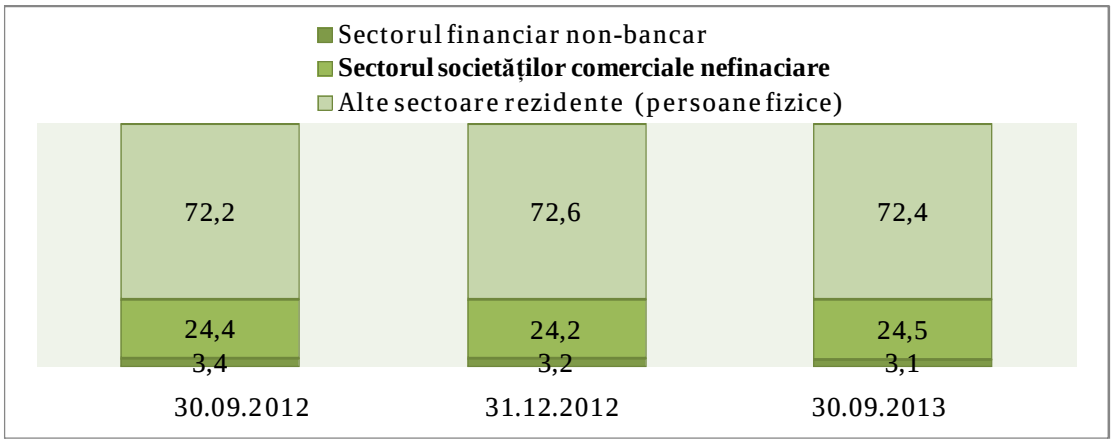

Figura 3.2.5. Structura depozitelor în economia Republicii Moldova, %
Sursa: Conform datelor Băncii Naţionale a Moldovei.

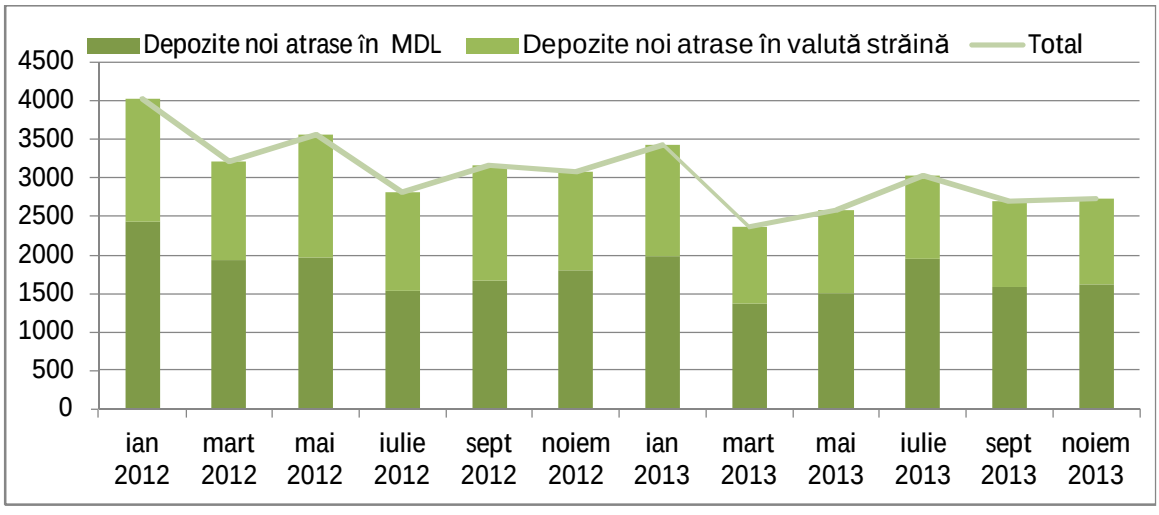

Figura 3.2.6. Evoluţia depozitelor noi atrase, mil. MDL
Sursa: Conform datelor Băncii Naţionale a Moldovei.

Pe parcursul anului 2013, volumul depozitelor noi atrase se caracterizează printr-o evoluție negativă, o scădere accentuată a fost înregistrată în luna martie 2013, însă în a doua jumătate a anului se observă o ușoară îmbunătățire. Astfel, *volumul depozitelor noi* atrase la data de 30.09.2013 a constituit suma de 2700,72 mil. MDL, în scădere cu 15%, față de data 30.09.2012 sau cu 21,3% față de 31.01.2013.

În luna noiembrie 2013, depozitele noi, la termen atrase în monedă națională s-au micșorat cu 185,9 mil. MDL sau cu 10,28%, comparativ cu aceeași perioadă a anului precedent, înregistrând 1808,80 mil. MDL. Rata medie a dobânzii la depozitele atrase la termen în moneda națională în perioada respectivă a scăzut cu 1,61 p.p., alcătuind 6,35%.

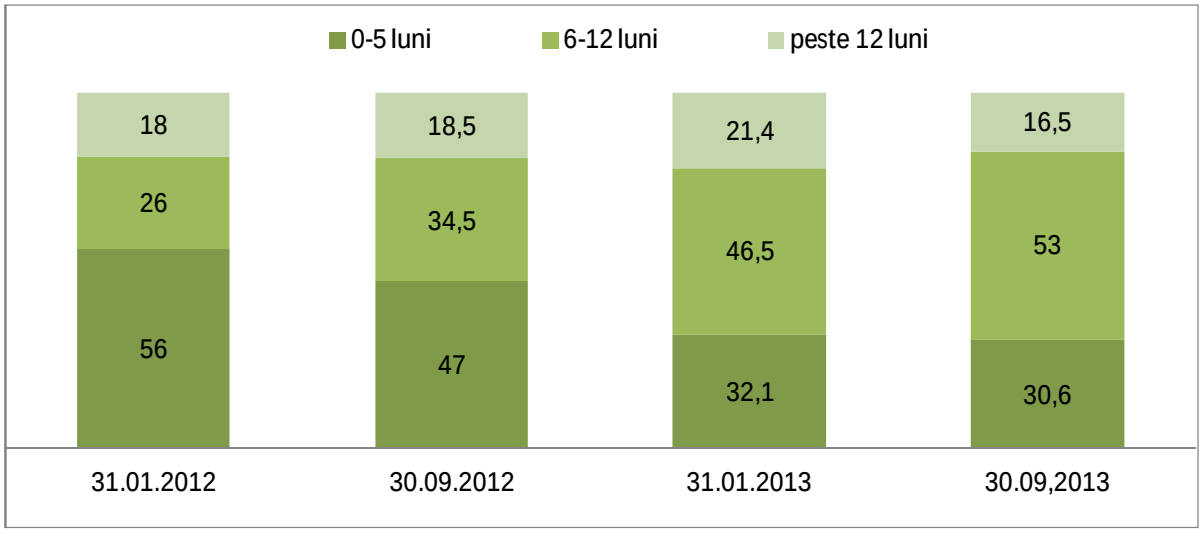

Figura 3.2.7. Structura depozitelor noi atrase după scadență, %

Sursa: Conform datelor Băncii Naționale a Moldovei.

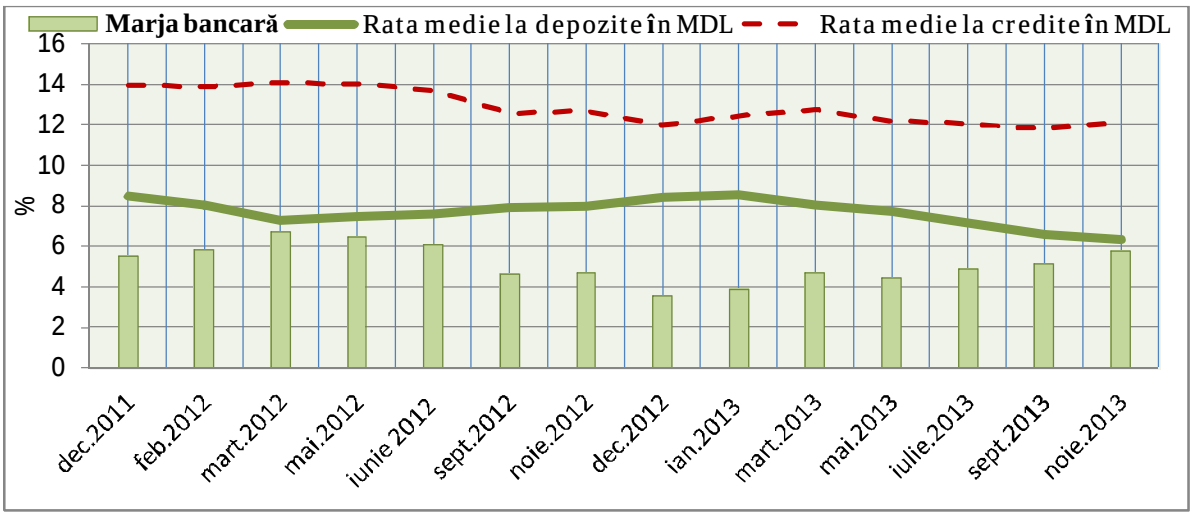

Figura 3.2.8. Evoluția marjei bancare*, a ratelor medii ale dobânzii la depozite și la credite în MDL, %

Sursa: Calcule în baza datelor, oferite de Banca Națională a Moldovei.

**Notă: Indicatorul Marja bancară a fost calculat ca diferență dintre rata medie la depozite în MDL și rata medie la credtie MDL.*

Marja bancară la operațiunile în monedă națională în luna decembrie 2012 a înregistrat un nivel minim de 3,54%, iar în luna septembrie 2013 s-a înregistrat un nivel de 5,17%, cu o creștere de 1,63 p.p. față de decembrie 2012.

Ratele medii ale dobânzii la credite în monedă naţională au creascut până în luna martie 2013, constituind 12,77%, iar în luna septembrie 2013 a fost înregistrată cea mai scăzută rată de 11,79%. Iar ratele medii ale dobânzii la creditele în monedă străină au crescut de la începutul anului de la 7,52% în luna ianuarie 2013, pînă la 7,73% în noiembrie 2013, în creştere cu 0,21 p.p. Respectiv şi ratele medii ale dobânzii la depozite în monedă străină au scăzut de la începutul anului de la 4,79% în luna ianuarie 2013, până la 4,29% în noiembrie 2013, în cădere cu 0,5 p.p.

În al III-lea trimestru al anului 2013 venitul net raportat la active (ROA) a constituit 1,8%, iar cel raportat la capitalul acţionar (ROE) a înregistrat 10,5%. Odată cu creşterea volumului de capital acţionar şi de active, majorarea ROE şi ROA denotă că ritmul de creştere al profitului net este mult mai rapid, fapt destul de încurajator.

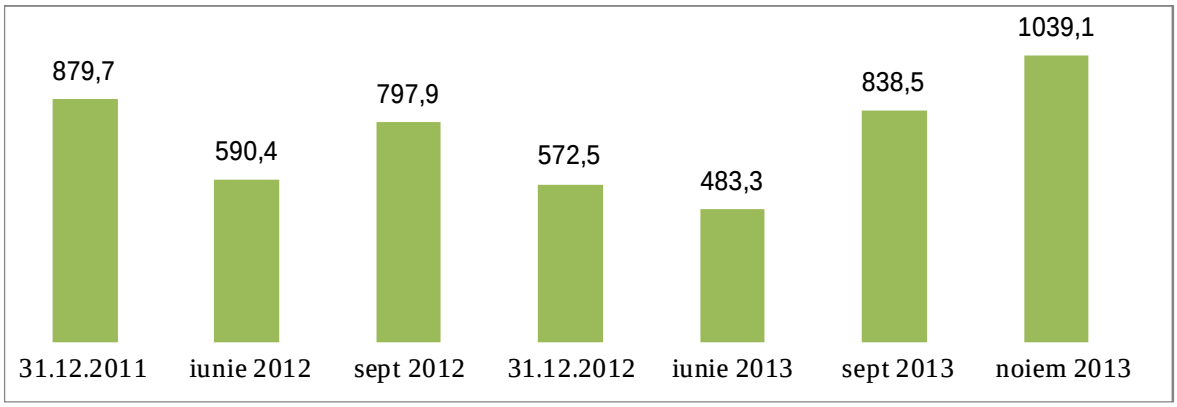

Figura 3.2.9. Evoluţia profitului bancar, mil. MDL
Sursa: Conform datelor Băncii Naţionale a Moldovei.

În acest cotext, în luna septembrie 2013, profitul băncilor pe întregul sistem a constituit 838,5 mil. MDL, mai mult cu 40,6 mil. MDL sau cu 5%, faţă de perioada similară a anului 2012 şi cu 46,5% mai mult faţa de sfărşitul anului 2012.

Ponderea activelor, generatoare de dobândă în totalul activelor, la data de 30.09.2013, a crescut cu 1,10 p.p., comparativ cu data de 31.12.2012, şi a constituit 82,8%. Respectiv, la data de 30.09.2013, se înregistrează nivelul marjei nete din dobânzi de 3,9%. Astfel, băncile în situaţii mai dificile, compensează pierderile cu venituri din alte surse şi, în special, din comisioanele din transferuri, inclusiv ale celor din străinătate şi din alte comisioane percepute de către bancă.

Indicele de eficienţă, determinat ca raportul dintre veniturile nete aferente dobânzilor plus cheltuieli neaferente dobânzilor, la 30.09.2013 constituie 142,2%, mai mult cu 29,6 p.p. faţă de 31.12.2012. Iar în luna noiembrie 2013, indicele de eficienţă a constituit 142%, mai mult cu 29,4 p.p. faţă de luna decembrie 2012.

Gradul de suficienţă a capitalului se menţine la un nivel înalt, constituind 23,3% la 30.09.2013. Deşi, aflat peste nivelul minim necesar de 16%, (până în mai al anului 2012 suficienţa capitaluilui ponderat la risc a constituit 12%), se observă o scădere a acestui indicator cu 1 p.p. faţă de 31.12.2012. Considerăm explicabil faptul că micşorarea nesemnificativă a gradului de suficienţă a capitalului bancar, prin creşterea considerabilă a portofoliului de credite, fac parte din activele riscante cu o pondere majoră la risc.

Lichiditatea bancară poate fi privită atât prin prisma ponderii activelor lichide în total active, cât şi prin prisma obligaţiunilor, pe care banca este obligată să le onoreze. Astfel, la sfârşitul lunii decembrie 2012, ponderea activelor lichide (principiul II al lichidităţii) înregistrează 32,9%, şi la sfârşitul lunii septembrie 2013 a înregistrat 32,3%, mai puţin cu 0,6 p.p. Lichiditatea pe termen lung sau principiul I al lichidităţii, pe întreg sistemul bancar a înregistrat 0,7%, la 30.09.2013.

Aceste valori ale indicatorilor lichidităţii relevă existenţa surselor adecvate pentru susţinerea plăţilor aferente obligaţiunilor.

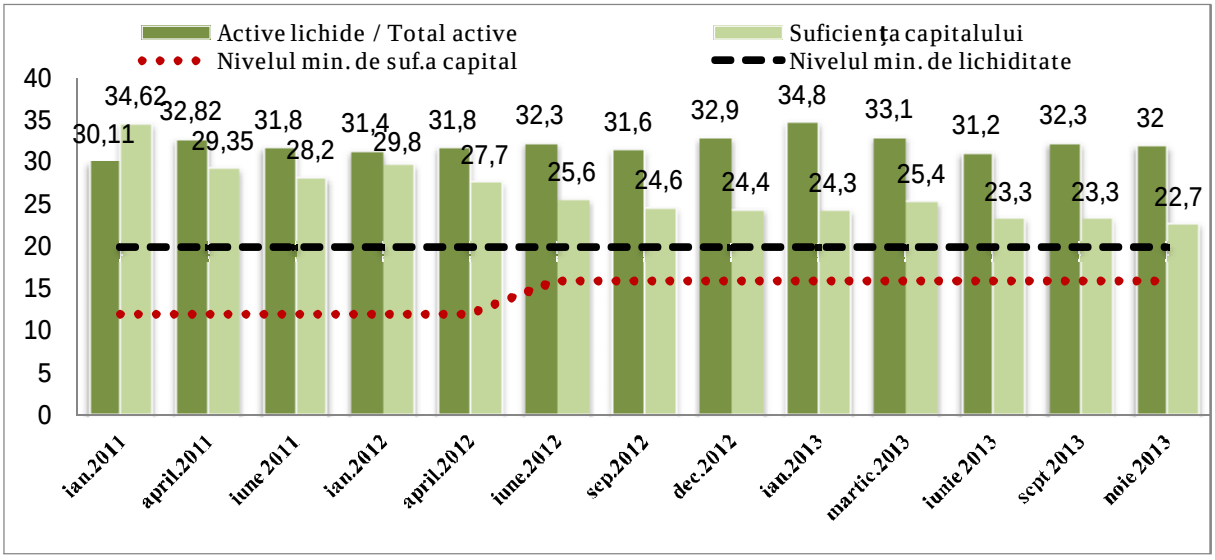

Figura 3.2.10. Indicatori de lichiditate şi suficienţa capitalului, %

Sursa: Conform datelor Băncii Naţionale a Moldovei.

Regiunea Republicii Moldova din partea stângă a râului Nistru. În al III-lea trimestru 2013, evoluţia sectorului bancar al Transnistriei a înregistrat tendinţe relativ stabile de dezvoltare. Activele totale ale sistemului bancar transnistrean la data de 01.10.2013 au însumat 6958,9 mil. ruble, echivalentul a 5907,1 mil. MDL. Comparativ cu data de 01.10.2012, activele au crescut cu 1098,2 mil. ruble, constituind 5861,69 mil. ruble, echivalentul a 6804,06 mil. MDL (la data de 01.10.2013, o rublă trasnistreană echivala cu 0.8571 MDL, iar la data de 01.10.2012, o rublă trasnistreană echivala cu 0,8615 MDL).

La data de 01.10.2013, capitalul propriu al băncilor a atins valoarea de 1331,89 mil. ruble, mai mult cu 15,6% faţă de 01.10.2012 (1151,87 mil. ruble). Capitalul acţionar al băncilor din Transnistria a constituit la data de 01.10.2013 suma de 1043,18 mil. ruble mai mult cu 8,17% faţă de 01.10.2012.

Soldul creditelor acordate sectorului economic a atins la data de 01.10.2013 suma de 4265,17 mil. ruble mai mult cu 69,5% faţă de 01.10.2012. Creditele persoanelor fizice în această perioadă a constituit 888,8 mil. ruble, mai mult cu 43,15% faţă de 01.10.2012, iar creditele persoanelor juridice au constituit 3376,29 mil. ruble mai mult cu 78,16% faţă de perioada similară a anului precedent.

Soldul depozitele bancare atrase, au constituit la data 01.10. 2013 suma de 2463,36 mil. ruble, mai mult cu 33,12% faţă de data similară a anului precedent (1850,55 mil. ruble. Respectiv, depozitele atrase de persoanele fizice, la data de 01.10.2013 constituie 1438,92 mil. ruble – o creştere de 7,82% faţă de data 01.10.2012 (1334,60 mil. ruble).

3.3. Politică monetară

Politica monetară actuală se întemeiază pe relaţia dintre oferta de bani şi cererea agregată din economie. În vederea desfăşurării activităţilor economice şi social-culturale normale autorităţile monetare urmăresc evoluţiile masei monetare şi în raport cu alţi indicatori macroeconomici, deoarece volumul masei monetare în circulaţie poate afecta volumul producţiei naţionale, preţurile şi ocuparea forţei de muncă.

După cum rezultă din datele primelor nouă luni ale anului 2013 volumul masei monetare a avut o evoluţie ascendentă, la 30.09.2013 stocul agregatelor monetare fiind mai mare în comparaţie cu 30.09.2012:

- agregatul monetar M0 a constituit aproximativ 16,2 mild. MDL (la 30.09.2012 – 12,7 mild. MDL);
- agregatul monetar M1 a fost de 24,5 mild. MDL (la 30.09.2012 – 19,6 mild. MDL);
- agregatul monetar M2 a atins un nivel de 41,2 mild. MDL (la 30.09.2012 – 32,9 mild. MDL);
- agregatul monetar M3 s-a cifrat la 57,4 mild. MDL (la 30.09.2012 – 47,7 mild. MDL).

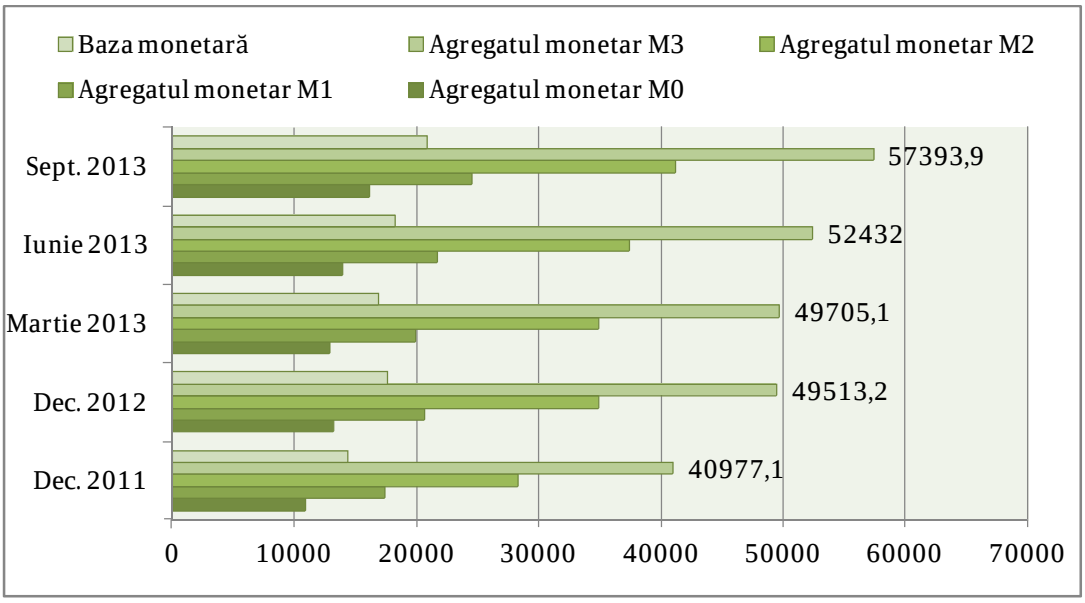

Figura 3.3.1. Evoluţia agregatelor monetare şi a bazei monetare, mil. MDL

Sursa: Conform datelor Băncii Naţionale a Moldovei.

La fel, s-a majorat şi baza monetară pe 30.09.2013, atingând un nivel de 20,8 mild. MDL cu o creştere de 24% faţă de 30.09.2012 (16,8 mild. MDL). Această majorare este datorată în mare parte evoluţiei pozitive a activelor interne nete ale BNM.

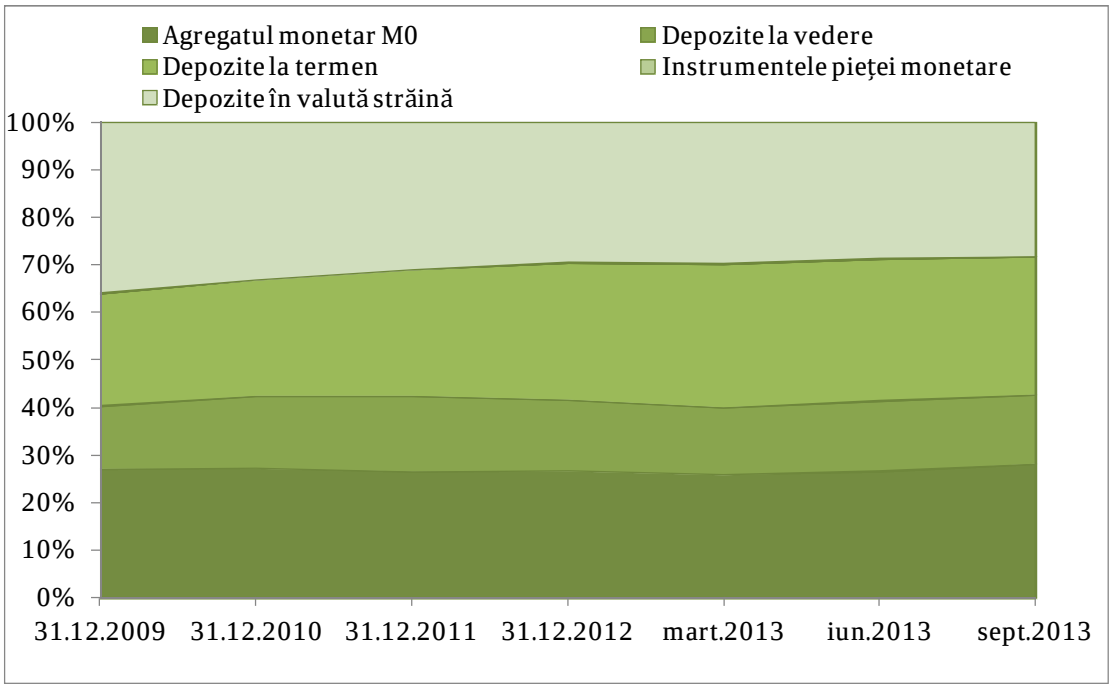

Figura 3.3.2. Structura masei monetare M3

Sursa: Calcule conform datelor Băncii Naţionale a Moldovei.

În structură, masa monetară nu a suferit modificări esenţiale. La 30.09.2013 componentele masei monetare M3 erau distribuite în felul următor: agregatul monetar M0 (bani în circulaţie) –

28,1%; depozite la vedere – 14,5%; depozite la termen – 29,1% şi depozite în valută străină – 28,2%. Pe parcursul ultimilor 5 ani se observă o tendinţă de reducere a ponderii depozitelor în valută străină (de la 35,9%la 31.12.2009 până la 28,2% la 30.09.2012). Ponderea depozitelor la termen, care a fost în creştere ultimii ani, s-a diminuat moderat în trimestrul II şi III al anului 2013 (în martie 2013 ponderea acestui element constituent al agregatului monetar M3 a fost de 30,2%, iar în iulie şi septembrie a fost de 29,9% şi 29,1% respectiv).

Moderarea fluctuaţiei preţurilor şi reducerea ratei anuale a inflaţiei au contribuit la relaxarea politicii monetare promovate de BNM şi la diminuarea ratelor principalelor instrumente de politică monetară.

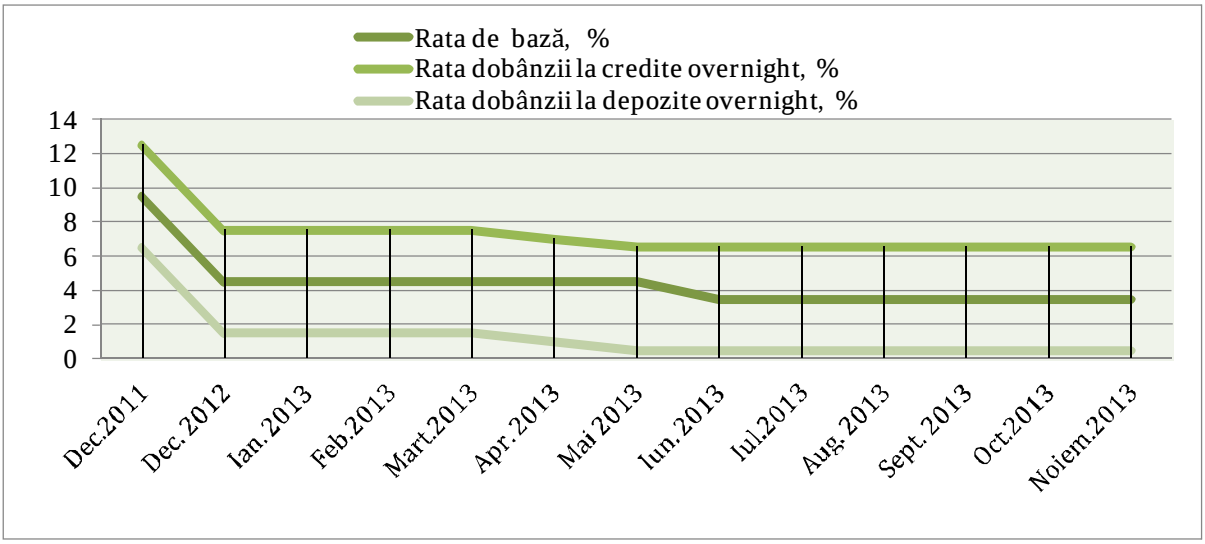

Figura 3.3.3. Evoluţia ratelor de dobândă la instrumentele de politică monetară ale Băncii Naţionale a Moldovei, în perioada 2011-2013

Sursa: Conform datelor Băncii Naţionale a Moldovei.

În aşa mod, în al III-lea trimestru 2013 rata de bază a constituit 3,5%, ceea ce atestă o scădere cu 1 punct procentual faţă de nivelul acesteia în perioada similară a anului 2012. Rata dobânzii la creditele overnight a fost şi se menţine în continuare la nivelul de 6,5%, iar rata dobânzii la depozitele overnight este de 0,5%.

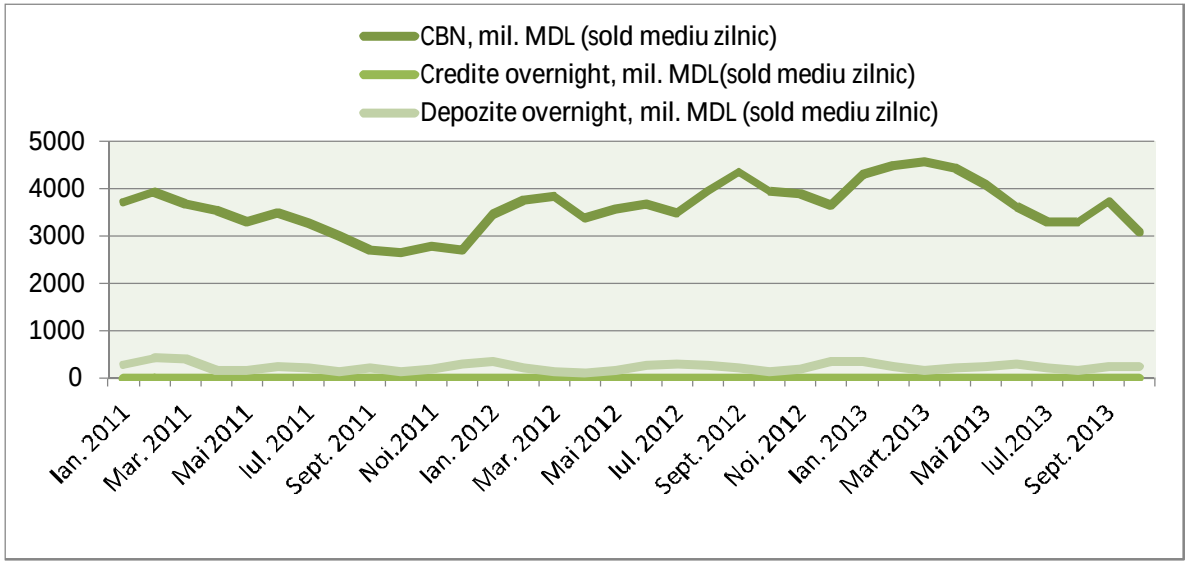

Figura 3.3.4. Instrumentele politicii monetare, mil. MDL

Sursa: Conform datelor Băncii Naţionale a Moldovei.

Trendul crescător al operaţiunilor de sterilizare al lichidităţilor observat pe parcursul anului 2012 a continuat până în luna iunie 2013, când acestea au început să scadă treptat, cu o majorare esenţială în luna septembrie 2013. Cel mai înalt sold a fost înregistrat în luna martie 2013, soldul mediu zilnic al vânzărilor de CBN-uri a fost -4,56 mild. MDL. După care, în următoarele luni ale anului 2013 soldul mediu zilnic al vânzărilor de CBN-uri a început să scadă (cu excepţia lunii septembrie când soldul mediu zilnic al vânzărilor de CBN-uri a fost -3,74 mild. MDL), în luna octombrie s-a înregistrat cel mai mic sold -3,09 mild. MDL.

În primele nouă luni ale anului 2013 solicitarea de depozite "overnight" a avut o dinamică volatilă, soldul mediu zilnic variind între 363,8 mil. MDL (ianuarie 2013) şi 176,3 mil. MDL (august 2013). În aceeaşi perioadă, băncile comerciale au solicitat facilităţi de credite "overnight de la BNM, doar în luna august 2013 în sumă de 0,3 mil. lei.

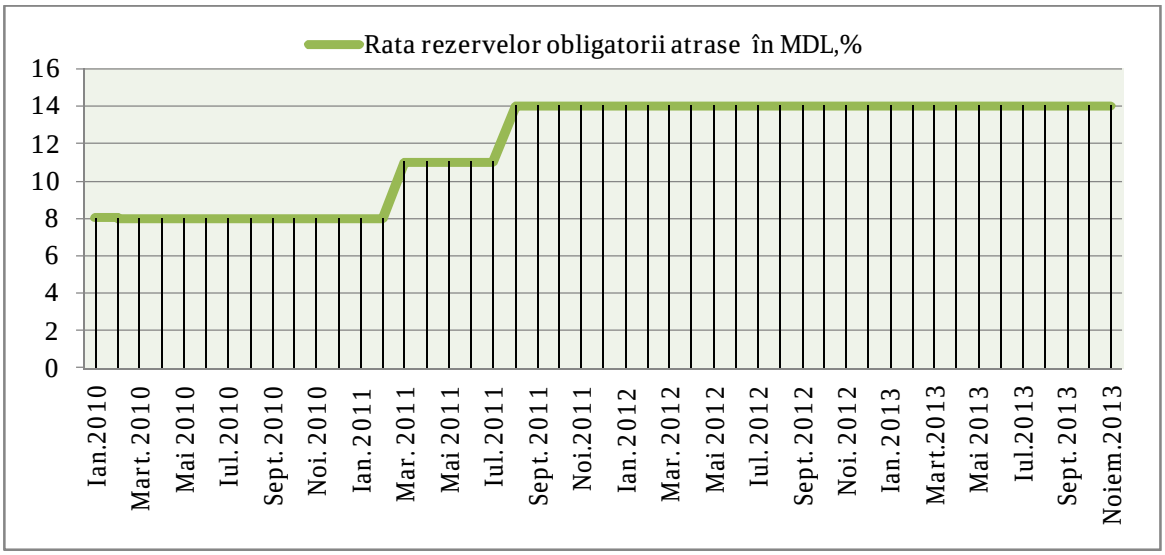

Figura 3.3.5. Evoluţia ratei rezervelor obligatorii, %

Sursa: Conform datelor Băncii Naţionale a Moldovei.

Tabelul 3.3.1. Procurările de valută efectuate de BNM pe piaţa interbancară în perioada iunie 2012 - septembrie2013

Luna	Volumul procurărilor, *(echivalentul în mil. dolari SUA)*
Iunie 2012	20,3
Iulie 2012	31,5
August 2012	115,92
Septembrie 2012	73,53
Octombrie 2012	19,42
Noiembrie 2012	13,86
Decembrie 2012	57.26
Ianuarie 2013	1,59
Februarie 2013	12,25
Martie 2013	13,04
Aprilie 2013	35,0
Mai 2013	25,0
Iunie 2013	15,0
Iulie 2013	91,78
August 2013	131,98
Septembrie 2013	147,18

Sursa: Conform datelor Băncii Naţionale a Moldovei.

De la începutul anului curent până în luna septembrie 2013, BNM nu a recurs la modificarea ratei rezervelor obligatorii, acestea păstrându-se la nivelul de 14%.

În vederea menţinerii ratei inflaţiei la nivelul stabilit BNM a recurs în trimestrul III 2013 la procurări masive de valută pe piaţa interbancară, în septembrie nivelul acestora ajungând până la 147,18 mld. USD. Aceste intervenţii au condiţionat deprecierea monedei naţionale în trimestrului III a anului curent faţă de principalele valute străine şi au fost în concordanţă cu politica monetară promovată de BNM, având ca scop menţinerea inflaţiei în limitele prestabilite.

Regiunea Republicii Moldova din partea stângă a râului Nistru.

La sfârşitul lunii septembrie, masa monetară în regiunea din stânga Nistrului constituia 6295,9 mil. ruble, înregistrând o creştere de 28,5%, comparativ cu volumul ofertei monetare de la începutul anului curent. În trimestrul III 2013 a crescut considerabil volumul masei monetare în valută, constituind la data de 1.10.2013 – 66,1% din toată masa monetară.

Pe parcursul trimestrului III al anului 2013, în condiţiile unor procese inflaţioniste stabil moderate în regiunea Republicii Moldova din partea stângă a Nistrului, s-a recurs la micşorarea treptată a ratei de refinanţare, de la 6,5% până la 5% în luna septembrie (în trei etape cu 0,5 p.p.).

Capitolul IV

SECTORUL EXTERN

Balanţa de plăţi

În primele trei trimestre ale anului 2013, contul curent al balanţei de plăţi a consemnat un deficit de 321,1 mil. USD. Sub influenţa tendinţelor din contul cu bunuri, care reprezintă cea mai semnificativă componentă a acestuia, deficitul a sporit cu 0,9% faţă de perioada similară a anului precedent. Totodată, cu excepţia anului 2012, aceasta a fost cea mai mică valoarea marcată în primele nouă luni ale ultimilor 5 ani.

Tabelul 4.1. Balanţa de plăţi – Contul curent în ianuarie-septembrie 2011-2013 (prezentare sintetică)

	Valoarea nominală, mil. USD			Ritmul de creştere, %	
	2011	2012	2013	2012/2011	2013/2012
Contul curent	-541,8	-318,3	-321,1	-41,3	0,9
Bunuri	*-2039,12*	*-2082*	*-2172*	*2,1*	*4,3*
Export	1592,2	1597,66	1768,5	0,3	10,7
Import	-3631,32	-3679,5	-3940,3	1,3	7,1
Servicii	*9,67*	*-14,43*	*2,28*	*-249,2*	*-115,8*
Export	646,25	680,41	753,63	5,3	10,8
Import	-636,58	-694,84	-751,35	9,2	8,1
Venituri	*413,94*	*601,9*	*645,62*	*45,4*	*7,3*
Încasări	673,96	755,04	842,21	12,0	11,5
Plăţi	-260,02	-153,14	-196,59	-41,1	28,4
Transferuri curente	*1073,71*	*1176,1*	*1202,9*	*9,5*	*2,3*
Încasări	1145,27	1249,11	1283,25	9,1	2,7
Plăţi	-71,56	-73	-80,36	2,0	10,1

Sursa: Conform datelor Băncii Naţionale a Moldovei.

În ultimii ani contul curent se ameliorează vizibil. Balanţa acestuia rămâne a fi deficitară, dar mai mică comparativ cu alţi ani. În anul 2008, spre exemplu, deficitul contului curent a constituit 711,9 mil. USD, iar în 2011 – 541,8 mil. USD. Îmbunătăţirile produse au avut loc pe fondul temperării importurilor şi a creşterii exporturilor, încasărilor din contul de venituri şi al transferurilor curente.

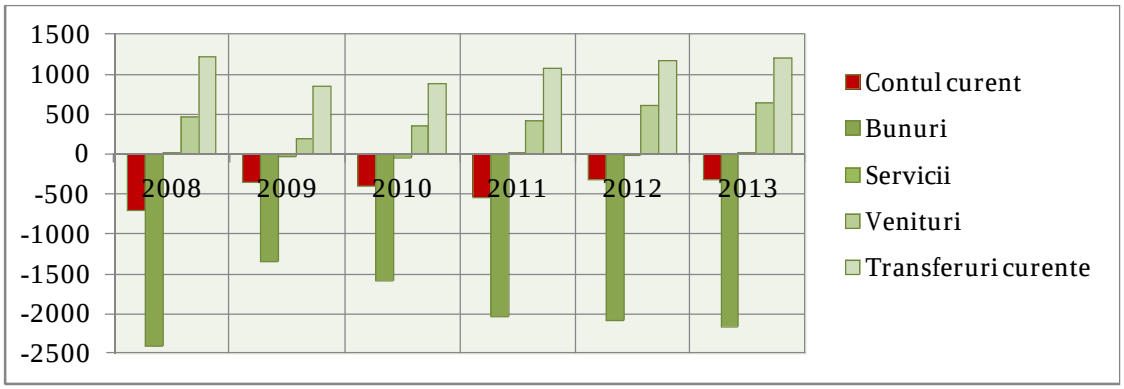

Figura 4.1. Evoluţia componentelor contului curent, mil. USD

Sursa: Conform datelor Băncii Naţionale a Moldovei.

În perioada analizată, deficitul *balanţei comerciale cu bunuri* a sporit cu 4,3%, sub influenţa unei creşteri a importurilor cu 7,1%, comparativ cu creşterea de 10,7% a exporturilor.

O îmbunătăţire considerabilă a resimţit-o *contul de servicii*, soldul căruia a luat valori pozitive comparativ cu perioada similară a anului 2012. Exportul de servicii a constituit în primele nouă luni ale anului 2013 – 753,6 mil. USD, iar importul 751,4 mil. USD, fiind în creştere cu 10,8% şi, respectiv, 8,1%.

Majorarea exporturilor de servicii, a fost influenţată cu 9,2% de prestarea serviciilor de transport, călătorii şi a altor servicii de afaceri, care constituie 73,2% din totalul exporturilor de servicii. O influenţă pozitivă asupra exporturilor au avut-o şi alte categorii de servicii cu excepţia serviciilor de comunicaţii şi asigurări, care au fost în descreştere cu 2,3% şi, corespunzător, 53%.

O situaţie similară poate fi atestată şi în cazul importurilor. O influenţă semnificativă asupra creşterii acestora au avut-o serviciile de transport şi călătorii, care formează 73,8% din valoarea totală a importurilor. La fel au sporit şi importul altor servicii, cu excepţia asigurărilor şi serviciilor financiare, însă, ponderea acestora în structura importurilor este una foarte mică pentru a produce modificări semnificative.

Tabelul 4.2. Evoluţia comerţului exterior cu servicii în ianuarie-septembrie 2013

	Export			Import			Balanţa comercială, mil. USD
	Valoarea, mil. USD	Ritmul de creştere, 2013/ 2012	Structura, %	Valoarea, mil. USD	Ritmul de creştere, 2013/ 2012	Structura, %	
Total	753,6	10,8	100,0	751,4	8,1	100, 0	2,3
Transport	308,2	15,5	40,9	301,7	9,2	40,1	6,5
Călătorii	168,1	7,9	22,3	252,6	3,6	33,6	-84,6
Servicii de comunicaţii	102,7	-2,3	13,6	32,9	9,2	4,4	69,8
Servicii de construcţii	18,7	49,4	2,5	20,7	25,5	2,8	-2,0
Servicii de asigurări	0,3	-53,0	0,0	2,5	-30,3	0,3	-2,2
Servicii financiare	3,8	29,8	0,5	4,9	-2,0	0,6	-1,0
Servicii de informatică şi informaţionale	44,1	12,0	5,9	28,8	1,9	3,8	15,4
Servicii royalty şi onorarii pentru licenţe	4,2	24,0	0,6	17,4	27,2	2,3	-13,1
Alte servicii de afaceri	75,0	13,7	10,0	51,5	3,8	6,9	23,6
Servicii personale, culturale şi de recreare	1,2	36,0	0,2	2,1	49,3	0,3	-0,9
Servicii guvernamentale neincluse în altă parte	27,3	1,8	3,6	36,4	36,0	4,8	-9,1

Sursa: Conform datelor Băncii Naţionale a Moldovei.

Reducerea deficitului contului curent în ultimii ani a fost determinată inclusiv de evoluţiile pozitive ale soldului contului de venituri şi transferuri curente, iar mai exact a veniturilor pentru compensarea muncii şi a transferurilor personale, care formează influxul de remiteri.

Soldul *balanţei de venituri* a consemnat o creştere de 7,3% comparativ cu perioada similară a anului 2012, constituind 645,6 mil. USD. Creşterea acestuia a fost determinată de îmbunătăţirea soldului pozitiv al veniturilor parvenite din compensarea muncii (783,4 mil. USD), în timp ce soldul negativ al veniturilor din investiţii a fost în creştere cu 34%, sumând -137,7 mil. USD.

Contul de *transferuri curente* a avut şi el o evoluţie pozitivă, însă creşterea soldului său pozitiv a fost una modestă, de 2,3%. Un factor ce a determinat tendinţa dată este reducerea transferurilor guvernamentale efectuate în ţară cu aproximativ 29%, reprezentând 124,7 mil. USD.

De la începutul anului până în luna septembrie, soldul pozitiv al contului financiar s-a redus cu 6,6%, faţă de perioada similară a anului 2012 reprezentând 201,1 mil. USD. De notat că, în ultimii trei ani, valoarea soldului balanţei financiare din perioada analizată a marcat o continuă descreştere, ceea ce semnifică o reducere a gradului de îndatorare faţă de exterior. În anul curent, trendul a fost determinat de reducerea soldului pozitiv al altor investiţii, îndeosebi de creşterea activelor ca urmare sporirii împrumuturilor acordate în exterior de alte sectoare decât cel bancar şi de creşterea numerarului în valută străină deţinut de sectorul bancar, precum şi de contractarea pasivelor dată fiind sporirea valorii creditelor comerciale şi a împrumuturilor restituite. În acelaşi timp, menţionăm că, în perioada respectivă nu au fost marcate trageri de împrumuturi de la Fondul Monetar Internaţional, în timp ce în perioada similară a anului precedent acestea au constituit 77,6 mil. USD.

Tabelul 4.3. Balanţa de plăţi – Contul de capital şi financiar în ianuarie-septembrie 2011-2013 (prezentare sintetică)

	Valoarea nominală, mil. USD			Ritmul de creştere,%	
	2011	2012	2013	2012/2011	2013/2012
Contul de capital şi financiar	408,9	190,4	176,9	-53,4	-7,1
Contul de capital	*-18,6*	*-24,9*	*-24,1*	33,9	-3,0
Intrări	18,1	11,7	9,4	-35,1	-19,8
Ieşiri	-36,7	-36,6	-33,5	-0,1	-8,4
Contul financiar	427,5	215,2	201,1	-49,7	-6,6
Investiţii directe	177,8	112,1	163,8	-37,0	46,2
Investiţii de portofoliu	-0,6	20,2	7,6	-3251,6	-62,4
Derivate financiare	0,2	-0,2	0,1	-175,0	-186,7
Alte investiţii	476,5	417,6	231,5	-12,4	-44,6
Active de rezervă	-226,4	-334,4	-202,0	47,7	-39,6
Active	*-163,3*	*-182,3*	*-147,4*	11,7	-19,1
ISD	-7,4	-17,2	-11,1	132,6	-35,8
Investiţii de portofoliu	-5,6	8,1	-0,02	-244,6	-100,2
Derivate financiare	0,0	-0,2	-0,1	-	-33,3
Alte investiţii	76,1	161,4	65,7	112,1	-59,3
Active de rezervă	-226,4	-334,4	-202,0	47,7	-39,6
Pasive	*590,7*	*397,5*	*348,5*	-32,7	-12,3
ISD	185,2	129,3	174,9	-30,2	35,3
Investiţii de portofoliu	4,9	12,1	7,6	144,9	-37,2
Derivate financiare	0,2	0,0	0,2	-100,0	-
Alte investiţii	400,4	256,1	165,8	-36,0	-35,3

Sursa: Conform datelor Băncii Naţionale a Moldovei.

Remiterile

Conform datelor Balanţei de plăţi, în primele nouă luni ale anului curent creşterea remiterilor de peste hotare s-a produs cu acelaşi ritm temperat al perioadei similare din anul precedent. Valoarea remiterilor efectuate în ţară în această perioadă a constituit 1441,2 mil. USD, înregistrând o creştere de 10,6%.

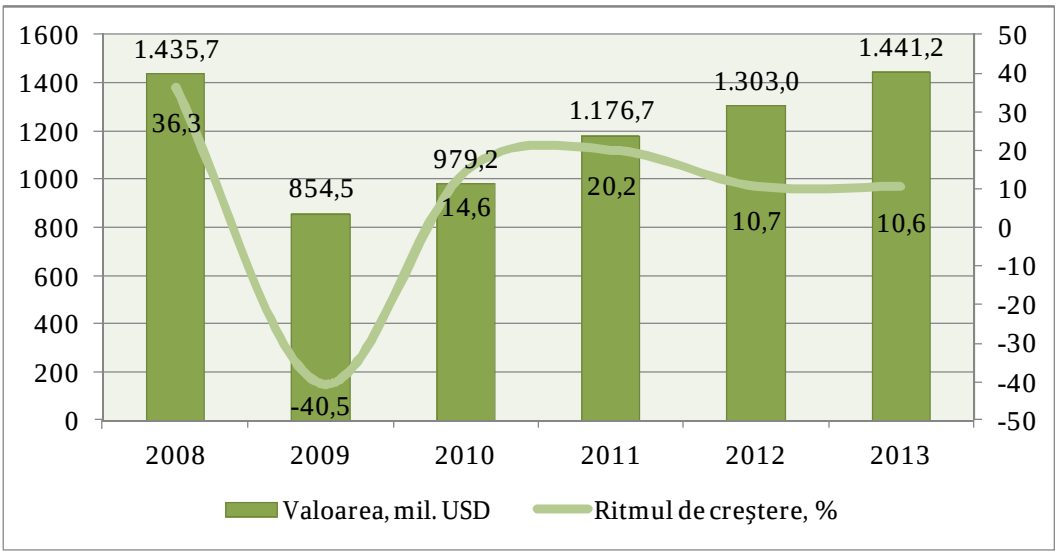

Figura 4.2. Evoluţia influxului de remiteri în perioada ianuarie-septembrie 2008-2013
Sursa: Conform datelor Băncii Naţionale a Moldovei.

Volumul transferurilor efectuate din străinătate prin sistemul bancar în favoarea persoanelor fizice a constituit în aceeaşi perioadă 1161,2 mil. USD, ceea ce reprezintă circa 80,6% din valoarea remiterilor calculate conform balanţei de plăţi (compensarea pentru muncă, transferurile personale, transferurile migranţilor). Ritmul de creştere a transferurilor efectuate prin sistemul bancar a sporit în primele trei trimestre cu un ritm inferior valorii totale a remiterilor oficiale calculate – 8,2% comparativ cu 10,6%, ceea ce a condiţionat reducerea ponderii acestora în total remiteri. Astfel în ianuarie-septembrie 2011-2013 acest indicator a

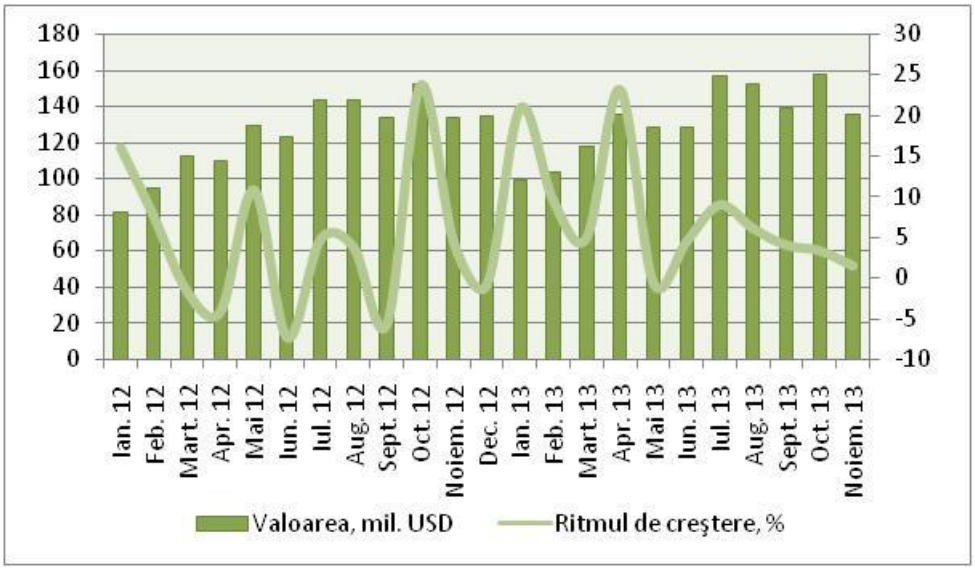

Figura 4.3. Transferurile efectuate prin sistemul bancar în favoarea persoanelor fizice în 2012-2013
Sursa: Conform datelor Băncii Naţionale a Moldovei.

fost în continuă descreştere – 89,7% (2011), 82,3% (2012), 80,6% (2013). La fel, se poate observa o evoluţie destul de moderată şi în lunile octombrie şi noiembrie comparativ cu perioadele similare ale anului precedent, fapt ce indică asupra condiţiilor de incertitudine din principalele ţări-gazdă a emigranţilor moldoveni.

După cum a mai fost menţionat în ediţia precedentă, aceste tendinţe sunt determinate, preponderent de evoluţiile din economia Federaţiei Ruse. Remiterile efectuate dinspre aceasta au temperat continuu. În trimestrul trei ritmul de creştere a remiterilor din Federația Rusă a scăzut sub nivelul remiterilor efectuate din alte state, iar ponderea partenerului estic în total s-a redus cu 1,6 p.p. comparativ cu trimestrul trei al anului precedent. Astfel, agregat, pentru perioada primelor trei trimestre, remiterile realizate din Rusia în Republica Moldova au constituit 885,8 mil. USD, în creştere cu 10,5% comparativ cu perioada ianuarie-septembrie 2012.

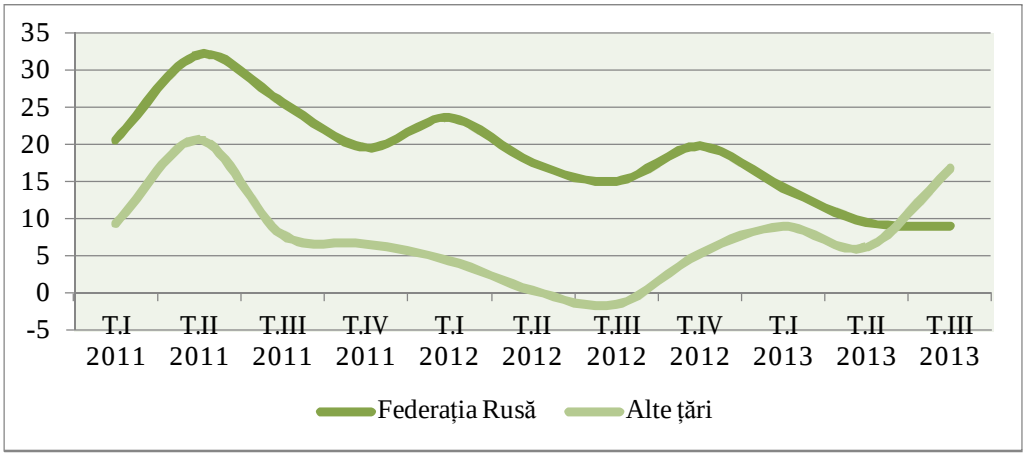

Figura 4.4. Ritmul de creştere al influxului de remiteri din Federaţia Rusă şi din alte state, %

Sursa: Conform datelor Băncii Naţionale a Moldovei.

La fel, în anul 2013 am putut asista la o modificare continuă a structurii valutare a remiterilor efectuate în Republica Moldova. Ponderea transferurilor în ruble ruseşti a constituit 36,4% în trimestrul 3, în timp ce în perioada similară a anului 2012 aceasta constituia un sfert, iar în 2011 -18,9%.

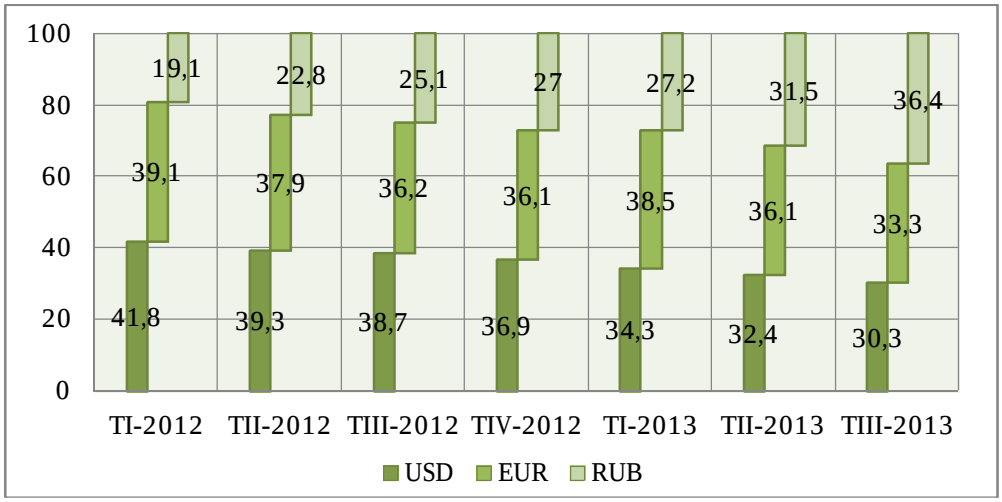

Figura 4.5. Structura valutară a transferurilor efectuate din străinătate în favoarea persoanelor fizice, %

Sursa: Elaborat în baza datelor BNM.

Investiţiile Străine Directe

La finele celui de al treilea trimestru stocul de investiţii străine în economia naţională a constituit 3607,7 mil. USD, dintre care investiţiile în capital social 2239,6 mil. USD (62%), veniturile reinvestite 421,3 mil. USD (12%) şi în alt capital 946,4 mil. USD (27%).

De la începutul anului până în luna septembrie influxul net de investiţii a reprezentat 174,9 mil. USD, ceea ce reprezintă o creştere cu 45,6 mil. USD sau 35,3%, comparativ cu perioada similară a anului precedent. Acest spor al investiţiilor a fost determinat, preponderent, de investiţiile efectuate în capitalul social din sectorul bancar care au constituit 32,6 mil. USD, în timp ce în perioada similară a anului 2012 acestea au înregistrat valori negative – (-) 13,6 mil. USD. Astfel în primele 9 luni ale anului pe toate formele de capital, în sectorul bancar au fost efectuate ISD în valoare netă de 44,5 mil. USD – un sfert din total investiţii străine directe nete.

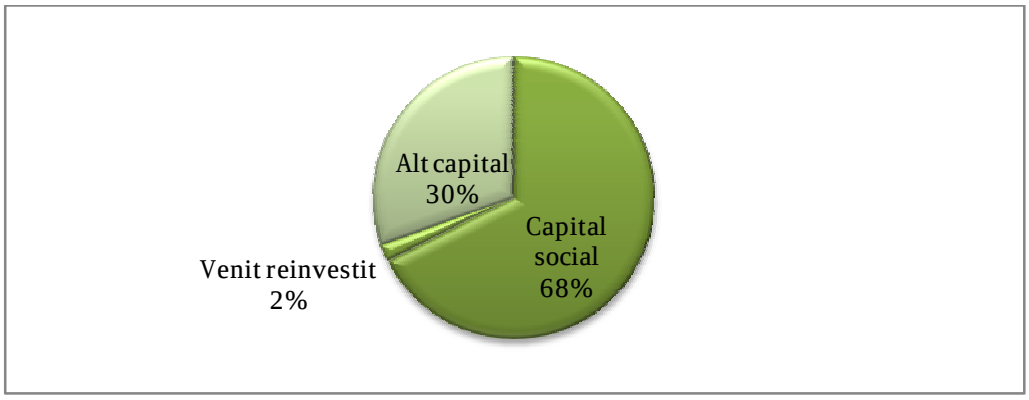

Figura 4.6. Structura influxului net de ISD în economia Republicii Moldova pe forme de capital în ianuarie-septembrie 2013

Sursa: Conform datelor Băncii Naţionale a Moldovei.

De menţionat că, pe forme de capital, influxul net de investiţii străine a fost efectuat preponderent în capitalul social al companiilor, care a sporit cu 29,2%, comparativ cu perioada similară a anului precedent şi sub formă de alt capital, în creştere cu 45,3%, în timp ce ponderea veniturilor reinvestite a rămas a fi una modestă.

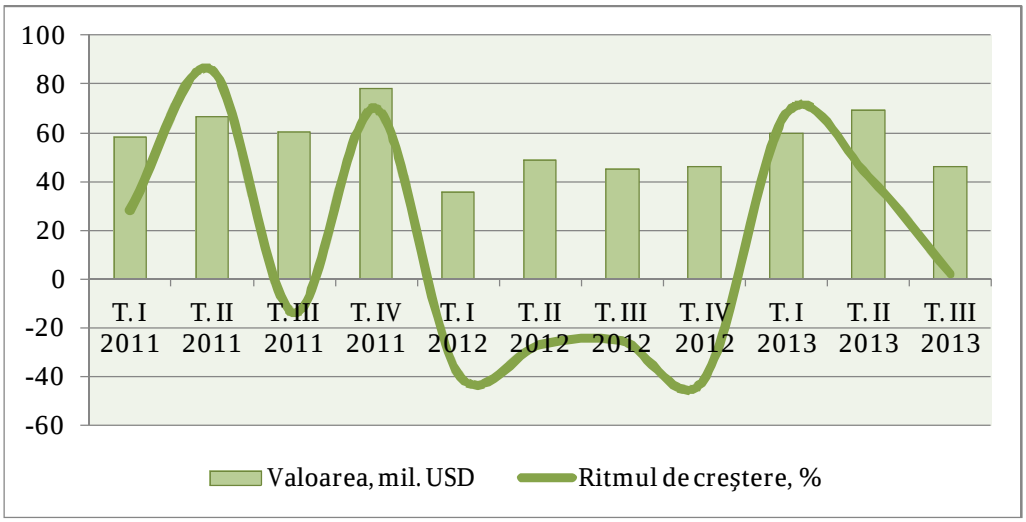

Figura 4.7. Influxul net de ISD în economia Republicii Moldova în anii 2011-2013

Sursa: Conform datelor Băncii Naţionale a Moldovei.

Veniturile reinvestite în perioada analizată au sumat doar 3,4 mil. USD. Valoarea pozitivă a acestora a fost menţinută de investiţiile realizate în sectorul bancar -11,8 mil. USD, care au fost

însă în descreştere faţă de aceeaşi perioadă a anului 2012 cu 23,8%. În alte sectoare valoarea netă a veniturilor reinvestite a fost de -8,4 mil. USD ceea ce vorbeşte fie despre pierderile operaţionale înregistrate de către companii sau despre valoarea superioară a devidendelor achitate comparativ cu câştigurile obţinute în această perioadă.

Aceste evoluţii, dar şi tendinţele trimestriale de creştere înregistrate permit cu greu aprecierea cu un calificativ pozitiv şi optimist a performanţelor investiţiilor străine în anul 2013, ori în condiţiile în care a fost parafat Acordul de Asociere cu UE aceste aspecte ar trebui să provoace anumite îngrijorări.

Comerţul exterior cu bunuri

În pofida provocărilor din anul 2013 ce ţin, preponderent, de conjunctura factorilor externi, comerţul exterior a fost în creştere. În primele nouă luni ale anului tranzacţiile comerciale externe cu bunuri au sporit cu 6,8%, comparativ cu perioada similară a anului precedent, constituind 5689,7 mil. USD, dintre care 1719,3 mil. USD exporturile şi 3970,4 mil. USD importurile.

Evoluţia comerţului exterior din această perioadă nu a fost una întocmai consecventă. Exporturile indică o volatilitate sporită comparativ cu perioada similară a anului 2012, iar importurile, în a doua jumătate a anului, au înregistrat o tendinţă continuă de temperare.

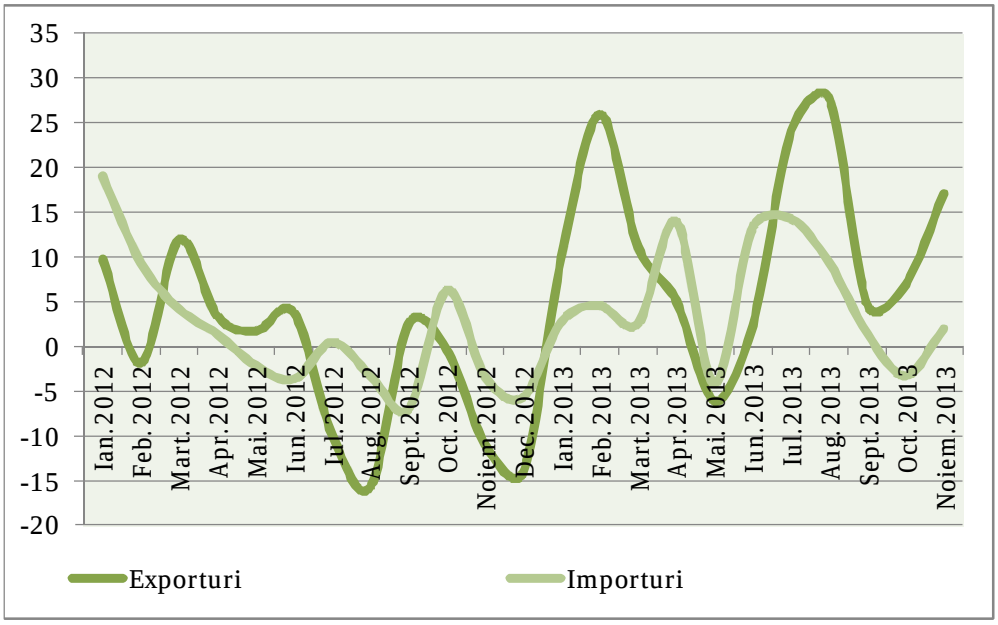

Figura 4.8. Evoluţia lunară a comerţului exterior în 2012-2013 (comparativ cu perioada similară a anului precedent), %

Sursa: Elaborat în baza datelor Biroului Naţional de Statistică.

În perioada analizată, urmând tendinţa din prima jumătate a anului, exporturile au sporit mai rapid ca importurile, ceea ce a determinat o uşoară creştere a acoperirii importurilor prin exporturi, care a constituit 43,3%. Dar, nu putem vorbi şi despre o îmbunătăţire semnificativă a termenilor de schimb, cu excepţia primului trimestru în care, valoarea unitară a exporturilor, a sporit comparativ cu perioada precedentă, dar şi cu evoluţia valorii unitare a importurilor. În trimestrul doi sporirea indicelui a fost determinată de reducerea mai intensă a valorii unitare a importurilor comparativ cu exporturile, iar în al treilea trimestru indicele s-a plasat din nou sub nivelul de 100%, cauza fiind reducerea mai pronunţată a valorii unitare la export.

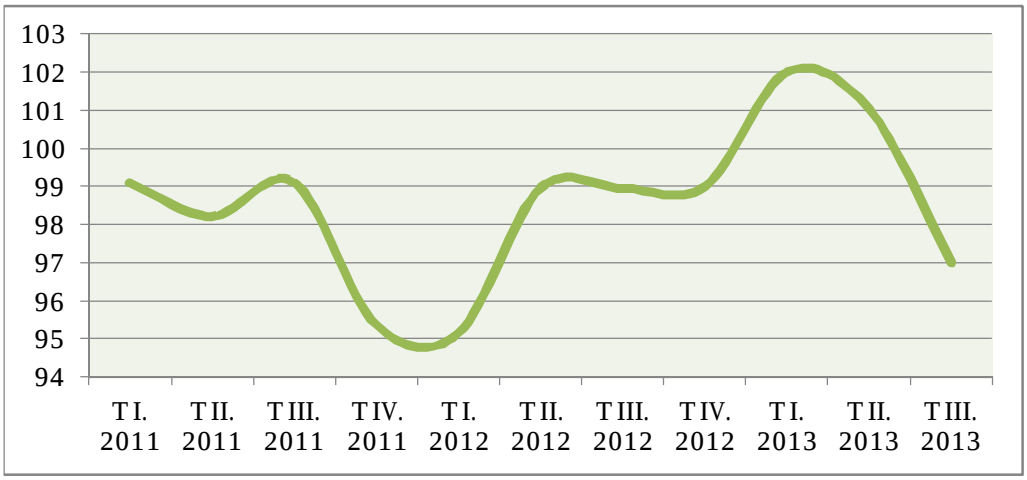

Figura 4.9. Evoluţia indicelui termenilor de schimb, %
Sursa: Elaborat în baza datelor Biroului Naţional de Statistică.

Exporturile

În anul curent, până în luna septembrie valoarea bunurilor exportate din Republica Moldova a constituit 1719,3 mil. USD. Evoluţia acestora a fost una instabilă, tendinţă deja observată în prima jumătate a anului. După o revenire în trimestrul întâi, a urmat o temperare în următorul trimestru, care a fost succedată de o nouă accelerare. În trimestrul III exportul a sporit cu 18% faţă de perioada similară a anului 2012.

Dinamica exporturilor în primele nouă luni ale anului a fost determinată preponderent de sporirea livrărilor pe alte pieţe decât CSI şi UE, tendinţă ce s-a menţinut pe parcursul celor trei trimestre. Astfel, cea mai înaltă dinamică au cunoscut exporturile spre Elveţia (de 5 ori) şi Turcia (de 2,6 ori), unde au fost livrate în mare parte produse agricole: grâu, orz, nuci, seminţe de floarea soarelui ş.a.

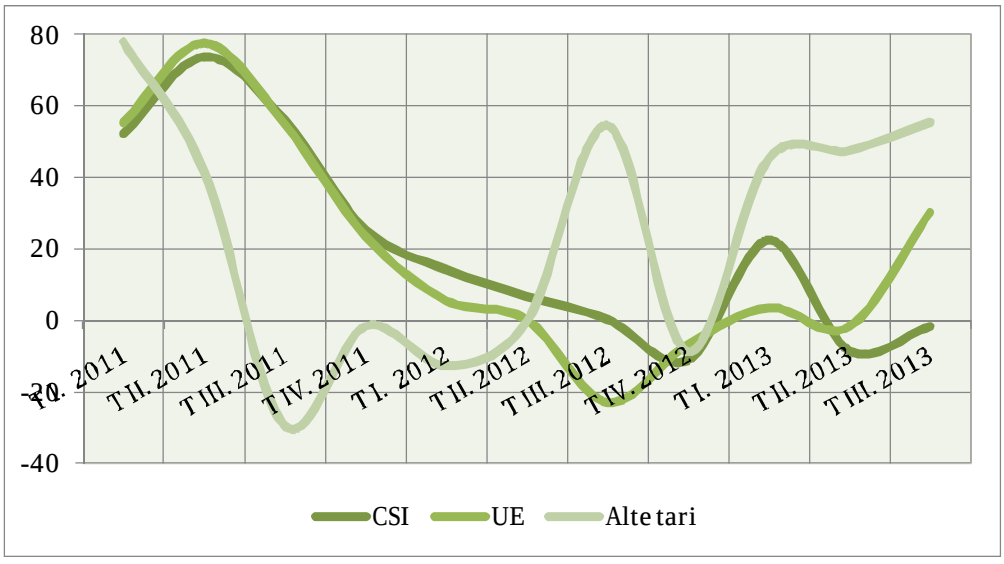

Figura 4.10. Evoluţia exporturilor pe grupe de ţări, %
Sursa: Elaborat în baza datelor Biroului Naţional de Statistică.

Exporturile spre ţările UE au sporit în ianuarie-septembrie cu 9,6%, în special datorită creşterii înregistrate în trimestrul III. Evoluţia a fost determinată şi de baza joasă din aceiaşi perioadă a anului 2012, în care exporturile spre ţările UE s-au redus cu 22,8%. În acelaşi timp, în anul 2013 au revenit pe un trend pozitiv exporturile în Grecia, Germania, Polonia. Cât priveşte trimestrul

III, creşterea a fost asigurată de livrările efectuate în Grecia, Germania, Franţa, Polonia, Marea Britanie, România – ţări spre care exporturile moldoveneşti au cunoscut o contractare semnificativă în aceeaşi perioadă a anului 2012. Produsele care au asigurat creşterea pe pieţele respective au fost preponderent cablurile, cerealele, preparatele din fructe şi legume, sticla şi produsele din aceasta, seminţele şi fructele oleaginoase ş.a. Totodată, s-au redus cu 71,8% exporturile de uleiuri vegetale şi animale, încălţămintea (22,6%) şi articolele de îmbrăcăminte (4%) ş.a.

Exporturile spre ţările CSI, au continuat să se reducă şi în cel de al doilea semestru. Din luna iunie, până în luna noiembrie, cu excepţia lunilor iulie şi august, acestea au înregistrat ritmuri negative de creştere. Exporturile spre Kazahstan au fost în descreştere comparativ cu perioadele similare ale anului 2012 în toate trei trimestre, iar livrările spre Federaţia Rusă au intrat în declin, începând cu cel de al doilea trimestru, reducându-se cu 9,6% şi, respectiv, 5,4% – în T III. De menţionat că, reducerea exporturilor din trimestrul III a fost influenţată atât de contractarea livrărilor de diverse produse agroalimentare (carne, fructe şi legume şi preparate din acestea ş.a.), cât şi manufacturate, inclusiv cele ce fac obiectul reexporturilor (uleiuri eterice şi rezinoide, cazane pentru încălzire centrală, motoare cu piston alternativ sau rotativ, cu aprindere prin scânteie, diverse categorii de pompe, centrifuge, vehicule terestre şi părţi ale acestora ş.a.). De notat că, începând cu luna septembrie, Federaţia Rusă a fost lansată o serie de interdicţii pentru importurile de produse agroalimentare ale unor companii autohtone – pentru vinuri, fructe şi legume.

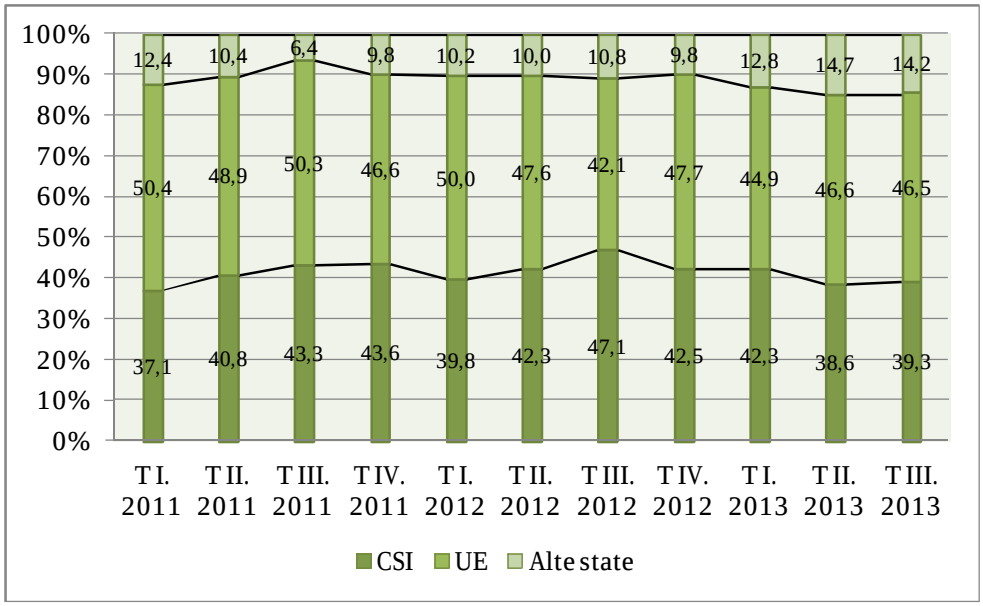

Figura 4.11. Structura exporturilor pe grupe de ţări, %

Sursa: Elaborat în baza datelor Biroului Naţional de Statistică.

Ca urmare evoluţiilor sus-menţionate în anul 2012 s-a diminuat poziţia ţărilor CSI în total exporturi de la 43,1% la 40,1%, în special a Federaţiei Ruse cu 2,3 p.p., constituind 28,4%. În primele nouă luni ale anului s-a redus şi ponderea ţărilor UE în export cu 0,6%, reprezentând 46%, însă, ca urmare evoluţiilor din lunile octombrie şi noiembrie, aceasta a sporit la 47,3%. Grupul altor ţări au avansat în structura exporturilor cu 3,6 p.p, constituind la finele lunii septembrie 13,9%.

Evoluţia preţurilor mondiale în acest an nu a fost întocmai favorabilă pentru exporturile moldoveneşti. Pentru o parte considerabilă a produselor agroalimentare preţurile mondiale au fost în descreştere.

Astfel, după cum se poate observa şi în reprezentarea de mai jos curba ce reflectă creşterea valorii nominale a exporturilor în acest an coincide perfect cu evoluţia volumului exportat. În trimestrul III, creşterea exporturilor a fost determinată exclusiv de sporirea volumului în timp ce valoarea unitară a fost în scădere.

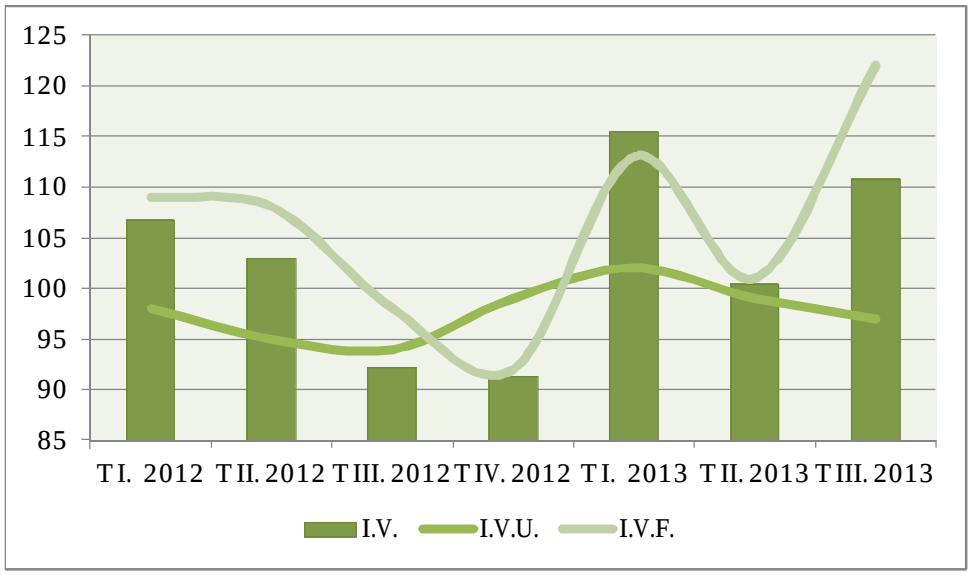

Figura 4.12 Dinamica trimestrială a exporturilor: indicele valoric, al volumului fizic şi al valorii unitare, %

Sursa: Elaborat în baza datelor Biroului Naţional de Statistică.

Tabelul 4.4. Produsele ce au avut cea mai mare influenţă asupra creşterii exporturilor în perioada ianuarie-septembrie 2013

Codul SA	Denumirea produsului	Gradul de influenţă, %	I.V.F., %	I.V., %	Structura, %	Valoarea unitară, USD/unitate		
		2013				2011	2012	2013
1001[1]	Grâu şi meslin	2,8	1404,6	1100,6	2,8	0,25	0,28	0,22
8544[1]	Fire, cabluri si alte conductoare electrice izolate	2,6	125,7	133,0	9,4	18,20	16,50	17,47
1206[1]	Seminţe de floarea-soarelui	1,9	152,8	158,4	4,7	0,62	0,63	0,65
7204[1]	Deşeuri si resturi din fontă, fier sau de oţel	1,9	688,1	535,2	2,1	0,34	0,42	0,33
8302[1]	Ornamente, decoraţiuni, articole de feronerie, din metale comune pentru mobilă, uşi, scări, ferestre, etc	1,5	101,8	653,0	1,6	3,48	3,73	23,95
3004[1]	Medicamente	1,4	137,1	135,7	4,6	60,53	66,74	66,03
1003[1]	Orz	1,3	521,5	436,1	1,5	0,26	0,25	0,21
2009[1]	Sucuri de fructe	1,0	210,7	181,5	2,1	1,39	1,37	1,18
2204[2]	Vin si must din struguri	1,0	111,2	116,3	6,6	10,41	11,29	11,81
2208[1]	Distilate de vin, rachiuri, lichioruri si alte băuturi alcoolice	1,0	159,4	139,9	3,2	64,82	65,22	57,22

Sursa: Elaborat în baza datelor Biroului Naţional de Statistică.

În acest context, în tabelul 4.4 a fost reflectată evoluţia valorii unitare a principalelor 10 produse, ce au exercitat cea mai mare influenţă asupra creşterii exporturilor, agregat asigurând un plus de 255,6 mil. USD sau 16,5%, comparativ cu perioada similară a anului 2012.

Dinamica exportului acestor produse a fost asigurată în cea mai mare parte de livrările efectuate spre ţările UE şi grupul altor ţări. Astfel, exporturile de grâu au spoit semnificativ spre Italia şi Noua Zeelandă. Exporturile de fire şi cabluri au sporit pe piaţa tradiţională a României, seminţele de floarea soarelui şi deşeurile de fier, fontă şi oţel spre Turcia, orz spre astfel de ţări ca Elveţia, Libia, Israel, Swaziland, sucuri de fructe şi legume spre Germania şi Polonia ş.a. Totodată, medicamentele şi diverse ornamente pentru mobilă au fost exportate preponderent spre Federaţia Rusă.

Pe lângă produsele sus-menţionate, o creştere semnificativă au înregistrat şi exporturile de combustibili, în special de petrol şi minereuri metalifere, ceea ce a permis sporirea cotei acestor produse în total export, reducându-se în schimb ponderea produselor manufacturate.

Fiind menţionate produsele care au produs cel mai mare efect pozitiv asupra creşterii exporturilor, necesită menţionat că, cea mai mare influenţă negativă au exercitat-o contractarea livrărilor de uleiuri din seminţie de floarea soarelui, a unor fructe cu coajă, boabelor de soia, de încălţăminte ş.a.

Sub aspect structural, ponderea produselor agroalimentare şi-a menţinut cota în valoarea totală a exporturilor, produsele manufacturate s-au redus cu 1,4 p.p., iar combustibilii şi diverse minerale metalifere au sporit 0,5p.p. şi, corespunzător, 1 p.p.

Tabelul 4.5. Structura exporturilor pe grupe de produse
în ianuarie-septembrie 2012-2013

Denumirea produsului	Valoarea nominală, mil USD	Structura, %		Ritmul de creştere, %		Gradul de influenţă, %	
	2013	2012	2013	2012	2013	2012	2013
Total	1719,4	100,0	100,0	0,2	11,0	0,2	11,0
Produse agroalimentare	647,0	37,7	37,6	0,0	10,7	0,0	4,0
Băuturi alcoolice şi fără alcool	174,0	9,2	10,1	23,2	22,5	1,7	2,1
Seminţe şi fructe oleaginoase	105,5	4,5	6,1	-44,4	49,8	-3,6	2,3
Fructe şi legume	175,4	11,6	10,2	13,4	-2,3	1,4	-0,3
Uleiuri	17,6	4,1	1,0	39,7	-72,1	1,2	-2,9
Combustibili	18,7	0,6	1,1	-47,5	100,6	-0,5	0,6
Materii brute necomestibile	75,6	3,4	4,4	-41,9	44,8	-2,4	1,5
Produse manufacturate	978,1	58,3	56,9	5,8	8,4	3,2	4,9
Îmbrăcăminte şi accesorii	195,5	12,6	11,4	-7,0	0,6	-0,9	0,1
Maşini şi aparate electrice, părţi ale acestora	179,6	9,1	10,4	16,7	28,1	1,3	2,5
Mobilă şi părţile ei	74,7	4,4	4,3	16,9	10,5	0,6	0,5
Produse farmaceutice	80,5	3,8	4,7	17,9	35,7	0,6	1,4
Articole prelucrate din metale	47,8	1,3	2,8	-3,5	133,7	0,0	1,8
Fire, ţesături, articole textile	58,2	4,4	3,4	33,3	-15,1	1,1	-0,7

Sursa: Elaborat în baza datelor Biroului Naţional de Statistică.

Importurile

Continuând tendinţele din prima jumătate a anului, importurile au consemnat în trimestrul trei o creştere cu 8%, comparativ cu perioada similară a anului 2012. Astfel, per ansamblu, pe parcursul primelor nouă luni ale anului 2013 valoarea acestora a constituit 3970 mil. USD, cu 6,3% în creştere.

Ritmurile temperate din anul 2013 au fost cauzate de resimţirea unei reticenţe a consumatorilor interni şi a mediului de afaceri de a mări semnificativ consumul şi investiţiile, temperarea creşterii în unul dintre principalii parteneri estici – Federaţia Rusă, care s-a reflectat într-o temperare a creşterii importurilor.

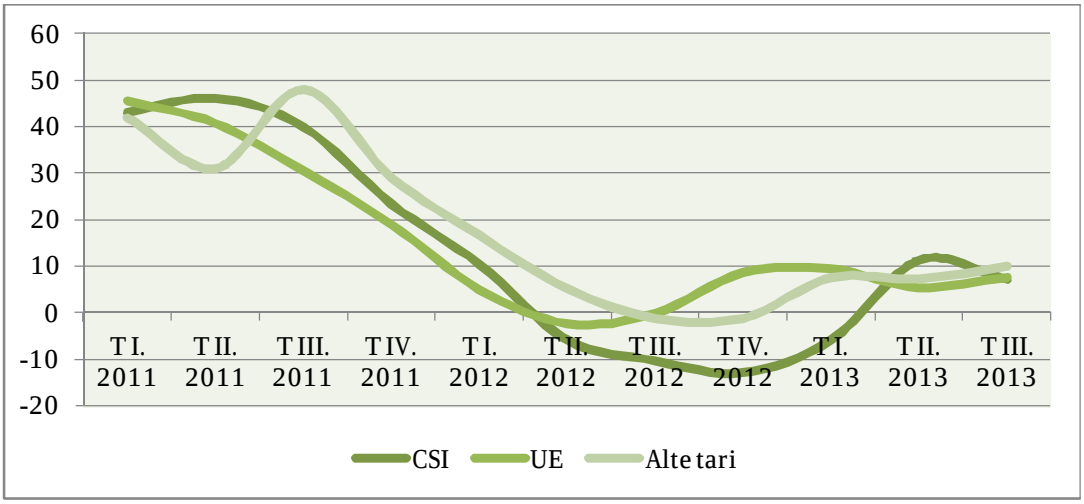

Figura 4.13. Evoluţia importurilor pe grupe de ţări, %

Sursa: Elaborat în baza datelor Biroului Naţional de Statistică.

Agregat în cele 9 luni comparativ cu aceeaşi perioada a anului 2012 se poate observa o creştere a valorii importurilor dinspre cele trei direcţii principale: CSI, UE şi alte ţări. Totodată, influenţa cea mai mare asupra creşterii au exercitat-o ultimele două – 5,3% din creştere care echivalează cu 198,9 mil. USD.

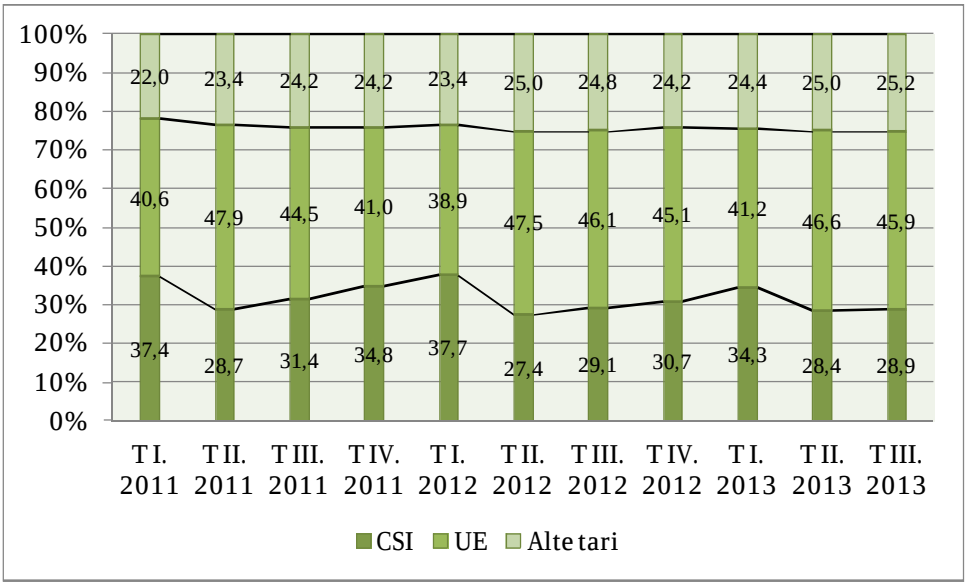

Figura 4.14. Structura importurilor pe grupe de ţări, %

Sursa: Elaborat în baza datelor Biroului Naţional de Statistică.

Creşterea mai accelerată a importurilor dinspre aceste două destinaţii au determinat şi majorarea ponderii lor în total importuri – a ţărilor UE cu 0,4 p.p. şi a altor ţări, exclusiv CSI şi UE cu 0,5 p.p., în timp ce cota ţărilor CSI s-a redus cu 0,9 p.p. Astfel, în perioada ianuarie – septembrie 2013 importurile au fost repartizate după cum urmează: UE – 44,7%, CSI – 30,4% şi alte ţări – 24,9%.

Ca şi în cazul exporturilor, conjunctura economiei mondiale şi evoluţiile preţurilor mondiale au menţinut creşterea valorii unitare a importurilor foarte lentă, ce în trimestrul doi s-a redus din nou sub nivelul perioadei similare a anului 2012.

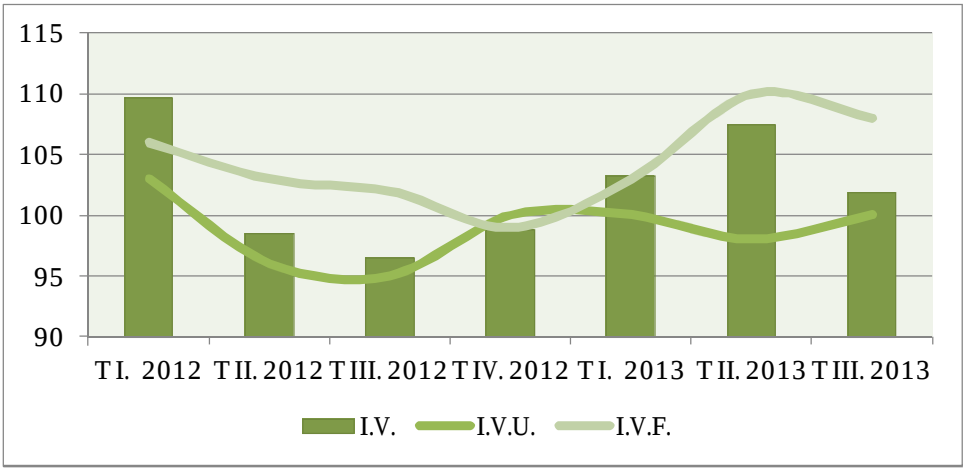

Figura 4.15. Dinamica trimestrială a importurilor: indicele valoric, al volumului fizic şi al valorii unitare, %

Sursa: Elaborat în baza datelor Biroului Naţional de Statistică.

Unele modificări au putut fi observate şi în structura importurilor pe grupe de produse. Ca urmare ritmului de creştere superior, comparativ cu produsele agroalimentare, materiile brute şi combustibilii şi a ponderii înalte, produsele manufacturate şi-au întărit poziţia în importul moldovenesc. În fond, creşterea a fost asigurată de reanimarea importurilor mai multor poziţii tarifare care în anul precedent au înregistrat un declin, inclusiv de produse chimice anorganice, de îngrăşăminte minerale sau chimice care reprezintă contribuţii importante pentru sectorul agricol naţional ş.a.

Tabelul 4.6. Structura importurilor pe grupe de produse, %

	Valoarea nominală, mil USD	Structura,%		Ritmul de creştere		Gradul de influenţă,%	
	2013	2012	2013	2012	2013	2012	2013
Total	3970,5	100,0	100,0	1,1	6,3	1,1	6,3
Produse agroalimentare	543,9	13,6	13,7	8,4	7,5	1,1	1,0
Materii brute necomestibile	73,3	1,8	1,8	-6,1	6,6	-0,1	0,1
Combustibili	873,5	22,9	22,0	7,3	2,1	1,6	0,5
Produse manufacturate	2479,9	61,7	62,5	-2,2	7,7	-1,4	4,7

Sursa: Elaborat în baza datelor Biroului Naţional de Statistică.

În pofida anului agricol mai bun, în 2013, ponderea produselor agroalimentare în import a rămas practic nemodificată. Însă, trebuie de notat că, menţinerea creşterii acestor produse pe un tempou moderat, asemănător celui înregistrat în perioada similară a anului precedent a permis

creşterea surplusului balanţei comerciale cu produse agroalimentare. La fel nu s-a modificat nici ponderea materiilor brute importate, ceea ce constituie ceva mai puţin de 2%.

Reducerea valorii unitare a principalilor combustibili importaţi – produsele petroliere şi gazul, comparativ cu aceeaşi perioadă a anului 2012 s-a resimţit şi în descreşterea ponderii acestora în total import cu 0,8 p.p. şi 1 p.p., constituind 11,6% şi respectiv 7,9%. La fel necesită menţionat că, în perioada respectivă s-au redus şi volumele de gaz natural importat, benzină şi petrol lampant.

Evoluţia comerţului exterior al Regiunii din partea stângă a Nistrului

Valoarea comerţului exterior a regiunii din partea stângă a Nistrului în perioada ianuarie - septembrie a anului 2013 a constituit 1493,03 mil. USD, în scădere cu 15,6% comparativ cu perioada similară a anului precedent.

În trimestrul III, continuând tendinţa din prima jumătate a anului importurile au evoluat pe un trend negativ, iar exporturile au început să se restabilească, depăşind nivelul înregistrat în perioada similară a anului 2012 abia în luna septembrie.

În primele trei trimestre ale anului, din regiunea stângă a Nistrului au fost exportate bunuri în valoare de 377,8 mil. USD, ceea ce reprezintă aproximativ 77% din total exporturi efectuate în perioada similară a anului. Importurile au devansat aproximativ de trei ori valoarea importurilor. Totodată, dinamica comparativă a acestor două fluxuri a permis o oarecare ameliorare a balanţei comerciale. Importurile, au marcat şi ele o evoluţie modestă, în acelaşi timp scăderea acestora a fost mai puţin pronunţată comparativ cu cea a exporturilor. Importul de bunuri în ianuarie septembrie a regiunii a sumat 1115,2 mil. USD, rata de acoperire a importurilor prin exporturi constituind 33,9%.

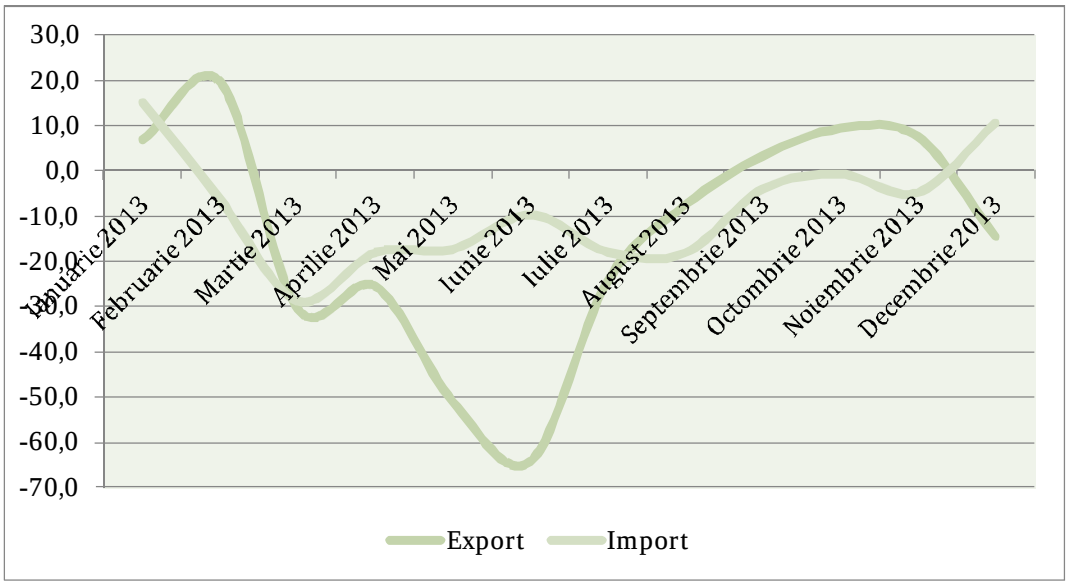

Figura 4.16. Dinamica comerţului exterior a regiunii din partea stângă a Nistrului (comparativ cu perioada similară a anului precedent), %

Sursa: Elaborat în baza datelor Comitetului de stat vamal al regiunii din partea stângă a Nistrului.

În anul 2013 valoarea exporturilor regiunii din partea stângă a Nistrului a constituit 586,6 mil. USD, fiind în scădere cu 15,8%, comparativ cu anul 2012. S-au redus exporturile pe 4 pieţe principale de export care se regăsesc în top 5 – Republica Moldova, Federaţia Rusă, Ucraina şi România. Numai cei trei parteneri estici au asigurat 11,4% din scăderea totală a exporturilor ceea ce a determinat şi o reducere a ponderii ţărilor CSI în total export cu 1,3 p.p. În acelaşi timp,

efectele negative ale scăderii exporturilor pe pieţele respective au fost compensate parţial de accelerarea livrărilor pe pieţele europene şi a altor state.

Astfel, conform repartizării geografice 66,4% din exporturile regiunii au mers spre ţările CSI, 30,6% spre ţările UE şi 3% spre alte state, poziţia acestora modificându-se cu -1,3%, +1,2% şi, corespunzător, +0,2% faţă de perioada similară a anului precedent.

Tabelul 4.7. Structura şi dinamica importurilor regiunii din partea stângă a Nistrului pe destinaţii/origini geografice în anul 2013

Ţara	Valoarea, mil. USD	Structura,%	Ritmul de creştere,%	Gradul de influenţă,%
	586,6	100	-15,8	-15,8
Republica Moldova	234,5	40,0	-5,7	-2,0
Federaţia Rusă	103,1	17,6	-33,3	-7,4
Italia	49,7	8,5	6,3	0,4
Ucraina	45,8	7,8	-23,2	-2,0
Romania	45,2	7,7	-56,2	-8,3
Germania	29,8	5,1	9,0	0,4
Polonia	25,9	4,4	106,5	1,9
Serbia	7,8	1,3	116,8	0,6
Slovacia	5,1	0,9	191,6	0,5
Franţa	5,0	0,9	141,7	0,4

Sursa: Elaborat în baza datelor Comitetului de stat vamal al regiunii din partea stângă a Nistrului.

Pe grupe de produse, declinul exporturilor a fost condiţionat de contractarea livrărilor pe pieţele externe a unor categorii de produse, care deţin o pondere semnificativă în exporturile regiunii. Spre exemplu, în 2013 s-a redus valoarea exportată a metalelor şi a produselor din acestea cu 16,3%, precum şi livrările de combustibili şi produse energetice care s-a produs pe fonul unei reduceri a importului acestei categorii de produse. De menţionat că, începând cu luna august a acestui an şi-a reluat activitatea Uzina metalurgică moldovenească din Râbniţa, fapt ce s-a reflectat nemijlocit în creşterea exporturilor în lunile septembrie-noiembrie, comparativ cu lunile similare ale anului 2012.

Tabelul 4.8. Structura şi dinamica exporturilor şi a importurilor regiunii din partea stângă a Nistrului pe grupe de produse în anul 2013

Produsul	Export				Import			
	Valoarea, mil. USD	Structura, %	Ritmul de creştere, %	Gradul de influenţă, %	Valoarea, mil. USD	Structura, %	Ritmul de creştere, %	Gradul de influenţă, %
	586,6	100,0	-15,8	-15,8	1645,9	100,0	-8,6	-8,6
A	*1*	*2*	*3*	*4*	*5*	*6*	*7*	*8*
Produse agroalimentare şi materii brute	102,1	17,4	67,2	5,9	196,6	11,9	4,4	0,5
Produse minerale	32,2	5,5	-14,8	-0,8	6,9	0,4	-22,4	-0,1
Combustibil şi produse energetice	143,6	24,5	-25,9	-7,2	743,7	45,2	-17,9	-9,0
Produse chimice organice şi neorganice	0,0	0,0	-69,9	0,0	6,2	0,4	7,0	0,0
Produse farmaceutice	0,0	0,0	0,0	0,0	28,9	1,8	14,2	0,2

Tabelul 4.8 – continuare

A	*1*	*2*	*3*	*4*	*5*	*6*	*7*	*8*
Producţia industriei chimice şi a ramurilor conexe	12,3	2,1	12,2	0,2	100,5	6,1	12,8	0,6
Piele şi produse din piele	0,6	0,1	184,0	0,1	14,8	0,9	11,8	0,1
Lemn, celuloză, hârtie	1,5	0,3	35,9	0,1	23,1	1,4	6,4	0,1
Materiale textile	37,0	6,3	52,5	1,8	68,4	4,2	8,9	0,3
Îmbrăcăminte	14,9	2,5	-45,3	-1,8	1,9	0,1	-72,4	-0,3
Produse textile	45,3	7,7	11,9	0,7	1,9	0,1	30,4	0,0
Încălţăminte	43,6	7,4	20,2	1,1	3,8	0,2	0,7	0,0
Produse din cement	0,6	0,1	23,6	0,0	6,4	0,4	1,2	0,0
Produse din ceramică	1,1	0,2	-11,7	0,0	6,4	0,4	-3,0	0,0
Pietre şi metale scumpe	0,0	0,0	0,0	0,0	1,5	0,1	-2,4	0,0
Metale şi produse din acestea	114,6	19,5	-49,8	-16,3	135,1	8,2	-27,3	-2,8
Industria constructoare de maşini	32,9	5,6	4,8	0,2	205,8	12,5	12,2	1,2
Alte produse	4,3	0,7	144,9	0,4	93,8	5,7	12,7	0,6

Sursa: Elaborat în baza datelor Comitetului de stat vamal al regiunii din partea stângă a Nistrului.

Importurile regiunii din partea stângă a Nistrului au sumat în anul 2013 – 1645,9 mil. USD, în scădere cu 8,6% faţă de anul precedent. Reducerea importurilor nu a fost atât de pronunţată ca în cazul exporturilor, însă, spre deosebire de acestea, tendinţa de descreştere a primelor a durat pe parcursul întregului an cu excepţia lunilor ianuarie şi decembrie.

Ca şi în cazul exporturilor, scăderea acestora a fost determinată, preponderent, de contractarea importurilor din Federaţia Rusă şi Republica Moldova cu o valoare echivalentă cu 258,7 mil. USD. Prin urmare, structura importurilor regiunii s-a modificat în defavoarea ţărilor CSI cu –4,4p.p., care a constituit 73,9%. Totodată a sporit ponderea ţărilor UE şi a altor ţări cu 2,9 p.p. (18,6%) şi 1,5 p.p. (7,5%). Pe grupe de produse, aceleaşi produse care au influenţat negativ evoluţia exporturilor în acest an au marcat negativ şi importurile. Importurile de combustibili s-au redus cu 23,8% sau 162,1 mil. USD, iar de metale cu 27,3% – o valoare echivalentă cu 50,6 mil. USD.

Tabelul 4.9. Structura şi dinamica importurilor regiunii din partea stângă a Nistrului pe destinaţii/origini geografice în anul 2013

Ţara	Valoarea, mil. USD	Structura,%	Ritmul de creştere,%	Gradul de influenţă,%
	1645,9	100	-8,6	-8,6
Federaţia Rusă	695,3	42,2	-23,8	-12,0
Ucraina	288,3	17,5	29,5	3,6
Republica Belarus	107,3	6,5	-1,1	-0,1
Germania	94,7	5,8	6,4	0,3
Republica Moldova	82,9	5,0	-33,7	-2,3
Italia	45,8	2,8	28,5	0,6
Polonia	34,7	2,1	7,7	0,1
Lituania	31,2	1,9	25,6	0,4
Uzbekistan	24,5	1,5	81,0	0,6
China	24,5	1,5	9,5	0,1

Sursa: Elaborat în baza datelor Comitetului de stat vamal al regiunii din partea stângă a Nistrului.

Tendinţe şi politici în principalele ţări-parteneri economici ai Republicii Moldova

În a doua jumătate a anului a avut loc o consolidare a economiei mondiale, deşi neomogenă ceea ce s-a resimţit şi în relaţiile Republicii Moldova cu principalii parteneri economici. Economiile unor parteneri din Europa occidentală se recuperează treptat – România, Germania, Marea Britanie, Polonia, în timp ce alţii sunt încă în declin comparativ cu anul precedent – Italia, Republica Cehă; SUA şi-a continuat creşterea, dar foarte lent; situaţia partenerilor estici este şi mai pesimistă – Ucraina se află în recesiune încă de la sfârşitul anului precedent, iar creşterea în Federaţia Rusă a temperat vizibil.

Ca tendinţă generală, conform estimărilor FMI privind creşterea economiei mondiale de la începutul anului 2014, economiile dezvoltate continuă să se recupereze progresiv, stimulând astfel şi creşterea economiilor în curs de dezvoltare, unele dintre care se confruntă cu constrângeri puternice interne de creştere, care au fost deja menţionate în ediţia anterioară a publicaţiei.

Tabelul 4.10. Tendinţe de dezvoltare ale principalilor parteneri economici ai Republicii Moldova (% faţă de aceeaşi perioada a anului precedent)

Ţara/ indicatorul	PIB		IPC		Export		Import		Rata şomajului	
	T. II	T. III	T. II	T. III	T. II	T. III	T. II	T. III	T. II	T. III
SUA	1,6	2,0	1,4	1,6	1,6	2,8	-1,1	1,9	7,5	7,2
UE	-0,1	0,4	1,6	1,5	8,4	6,4	-3,9	-1,8	10,9	10,9
România	1,5	4,1	4,4	2,4	9,4	21,6	-2,5	11,1	7,4	7,3
Turcia	4,1	4,7	7,0	8,3	-2,2	-3,4	9,1	3,7	8,7	9,1
Rusia	1,2	1,2	7,2	6,4	-3,3	3,5	3,5	0,0	5,4	5,2
Ucraina	-1,3	-1,3	-0,4	-0,3	-9,8	-9,1	-21,9	-1,7	7,5	7,0

Sursa: Conform statisticilor naţionale ale SUA, României, CSI, Federaţiei Ruse, Ucrainei, Eurostat, OECD, OMC.
Nota: Rata şomajului în Ucraina reprezintă media pentru perioada ianuarie-septembrie, luând în consideraţie populaţia neocupată în vârstă de 15-70 de ani.

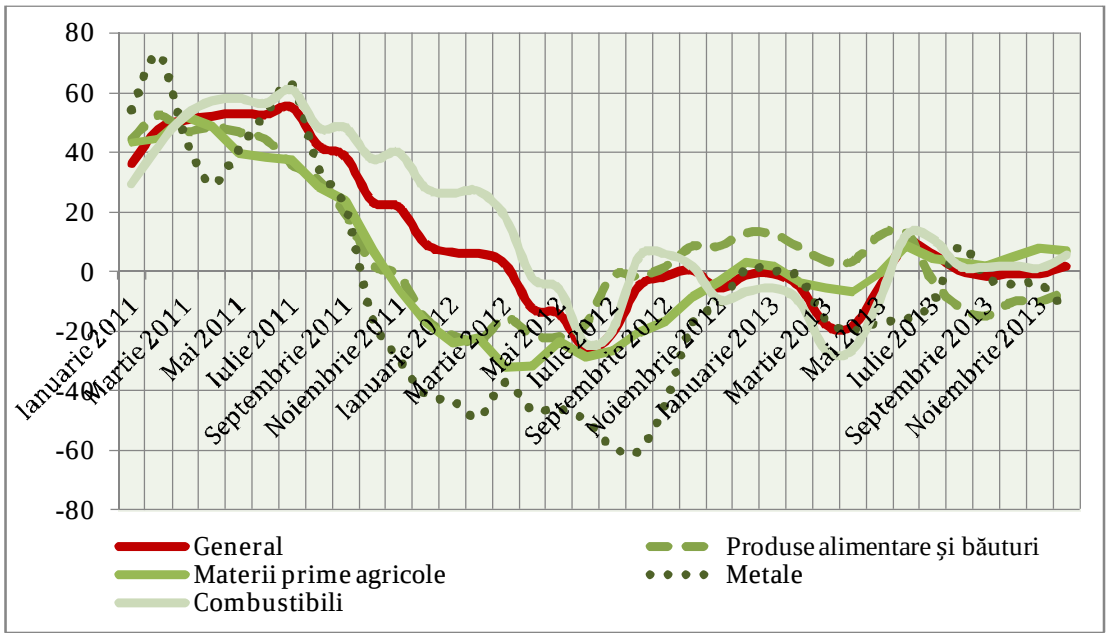

Figura 4.17. Evoluţia preţurilor mondiale, indicii preţurilor p.s.a.p.=100
Sursa: Conform datelor FMI.

Dificultăţile cu care se confruntă încă economiile în curs de dezvoltare, dar şi restabilirea relativ lentă a cererii pentru produsele de import a ţărilor dezvoltate s-a reflectat într-o evoluţie temperată a preţurilor mondiale pentru diverse produse. De la finele anului 2012 şi până la finele trimetrului trei al anului 2013 preţurile mondiale pentru bunurile primare au sporit cu doar 2,7 p.p. Deşi având o evoluţie neomogenă, indicele preţurilor produselor alimentare şi a băuturilor a fost în descreştere comparativ cu perioada similară a anului precedent.

Prin urmare se poate observa şi o creştere destul de moderată a comerţului mondial cu bunuri. Exporturile din ţările UE au continuat să crească şi în trimestrul III, totodată cererea pentru produsele extraeuropene a fost în descreştere. În acelaşi timp, în trimestrele doi şi trei s-a restabilit comerţul intra-european, înregistrând valori pozitive.

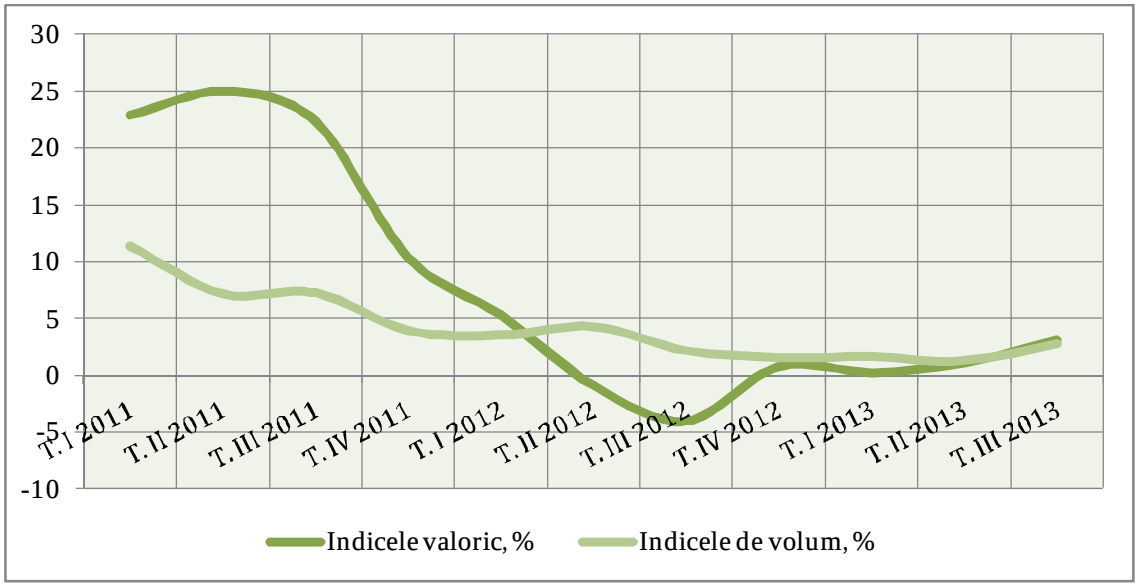

Figura 4.18. Evoluţia exporturilor mondiale cu bunuri (ritmul de creştere comparativ cu perioada similară a anului precedent)

Sursa: Conform datelor oferite de OMC.

Statele Unite ale Americii

Economia americană a continuat să crească într-un ritm moderat şi în cel de al doilea semestru al anului 2013. În trimestrul III, PIB-ul SUA a fost în creştere cu 2%, comparativ cu perioada similară a anului precedent, iar cel mai mare impuls a venit din partea formării brute de capital a entităţilor rezidente, sporind şi variaţia stocurilor, precum şi din partea comerţului cu servicii care a sporit mai rapid comparativ cu creşterea înregistrată în trimestrul III al anului 2012. Deşi mai temperat faţă de evoluţia anului precedent, o creştere relativ mare a avut-o consumul privat de bunuri durabile, în timp ce consumul final a avut o tendinţă generală de temperare faţă de perioada similară a anului 2012, cheltuielile guvernamentale fiind în scădere cu 2,7% f.p.s.a.p.

Evoluţia slabă a consumului final în acest an şi-a găsit reflectarea în ritmul temperat de creştere al importului cu bunuri, în timp ce şi exporturile de bunuri au sporit foarte lent. La fel şi preţurile nu au avut o evoluţie mai pală, comparativ cu trimestrul trei al anului 2012, însă discrepanţele nu s-au majorat semnificativ.

În acelaşi timp situaţia pe piaţa forţei de muncă a continuat să se îmbunătăţească, rata şomajului reducându-se în trimestrul trei cu încă 0,3 p.p. faţă de perioada precedentă, de la 7,5% la 7,2%. De menţionat că rata şomajului în SUA a înregistrat o tendinţă continuă de scădere din trimestrul II al anului 2011. Totodată, în anul 2013, în primele trei trimestre s-a putut atesta o reducere a ratei de activitate a populaţiei, comparativ cu perioadele similare ale anului 2012.

Uniunea Europeană

Situaţia pare să se consolideze şi în Uniunea Europeană, fapt confirmat şi de Fondul Monetar Internaţional, care conform ultimelor prognoze estimează o creştere de 0,5% în zona euro în trimestrul IV al anului 2013, care va continua pe un trend ascendent şi în anul 2014.

În trimestrul trei, deşi, comparativ cu aceiaşi perioadă a anului trecut, Uniunea Europeană, în componenţa celor 28 de membri a reuşit să revină pe un trend pozitiv de creştere, după 5 trimestre de descreştere continuă. Economiile care au contribuit cel mai mult la formarea acestei creşteri au fost România (4,1%), Letonia (3,9%), Lituania (2,3%), Polonia (1,7%), Ungaria (1,6%) şi Marea Britanie (1,5%).

În acelaşi timp, PIB-ul în zona euro şi-a urmat tendinţa negativă în raport cu trimestrul III al anului 2012, reducându-se cu 0,4%.

Consumul privat îşi revine foarte greu în acest spaţiu, iar importurile de bunuri şi servicii cresc lent, fiind stimulat, preponderent de tranzacţiile comerciale intracomunitare. De menţionat că creşterea importului de bunuri în trimestrul III din afara UE a marcat valori negative. La fel, în descreştere, în trimestrul III a fost şi formarea brută de capital, care a fost însă compensată parţial de creşterea cheltuielilor guvernamentale şi ale exporturilor de bunuri şi servicii.

Preţurile au avut şi ele o tendinţă generală de descreştere, astfel media mobilă pe 12 luni a continuat să descrească pe tot parcursul celui de al doilea semestru al anului, cea mai pronunţată temperare înregistrând-o produsele energetice. De asemenea, s-a moderat şi creşterea preţurilor la produsele alimentare, deşi creşterea acestora s-a plasat peste nivelul general al IPC pentru bunuri în această perioadă.

Presiunea pe piaţa muncii este încă relativ înaltă, stabilindu-se la 10,9% în perioada aprilie-septembrie 2013. În unele state, dintre care şi Grecia, Italia, Cipru aceasta a fost chiar în creştere, înregistrând valori destul de mari. În Grecia rata şomajului a atins 27,7%, atingând cel mai mare nivel atestat în Uniunea Europeană.

România

În cel de al treilea trimestru, România a fost ţara cu cea mai mare creştere înregistrată în spaţiul UE-28, factorul determinant în acest sens fiind evoluţiile din sectorul agricol. Valoarea adăugată creată în sectorul agricol, piscicultură şi silvicultură a sporit cu 24,6% f.p.s.a.p., după o reducere cu 29,6% în trimestrul III al anului 2012. La fel, o creştere relativ mare comparativ cu celelalte activităţi a înregistrat valoarea adăugată în industrie, sporind cu 7% comparativ cu p.s.a.p.

Cu toate acestea, situaţia de incertitudine din economie se pare că încă nu a fost depăşită. Formarea brută de capital a fost în scădere de-a lungul primelor trei trimestre ale anului 2013 f.p.s.a.p. (-5,4% în T I, -2,9% în T II, -4,1% în T III). Cererea internă se restabileşte greu (consumul final în trimestrul trei a fost în scădere cu 0,1 p.p. f.p.s.a.p.), în acest sens un impuls de creştere fiind asigurat de creşterea cererii externe de bunuri şi servicii (exportul de bunuri şi servicii a sporit cu 21,7% în T.III 2013, comparativ cu aceiaşi perioadă a anului 2012).

Rata lunară a inflaţiei a fost în continuă scădere din luna mai, tendinţa fiind preponderent determinată de evoluţia preţurilor produselor alimentare, astfel la sfârşitul lunii septembrie comparativ cu decembrie al anului 2012 IPC a constituit 0,94% inferior valorii de 3,98% înregistrată în perioada similară a anului precedent.

Rata şomajului în România este relativ mică comparativ cu alte ţări ale Uniunii Europene, în plus, per ansamblu, situaţia pare să se îmbunătăţească uşor comparativ cu anul precedent. Totodată, se atestă o creştere a acestui indicator în ultimul trimestru al anului 2013.

Federaţia Rusă

Economia Federaţiei Ruse a continuat să crească cu acelaşi ritm temperat şi în al treilea trimestru al anului, astfel în acest an, s-ar putea ca aceasta să înregistreze unul dintre cele mai mici ritmuri anuale de creştere atestate de la începutul anilor 2000, cu excepţia anului 2009. În trimestrul III, creşterea volumului fizic al PIB comparativ cu perioada similară a anului precedent a fost de 1,2%, după un spor de 1,6% şi, corespunzător 1,2% în trimestrele I şi II.

Creşterea moderată din trimestrul trei a fost determinată de scăderea comparativ cu perioada similară a anului 2012 a valorii adăugate în sectorul de producere şi distribuţie a energiei electrice, gaze şi apă cu 0,6%, în construcţii cu 0,3%, comerţul angro şi cu amănuntul cu 1,3%, învăţământ cu 0,2% şi în activitatea gospodăriilor casnice cu 1,1%.

Pe forme de utilizări ale PIB, se poate observa în perioada analizată o reducere a formării de capital cu 7,1%, comparativ cu perioada similară a anului precedent, scăderea fiind determinată în cea mai mare parte de reducerea variaţiei stocurilor în economie. Probabil acesta a fost factorul care a impulsionat creşterea de bunuri şi servicii în perioada dată cu 6%, în timp ce importurile au temperat faţă de creşterea înregistrată în anul 2012.

Efectele temperării activităţii economice nu s-au făcut resimţite însă, deocamdată, asupra nivelului de ocupare al forţei de muncă, în trimestrul trei rata şomajului fiind în scădere comparativ cu trimestrul II al anului 2013 cu 0,2 p.p., atestându-se o creştere atât a populaţiei active cât şi a celei ocupate. În acelaşi timp, o tendinţă inversă se atestă faţă de perioada similară a anului 2012, pe fondul unei reduceri a populaţiei ocupate mai rapide ca cea ocupată, rata şomajului a fost în creştere cu 0,1 p.p..

Temperarea uşoară a consumului gospodăriilor casnice în anul curent comparativ cu primele trei trimestre ale anului 2012, deopotrivă cu evoluţiile din mediul de afaceri şi extern au condiţionat o creştere mică a preţurilor de consum, care la finele lunii septembrie a sporit cu doar 0,2 p.p. comparativ cu finele anului 2012 (valoarea IPC la sf. perioadei, în septembrie 2012 a constituit 100,6%). Scăderea a fost cauzată atât de evoluţia preţurilor la produsele alimentare, care au rămas la nivelul anului 2012 şi a serviciilor, cât şi a produselor nealimentare. Acestea din urmă au fost însă cel mai puţin afectate, înregistrând cea mai mare creştere faţă de anul precedent comparativ cu alte categorii de produse.

Ucraina

În timp ce vecinii din vest par să se restabilească treptat, în est situaţia rămâne a fi una tensionată. Ucraina a continuat recesiunea şi în trimestrul trei al anului 2013, înregistrând o scădere de -1,3% f.p.s.a.p.. Iar pe fundalul evenimentelor de la sfârşitul anului este puţin probabil ca situaţia să se redreseze.

Deşi clima favorabilă a impulsionat sectorul agricol şi creşterea economică în Republica Moldova şi în România, în Ucraina, valoarea adăugată brută în acest sector s-a redus în perioada iulie-septembrie 2013 cu -2,1% f.p.s.a.p., după o reducere cu 8,4% în T III din anul precedent. La fel, în această perioadă s-a redus şi valoarea adăugată brută în industria prelucrătoare cu 9,7%, în construcţii cu 11,7%, în sectorul de producţie şi distribuţie a energiei, gazului şi a apei cu 0,2% ş.a.

În acest context, a putut fi atestată o reducere a formării brute de capital fix cu 7,1% f.p.s.a.p, care a fost în scădere al doilea trimestru consecutiv şi a exporturilor şi importului de bunuri şi servicii cu 7,8% şi, corespunzător,1,1%, care au înregistrat evoluţii negative pe tot parcursul anului.

Consumul final al gospodăriilor a fost în creştere însă şi acesta a temperat vizibil, comparativ cu anul 2012.

Situaţia pe piaţa muncii rămâne a fi relativ stabilă, rata şomajului urmând o tendinţă de scădere în primele nouă luni ale anului. Astfel rata medie a şomajului a constituit în ianuarie-septembrie 7,6% în scădere cu 0,4 p.p. faţă de perioada similară a anului 2012 şi cu 1 p.p. comparativ cu nivelul înregistrat în primul trimestru.

Cu excepţia lunii iulie, în perioada ianuarie-septembrie rata anuală a preţurilor de consum a fost în descreştere, fiind influenţată preponderent de evoluţiile negative ale preţurilor la produsele alimentare, îmbrăcăminte şi încălţăminte, obiecte de uz casnic care au început să scadă începând cu luna aprilie ș.a.

Capitolul V

MEDIUL DE AFACERI

Activitatea businessului. Numărul întreprinderilor înregistrate: clasificarea potrivit formelor organizaţional-juridice. Conform datelor Camerei Înregistrării de Stat, la 01.01.2014 Registrul de stat deţinea informaţii despre 164 566 persoane juridice şi întreprinzători individuali.

Conform situaţiei din I semestru 2013, Registrul de stat deţinea informaţii despre 8885 întreprinderi cu investiţii străine, în această periodă, fiind înregistrate 321 de întreprinderi cu investiţii străine a căror investiţii în capitalul social au constituit 51 mln MDL.

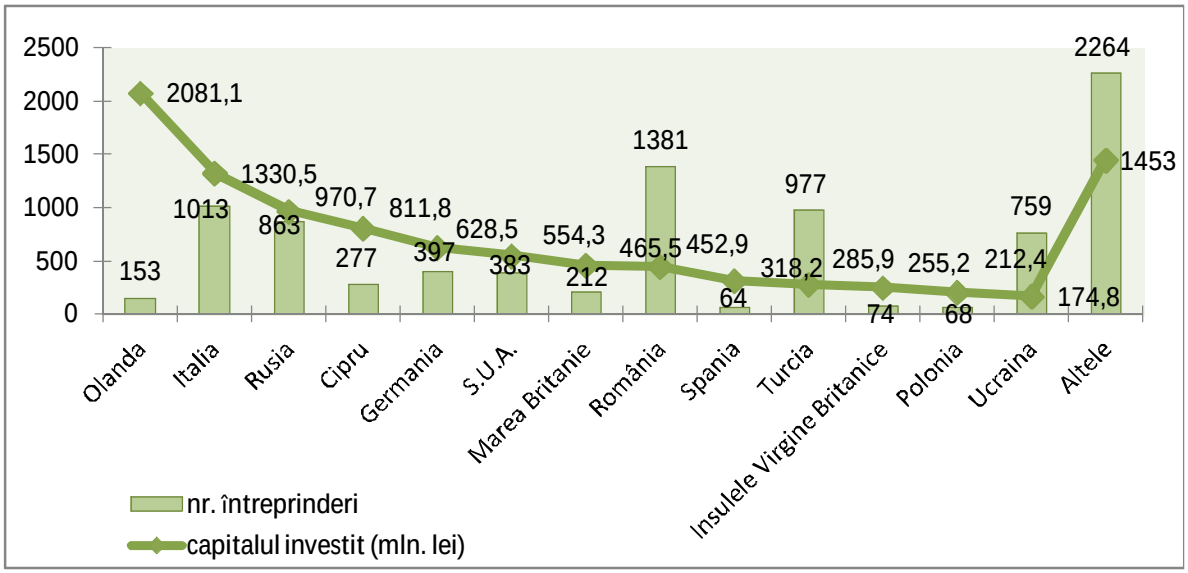

Figura 5.6. Investiţii străine în capitalul social, după numărul de întreprinderi şi suma investiţiilor, la data de 01.07.2013

Sursa: Conform datelor Camerei Înregistrării de Stat.

Dinamica întreprinderilor înregistrate şi radiate în trimestrul III 2012- 2013

Numărul întreprinderilor înregistrate de Camera Înregistrării de Stat a crescut nesemnificativ în T III 2013 comparativ cu aceeaşi perioadă a anului precedent, indicele constituind 100,07%.

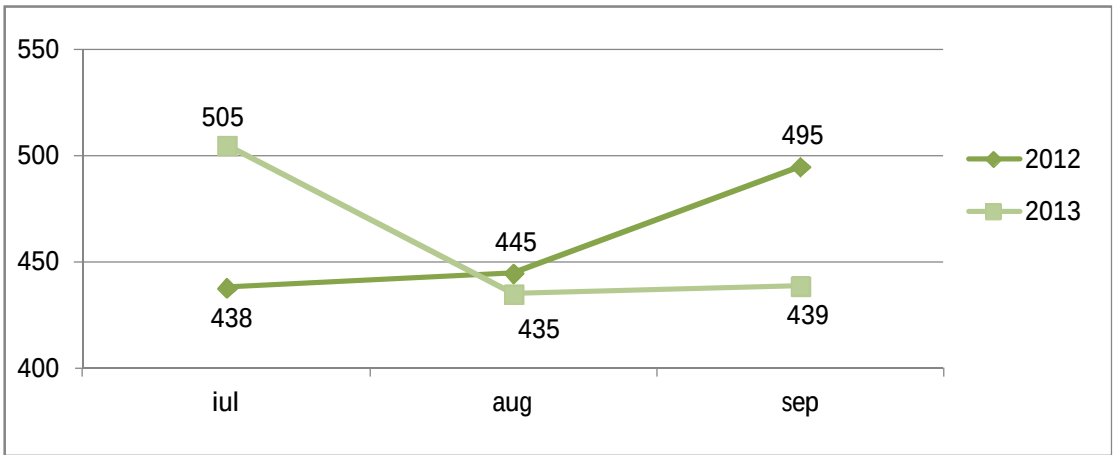

Figura 5.2. Evoluţia numărului de întreprinderi înregistrate în T III 2012-2013

Sursa: Conform datelor Camerei Înregistrării de Stat.

Numărul întreprinderilor înregistrate în T III 2013 s-a diminuat cu 8,6% faţă de T II 2013. Astfel, potrivit datelor Camerei Înregistrării de Stat, în Registrul de stat au fost trecute 1379 de întreprinderi noi în T III 2013.

Numărul întreprinderilor radiate în trimestrul III 2013 a constituit 657 de unităţi sau cu 22,2% mai puţin decât în aceeaşi perioadă a anului precedent.

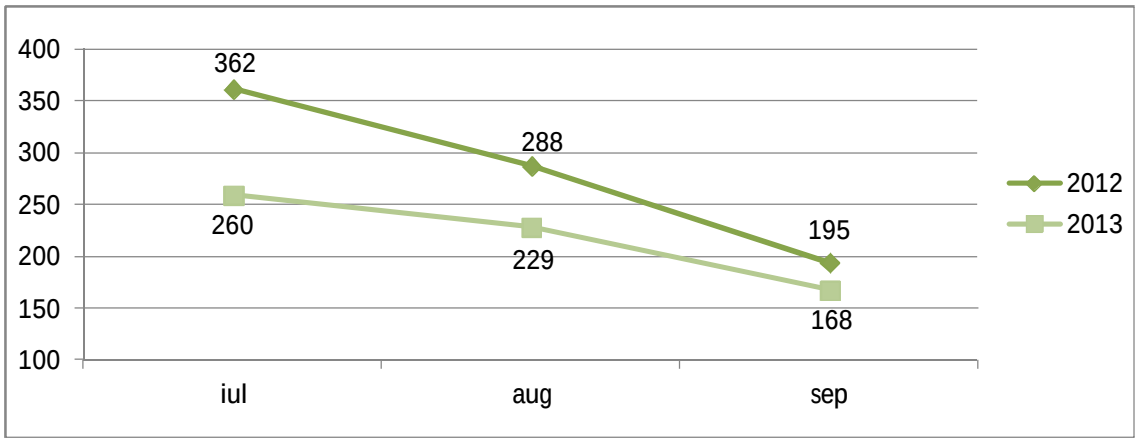

Figura 5.3. Evoluţia numărului de întreprinderi radiate în trimestrul III 2012-2013
Sursa: Conform datelor Camerei Înregistrării de Stat.

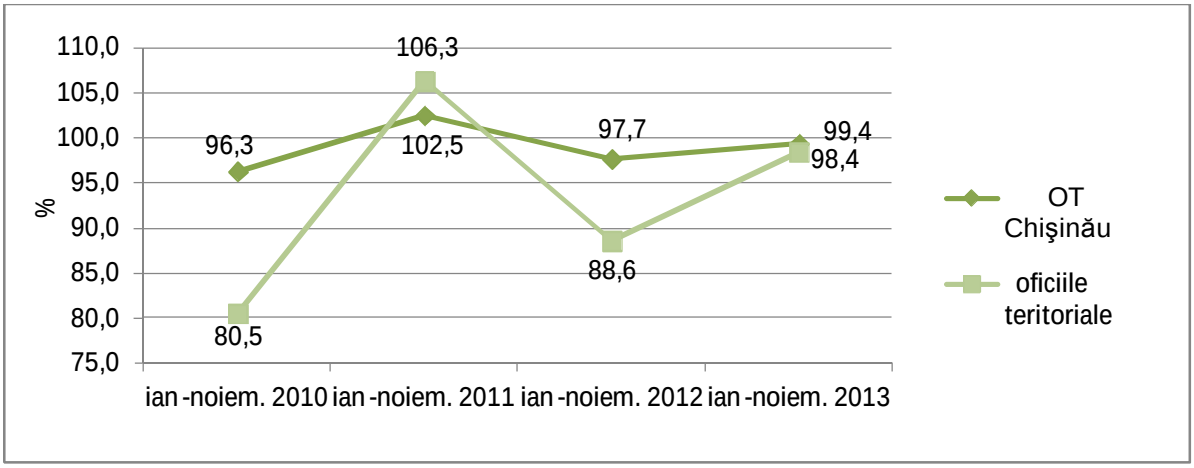

Figura 5.4. Indicii întreprinderilor înregistrate în oficiul teritorial Chişinău şi oficiile teritoriale în perioada ianuarie-noiembrie 2010-2013
Sursa: Calculele autorilor conform datelor Camerei Înregistrării de Stat.

În perioada ianuarie-noiembrie 2013, au fost înregistrate 3470 întreprinderi noi în oficiul teritorial Chişinău, ce constituie 60,6% din total întreprinderi înregistrate în această perioadă. Concomitent, în perioada ianuarie-noiembrie 2013 (în raport cu aceeaşi perioadă a anului precedent) în oficiul teritorial Chişinău şi oficiile teritoriale s-a înregistrat o tendinţă de diminuare a numărului de întreprinderi înregistrate, indicele constituind 99,4%, respectiv 98,4%.

Circa 69,8% din numărul de întreprinderi radiate în perioada ianuarie-noiembrie 2013 sunt din afara Chişinăului.

Numărul întreprinderilor radiate în oficiul Chişinău şi oficiile teritoriale în perioada ianuarie-noiembrie 2013 au înregistrat o tendinţă descrescătoare, constituind 94,5%, respectiv 85,0%, comparativ cu perioada similară a anului 2012.

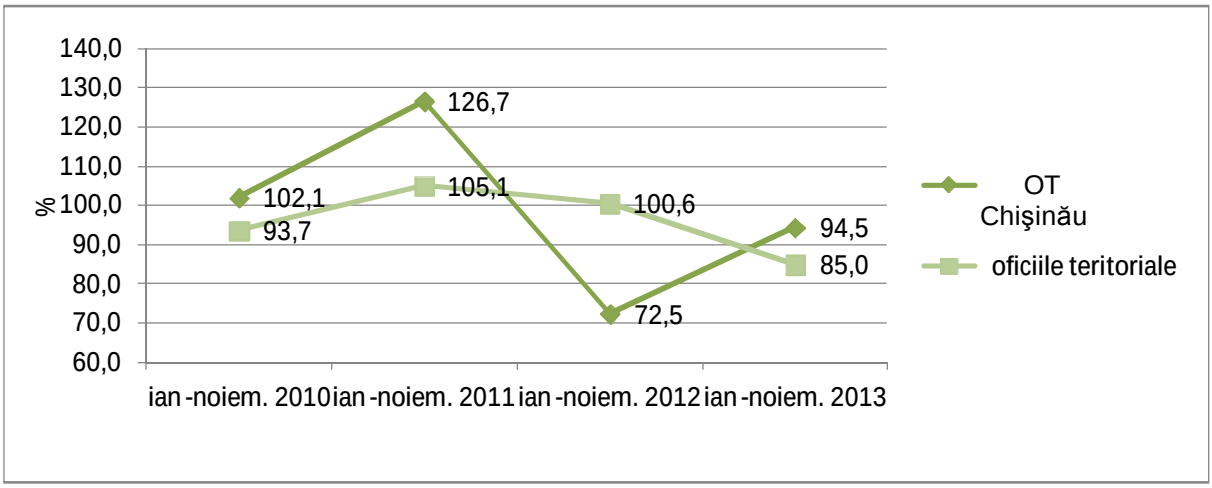

Figura 5.5. Indicii întreprinderilor radiate în oficiul teritorial Chişinău şi oficiile teritoriale în perioada ianuarie-noiembrie 2010-2013

Sursa: Calculele autorilor conform datelor Camerei Înregistrării de Stat.

Tabelul 5.1. Dinamica întreprinderilor înregistrate şi radiate în T III 2012 - 2013

Anii/luna	Creşterea netă/ micşorarea	
	Numărul, unit. (Întreprinderi înregistrate – întreprinderi radiate)	Indice, p.s.a.p.=100%
Trimestrul III 2012	533	
Trimestrul III 2013, inclusiv:	722	135,5
Iulie	245	322,4
August	206	131,2
Septembrie	271	90,3

Sursa: Calculele autorilor conform datelor Camerei Înregistrării de Stat.

Indicatorul calculat, care caracterizează creşterea netă/micşorarea numărului întreprinderilor (înregistrate, minus radiate), arată că în T III 2013 faţă de aceeaşi perioadă a anului precedent a avut loc o creştere netă a numărului de întreprinderi, indicele constituind 135,5%.

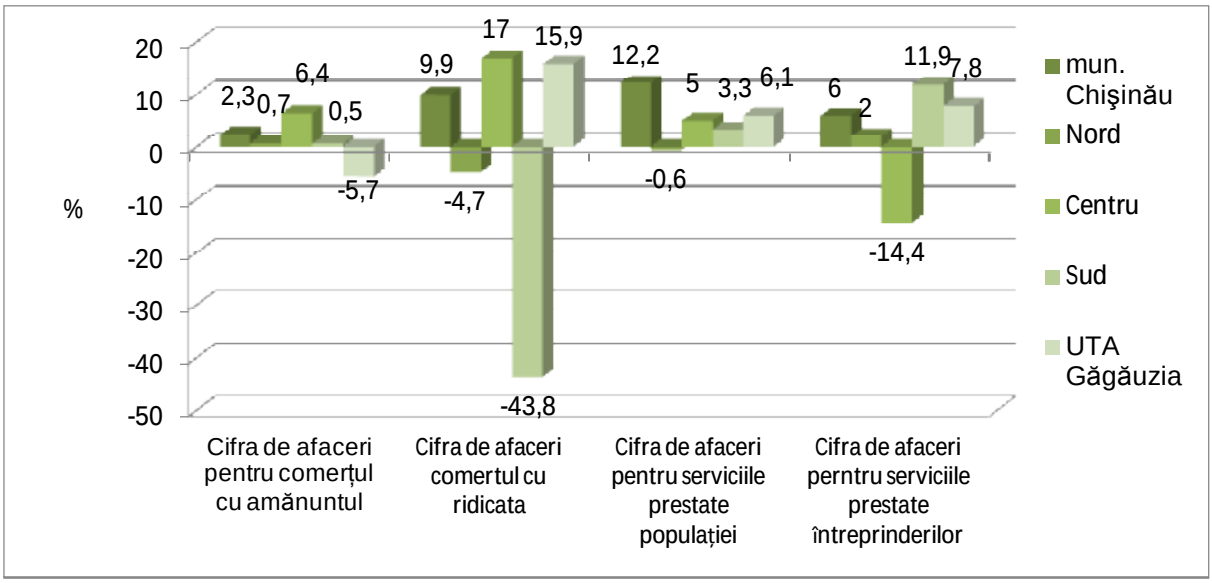

Figura 5.4. Ritmul de creştere al cifrei de afaceri pentru comerţ şi servicii pe regiuni de dezvoltare în perioada ianuarie-septembrie 2012-2013, %

Sursa: Conform datelor Biroului Naţional de Statistică.

Potrivit datelor Biroului Naţional de Statistică în perioada ianuarie-septembrie 2013 s-a înregistrat o creştere cu 2,1% (în preţuri comparabile) a venitului din vânzări la întreprinderile cu genul principal de activitate comerţul cu amănuntul[1] faţă de perioada similară a anului 2012.

În perioada ianuarie-septembrie 2013, o creştere a cifrei de afaceri a întreprinderilor cu genul principal de activitate comerţul cu amănuntul, au înregistrat toate regiunile economice ale ţării, cu excepţia UTA Găgăuzia care a marcat o diminuare a cifrei de afaceri (cu 5,7%), comparativ cu perioada similară a anului 2012.

Cifra de afaceri la întreprinderile cu genul principal de activitate comerţul cu ridicata[2] (în preţuri curente) a înregistrat o creştere cu 8,1% în perioada ianuarie-septembrie 2013, comparativ cu perioada similară a anului precedent.

Întreprinderile din regiunea Centru, mun. Chişinău şi UTA Găgăuzia s-au remarcat printr-o creştere semnificativă a cifrei de afaceri (o creştere cu 17,0% în regiunea Centru, 9,9% în mun. Chişinău şi 15,9% UTA Găgăuzia). În această perioadă, întreprinderile din regiunile de Nord şi Sud au înregistrat o micşorare a cifrei de afaceri comparativ cu ianuarie-septembrie 2012.

În lunile ianuarie-septembrie 2013, indicele valoric al cifrei de afaceri la întreprinderile cu activitate principală de servicii de piaţă prestate populaţiei[3] s-a majorat cu 9,1% (în preţuri comparabile) faţă de perioada similară a anului 2012. În această perioadă, doar întreprinderile din regiunea de Nord au înregistrat o diminuare a cifrei de afaceri, comparativ cu perioada ianuarie-septembrie 2012.

Cât priveşte indicele valoric al cifrei de afaceri la întreprinderile cu activitate principală de servicii de piaţă, prestate în special întreprinderilor[4], în ianuarie-septembrie 2013 s-a înregistrat o majorare cu 5% (în preţuri curente) faţă de perioada similară a anului 2012. Întreprinderile din regiunea Centru au înregistrat o diminuare a cifrei de afaceri (cu -14,4%).

Indicatorii de dezvoltare ai businessului în regiunea din partea stângă a Nistrului

În perioada ianuarie-iunie 2013, în regiunea din partea stângă a Nistrului, 54,7% din total organizaţii şi întreprinderi au obţinut profit net şi, respectiv, 42,5% au înregistrat pierderi (cu excepţia întreprinderilor mici, a băncilor, organizaţiilor bugetare şi de asigurări). Dintre organizaţiile care au înregistrat profit net în această perioadă ponderea cea mai mare, la fel ca şi în perioada similară a anului precedent, le revine organizaţiilor din comerţ şi alimentaţie publică (69,7%) şi din agricultură (56,7%).

Dintre organizaţiile care au înregistrat pierdere netă în perioada ianuarie-iunie 2013, ponderea cea mai mare, le revine organizaţiilor din comunicaţii (77,8%) şi construcţii (70,6%).

În aspect valoric, întreprinderile din industrie, la fel ca şi în perioada precedentă au înregistrat o pierdere netă mai mare (80,8% din total pierdere netă).

[1] Întreprinderile cu genul principal de activitate comerţul cu amănuntul, cu un număr de salariaţi de 20 şi mai multe persoane, cuprinse în cercetarea statistică lunară privind indicatorii pe termen scurt (SERV TS)
[2] Întreprinderile cu genul principal de activitate comerţul cu ridicata, cu un număr de salariaţi de 20 şi mai multe persoane, cuprinse în cercetarea statistică lunară privind indicatorii pe termen scurt (SERV TS)
[3] Întreprinderile cu genul principal de activitate de servicii de piaţă prestate populaţiei, cu un număr de salariaţi de 20 şi mai multe persoane, cuprinse în cercetarea statistică lunară privind indicatorii pe termen scurt (SERV TS)
[4] Întreprinderile cu genul principal de activitate de servicii de piaţă prestate întreprinderilor, cu un număr de salariaţi de 20 şi mai multe persoane, cuprinse în cercetarea statistică lunară privind indicatorii pe termen scurt (SERV TS)

Tabelul 5.2. Date privind profitul (pierderea) net a organizaţiilor din partea stângă a Nistrului pe genuri de activitate, în perioada ianuarie-iunie 2013

Genuri de activitate	Numărul organizaţiilor care au obţinut profit net	În % de la numărul total	Numărul organizaţiilor cu pierdere netă	În % de la numărul total	Profit net, mii RUB.	Pierdere netă, mii RUB.
Total	174	54,7	135	42,5	506155	676610
inclusiv:						
industrie	40	50,6	39	49,4	181099	547023
agricultură	17	56,7	13	43,3	32222	28862
transport	14	51,9	13	48,1	14801	35668
comunicaţii	2	22,2	7	77,8	11319	1642
construcţii	5	29,4	12	70,6	3782	10039
comerţ şi alimentaţie publică	69	69,7	28	28,3	249345	10733
gospodărie de locuinţe şi deservire comunală	8	32	11	44	3293	4365
alte ramuri	19	59,4	12	37,5	10294	38278

Sursa: Социально-Экономическое Развитие Приднестровской Молдавской Республики, январь – сентябрь 2013.

Capitolul VI

SECTORUL SOCIAL

Situaţia demografică. În ianuarie-septembrie 2013, numărul *născuţilor-vii* total pe ţară a constituit 27960 pers., fiind în scădere cu 5,5%, comparativ cu aceeaşi perioadă a anului precedent. Rata natalităţii a constituit 10,5 născuţi-vii la 1000 locuitori. Numărul celor *decedaţi* a constituit 27907 pers. Mortalitatea generală a înregistrat o scădere de 5,4%, comparativ cu anul trecut. Rata mortalităţii a constituit 10,5 decedaţi la 1000 locuitori. Sporul natural a constituit 0,02 pers. la 1000 locuitori, faţă de 0,05 pers. la 1000 locuitori în ianuarie-septembrie 2012. *Numărul copiilor decedaţi în vârstă sub 1 an* în această perioadă a constituit 266 pers. şi s-a micşorat cu 19 pers. comparativ cu aceeaşi perioadă a anului precedent. Rata mortalităţii infantile constituind 9,5 decedaţi în vârstă sub un an la 1000 născuţi-vii.

Structura mortalităţii pe clase ale cauzelor de deces relevă că, cele mai multe decese – 58,8% au drept cauză bolile aparatului circulator, tumorile maligne constituie 15,2%, bolile aparatului digestiv – 8,6%, accidentele, intoxicaţiile şi traumele – 7,2%, bolile aparatului respirator – 4,5%, alte clase – 5,7%.

Tabelul 6.1. Evoluţia proceselor demografice pe regiuni de dezvoltare în ianuarie-septembrie 2013, mii pers.

	Născuţi-vii, pers.	Decedaţi, pers.	Decedaţi copii sub 1 an, pers.	Sporul natural	Numărul căsătoriilor	Numărul divorţurilor
Municipiul Chişinău	5458	4359	56	1099	4847	1797
Nord	7515	9558	75	-2043	4452	2018
Centru	9233	8516	74	717	5531	2424
Sud	4237	4277	48	-40	2317	1013
U.T.A. Găgăuzia	1376	1170	10	206	819	307

Sursa: Conform datelor Biroului Naţional de Statistică.

Numărul *căsătoriilor* total pe republică a constituit 18039, fiind în creştere cu 1,6% faţă de perioada similară a anului precedent. Rata nupţialităţii a constituit 6,8 căsătorii la 1000 locuitori. Numărul *divorţurilor* total pe ţară constituie 7794, fiind în creştere cu 1,2% faţă de perioada similară a anului precedent. Rata divorţialităţii a alcătuit 2,9 divorţuri la 1000 locuitori.

Migrarea populaţiei. În ianuarie-septembrie 2013, potrivit Ministerului Afacerilor Interne, permis de şedere – permanentă şi temporară, au primit 1992 cetăţeni străini şi 255 repatriaţi. În structura imigranţilor după scopul sosirii au dominat cei imigraţi la muncă – 40,7%, de familii – 37,2%, cetăţeni imigraţi la studii – 3,6%, din alte cauze – 18,4%.

După ţara de emigrare, cetăţenii străini sunt imigranţi din: România – 448 pers., Turcia – 297 pers., Ucraina – 269 pers., Federaţia Rusă – 222 pers., Statele Unite ale Americii – 98 pers., Italia – 87 pers., Siria – 52 pers., Germania – 29 pers., Irak – 28 pers., Belarus – 27 pers., Israel – 27 pers., Georgia – 24 pers., Azerbaidjan – 22 pers., China – 20 pers., alte ţări – 342 pers.

În trimestrul III 2013, conform datelor din cercetările Anchetei Forţei de Muncă realizată de Biroul Naţional de Statistică, numărul total al populaţiei în vârstă de 15 ani şi peste, aflată la lucru sau în căutare de lucru în străinătate a constituit 364,2 mii pers. Disparităţi pe medii în cadrul persoanelor, care se află la lucru sau în căutarea unui loc de muncă, în străinătate în T. III 2013 a înregistrat: în mediul urban – 100,8 mii pers. şi în mediul rural – 263,4 mii pers.

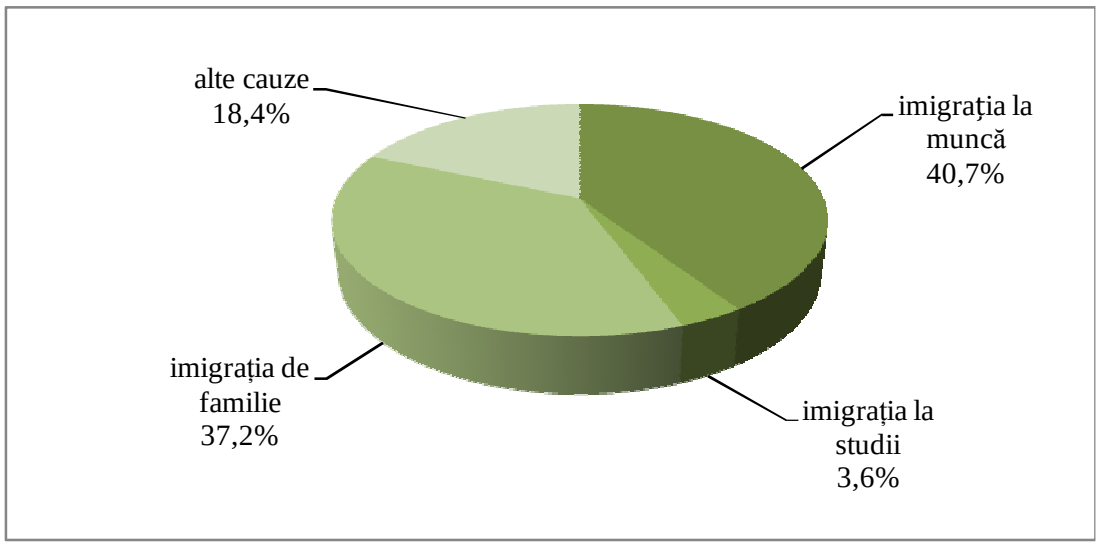

Figura 6.1. Distribuirea cetăţenilor străini după scopul sosirii în RM în ianuarie-septembrie 2013, %

Sursa: Conform datelor Ministerului Afacerilor Interne.

Tabelul 6.2. Populaţia de 15 ani şi peste, aflată la lucru sau în căutarea unui loc de muncă în străinătate, anul 2013, mii pers.

Trim. I			Trim. II			Trim. III		
Total pe republică	Urban	Rural	Total pe republică	Urban	Rural	Total pe republică	Urban	Rural
294,0	90,5	203,5	337,4	99,9	237,4	364,2	100,8	263,4

Sursa: Conform datelor Biroului Naţional de Statistică.

Migraţia de muncă a afectat într-o proporţie mai mare bărbaţii. Disparităţi pe sexe în cadrul persoanelor care se află la lucru sau în căutare de lucru în străinătate în T. III 2013 s-au înregistrat: bărbaţi – 233,4 mii pers. şi femei – 130,9 mii pers.

Tabelul 6.3. Populaţia de 15 ani şi peste, aflată la lucru sau în căutarea unui loc de muncă în străinătate, anul 2013, mii pers.

	Trim. I	Trim. II	Trim. III
Ambele sexe	294,0	337,4	364,2
Bărbaţi	189,7	226,4	233,4
Femei	104,4	110,9	130,9

Sursa: Conform datelor Biroului Naţional de Statistică.

Tabelul 6.4. Populaţia de 15 ani şi peste, aflată la lucru sau în căutarea unui loc de muncă în străinătate, anul 2013, mii pers.

	I	II	III
Grupe de vârstă - total	294,0	337,4	364,2
15-24 ani	51,9	69,5	81,6
25-34 ani	103,8	108,0	118,5
35-44 ani	73,6	79,8	75,7
45-54 ani	51,1	65,4	70,2
55-64 ani	13,6	14,5	18,1
65 ani şi peste	-	0,2	0,2

Sursa: Conform datelor Biroului Naţional de Statistică.

Populaţia de 15 ani şi peste, aflată la lucru sau în căutare de lucru în străinătate în T. III a anului 2013 după grupe de vârstă se divizează după cum urmează: cel mai înalt indicator constituie 118,5 mii pers. şi cuprinde persoane în vârstă de 25-34 ani, iar cel mai mic indicator constituie 0,2 mii pers. şi cuprinde persoane în vârstă de 65 ani şi peste. Grupele de vârstă 15-24 ani, 35-44 ani şi 45-54 ani includ – 81,6 mii pers., 75,5 mii pers. şi 70,2 mii pers. respectiv, care au fost afectate de fenomenul migraţiei de muncă. În grupa de vârstă 55-64 ani – 18,1 mii pers. se află peste hotarele ţării la lucru sau în căutare de lucru.

Piaţa forţei de muncă. Conform datelor Biroului Naţional de Statistică, în T. III 2013 *populaţia economic activă* a Republicii Moldova a constituit 1328,2 mii pers., sporind cu 3,2% 41,3 mii faţă de T. III 2012. Structura privind populaţia activă s-a modificat după cum urmează: valoarea populaţiei ocupate s-a mărit de la 95,2% la 96,1%, iar a şomerilor s-a micşorat de la 4,8% la 3,9%. Disparităţi importante pe sexe şi medii în cadrul persoanelor economic active nu s-au înregistrat: ponderea bărbaţilor – 50,9% a depăşind pe ceea a femeilor – 49,1%, la fel şi numărul persoanelor economic active din mediul rural a fost mai mare faţă de cea a populaţiei active din mediul urban: respectiv 54,9% şi 45,1%. *Rata de activitate a populaţiei de 15 ani şi peste* a constituit 44,5%, fiind mai mare faţă de valoarea trimestrului respectiv al anului precedent – 43,1%. Atare indicator a atins valori mai înalte în rândul bărbaţilor – 47,7%, în comparaţie cu rata ce ţine de femei – 41,6%. Ratele de activitate pe medii au înregistrat următoarele valori: 46,0% în mediul urban şi 43,3% în mediul rural. La nivelul vârstei de 15-29 ani indicatorul respectiv a fost de 32,5%, iar la cea de 15-64 ani (vârstă de muncă în ţările Uniunii Europene conform metodologiei Eurostat) – 49,2%, sporind cu 1,3 p.p. faţă de nivelul trimestrului III 2012. Rata de activitate a populaţiei în vârstă de muncă (16-56 ani pentru femei şi 16-61 ani pentru bărbaţi) a fost de 52,2%.

Populaţia ocupată a constituit 1276,8 mii pers., mărindu-se cu 4,3% faţă de T. III 2012. Ca şi în cazul populaţiei economic active, nu au fost înregistrate disparităţi pe sexe – 49,2% femei şi 50,8% bărbaţi. Aceeaşi situaţie avem şi în repartiţia pe medii – 44,5% mediul urban şi 55,5% mediul rural. *Rata de ocupare a populaţiei de 15 ani şi peste* a fost de 42,7%, marcându-se printr-o creştere de 1,7 p.p. în comparaţie cu T. III 2012. La bărbaţi aceasta a fost mai mare (45,7%), comparativ cu femeile – 40,1%. În distribuţia pe medii de reşedinţă rata de ocupare a avut valoarea 43,5% în mediul urban şi 42,1% în mediul rural. Rata de ocupare a populaţiei în vârstă de muncă (16- 56/61 ani) a fost de 50,1%, a populaţiei în vârstă de 15-64 ani – 47,2% şi la vârsta de 15-29 ani atare indicator a fost de 29,9%.

Potrivit *activităţile din economia naţională* remarcăm că, în *sectorul agricol* au activat 436,3 mii pers. – 34,2% din totalul persoanelor ocupate. Faţă de T. III 2012 numărul populaţiei ocupate în agricultură a sporit cu 48,8 mii, sau cu 12,6%. În *activităţile non-agricole* numărul persoanelor ocupate a fost de 840,5 mii, în creştere cu 3,3 mii sau cu 0,4% faţă de T. III 2012. Ponderea persoanelor ocupate în *industrie* a constituit 11,4% (12,6% în 2012) şi în *construcţii*, respectiv, 6,0% (6,7% în 2012). Numărul persoanelor ce activează în industrie s-a micşorat cu 6,3%, în construcţii – cu 7,0% faţă de nivelul anului precedent. În sectorul *servicii* au activat 48,5% din totalul persoanelor angajate, atare pondere micşorându-se cu 0,5 p.p. faţă de T.III 2012, pe când numărul absolut al persoanelor angajate în sectorul serviciilor a sporit cu 18,8 mii.

Conform repartizării după *forme de proprietate* 75,1% din populaţie a fost angajată pe unităţi de proprietate privată, 24,9% – cu cea publică. Populaţia ocupată potrivit *statutului profesional* relevă că, numărul salariaţilor constituie 64,3% din total.

În *sectorul informal* au activat 14,6% din totalul persoanelor ocupate în economie, 34,5% având un *loc de muncă informal*. Numărul persoanelor ocupate informal constituia 19,1%, 10,3% din totalul acestora având un loc de muncă informal.

Numărul şomerilor, estimat conform metodologiei Biroului Internaţional al Muncii a fost de 51,4 mii, fiind cu 10,8 mii mai mic faţă de T. III 2012. Şomajul a afectat în mare parte bărbaţii – 53,7%

din total numărului de şomeri, la fel şi persoanele din mediul urban – 61,8%. *Rata şomajului* la nivel de ţară având valoarea de 3,9%, fiind mai mică faţă de T. III 2012 -4,8%. Rata şomajului la bărbaţi şi la femei fiind de 4,1% şi 3,6%. Disparităţi semnificative s-au înregistrat între rata şomajului în mediul urban – 5,3%, faţă de mediul rural – 2,7%. În rândurile tinerilor (15-24 ani) rata şomajului a constituit 11,8%. În categoria de vârstă 15-29 ani atare indice a avut valoarea 8,0%.

Conform datelor ANOFM, la sfârşitul lunii septembrie 2013 rata şomajului înregistrat la nivel naţional a fost de 4,73%, mai mică cu 0,16 p.p. decât cea din luna august a anului 2013 şi mai mare cu 0,28 p.p. faţă de cea din luna septembrie a anului 2012. Este necesar de menţionat că, rata şomajului înregistrat în luna septembrie 2013 a fost calculată din numărul populaţiei active civile, la data de 01.01.2013. Populaţia activă civilă, la nivel naţional, a crescut la 1 ianuarie 2013, faţă de 1 ianuarie 2012 cu 236,9 mii pers., de la 8.826,5 mii pers. la 9063,4 pers. Prin urmare, rata şomajului înregistrat a fost recalculată ţinând cont de noua populaţie activă civilă de la începutul anului curent.

Tabelul 6.5. Evoluţia ratei şomajului în ianuarie-august 2013 recalculată cu populaţia activă civilă comunicată de INS,%

	Ianuarie	Februarie	Martie	Aprilie	Mai	Iunie	Iulie	August
Rata şomajului înainte de recalculare	5,82	5,78	5,58	5,29	5,03	4,96	5,29	5,03
Rata şomajului recalculată	5,66	5,63	5,43	5,15	4,9	4,83	5,15	4,89

Sursa: Conform datelor ANOFM.

Numărul total de şomeri la finele lunii septembrie, de 428.866 pers., a scăzut cu 14.744 pers. faţă de cel de la finele lunii anterioare. Din numărul total al şomerilor înregistraţi, 163.007 pers. au fost şomeri indemnizaţi şi 265.859 neindemnizaţi. Numărul şomerilor indemnizaţi a crescut cu 6.733 pers., iar numărul şomerilor neindemnizaţi a scăzut cu 21.477 pers. faţă de luna precedentă. Ponderea şomerilor neindemnizaţi în numărul total al şomerilor (61,97%) scade faţă de luna precedentă cu 2,78 p.p. Disparităţi pe sexe, în luna septembrie 2013, comparativ cu luna precedentă, rata şomajului masculin a scăzut de la 5,26% în luna august la 5,03%, iar rata şomajului feminin a scăzut de la 4,48% în luna august la 4,40%. Numărul şomerilor femei la 30 septembrie 2013 era de 187.511 pers. Pe medii de rezidenţă numărul şomerilor la finele lunii septembrie 2013 se prezintă astfel: 174.954 şomeri provin din mediul urban şi 253.912 şomeri – din mediul rural.

Veniturile disponibile ale populaţiei în T. III 2013 au constituit în medie pe o persoană pentru o lună 1755,5 MDL conform datelor Cercetării Bugetelor Gospodăriilor Casnice, sporind cu 16,6% faţă de aceeaşi perioadă a anului precedent. În termeni reali – indicele preţurilor de consum veniturilor populaţiei a atins 12,1%.

Plăţile salariale reprezintă cea mai importantă sursă de venit, 41,9% din atare venituri, fiind în creştere faţă de T. III 2012 cu 0,4 p.p. În T. III 2013 prestaţiile sociale au fost utilizate la formarea veniturilor gospodăriilor în proporţie de 20,3% sau cu 0,3 p.p. mai puţin fată de aceeaşi perioadă a anului precedent. Concomitent, ponderea pensiilor s-a majorat cu 1 p.p. Veniturile din activităţile pe cont propriu constituie 16,0% din veniturile populaţiei, inclusiv 8,8% sunt veniturile din activitatea individuală agricolă, iar 7,2% – veniturile din activitatea individuală non-agricolă. Comparativ cu T. III 2012 ponderea veniturilor din activităţi pe cont propriu s-a redus cu 1,5 p.p. Transferurile băneşti din afara ţării rămân a fi sursa de bază pentru bugetul gospodăriilor. În medie, acestea reprezintă 17,5% din total venituri, iar utilizarea fiind cu 1,8 p.p. mai mare faţă de aceeaşi perioadă a anului precedent.

În funcţie de mediul de reşedinţă, constatăm că, veniturile populaţiei urbane au fost în medie cu 517 MDL sau de 1,3 ori mai mari, comparativ cu veniturile populaţiei din mediul rural. Sursa principală de venit a populaţiei din mediul urban constă din activitatea salariată, ce reprezintă 54,7% din total venituri (53,1% în T. III 2012) şi prestaţiile sociale – 20,1% (19,3% în T. III 2012). În mediul rural, cea mai importantă sursă de venit, la fel este activitatea salariată (28,6%), dar, aportul acestora este practic de 2 ori mai mic decât în mediul urban. Concomitent, veniturile obţinute din activitatea individuală agricolă au asigurat 16,4% din totalul veniturilor disponibile. Populaţia rurală în comparaţie cu cea urbană este dependentă într-o proporţie mai mare de transferurile din afara ţării, ponderea acestora în venituri fiind de 23,2%, faţă de 11,9% în cazul populaţiei din mediul urban.

În structura veniturilor disponibile ale populaţiei predominante sunt *veniturile băneşti* – 90,2%, celor în natură le revine 9,8%. În termeni absoluţi, ponderea acestora a însumat 1584,3 MDL lunar în medie pentru o persoană, iar cele în natură – 171,2 MDL. Veniturile băneşti reprezintă 96,4% în cazul veniturilor populaţiei urbane, iar în cazul celei din mediul rural aportul acestora este de 84,0%.

Cheltuielile medii lunare de consum ale populaţiei în T. III 2013 au constituit în medie pentru o persoană 1888,0 MDL, fiind în creştere faţă de aceeaşi perioadă a anului precedent cu 12,6%. În termeni reali cu ajustarea la indicele preţurilor de consum populaţia a cheltuit în medie cu 8,3% mai mult decât în aceeaşi perioadă a anului precedent.

Cea mai mare parte a cheltuielilor a fost direcţionată acoperirii necesarului de consum alimentar – 40,9% cu 1,1 p.p. mai puţin faţă de T. III 2012. Pentru întreţinerea locuinţei o persoană în medie a alocat 20,3% din cheltuielile totale de consum +1,3 p.p., iar pentru îmbrăcăminte şi încălţăminte – 10,2% (-0,1 p.p.). Alte cheltuieli au fost utilizate pentru serviciile de menţinere a sănătăţii (5,8% faţă de 6,5% în T. III 2012), transport (5,1% faţă de 4,2%), comunicaţii (4,0% faţă de 4,3%), dotarea locuinţei (3,8% faţă de 4,1%), învăţământ (0,8% faţă de 1,0%), etc.

În medie, cheltuielile de consum ale populaţiei din mediul urban constituie 2242,5 MDL pentru o persoană lunar, respectiv cu 627,4 MDL sau de 1,4 ori mai mult faţă de cel rural. În mediul urban, pentru asigurarea consumului de produse alimentare, populaţia a alocat 38,6% din cheltuielile lunare de consum (40,5% în T. III 2012), iar în rural – 43,3% (43,5% în T. III 2012). Populaţia urbană cheltuie mai mult pentru servicii de sănătate (6,3% faţă de 5,4% în cel rural), transport (5,7% faţă de 4,5%), servicii de comunicaţii (4,3% faţă de 3,8%), servicii de agrement (2,9% faţă de 0,9%), hoteluri, cafenele şi restaurante (2,7% faţă de 0,7%) şi pentru învăţământ (1,0% faţă de 0,7%).

În structura cheltuielilor totale de consum ale populaţiei, prevalează *cheltuielile băneşti* – 91,0%, celor în natură le revine respectiv 9,0%. În gospodăriile urbane cheltuielile în natură constituie 3,3% din total cheltuieli de consum, de regulă acestea fiind cazurile consumului de produse alimentare obţinute gratuit din afara gospodăriei – rude, ajutor social, etc. În cazul gospodăriilor rurale cheltuielile în natură reprezintă consumul produselor alimentare din gospodăria auxiliară, iar ponderea acestora, fiind de 15,1% din total cheltuieli de consum.

Remunerarea muncii. În luna *iulie* 2013, câştigul salarial mediu nominal brut a fost de 3908,5 MDL, în creştere cu 9,3% faţă de luna iulie 2012. În sfera bugetară acesta a constituit 3569,2 MDL, ceea ce este cu 12,8% mai mult faţă de luna iulie 2012. În sectorul real – 4044,5 MDL, ceea ce este cu 8,5% mai mult faţă de luna iulie 2012. Indicele câştigului salarial real pentru luna iulie 2013 faţă de luna iulie 2012, calculat ca raport între indicele câştigului salarial nominal brut şi indicele preţurilor de consum, a fost de 104,8%.

În *august* 2013, câştigul salarial mediu nominal brut a fost de 3832,4 MDL, în creştere cu 9,4% faţă de luna august 2012. În sfera bugetară acesta a constituit 3267,5 MDL, ceea ce este cu 12,5% mai mult faţă de luna august 2012. În sectorul real – 4058,4 MDL, ceea ce este cu 8,1% faţă de

luna august 2012. Indicele câştigului salarial real pentru luna august 2013 faţă de luna august 2012 a fost de 105,5%.

În *septembrie* 2013, câştigul salarial mediu nominal brut a fost de 3758,5 MDL, în creştere cu 9,8% faţă de luna septembrie 2012. În sfera bugetară acesta a constituit 3210,9 MDL, ceea ce este cu 2,8% mai mult faţă de luna septembrie 2012. În sectorul real – 3978,4 MDL, ceea ce este cu 11,9% mai mult faţă de luna septembrie 2012. Indicele câştigului salarial real pentru luna septembrie 2013 faţă de aceeaşi lună 2012 a fost de 105,7%.

În *octombrie* 2013, câştigul salarial mediu nominal brut a fost de 3785,4 MDL, în creştere cu 8,7% faţă de luna octombrie 2012. În sfera bugetară acesta a constituit 3221,6 MDL, ceea ce este cu 0,9% mai mult faţă de luna octombrie 2012. În sectorul real câştigul salarial a înregistrat 4012,5 MDL, ceea ce este cu 11,0% mai mult faţă de luna octombrie 2012. Indicele câştigului salarial real pentru luna octombrie 2013 faţă de luna octombrie 2012 a fost de 103,8%.

Tabelul 6.6. Câştigul salarial mediu nominal brut în ianuarie-octombrie 2013 pe activităţi economice, MDL

	Ianuarie	Februarie	Martie	Aprilie	Mai	Iunie	Iulie	August	Septembrie	Octombrie
Total economie	3413,8	3380,1	3638,7	3739,7	3758,5	3859,0	3908,5	3832,4	3758,5	3785,4
Agricultura, economia vânatului şi silvicultura	2025,9	1987,4	2153,4	2299,7	2262,3	2208,9	2605,3	2394,2	2633,6	2838,6
Piscicultura	1850,1	1840,2	1837,5	1781,0	1830,3	2081,7	2001,1	1883,0	2022,7	1829,9
Industrie - total:	3665,7	3631,0	3852,6	3999,5	4086,4	3989,9	4209,8	4270,6	4044,0	4076,6
industria extractivă	3269,6	3368,1	3497,8	3739,2	3943,7	3906,7	4120,7	4109,9	3907,8	4056,1
industria prelucrătoare	3321,0	3274,5	3445,5	3505,9	3734,8	3659,7	3886,2	3802,8	3688,4	3764,3
energia electrică şi termică, gaze şi apă	5250,0	5317,3	5834,1	6423,6	5790,2	5596,9	5781,6	6527,3	5751,7	5572,1
Construcţii	3466,3	3555,2	3627,6	3660,0	3699,1	3838,2	3928,1	4050,1	3868,5	4151,8
Comerţ cu ridicata şi cu amănuntul	2956,8	2882,1	2988,8	3103,0	3191,3	3137,2	3224,5	3321,2	3200,9	3249,1
Hoteluri şi restaurante	2517,0	2343,8	2518,3	2454,0	2589,7	2557,7	2823,5	2703,1	2568,0	2632,3
Transporturi şi comunicaţii	3977,6	3803,8	4439,6	4661,4	4538,4	4275,3	4403,3	4607,9	5053,3	4661,6
Activităţi financiare	6681,5	6167,9	7695,9	8631,3	6898,3	7243,2	7351,8	7652,2	6452,5	6845,0
Tranzacţii imobiliare	4412,4	4381,6	4841,5	4703,6	4804,5	4989,6	5004,7	4909,4	4969,2	5067,7
Administraţie publică	4158,3	4421,6	4576,4	5020,3	4734,7	4822,0	5353,5	4994,3	4477,8	4481,3
Învăţământ	2736,3	2801,8	2978,5	2900,1	3082,7	3607,7	3100,7	2822,3	2986,9	2935,2
Sănătate şi asistenţă socială	3253,6	3180,0	3473,3	3480,3	3721,2	3897,1	3844,2	3637,4	3456,2	3522,8
Alte activităţi de servicii colective, sociale şi personale	3256,4	3213,1	3566,2	3605,8	3488,9	3560,6	3661,8	3417,9	3465,9	3636,4

Sursa: Conform datelor Biroului Naţional de Statistică.

Protecţia socială a populaţiei. Numărul pensionarilor aflaţi la evidenţa organelor de protecţie socială la 1 octombrie 2013 era de 656,4 mii pers. sau cu 10,7 mii pers. mai mult comparativ cu 1 octombrie 2012. Mărimea medie a pensiei (indexate) lunare fiind de 1020,9 MDL, şi sporind cu 6,6% faţă de 1 octombrie 2012.

Boxa 6.1. Situaţia persoanelor cu dizabilităţi din Republica Moldova în anul 2012

Conform cercetărilor Biroului Naţional de Statistică, în Republica Moldova sunt aprox. 183 mii de pers. cu dizabilităţi, aflate la evidenţa organelor de protecţie socială a populaţiei. Se consideră că la 10 mii locuitori revin în medie 516 pers. cu dizabilităţi, iar fiecare a şasea persoană cu dizabilităţi face parte din categoria celor cu dizabilităţi severe. Persoanele cu dizabilităţi reprezintă 5,2% din populaţia totală a ţării, iar copiii cu dizabilităţi – 2,1% din numărul total al copiilor din ţară. În ultimii 5 ani numărul persoanelor cu dizabilităţi s-a mărit cu 6,1%, iar în cazul copiilor în vârstă de până la 18 ani, remarcăm o sporire cu 7,1% până în anul 2010, iar reducerea numărului total al copiilor cu dizabilităţi, fiind minimă până în 2012 doar de 2,7%.

În anul 2012 aprox. 136 mii pers. cu dizabilităţi au beneficiat de pensii conform legislaţiei în vigoare cu întrunirea condiţiilor de stagiu de cotizare, iar 47 mii pers. cu dizabilităţi au beneficiat de alocaţii sociale, întrucât nu includ condiţiile pentru obţinerea dreptului la pensie. Aprox. 61% din numărul persoanelor respective sunt din mediul rural, numărul acestora fiind în continuă sporire din 2008 cu circa 2,6% până în prezent. De menţionat că, din 10 mii locuitori din mediul rural avem 539 pers. cu dizabilităţi şi respectiv 484 la 10 mii locuitori din mediul urban. Numărul femeilor cu dizabilităţi a crescut din anul 2008 cu 2,1%. La 10 mii femei avem 473 femei cu dizabilităţi în raport cu 563 pentru bărbaţi. Din numărul total al persoanelor cu dizabilităţi, 71% au obţinut dizabilitatea în urma unei boli obişnuite, 15% sunt persoanele cu dizabilitate din copilărie, iar 8% sunt copiii cu dizabilitate.

În cazul persoanelor cu dizabilităţi, care beneficiază de pensii, numărul acestora s-a majorat cu 4,0%, comparativ cu anul 2008. Din total persoane cu dizabilităţi din această categorie, fiecare a zecea persoană se încadrează în categoria celor cu dizabilitate severe (gradul I). Referitor la cauza ce a determinat stabilirea dizabilităţii, constatăm că, în proporţie de 95% dizabilitatea a apărut în urma unei boli obişnuite şi, doar 2% din motivul unei boli profesionale sau accidente de muncă.

Cât priveşte persoane cu dizabilităţi, beneficiari de alocaţii sociale, remarcăm o majorare până la 12,9% în comparaţie cu anul 2008. Fiecare al treilea beneficiar din această categorie este copil în vârstă de până la 18 ani şi aproape fiecare al doilea – persoană cu dizabilităţi din copilărie. Femeile, beneficiari sunt în proporţie de 40%, iar dintre locuitorii mediului rural avem aprox. 65%.

Protecţia socială a persoanelor cu dizabilităţi. În Republica Moldova protecţia socială a persoanelor cu dizabilităţi este asigurată prin intermediul sistemului de asigurări sociale (pensii) şi prestaţii sociale, precum şi prin diverse servicii sociale. Potrivit prevederilor legii privind pensiile de asigurări sociale de stat, persoana cu grad de dizabilitate cauzată de o boală obişnuită beneficiază de pensie de dizabilitate dacă îndeplineşte condiţiile de stagiu de cotizare, în raport cu vârsta la data constatării dizabilităţii. Astfel, mărimea medie a pensiei de dizabilitate la 1 ianuarie 2013 a constituit 779,9 MDL, iar în funcţie de gradul de dizabilitate mărimea pensiei variază de la 497,1 MDL pentru persoanele cu dizabilitate medie până la 988,1 MDL pentru cele cu dizabilităţi severe. Comparativ cu anul 2008 mărimea medie a pensiei de dizabilitate a fost majorată în medie cu 42%. Cuantumul mediu al pensiei în general s-a majorat cu 48% faţă de anul 2008.

Concomitent, cuantumul mediu al pensiei pentru persoanele cu dizabilităţi severe depăşeşte valoarea minimului de existenţă pentru populaţia în vârsta aptă de muncă în proporţie cu 62,3% în anul 2012, în timp ce în anul 2008 mărimea acesteia era de 48,1%. Pentru participanţii la lichidarea avariei de la Cernobîl şi militarii în termen mărimea medie a pensiei a constituit 1718,6 MDL. Persoanele cu dizabilităţi conform legislaţiei în vigoare pot beneficia de anumite prestaţii sociale sub formă de compensaţii, alocaţii, indemnizaţii, ajutor social, etc.

Astfel, persoanele cu dizabilităţi ce nu fac faţă situaţiei vizavi de obţinerea dreptului la pensie din bugetul asigurărilor sociale de stat pot beneficia de *alocaţii sociale de stat* (Legea nr. 499-XIV din 14.07.1999). În anul 2012, mărimea medie a alocaţiei sociale de stat pentru toate categoriile a constituit 248,2 MDL, majorându-se cu 25% faţă de anul 2008. Persoanelor cu dizabilităţi severe, începând cu anul 2008 li se oferă creştere în mărime de 29%. De un cuantum mai mare beneficiază copiii cu dizabilităţi severe în vârstă de până la 18 ani şi persoanele cu dizabilităţi severe din copilărie.

Tabelul 6.7. Mărimea medie a alocaţiei sociale de stat pentru persoane cu dizabilităţi, MDL

	2008	2009	2010	2011	2012
Total beneficiari de alocaţii	198,3	222,0	220,3	234,6	248,2
inclusiv pe categorii:					
Persoane cu dizabilităţi	82,1	92,4	92,2	99,2	105,6
Dizabilitate severă	103,4	116,5	116,5	124,7	132,9
Dizabilitate accentuată	88,9	100,1	100,3	107,5	114,8
Dizabilitate medie	52,4	59,0	59,1	63,5	67,7
Persoane cu dizabilităţi din copilărie	224,2	252,8	253,0	271,3	290,5
Dizabilitate severă	253,5	285,6	285,7	305,4	326,5
Dizabilitate accentuată	215,2	242,5	242,6	259,8	278,3
Dizabilitate medie	213,6	242,1	242,6	260,5	279,3
Copii cu dizabilităţi în vârstă de până la 18 ani	230,6	259,7	260,1	277,4	297,4
Dizabilitate severă	253,4	285,5	285,6	303,6	325,9
Dizabilitate accentuată	215,1	242,2	242,5	258,0	276,1
Dizabilitate medie	215,0	242,4	242,4	257,8	274,6

Sursa: Conform datelor Biroului Naţional de Statistică.

Persoanelor cu dizabilităţi severe li se acordă şi *alocaţie pentru îngrijire* (Legea nr. 499-XIV din 14.07.1999). În anul 2012 de această alocaţie, în mărime fixă de 300 MDL, au beneficiat 16,5 mii pers. cu dizabilităţi, inclusiv 6,2 mii pers. care îngrijesc de un copil cu dizabilităţi severe la domiciliu, 5,9 mii pers. pentru persoanele cu dizabilităţi din copilărie şi 4,4 mii pers. orbi.

Persoanele cu dizabilităţi, care au participat la război beneficiază *alocaţii lunare de stat*. În anul 2012 numărul acestor beneficiari era de 3,3 mii pers. Pentru o persoană cu dizabilitate severă cuantumul acestor alocaţii este de 700 MDL, pentru cei cu dizabilitate accentuată – 550 MDL şi, dizabilitate medie – 475 MDL.

Pentru compensarea parţială a călătoriilor în transportul urban, suburban şi interurban de către autorităţile administraţiei publice locale sunt alocate *compensaţii pentru transport*, cuantumul mediu al căreia constituie 36 MDL/lunar pentru persoanele cu dizabilităţi severe şi copii cu dizabilităţi, precum şi 18 MDL/lunar pentru persoanele cu dizabilităţi de gradul II. În anul 2012 au beneficiat de aceste compensaţii 146,5 mii pers. cu dizabilităţi, dintre care 16% sunt persoane cu dizabilităţi severe, 74,5% accentuate şi 9% pentru copii cu dizabilităţi.

Alt tip de compensaţii oferite persoanelor cu dizabilităţi este *compensaţia anuală pentru deservirea cu transport* în mărime de 500 MDL anual. În anul 2012, de compensaţia dată au beneficiat 9,1 mii pers. cu dizabilităţi ale aparatului locomotor sau cu 12,2% mai mult comparativ cu anul 2011 (8,1 mii pers.). Aproape fiecare al doilea beneficiar este persoană cu dizabilitate de afecţiune generală, iar fiecare a cincea persoană – cu dizabilitate din copilărie.

Începând cu anul 2008 persoanele cu dizabilităţi pot beneficia şi de *ajutorul social şi ajutorul pentru perioada rece a anului*, acordat în scopul asigurării unui venit lunar minim garantat. Pe

parcursul anului 2012, circa 37 mii familii cu persoane cu dizabilităţi au beneficiat de ajutor social şi 11,1 mii de ajutor pentru perioada rece.

Boxa 6.2. Situaţia copiilor cu dizabilităţi rămaşi fără ocrotire părintească în anul 2012

Conform cercetărilor Biroului Naţional de Statistică, în Republica Moldova la finele anului 2012 la evidenţa organelor de asistenţă socială erau aprox. 16,0 mii copii rămaşi fără ocrotire părintească, inclusiv 4,8% cu dizabilităţi. În proporţie de 73,5% dintre copiii cu dizabilităţi rămaşi fără ocrotire părintească sunt din mediul rural în comparaţie cu 26,5% din mediul urban. Numărul de fete este aproape egal cu cel al băieţilor. Aproape fiecare al treilea copil este din grupa de vârstă 11-15 ani, iar fiecare al treilea – de vârsta 7-10 ani. La sfârşitul anului 2012, din 8,4 mii copii plasaţi sub tutelă/curatelă, 65 copii erau cu dizabilităţi, iar din 319 copii atestaţi în serviciul asistenţă parentală profesionistă, 21 copii erau cu dizabilităţi. Concomitent, în cele 86 case de copii de tip familial sunt plasaţi 351 copii, inclusiv 10 copii cu dizabilităţi.

Servicii sociale pentru persoanele cu dizabilităţi. Conform cercetărilor Biroului Naţional de Statistică, pentru a răspunde nevoilor şi provocărilor sociale individuale, familiale sau de grup în Republica Moldova sunt dezvoltate şi activează mai multe tipuri de servicii sociale, inclusiv pentru persoanele cu dizabilităţi.

Servicii sociale primare presupun acordarea unui şir de servicii la nivel de comunitate. Unul din aceste servicii este *îngrijirea socială la domiciliu*, de care beneficiază anual aprox. 25 mii pers., inclusiv circa 4 mii pers. cu dizabilităţi, ceea ce constă 17% din total beneficiari. Concomitent, pentru persoanele cu dizabilităţi au fost create 9 echipe mobile, care oferă asistenţă socială, suport psihologic şi medical la domiciliu, iar 19 pers. cu dizabilităţi severe au beneficiat de asistenţă personală din partea A.O. Keystone Moldova.

Un alt tip de servicii sociale primare de care beneficiază persoanele cu dizabilităţi sunt *cantinele de ajutor social*, care oferă prânzuri persoanelor defavorizate pentru o perioadă de cel mult 30 zile în trimestru. În anul 2012 în cadrul acestor cantine au fost deservite 1,2 mii pers. cu dizabilităţi. Costul mediu al unui prânz, conform estimărilor efectuate, este de 15,4 MDL/persoană/zi.

Servicii sociale specializate sunt în proces de dezvoltare şi pot fi prestate atât la nivel comunitar, precum şi la nivel raional sau naţional. În anul 2012, în republică activau 117 instituţii sociale, dintre care 28 de centre de zi, 9 centre de plasament temporar, 43 centre mixte, 4 centre de reabilitare socio-medicală şi 33 centre de plasament de lungă durată care au prestat servicii sociale pentru 7218 persoane/familii adulte şi cu dizabilităţi. Reabilitarea persoanelor cu dizabilităţi se efectuează şi în cele 2 centre din subordinea MMPSF, Centrul de reabilitare „Victoria" şi Centrul republican pentru recuperarea sănătăţii „Speranţa".

Pentru familiile şi copiii în situaţie de risc de asemenea sunt disponibile mai multe tipuri de servicii specializate. În anul 2012, 763 copii cu dizabilităţi au beneficiat de *serviciile centrelor de zi pentru copii*, iar 120 copii – de *serviciile centrelor de plasament temporar*. Concomitent, 19 copii cu dizabilităţi severe au beneficiat de serviciul specializat Respiro, care oferă asistenţă timp de 24 ore pentru o perioadă maxim 30 zile pe an.

Servicii sociale cu specializare înaltă. Persoanelor cu dizabilităţi din cadrul Centrului Republican Experimental Protejare, Ortopedie şi Reabilitare (CREPOR) le sunt oferite servicii în număr de aprox. 42 mii pers. Aceste servicii includ servicii de asigurare cu mijloace tehnice şi servicii de reabilitare medicală. Serviciile de specializare înaltă sunt prestate şi în cele 6 instituţii rezidenţiale destinate persoanelor cu dizabilităţi, unde anual sunt plasate circa 1,7 mii pers. cu deficienţe mintale (intelectuale şi psiho-sociale). Durata medie de aflare a unei persoane în instituţiile respective în medie de circa 9,7 ani în internatele psihoneurologice şi de 7,6 ani în

cele de tip somatic. În cazul copiilor cu dizabilitate funcţionează 2 case-internat pentru copii cu deficienţe mintale, în cadrul cărora în anul 2012 au fost oferite servicii pentru 581 copii.

Boxa 6.3. Nivelul de trai al gospodăriilor cu persoane cu dizabilități

Conform cercetărilor Biroului Național de Statistică, în Republica Moldova persoane cu dizabilități stabilește starea de sănătate ca fiind rea și foarte rea în proporție de 67%. Fiecare a treia persoană manifestă o stare de sănătate satisfăcătoare, iar 1,1% – foarte bună sau bună. Cel mai des își percep starea de sănătate ca fiind rea și foarte rea persoanele cu dizabilitate severă (85,5%) și copiii cu vârsta 0-17 ani cu dizabilități medii. Doar 43% din persoanele cu dizabilitate în vârstă de 15 ani și peste, sunt ocupate în câmpul muncii. Nivelul de ocupare al persoanelor cu dizabilități este determinat de gradul de severitate, astfel încât în cazul persoanelor cu dizabilitate medie sunt ocupate 71,5%, persoanele cu dizabilitate accentuată în proporție de 44,2%, iar cele cu dizabilitate severă – 11,9%. După statutul ocupațional, preponderent persoanele cu dizabilități lucrează pe cont propriu în agricultură (68,9%), numărul acestora fiind dublu comparativ cu persoanele fără dizabilități și caracteristic preponderent persoanelor din mediul rural (79,9%), iar în mediul urban predomină populația cu statut de salariat (58,9%).

În anul 2012 din total gospodării, 15% au avut în componența lor cel puțin o persoană cu dizabilitate. Din aceste gospodării, 17,5% erau formate doar din persoane cu dizabilități, iar restul 82,5% fiind gospodării în componența cărora erau și alte persoane. Majoritatea gospodăriilor cu persoane cu dizabilități sunt gospodăriile în componență cărora persoană cu dizabilitate este un adult și, doar în cazul a 7,3% din gospodării, persoana cu dizabilități este copil. În cazul a 8% din gospodării, în componență acestora erau 2 pers. cu dizabilități, fiind înregistrate și cazuri cu 3 persoane și mai mult (0,8% din total gospodării cu persoane cu dizabilități).

În general, gospodăriile cu persoane cu dizabilități se dovedesc a fi în condiții mai puțin avantajoase cu referire la nivelul de dotare și confort al locuințelor. Astfel, aceste gospodării dispun de apeduct în interiorul locuinței în proporție de 52% comparativ cu 56% în cazul gospodăriilor fără persoane cu dizabilități, grup sanitar în interiorul locuinței (WC) este disponibil pentru 30%, comparativ cu 40%. Prezența a cel puțin o persoană cu dizabilitate în gospodărie influențează nivelul de trai al acesteia. Astfel, gospodăriile care nu au în componență persoane cu dizabilități mai frecvent apreciază nivelul de trai ca fiind foarte bun sau bun (11,6%), pe când cele cu persoane cu dizabilități mai rar apreciază nivelul de trai ca fiind bun sau foarte bun (7,7%). La fel și în cazul aprecierii nivelului de trai comparativ cu anul precedent, unde ponderea celor care trăiesc mai rău este semnificativ mai mare pentru gospodăriile cu cel puțin o persoană cu dizabilități (41,9% față de 30,8% gospodării fără persoane cu dizabilități).

În anul 2012, în Republica Moldova circa 19% din gospodăriile cu copii erau la limita sărăciei. Cele mai înalte rate ale sărăciei au fost înregistrate la gospodăriile care aveau în componență cel puțin un copil cu dizabilități (20,7%). La gospodăriile fără copii rata sărăciei a constituit 15,9%, iar prezența a cel puțin o persoană cu dizabilități sporește creșterea ratei acesteia până la 16,1%. Rata sărăciei diferă și în funcție de gradul de dizabilitate al persoanei: de la 12,4% pentru gospodăriile cu persoane cu dizabilitate medie până la 19,1% pentru gospodăriile cu persoane cu dizabilitate severă. Analiza sărăciei gospodăriilor cu persoane cu dizabilități în funcție de mediul de reședință denotă, în general, o rată a sărăciei mai mare în rândul gospodăriilor din mediul rural. Cât privește gospodăriile cu copii cu dizabilități, remarcăm o rată mai mare a sărăciei în mediul urban.

Ocrotirea sănătății. Morbiditatea populației de unele boli infecţioase în ianuarie-septembrie 2013, conform datelor preliminare ale Ministerului Sănătății, se caracterizează prin majorarea cazurilor de îmbolnăviri prin hepatite virale – 139 cazuri față de 117 în ianuarie-septembrie 2012, infecții acute ale căilor respiratorii cu localizări multiple, 193,8 mii cazuri față de 137,3 mii în ianuarie-septembrie 2012. Concomitent, au fost înregistrate mai multe cazuri de gripă – 2,4 mii cazuri față de 0,2 mii în ianuarie-septembrie 2012, dar și mai puține cazuri de parotidită epidemică, infecții intestinale acute, varicelă etc.

Cele mai multe cazuri a morbidităţii prin infecţii respiratorii acute au fost înregistrate în mun. Bălţi – 12,8 mii cazuri la 100 mii populaţie, mun. Chişinău – 8,7 mii cazuri la 100 mii populaţie, în raioanele Criuleni – 7,6 mii cazuri la 100 mii populaţie, Anenii Noi – 6,7 cazuri la 100 mii populaţie, etc.

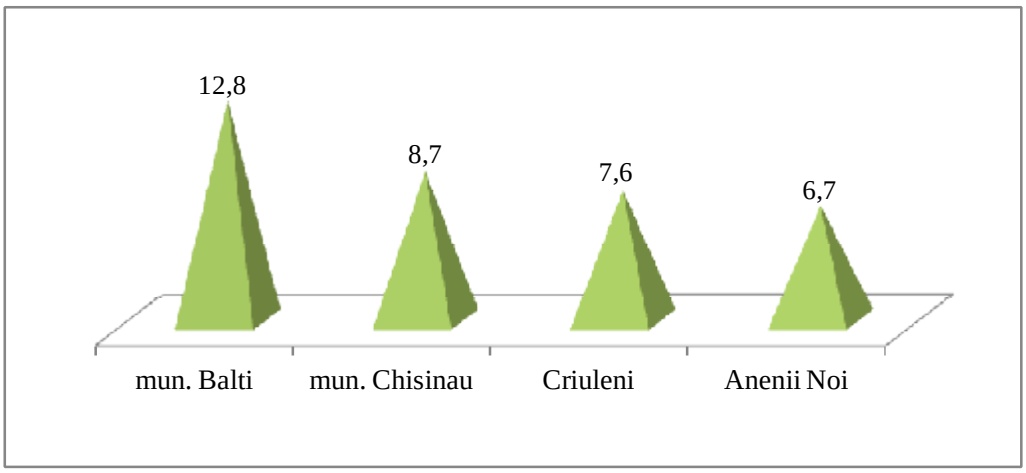

Figura 6.2. Cazurile morbidităţii prin infecţii respiratorii acute în ianuarie-septembrie 2013, mii cazuri la 100 mii populaţie

Sursa: Conform datelor Biroului Naţional de Statistică.

Aproape fiecare al doilea caz de infecţii acute ale căilor respiratorii cu localizări multiple le găsim la copii. Cele mai multe îmbolnăviri prin aceste infecţii la copii au fost înregistrate în mun. Chişinău – 41,3 mii cazuri, mun. Bălţi – 13,3 mii, raioanele Ialoveni – 4,2 mii, Ungheni şi Străşeni, respectiv câte 3,8 mii cazuri, Criuleni şi Sângerei – câte 3,6 mii cazuri, Anenii Noi – 3,5 mii cazuri etc.

În cazul morbidităţii prin boli „social determinate" menţionăm o diminuare a acestor maladii. În ianuarie-septembrie 2013 numărul purtătorilor virusului imunodeficienţei umane (HIV) a constituit 74 pers., dar fiind înregistrate şi 14 cazuri de boala Sindromului Imunodeficienţei Dobândite (SIDA).

Infracţiuni. În ianuarie-septembrie 2013, conform datelor Ministerului Afacerilor Interne, s-au înregistrat 27,3 mii infracţiuni sau cu 5,0% mai mult decât în perioada respectivă a anului precedent. În medie la 10 mii locuitori revin 76,7 infracţiuni înregistrate din perioada respectivă. Cel mai înalt nivel de infracţionalitate a fost consemnat în mun. Chişinău – 125,6 şi Bălţi – 92,5 crime la 10 mii locuitori. Iar cel mai redus nivel de infracţionalitate a fost înregistrat în raionul Râşcani – 33,8 crime la 10 mii locuitori.

În ianuarie-septembrie 2013 au fost înregistrate cu 59,7% mai multe infracţiuni contra familiei şi minorilor, în special a cazurilor de violenţă în familie – 73,1%. Dar avem destul de multe infracţiuni contra patrimoniului – 10,5%, securităţii şi a ordinii publice – 9,2%, privind viaţa sexuală – 1,1%. Preponderente în structura infracţiunilor rămân a fi furturile, cu o pondere de circa 40% din total infracţiuni. În această perioadă au fost înregistrate mai puţine infracţiuni economice, contra vieţii şi sănătăţii persoanei precum şi contra sănătăţii publice şi convieţuirii sociale. În T. III 2013 fiecare a noua infracţiune a fost săvârşită în locuri publice, iar cu aplicarea armelor de foc, explozivelor şi grenadelor au avut loc 51 de infracţiuni, dintre care 18 cazuri de vătămări intenţionate, 10 cazuri de huliganism, 8 cazuri de tâlhării, 3 cazuri de omor. În urma infracţiunilor săvârşite în T. III 2013 au decedat 471 pers. sau cu 54 pers. mai mult, comparativ cu T. III 2012, principalele cauze de deces fiind accidentele rutiere – 31,0%, omorurile – 20,8% şi vătămările intenţionate – 14,6%.

Din total infracţiuni înregistrate, fiecare a cincea este săvârşită de persoane în vârstă aptă de muncă, dar fără ocupaţie. Ponderea infracţiunilor săvârşite de către minori sau cu participarea acestora a constituit 3,0%. În ianuarie-septembrie 2013 au fost menţionate 1866 accidente rutiere sau circa 7 accidente zilnic. În rezultatul acestor accidente şi-au pierdut viaţa 207 pers. inclusiv 14 copii, iar 2318 pers. au fost traumatizate, inclusiv 400 copii. În medie la 100 mii populaţie revin 52 accidente rutiere.

Conform datelor Serviciului Protecţiei Civile şi Situaţiilor Excepţionale a Ministerului Afacerilor Interne, în ianuarie-septembrie 2013 au fost înregistrate 1151 cazuri de incendii sau cu 26,9% mai puţin, comparativ cu perioada similară a anului precedent. În rezultatul incendiilor 71 pers. au decedat, inclusiv 5 copii, iar valoarea pierderilor a constituit 22,1 milioane MDL.

Regiunea din partea stângă a Nistrului

Conform datelor Serviciului Statistic al Transnistriei:

Situaţia demografică. *Numărul calculat al populaţiei* la 01.10.2013 a fost de 505,9 mii pers. În acelaşi timp, numărul populaţiei în localităţile urbane a constitut 349,5 mii pers., iar numărul populaţiei rurale – 156,4 mii pers. *Scăderea naturală a populaţiei* în ianuarie-septembrie 2013 a fost de 1581 pers., comparativ cu ianuarie-septembrie 2012 s-a micşorat cu 2,8%. S-au înregistrat 3493 născuţi-vii, dar numărul decedaţilor a atins 5074 pers. *Mortalitatea infantilă* a copiilor sub un an, în ianuarie-septembrie 2013 a constituit 26 pers., comparativ cu aceeaşi perioadă a anului precedent a scăzut cu 25,7%. Cauzele principale ale mortalităţii infantile sunt: starea apărută în perioada perinatală (8 cazuri) şi anomaliile congenitale (6 cazuri).

Scăderea migraţională a populaţiei ianuarie-septembrie 2013, luând în consideraţie migraţiunea internă şi externă, a fost de 1971 pers., comparativ cu aceeaşi perioadă a anului precedent, s-a majorat cu 9,1%. În ianuarie-septembrie 2013, în regiune *au sosit* 5406 de pers., ceea ce constituie 98,8% din numărul celor sosiţi în ianuarie-septembrie 2012, dintre aceştea copii cu vârsta sub 16 ani – 1083 sau 20,0% din numărul total de sosiri. Au *plecat* 7377 de pers. sau 101,4% din numărul celor plecaţi în ianuarie-septembrie 2012, inclusiv copiii cu vârsta sub 16 ani – 1159 pers. sau 15,7% din numărul total de plecări. Din numărul total de sosiţi în regiune 45,7% sunt bărbaţi (2472 pers.), din numărul celor plecaţi bărbaţii constituie – 46,4% (3424 pers.). În ianuarie-septembrie 2013, în localităţile urbane au venit 3614 de pers., au plecat 5439 de pers., sau faţă de ianuarie-septembrie 2012 constituie 96,6% şi 101,6% respectiv. În localităţile rurale au venit 1792 şi au plecat 1938 de pers., comparativ cu anul precedent – 103,8% şi 100,7%, respectiv.

Numărul *căsătoriilor* înregistrate a fost de 2625 şi comparativ cu ianuarie-septembrie 2012, s-a micşorat cu 0,2%. Numărul de *divorţuri* a atins cifra de 1468, comparativ cu ianuarie-septembrie 2012, s-a micşorat cu 0,1%.

Piaţa forţei de muncă. La 01.10.2013 *populaţia ocupată* a constituit 105,1 mii pers., majorându-se cu 319 pers. sau cu 0,3% faţă de ianuarie-septembrie 2012. La finele lunii septembrie 2013, numărul cetăţenilor înregistraţi la agenţiile de ocupare a forţei de muncă, care nu sunt angajaţi în nici o activitate, a constituit 3745 pers. şi comparativ cu aceeaşi perioadă a anului precedent, s-a micşorat cu 27,5%. Din numărul total cetăţenilor înregistraţi - 2282 pers. sau 60,9% sunt femei. În total, în ianuarie-iunie 2013, prin intermediul Agenţiei Transnistrene pentru Ocuparea Forţei de Muncă au fost angajaţi 1587 pers. În ianuarie-septembrie 2013 au fost efectuate consultări profesionale cu studenţii: consultaţii în grup - 198, care au inclus 3375 pers., şi consultaţii individuale – 1099, care au cuprins 1079 pers., cu populaţia adultă: consultaţii individuale – 4789, care au inclus 4608 pers. Pentru formarea profesională s-au cheltuit 377,8 mii de ruble, inclusiv pentru achitarea burselor – 185,4 mii de ruble. Pentru prestaţiile de şomaj s-au cheltuit 13162,0 mii de ruble. Mărimea medie a *ajutorului de şomaj* în ianuarie-septembrie 2013 a constituit 409,9 ruble.

Remunerarea muncii. În ianuarie-septembrie 2013, *salariul nominal mediu lunar* calculat la un lucrător, cu excepţia subiecţilor antreprenoriatului mic, a constituit 3731 ruble sau 111,5% faţă de ianuarie-septembrie 2012 (la cursul oficial de schimb al autorităţii monetare din partea stângă a Nistrului – 336 dolari SUA sau 112,0% faţă de ianuarie-septembrie 2012).

În perioada analizată, salariul nominal mediu lunar calculat al unui lucrător a fost mai mare decât salariul mediu pe regiune în următoarele ramuri economice: „Electro- şi radio-comunicaţii" (8395 ruble sau 756 dolari SUA), „Bănci şi credite" (7935 ruble sau 715 dolari SUA), „Asigurări" (5954 ruble sau 536 dolari SUA), „Industria" (4797 ruble sau 432 dolari SUA), „Cultura fizică, agrement şi turism" (4618 ruble sau 416 dolari SUA), „Comerţ şi alimentarea publică" (4261 ruble sau 384 dolari SUA), „Activitatea comercială generală" (4251 ruble sau 383 dolari SUA), „Construcţii" (4230 ruble sau 381 dolari SUA), „Transport" (3985 ruble sau 359 dolari SUA), „Tranzacţii imobiliare" (3755 ruble sau 338 dolari SUA).

La fel, salariul nominal mediu lunar calculat al unui lucrător a fost mai mic decât salariul mediu pe regiune în următoarele ramuri economice: „Geologie şi meteorologie" (1757 ruble sau 158 dolari SUA), „Silvicultura" (1846 ruble sau 166 dolari SUA), „Asistenţă socială" (1946 ruble sau 175 dolari SUA), „Comunicaţii poştale" (2066 ruble sau 186 dolari SUA), „Cultura şi artă" (2280 ruble sau 205 dolari SUA), „Organele de administrare" (2426 ruble sau 219 dolari SUA), „Sănătate" (2485 ruble sau 224 dolari SUA), „Învăţământ" (2402 ruble sau 216 dolari SUA), „Ştiinţă" (2651 ruble sau 239 dolari SUA), „Agricultură" (2956 ruble sau 266 dolari SUA).

În industrie, cel mai mare salariu mediu nominal lunar în ianuarie-septembrie 2013 a fost înregistrat pentru lucrătorii următoarelor subramuri: energia electrică – 5408 ruble sau 487 dolari SUA, ceea ce este mai mult decât salariul mediu pe regiune cu 44,9%; siderurgia – 5301 ruble sau 478 dolari SUA sau 142,1% din salariul mediu pe economie; industria alimentară – 4615 ruble sau 416 dolari SUA sau cu 23,7% mai mult decât salariul mediu pe economie; industria chimică – 3889 ruble sau 350 dolari SUA sau cu 4,2% mai mult decât salariul mediu pe economie. Cel mai mic salariu nominal mediu lunar, calculat pentru ianuarie-septembrie 2013, l-au avut lucrătorii următoarelor subramuri ale industriei: alte ramuri industriale – 2294 ruble sau 207 dolari SUA, care este mai mic decât salariul mediu pe regiune cu 61,5%; industria de prelucrare a lemnului – 2689 ruble sau 242 dolari SUA, care este mai mic decât salariul mediu cu 27,9%; industria poligrafică – 3391 ruble sau 305 dolari SUA, care este mai mic decât salariul mediu pe regiune – 9,1%.

Protecţia socială a populaţiei. Numărul mediu al pensionarilor pentru perioada ianuarie-septembrie 2013 îl constituie 139342 pers., dintre care pensie de muncă primesc – 135002 pers. şi pensie socială – 4340 pers. Mărimea medie a pensiilor stabilite a fost de 1263,77 ruble (pensia de muncă – 1285,29 ruble, socială – 594,19 ruble), ceea ce este mai mult cu 12,9% comparativ cu perioada similară a anului precedent.

Minimul de existenţă. În ianuarie-septembrie 2013, mărimea minimului de existenţă a constituit în medie pentru o persoană 1226,74 ruble pe lună.

Tabelul 6.8. Minimul de existenţă ale Regiunii din partea stângă a Nistrului în ianuarie-septembrie 2013 (medie pe o persoană, ruble pe lună)

	Total populaţie	Inclusiv:				
		Aptă de muncă		Pensionari	Copii	
		Bărbaţi	Femei		cu vârsta sub 6 ani	de la 7 până la 15 ani
A	*1*	*2*	*3*	*4*	*5*	*6*
Ianuarie	1207,29	1324,68	1251,53	988,16	1091,92	1340,72
Februarie	1224,98	1343,02	1271,98	1004,66	1103,22	1354,92
Martie	1223,12	1340,44	1270,60	1003,60	1100,75	1352,02

Tabelul 6.8 – continuare

A	*1*	*2*	*3*	*4*	*5*	*6*
Aprilie	1228,40	1346,24	1275,41	1008,12	1103,47	1361,53
Mai	1241,11	1359,82	1285,77	1017,69	1118,97	1386,47
Iunie	1256,36	1375,52	1300,19	1030,45	1135,22	1409,57
Iulie	1229,80	1348,69	1275,41	1007,99	1105,30	1368,07
August	1208,00	1324,86	1256,07	989,05	1085,37	1335,01
Septembrie	1221,64	1338,63	1270,56	999,87	1099,25	1353,23

Sursa: Conform datelor Serviciu Statistic al Transnistriei.

În luna septembrie 2013 mărimea minimului de existenţă a constituit în medie pentru o persoană 1221,64 ruble pe lună. Pe categorii de populaţie, valoarea minimului de existenţă revine populaţiei aptă de muncă: bărbaţilor – 1338,63 ruble pe lună, femeilor – 1270,56 ruble pe lună. Minimul de existenţă al pensionarilor a constituit 999,87 ruble pe lună, copii cu vârsta sub 6 ani – 1099,25 ruble pe lună, copii de la 7 până la 15 ani – 1353,23 ruble pe lună.

Infracţiuni. În ianuarie-septembrie 2013, organele de ocrotire a ordinii publice au înregistrat 8615 cereri şi rapoarte cu privire la crime sau cu 5,1% mai mult decât în ianuarie-septembrie 2012. Au fost înregistrate 3742 de crime, cu 15,8% mai puţin faţă de aceeaşi perioada a anului precedent. Din acestea au fost înregistrate: 38 – omoruri, 34 – vătămări intenţionate grave, 222 de crime ce ţin de traficul ilegal de arme, 117 de crime comise cu utilizarea armelor, muniţiilor şi explozivului, 376 – infracţiuni contra ordinii publice, 417 – infracţiuni legate de droguri, 112 – escrocherii, 951 – furturi, 125 – jafuri, alte crime – 960, etc. În rezultatul infracţiunilor efectuate au suferit 2120 pers., dintre care au decedat 60 pers. (2,8%), li-au fost pricinuite grave vătămări ale sănătăţii la 67 pers. (3,2%).

ANEXE STATISTICE

Utilizări PIB									
PIB (utilizări)	PIB		Consum final	Formarea bruta de capital fix		Variatia stocurilor		Export net	
	mil.lei preț. curente	% fata de an preced.	mil.lei preț. curente	mil.lei preț. curente	% fata de an preced.	mil.lei preț. curente	% fata de an preced.	mil.lei preț. curente	% fata de an preced.
2008	62921,5	107,8	71451,4	21391,4	102,2	3291,6	146,2	-33212,8	102,4
2009	60429,8	94,0	68574,0	13655,0	69,1	329,7	9,5	-22128,8	67,6
2010	71885,5	107,1	83240,3	16262,6	117,2	648,1	157,9	-28265,5	114,8
2011	82174,1	106,4	95911,0	19030,5	110,70	1094,4	157,8	-33861,6	110,0
2012	87847,0	-99,2	102954,0	20540,0	100,4	-3,0	-	-35644,0	-
Ian.-sep. 2009	44654,3	92,3	52784,6	7639,9	60,5	-619,0	-27,3	-15151,2	65,4
Ian.-sep. 2010	52329,2	106,5	62350,7	8837,3	112,8	1708,4	-254,9	-20567,2	116,6
Ian.-sep. 2011	60496,6	106,7	73316,0	10568,8	113,2	776,3	40,4	-24164,5	110,2
Ian.-sep. 2012	65402,0	99,8	78238,4	11978,7	100,1	850,47	-	-25665,5	-
Ian.-sep. 2013	73312,0	108,0	82818,0	16464,0	103,2	1259	-	-27229	-
Trimestrul I 2010	14549,4	104,7	18420,7	1608,7	79,7	269,5	-39,4	-5749,5	98,1
Trimestrul II 2010	17325,0	106,4	20731,4	3541,9	113,7	710,0	-130,7	-7658,3	135,6
Trimestrul III 2010	20454,8	108,0	23198,6	3686,7	137,0	728,9	142,4	-7159,4	116,3
Trimestrul IV 2010	19556,3	108,8	20889,6	7425,3	122,7	-1060,4	-111,4	-7698,2	110,9
Trimestrul I 2011	16784,3	108,4	21476,2	2078,1	124,9	497,3	177,8	-7267,3	120,4
Trimestrul II 2011	19843,3	106,8	23967,4	4736,9	127,1	-398,8	-59,1	-8462,2	105,8
Trimestrul III 2011	23869,0	105,3	27872,4	3753,8	94,8	677,8	86,4	-8435,0	106,7
Trimestrul IV 2011	21677,5	105,7	22595,0	8461,7	107,7	318,1	-31,4	-58026,1	109,5
Trimestrul I 2012	18095,8	101,0	23464,8	2439,0	101,0	272,2	105,3	-8080,2	-
Trimestrul II 2012	21199,4	100,6	24687,8	5000,97	99,1	74,34	-	-8563,7	-
Trimestrul III 2012	26106,8	98,3	30085,8	4538,7	100,8	504,0	-	-9021,6	-
Trimestrul IV 2012	22445,3	97,5	27514,7	5493,2	100,5	-196,4	-	-10366,1	-
Trimestrul I 2013	19673,0	103,5	23401,0	4220,0	106,6	-85,0		-7863,0	-
Trimestrul II 2013	23703,3	106,1	27408,2	5576,7	103,0	627,7		9909,3	-
Trimestrul III 2013	29936,0	112,9	32009,0	6667,0	101,2	717	-	-9457	-

Resurse PIB														
PIB (resurse)	PIB		VAB		Agricultura		Industria		Constructii		Alte activitati		Impozite nete pe produs	
	mil.lei preț. curente	% fata de an preced.	mil.lei preț. curente	% pondere in PIB	mil.lei preț. curente	% fata de an preced.	mil.lei preț. curente	% fata de an preced.	mil.lei preț. curente	% fata de an preced.	mil.lei preț. curente	% fata de an preced.	mil.lei preț. curente	% fata de an preced.
2008	62921,5	107,8	51773,6	82,3	5544,0	141,1	8737,2	101,8	3115,0	100,3	34377,3	102,3	11148,0	113,1
2009	60429,8	94,0	50809,2	84,1	5134,5	90,1	8030,8	80,1	2108,7	73,2	35535,2	99,5	9620,6	95,8
2010	71885,5	107,1	59920,7	83,4	8657,4	107,4	9534,8	108,9	2437,5	112,7	39291,0	105,1	11964,8	111,7
2011	82174,1	106,4	68225,0	83,0	10071,0	105,5	11296	107,1	2801,0	104,7	44057,0	101,3	13949,0	110,4
2012	87847,0	-99,2	73319,0	83,5	9586,0	76,7	12308,0	100,5	3071,0	101,7	28370,0	102,6	14528,0	101,3
Ian.-sep. 2009	44654,3	92,3	37839,8	84,7	3260,2	89,4	5996,3	76,7	1956,3	69,2	26627,0	98,8	6814,5	94,9
Ian.-sep. 2010	52329,2	106,5	43818,7	83,7	4815,9	106,6	6943,0	106,4	2013,3	103,9	30046,5	104,2	8510,4	116,1
Ian.-sep. 2011	60496,6	106,7	50800,6	84,0	6666,2	102,9	8204,6	110,3	2349,2	107,1	33580,6	105,8	9696,0	108,6
Ian.-sep. 2012	65402	99,8	55116	84,27	6674,0	79,8	9075	101,5	2559	101,8	20875	102,1	10286	101,2
Ian.-sep. 2013	73312	108	61286	108,40	8736,0	136	10192	107,5	2834	103,1	23138	102,4	12026	106,3
Trimestrul I 2010	14549,4	104,7	12233,2	84,1	659,0	103,5	2137,4	105,6	358,9	76,8	9077,9	102,3	2316,2	120,6
Trimestrul II 2010	17325,0	106,4	14427,4	83,3	1707,8	107,8	2119,4	108,2	720,3	105,4	9879,9	104,1	2897,6	113,5
Trimestrul III 2010	20454,8	108,0	17158,1	83,9	2449,1	106,9	2686,3	105,6	934,1	118,1	11088,6	106,0	3296,6	114,8
Trimestrul IV 2010	19556,3	108,8	16102,0	82,3	3841,5	108,8	2591,8	116,4	424,2	225,4	9244,5	107,6	3454,3	100,9
Trimestrul I 2011	16784,3	108,4	13916,5	82,9	684,0	106,4	2493,6	108,8	399,5	104,0	10339,3	106,2	2867,8	117,9
Trimestrul II 2011	19843,3	106,8	16694,3	84,1	2108,9	102,1	2492,2	109,8	987,3	124,9	11105,9	106,1	3149,0	105,2
Trimestrul III 2011	23869,0	105,3	20189,8	84,6	3873,2	102,4	3218,7	111,9	962,4	94,6	12135,5	105,3	3679,2	105,2
Trimestrul IV 2011	21677,5	105,7	17424,4	80,4	3404,8	108,9	3091,4	98,5	451,8	93,2	10476,4	86,5	4253,0	114,6
Trimestru I 2012	18095,8	101	15268	84,4	821	101,6	2771	97,9	395	109,8	11281	102,3	2828	98,4
Trimestrul II 2012	21199,4	100,6	17821,6	84,1	1929,6	92,5	2914,5	104,3	1104,98	100,9	12277,67	88,7	3377,79	101,3
Trimestrul III 2012	26106,8	98,3	22026,6	84,4	3923,3	69,2	3389,6	102,3	1059,2	100	725,7	104,7	4080,18	103,4
Trimestrul IV 2012	22445,3	97,5	18203,5	81,1	2911,3	70,8	3233	96,5	511,4	101,1	712,1	127,7	4241,8	101,4
Trimestru I 2013	19673	103,5	16201	102,9	825	102,3	2960	102,2	522	110,5	7143	102,3	3472	106,6
Trimestrul II 2013	23703,3	106,1	19648,9	105,9	2064,3	103,8	2961,7	113,4	1182,5	100,8	685,5	110,7	4054,4	106,7
Trimestrul III 2013	29936	112,9	25436	114,2	5848	159.8	3836	107,5	1129	102,2	8281	102	4500	105,6

	Producția							
	Consum intermediar		Volumul productiei		Productia agricola		Productia industriala	
	mil. lei preț. curente	% fata de an preced.	mil. lei preț. curente	% fata de an preced.	mil. lei preț. curente	% fata de an preced.	mil. lei preț. curente	% fata de an preced.
2008	91228,9	105,5	143002,5	106,0	16503,0	132,1	29988,4	110,4
2009	76857,2	84,2	127666,4	87,6	13300,0	90,4	22643,9	97
2010	89938,0	108,8	149858,7	107,8	19873,0	107,9	28140,1	107,9
2011	102416,3	105,8	170641,4	105,7	22120,0	104,6	27457,4	107,4
2012	101695,2		175015			77,6		96,9
Trimestrul I 2010	16356,01	100,3	28589,2	100,9		110,6		104,9
Trimestrul I 2011	18591,6	107,6	32508,1	107,2		108,3		108,6
Trimestrul I 2012	18399,6	98,8	33667,6	100		100,6		97
Trimestrul I 2013	21110,8	102,1	37311,8	102,4		99,0		106,4
Trimestrul II 2013	27716,4	106,5	47365,3	106,2		102,8		106,3
Trimestrul III 2013	35132,4	109,4	60568,5	111,3		130,2		105,9

Prețurile de consum				
	Ritmul de creștere al IPC, % (comparativ cu perioada similară a anului trecut)	Ritmul de creștere al prețurilor la produsele alimentare, % (comparativ cu perioada similară a anului trecut)	Ritmul de creștere al prețurilor la produsele nealimentare, % (comparativ cu perioada similară a anului trecut)	Ritmul de creștere al prețurilor la servicii, % (comparativ cu perioada similară a anului trecut)
2008	12,7	15,6	8,3	16,5
2009	0	-5,6	-0,3	8,2
2010	7,4	5,7	7,3	9,1
2011	7,6	8,4	5,8	8,8
2012	4,6	3,8	4,2	6,2
Trimestrul I 2011	6,1	5,4	5,6	7,4
Trimestrul II 2011	7,1	7,8	5,1	8,6
Trimestrul III 2011	8,8	12,1	6,2	7,8
Trimestrul IV 2011	8,5	8,6	6,1	11,5
Trimestrul I 2012	6,2	4,7	5	9,2
Trimestrul II 2012	4,2	1,9	4,5	6,3
Trimestrul III 2012	4,4	3,6	3,7	6,4
Trimestrul IV 2012	3,9	4,9	3,6	3,1
Trimestrul I 2013	4,4	5,9	4	3,1
Trimestrul II 2013	5,2	5,7	4,1	2,6
Trimestrul III 2013	4,0	5,0	4,5	2,1
Ianuarie 2011	6,7	6,3	6,6	7,1
Februarie 2011	5,7	5	5,4	6,6
Martie 2011	5,8	4,8	4,8	8,4
Aprilie 2011	6,5	6	5	9,1
Mai 2011	7	7,1	5,1	9,1
Iunie 2011	7,7	10,3	5,1	7,7
Iulie 2011	8,3	11,4	5,6	7,6
August 2011	9,2	13,6	6,2	7,7
Septembrie 2011	8,8	11,4	6,8	8
Octombrie 2011	8,9	9,3	6,7	11

Prețurile de consum				
	Ritmul de creștere al IPC, % (comparativ cu perioada similară a anului trecut)	Ritmul de creștere al prețurilor la produsele alimentare, % (comparativ cu perioada similară a anului trecut)	Ritmul de creștere al prețurilor la produsele nealimentare, % (comparativ cu perioada similară a anului trecut)	Ritmul de creștere al prețurilor la servicii, % (comparativ cu perioada similară a anului trecut)
Noiembrie 2011	8,9	9,2	6,5	11,8
Decembrie 2011	7,8	7,4	5,2	11,6
Ianuarie 2012	6,9	5	5	11,8
Februarie 2012	6,1	5	4,9	8,9
Martie 2012	5,4	4,1	5,3	7,1
Mai 2012	4,7	2,9	4,9	6,3
Aprilie 2012	4,1	2	4,5	6,1
Iunie 2012	3,7	0,9	4,1	6,4
Iulie 2012	4	2,1	3,8	6,4
August 2012	4,4	3,5	3,7	6,4
Septembrie 2012	4,9	5,1	3,5	6,3
Octombrie 2012	3,9	4,8	3,6	3,3
Noiembrie 2012	3,7	4,5	3,6	2,9
Decembrie 2012	4,1	5,4	3,6	3
Ianuarie 2013	4,7	6,8	4	3,1
Februarie 2013	4,4	5,5	4,2	3,1
Martie 2013	4,2	5,5	3,8	3,2
Aprilie 2013	4,5	6,1	3,7	3,4
Mai 2013	5,7	10,0	4,0	2,4
Iunie 2013	5,5	9,2	4,5	2,0
Iulie 2013	4,3	5,9	4,6	2,0
August 2013	3,7	4,2	4,5	2,1
Septembrie 2013	3,9	5,0	4,3	2,1
Octombrie 2013	4,7	6,9	4,4	2,1
Noiembrie 2013	4,9	6,8	4,6	2,9

Prețurile producției industriale						
	Ritmul de creștere al IPPI, % (comparativ cu perioada similară a anului trecut)	Ritmul de creștere al prețurilor din industria extractivă , % (comparativ cu perioada similară a anului trecut)	Ritmul de creștere al prețurilor din industria prelucrătoare , % (comparativ cu perioada similară a anului trecut)	Ritmul de creștere al prețurilor din sectorul energetic, % (comparativ cu perioada similară a anului trecut)	Ritmul de creștere al prețurilor în construcții , % (comparativ cu perioada similară a anului trecut)	Ritmul de creștere al prețurilor la produsele agricole, % (comparativ cu perioada similară a anului trecut)
2008	10,4	19,2	9,3	33	20	-14,2
2009	-3	-4,5	-3,9	14	-11,9	-18,5
2010	7,9	0,7	6,2	16,1	2,3	42,9
2011	6,8	2,6	6,3	10,5	9	10
2012	5,7	3,8	5,1	9,2	-	17,7
Trimestrul I 2011	4,7	3,6	3,8	9,2	4,3	17,3
Trimestrul II 2011	6,3	3,6	5,7	10,1	5,3	21,1
Trimestrul III 2011	7,9	3,4	7,6	9,6	8,1	20,3
Trimestrul IV 2011	8,4	0	7,8	13,1	9,3	1,9
Trimestrul I 2012	7,1	-0,5	6,4	11,8	9,4	-0,4
Trimestrul II 2012	5,8	1,3	5,3	9,0	10,6	-6,9
Trimestrul III 2012	5	5,1	4,1	9,9	11,3	22,3
Trimestrul IV 2012	4,8	9,5	4,4	6,5	8,7	22,7
Trimestrul I 2013	2,6	4,7	2,6	2,0	10.6	10.4
Trimestrul II 2013	3,2	1,7	3,6	0,7	8.0	2,7
Trimestrul III 2013	3,4	1,2	4,1	-1,6	7,8	-26,4

Prețurile producției industriale				
	Ritmul de creștere al IPPI, % (comparativ cu perioada similară a anului trecut)	Ritmul de creștere al prețurilor din industria extractivă , % (comparativ cu perioada similară a anului trecut)	Ritmul de creștere al prețurilor din industria prelucrătoare , % (comparativ cu perioada similară a anului trecut)	Ritmul de creștere al prețurilor din sectorul energetic, % (comparativ cu perioada similară a anului trecut)
Ianuarie 2011	4,2	2,8	2,7	12,2
Februarie 2011	4,9	2,8	4,4	8
Martie 2011	4,9	5,2	4,4	7,4
Aprilie 2011	5,5	4,5	4,6	10,5
Mai 2011	6,9	4,9	6,3	10,7
Iunie 2011	6,6	1,3	6,2	9,2
Iulie 2011	8	3,4	7,8	9,6
August 2011	7,7	3,4	7,4	9,6
Septembrie 2011	7,9	3,4	7,7	9,6
Octombrie 2011	8,4	-0,5	8,4	9,7
Noiembrie 2011	8,8	1,4	8	14,8
Decembrie 2011	8,1	-1	7,1	14,8
Ianuarie 2012	10,4	-1,6	9,8	14,8
Februarie 2012	6,6	1,1	6	10,4
Martie 2012	6,5	-1,1	5,9	10,4
Aprilie 2012	5,8	-1,1	5,7	7,3
Mai 2012	5,7	-0,1	5	9,9
Iunie 2012	6,0	5,2	5,3	9,9
Iulie 2012	5,0	4,3	4,1	9,9
August 2012	4,8	5,4	3,9	9,9
Septembrie 2012	5,3	5,7	4,4	9,9
Octombrie 2012	5	10	4,1	9,7
Noiembrie 2012	5	7,8	4,9	4,9
Decembrie 2012	4,5	10,6	4,3	4,9
Ianuarie 2013	1,6	6,2	1,5	1,9
Februarie 2013	2,8	3,5	2,9	2,0
Martie 2013	3,4	4,5	3,5	2,0
Aprilie 2013	3,7	2,4	3,9	2,0
Mai 2013	3,0	1,7	3,5	0,0
Iunie 2013	2.9	1,1	3,4	0,0
Iulie 2013	3,3	1,4	3,8	0,0
August 2013	3,4	1,1	4,2	2,4
Septembrie 2013	3,4	1,1	4,2	-2,4
Octombrie 2013	4,1	0,6	5,1	-2,4

Cursul valutar						
	Cursul nominal de schimb MDL/USD	Cursul nominal de schimb MDL/EUR	Ritmul de creștere al cursul nominal de schimb MDL/USD, % (comparativ cu perioada similară a anului precedent)	Ritmul de creștere al cursul nominal de schimb MDL/EUR, % (comparativ cu perioada similară a anului precedent)	Ritmul de creștere al cursul real de schimb MDL/USD, % (comparativ cu perioada similară a anului precedent)	Ritmul de creștere al cursul real de schimb MDL/EUR, % (comparativ cu perioada similară a anului precedent)
2008	10,4	15,3	-14,4	-7,9	-21,2	-15,9
2009	11,1	15,5	6,9	1,4	6,6	1,8
2010	12,4	16,4	11,3	5,8	5,3	0,2
2011	11,7	16,3	-5,1	-0,4	-9,1	-4,9
2012	12,1	15,6	3,5	-4,5	0,7	-6,6
Trimestrul I 2011	12,1	16,5	-4	-5,3	-7,7	-8,6
Trimestrul II 2011	11,6	16,7	-8,3	3,5	-11,6	-0,7
Trimestrul III 2011	11,5	16,3	-6,7	2,5	-11	-3,3
Trimestrul IV 2011	11,8	15,9	-1,1	-1,9	-5,9	-7
Trimestrul I 2012	11,8	15,5	-1,7	-5,8	-4,9	-8,9
Trimestrul II 2012	11,9	15,3	2,5	-8,6	0,4	-10
Trimestrul III 2012	11,9	15,3	2,5	-8,6	5,3	-6,1
Trimestrul IV 2012	12,4	15,5	4,2	0,2	2,3	-1,2
Trimestrul I 2013	12,2	16,1	2,9	3,7	0,2	1,4
Trimestrul II 2013	12,4	16,4	3,9	5,7	0,2	2,2
Trimestrul III 2013	12,8	16,9	2,8	8,9	-0,6	7,6

Cursul valutar						
	Cursul nominal de schimb MDL/USD	Cursul nominal de schimb MDL/EUR	Ritmul de creștere al cursul nominal de schimb MDL/USD, % (comparativ cu perioada similară a anului precedent)	Ritmul de creștere al cursul nominal de schimb MDL/EUR, % (comparativ cu perioada similară a anului precedent)	Ritmul de creștere al cursul real de schimb MDL/USD, % (comparativ cu perioada similară a anului precedent)	Ritmul de creștere al cursul real de schimb MDL/EUR, % (comparativ cu perioada similară a anului precedent)
Ianuarie 2011	12,2	16,3	-1,2	-7,5	-6,1	-11,4
Februarie 2011	12	16,4	-5,8	-6	-9,1	-9
Martie 2011	11,9	16,7	-5,1	-2,3	-7,9	-5,3
Aprilie 2011	11,7	16,9	-6,3	0,7	-9,4	-2,9
Mai 2011	11,6	16,7	-8,5	4,3	-11,6	0
Iunie 2011	11,6	16,7	-10,2	5,7	-13,7	0,7
Iulie 2011	11,5	16,5	-8,4	2,8	-12,4	-2,7
August 2011	11,4	16,3	-6,2	4,2	-10,9	-2,3
Septembrie 2011	11,6	16	-5,3	0,5	-9,6	-4,9
Octombrie 2011	11,8	16,1	0,2	-1,1	-4,6	-6,4
Noiembrie 2011	11,7	15,9	-0,7	-1,6	-5,7	-7
Decembrie 2011	11,8	15,6	-3	-3,1	-7,3	-7,6
Ianuarie 2012	11,8	15,2	-3,3	-6,7	-7	-10,4
Februarie 2012	11,8	15,7	-1,1	-4,4	-4,1	-7,4
Martie 2012	11,9	15,6	-0,8	-6,5	-3,5	-9
Aprilie 2012	11,8	15,5	0,9	-8,1	-1,3	-9,7
Mai 2012	11,9	15,2	2,7	-8,7	0,1	-10,1
Iunie 2012	12,1	15,1	4,4	-9,3	2,4	-10,2
Iulie 2012	12,4	15,2	7,4	-7,8	4,7	-8,8
August 2012	12,5	15,5	9,9	-5,1	7,1	-6,6
Septembrie 2012	12,4	15,9	7	-0,7	4,2	-2,7
Octombrie 2012	12,3	15,9	3,9	-1,6	2,2	-2,8
Noiembrie 2012	12,3	15,8	5,2	-0,6	3,3	-2
Decembrie 2012	12,2	16	3,4	2,8	1,1	1,2
Ianuarie 2013	12,1	16,1	2,8	5,9	-0,2	3,2
Februarie 2013	12,1	16,2	2,5	3,1	-0.4	1.0
Martie 2013	12,3	16	3,5	2,2	1.3	0.0
Aprilie 2013	12,3	16	4,6	3,3	1.3	0.5
Mai 2013	12,3	16	4,2	5,4	0.0	1.5
Iunie 2013	12,4	16,4	3,0	8,4	-0.6	4.6
Iulie 2013	12,6	16,5	2,6	8,7	0.3	7.5
August 2013	12.4	17.0	-1.0	9.7	-3.2	8.6
Septembrie 2013	12.9	17.2	3.7	8.0	1.0	6.5
Octombrie 2013	13.0	17.8	6.4	11.8	2.6	9.4
Noiembrie 2013	13.0	17.5	5.1	10.6	1.5	8.2

Finanțe publice							
Perioada	Veniturile la BPN, mil. MDL	Creșterea veniturilor la BPN, % (compartiv cu aceași perioadă a anului trecut)	Cheltuielile din BPN, mil. MDL	Creșterea cheltuielilor din BPN, % (compartiv cu aceași perioadă a anului trecut)	Datoria publică, mil. MDL (sold la sfârșitul perioadei)	Surse de finanțare a BPN, mil. MDL (sold la sfârșitul perioadei)	Presiunea fiscală, %
2008	25516,9	14%	26146,9	17%	11604,36	630	34%
2009	23517,7	-8%	27354,3	5%	14622,6	3836,6	32%
2010	27550,9	17%	29328,9	7%	18870,8	1778	31%
2011	30150,5	9%	32117	10%	24005,4	1958,5	31%
2012	33526,1	11%	35364	10%	29017,7	1837,9	31%
Trimestrul I 2010	5582,4	12%	6451,2	7%	17458,1	868,8	
Trimestrul II 2010	6817,4	16%	7253,9	6%	18005,1	1305,3	
Trimestrul III 2010	6711,9	15%	6903	6%	18564,7	1496,4	
Trimestrul IV 2010	8439,2	23%	8720,8	10%	18870,8	1778	
Trimestrul I 2011	6122	10%	6640,5	3%	18768	518,5	
Trimestrul II 2011	7524,5	10%	8368,6	15%	18991,7	1362,6	
Trimestrul III 2011	7598	13%	7643,3	11%	19875,2	1407,9	
Trimestrul IV 2011	8906	6%	9464,6	9%	24005,4	1407,9	
Trimestrul I 2012	6582,7	8%	7363,5	11%	26034,2	780,8	
Trimestrul II 2012	8744,5	16%	8898,9	6%	26474,5	935,2	
Trimestrul III 2012	8613,5	13%	8486	11%	27429,2	807,7	
Trimestrul IV 2012	9585,4	8%	10615,6	12%	29017,7	1837,9	
Trimestrul I 2013	7521,8	14%	7598,5	3%		76,7	
Trimestrul II 2013	9196,3	5%	9569,9	8%	578,1	9196,3	
Trimestrul III 2013	9090,1	6%	9283	9%	642,5		

Finanțe publice							
Perioada	Veniturile la BPN, mil. MDL	Creșterea veniturilor la BPN, % (compartiv cu aceași perioadă a anului trecut)	Cheltuielile din BPN, mil. MDL	Creșterea cheltuielilor din BPN, % (compartiv cu aceași perioadă a anului trecut)	Datoria publică, mil. MDL (sold la sfârșitul perioadei)	Surse de finanțare a BPN, mil. MDL (sold la sfârșitul perioadei)	Presiunea fiscală, %
Ianuarie 2011	1840,9	21%	1876,8	4%	18849,3	35,9	
Februarie 2011	1902,4	7%	2291,4	7%	18851,1	424,9	
Martie 2011	2378,7	4%	2472,3	-1%	18768	518,5	
Aprilie 2011	2222,8	-5%	2702,3	16%	19003,5	998	
Mai 2011	2482,3	18%	2679,1	19%	18909,6	1194,8	
Iunie 2011	2819,4	19%	2987,2	11%	18991,7	1362,6	
Iulie 2011	2304,4	5%	2850,9	18%		1909,9	
August 2011	2327,2	10%	2317,9	11%		1900,6	
Septembrie 2011	2966,4	24%	2473,7	3%	19875,2	1407,9	
Octombrie 2011	2553	9%	2685	10%		1539,9	
Noiembrie 2011	2526,8	8%	2693,8	-3%		1706,9	
Decembrie 2011	3834,2	2%	4085,8	16%	24005,4	1958,5	
Ianuarie 2012	1990,9	8%	2087,6	11%		96,7	
Februarie 2012	1951,2	3%	2514,7	10%		660,2	
Martie 2012	2640,6	11%	2761,2	12%	26034,2	23,9	
Aprilie 2012	2909,8	31%	2735,9	1%		606,9	
Mai 2012	2845,6	15%	3104,4	16%		865,7	
Iunie 2012	2989,1	6%	3058,6	2%	26474,5	935,2	
Iulie 2012	2950,3	28%	3078	8%		1062,9	
August 2012	2656,8	14%	2813,5	21%		1219,6	
Septembrie 2012	3006,4	1%	2594,5	5%	27429,2	807,7	
Octombrie 2012	3030,6	19%	3108,2	16%		885,2	
Noiembrie 2012	3053,8	21%	3126	16%		957,5	
Decembrie 2012	3501	-9%	4381,4	7%	29017,7	1837,9	
Ianuarie 2013	2179,2	9%	2199,4	5%		20,2	
Februarie 2013	2350,2	20%	2588,6	3%		258,6	
Martie 2013	2992,4	5%	2810,5	-9%		76,7	
Aprilie 2013	3172,6	6%	3173,6	4%		77,7	
Mai 2013	2715,6	-5%	3005,1	-3%	367,2	2715,6	
Iunie 2013	3308,1	11%	3391,2	11%	450,3	3308,1	
Iulie 2013	3177,6	8%	3305,4	7%	578,1	3177,6	
August 2013	2836,6	7%	2943,7	5%	685,2	2836,6	
Septembrie 2013	3075,9	2%	3033,9	17%	642,5	3075,9	
Octombrie 2013	3608,9	19%	3397,5	9%	431,8	3608,9	
Noiembrie 2013	3290,6	8%	3310,5	6%	451,7	3290,6	

Datoria de stat									
	Datoria de stat	Datoria de stat internă după maturitate	Pe termen lung	Pe termen mediu	Pe termen scurt	Datoria de stat externă după maturitate	Pe termen lung	Pe termen mediu	Pe termen scurt
Ianuarie 2011	18849,27	5307,61	0,00	308,60	4999,01	13541,66	13361,96	179,70	0,00
Februarie 2011	18851,06	5285,56	0,00	302,02	4983,54	13565,50	13385,58	179,92	0,00
Martie 2011	18768,01	5227,17	0,00	201,92	5025,25	13540,84	13359,73	181,11	0,00
Aprilie 2011	19003,53	5239,65	0,00	205,72	5033,93	13763,88	13587,65	176,24	0,00
Mai 2011	18909,58	5292,23	0,00	208,02	5084,21	13617,35	13613,65	3,70	0,00
Iunie 2011	18991,67	5368,95	0,00	210,82	5158,13	13622,72	13618,34	4,38	0,00
Iulie 2011	18991,67	5368,95	0,00	210,82	5158,13	13622,72	13618,34	4,38	0,00
August 2011	18777,59	5409,43	0,00	218,73	5190,70	13368,16	13362,81	5,34	0,00
Septembrie 2011	19175,17	5403,48	0,00	219,73	5183,75	13771,70	13765,43	6,26	0,00
Octombrie 2011	19372,47	5780,39	0,00	222,03	5558,36	13592,09	13592,09	0,00	0,00
Noiembrie 2011	19450,06	5820,48	0,00	623,91	5196,57	13629,58	13629,58	0,00	0,00
Decembrie 2011	19226,50	5841,94	0,00	609,86	5232,08	13384,56	13384,56	0,00	0,00
Ianuarie 2012	19536,52	5898,49	0,00	597,74	5300,75	13638,03	13638,03	0,00	0,00
Februarie 2012	19536,52	5898,49	0,00	597,74	5300,75	13638,03	13638,03	0,00	0,00
Martie 2012	19479,04	5929,32	0,00	544,82	5384,50	13549,71	13549,71	0,00	0,00
Aprilie 2012	19434,08	5947,73	0,00	545,87	5401,86	13486,34	13486,34	0,00	0,00
Mai 2012	19561,80	5973,64	0,00	546,04	5427,60	13588,16	13588,16	0,00	0,00
Iunie 2012	19905,05	5926,15	0,00	523,46	5402,69	13978,90	13978,90	0,00	0,00
Iulie 2012	20226,20	5941,60	0,00	538,70	5402,90	14284,60	14284,60	0,00	0,00
August 2012	20330,80	5982,40	0,00	534,80	5447,60	14348,40	14348,40	0,00	0,00
Septembrie 2012	20529,00	6049,80	0,00	528,00	5521,80	14479,20	14479,20	0,00	0,00
Octombrie 2012	20481,90	6075,80	0,00	530,60	5545,20	14406,10	14406,10	0,00	0,00
Noiembrie 2012	20712,10	6135,60	0,00	545,50	5590,10	14576,50	14576,50	0,00	0,00
Decembrie 2012	21184,73	6158,93	0,00	323,86	5835,07	15025,79	11314,63	3002,16	709,00
Ianuarie 2013	21290,60	6224,30	0,00	318,50	5905,80	15066,30	11539,70	2835,90	690,70
Februarie 2013	21212,55	6275,04	0,00	316,18	5958,86	14937,51	11608,65	2636,85	692,01
Martie 2013	21163,71	6228,04	0,00	290,50	5937,54	14935,67	11640,37	2592,14	703,16
Aprilie 2013	21136,80	6269,56	0,00	286,12	5983,44	14867,24	11545,73	2673,76	647,76
Mai 2013	21493,72	6341,74	0,00	286,17	6055,58	15151,97	11818,57	2679,71	653,69
Iunie 2013	21740,99	6390,89	0,00	260,89	6130,00	15350,10	11765,22	2909,98	674,89
Iulie 2013	22110,10	6388,00	0,00	264,00	6124,10	15722,70	12419,80	2621,60	681,20
August 2013	22419,49	6464,24	0,00	265,53	6198,71	15955,24	12983,45	2332,50	639,30
Septembrie 2013	22822,66	6535,47	0,00	236,33	6299,14	16287,19	13220,65	2382,53	684,01
Octombrie 2013	22907,04	6596,28	0,00	231,81	6364,48	16310,76	13264,59	2412,12	634,04
Noiembrie 2013	23307,39	6647,09	0,00	221,11	6425,99	16660,30	13554,74	2460,18	645,38

Sectorul bancar															
Perioada	Indicatori				Structura depozitelor, %			Veniturile și profitabilitatea, %		Rata lichidității, %		Rata dobânzii la depozite, %		Rata dobânzii la credite, %	
	Total Active, mil. MDL (sold la sfîrșit de perioadă)	Total Obligațiuni, mil. MDL (sold la sfîrșit de perioadă)	Total Credite, mil. MDL (sold la sfîrșit de perioadă) volumul pe ani	Total Depozite mil. MDL (sold la sfîrșit de perioadă)	depozite ale persoanelor fizice/total depozite	depozite ale persoanelor juridice/total depozite	depozite în valută/total depozite	Rentabilitatea activelor	Rentabilitatea capitalului	principiul I	principiul II > 20 %	în monedă națională	în monedă străină	în monedă națională	în monedă străină
2008	39122,6	32088,0	27811,8	24085,3	62,86	28,08	46,41	3,49	19,91	0,65	30,63	18,09	9,64	20,96	12,02
2009	39915,0	33008,3	14246,5	23834,0	62,33	30,33	53,59	-0,39	-2,12	0,6	38,27	14,66	7,61	20,31	12,51
2010	42269,5	35010,8	23429,8	26942,4	63,28	33,96	48,45	0,47	2,61	0,67	34,18	7,56	3,42	16,25	9,91
2011	47707,8	39613,5	30963,0	30112,1	63,36	32,21	46,16	1,95	11,51	0,69	33,17	7,54	3,69	14,37	8,75
2012	58304,4	48058,4	35948,2	36272,3	64,1	31,9	43,8	1,1	5,6	0,7	32,9	7,59	4,3	13,34	8,28
2013	76183,9	64752,9		51889,9	65,8	34,2	44,7	1,6	9,4	0,7	33,8	7,23	4,41	13,62	12,26
Trimestrul I 2010	39309,2	32224,7	23740,4	24162,4	63,23	31,08	51,31	1,59	8,9	0,6	36,49	9,11	3,37	17,25	10,21
Trimestrul II 2010	39653,4	32546,0	24903,0	24138	64,05	31,49	49,7	1,78	9,94	0,62	34,81	6,65	3,32	16,46	10,49
Trimestrul III 2010	40865,2	38516,7	25896,4	25594,3	63,05	33,68	48,88	1,24	6,94	0,67	34,05	7,43	3,48	15,8	9,77
Trimestrul IV 2010	42302,9	35013,0	26915,5	26942,4	63,28	33,96	48,45	0,54	3,04	0,67	24,15	7,56	3,42	16,25	9,91
Trimestrul I 2011	43494,2	36039,5	27481,8	27950,8	65,43	32,54	47,98	1,73	10,07	0,7	33,2	7,88	3,38	14,6	9,09
Trimestrul II 2011	44837,3	37354,2	28833,4	29063,6	66,04	31,78	47,64	1,75	10,32	0,72	31,77	7,28	3,58	14,2	8,9
Trimestrul III 2011	46322,9	33483,1	30076,6	29794,2	64,51	32,96	46,91	1,96	11,53	0,68	31,67	6,87	3,94	14,11	8,86
Trimestrul IV 2011	47707,8	39613,5	30963,0	30112,1	63,36	32,21	46,16	1,95	11,51	0,69	33,17	8,45	3,83	13,96	7,67
Trimestrul I 2012	50878,8	40711,2	31952,8	30675,6	65,3	30,7	45,8	2,7	13,4	0,7	31,8	7,23	3,92	14,25	8,6
Trimestrul II 2012	53572,2	43421,0	32945,6	31962,1	63,4	31,3	45,7	2,3	11,6	0,7	32,3	7,59	3,79	13,69	7,92
Trimestrul III 2012	55791,1	45476,7	34736,0	27287,1	64	31,9	44,4	2	10,5	0,7	31,6	7,94	4,97	12,58	7,78
Trimestrul IV 2012	58168,4	48155,6	35948,2	36272,3	64,1	31,9	43,8	1,1	5,6	0,7	32,9	8,44	4,68	11,98	8,32
Trimestrul I 2013	59948,3	49275,5	36190,7	36812,1	67,2	32,8	43,6	1,9	10,9	0,7	33,1	8,06	4,4	12,77	8,03
Trimestrul II 2013	63516,1	52817,9	38435,9	38434,2	67,1	32,9	42,0	1,6	9,3	0,8	31,2	6,79	4,36	12,03	7,59
Trimestrul III 2013	69094,0	57949,1	39058,1	46087,8	67,6	32,4	43,1	1,8	10,5	0,7	32,3	6,62	4,36	11,79	7,07

Perioada	Sectorul bancar												
	Indicatori			Structura depozitelor, %			Veniturile și profitabilitatea, %	Rata lichidității, %		Rata dobânzii la depozite, %		Rata dobânzii la credite, %	
	Total Active, mil. MDL (sold la sfîrșit de perioadă)	Total Obligațiuni, mil. MDL (sold la sfîrșit de perioadă)	Total Credite, mil. MDL (sold la sfîrșit de perioadă) volumul pe ani	Total Depozite mil.MDL(sold la sfîrșit de perioadă)	depozite ale persoanelor fizice/total depozite	depozite ale persoanelor juridice/total depozite	depozite în valuta/total depozite	Rentabilitatea activelor	Rentabilitatea capitalului	principiul I	principiul II > 20 %	în monedă națională	în monedă străină	în monedă națională	în monedă străină
Ianuarie 2011	42867,3	35508,0	26971,1	27494,8	63,82	33,62	48,55	1,99	11,58	0,67	34,15	6,79	3,41	15,24	9,31
Februarie 2011	43188,9	35798,6	27346,0	27890,9	64,6	33,34	48,28	1,72	10,02	0,68	34,6	7,82	3,43	14,53	9,25
Martie 2011	43494,2	36039,5	27481,8	27950,8	65,43	32,54	47,98	1,73	10,07	0,7	33,2	7,88	3,38	14,6	9,09
Aprilie 2011	43786,4	36333,3	27844,6	27944,4	66,38	31,37	48,3	1,7	9,92	0,7	32,82	7,23	3,64	15,05	8,67
Mai 2011	44105,5	36667,3	28157,4	28440,8	65,79	32,07	47,2	1,82	10,68	0,71	33,34	7,83	3,38	14,59	8,96
Iunie 2011	44837,3	37354,2	28833,4	29063,6	66,04	31,78	47,64	1,75	10,32	0,72	31,77	7,28	3,58	14,2	8,9
Iulie 2011	44812,7	37236,0	28776,2	29116,5	65,75	31,97	46,84	1,86	10,97	0,71	32,3	7,75	3,54	14,32	9,23
August 2011	45623,3	37905,9	29293,3	29577,3	65,38	32,31	46,71	1,91	11,25	0,7	32,68	8	3,87	14,06	8,88
Septembrie 2011	46322,9	38516,7	30076,6	29794,2	64,51	32,96	46,91	1,96	11,53	0,68	31,67	6,87	3,94	14,11	8,86
Octombrie 2011	46837,9	38883,0	30341,2	30035,9	64,68	32,61	46,94	2,12	12,52	0,69	32,91	7,6	4,14	14,03	8,84
Noiembrie 2011	46639,1	38665,9	30210,6	29876,6	65,09	32,42	46,38	1,83	10,82	0,68	33,35	7,37	4,07	14,57	8,79
Decembrie 2011	47707,8	39613,5	30963,0	30112,1	63,36	32,21	46,16	1,95	11,51	0,69	33,17	8,45	3,83	13,96	7,67
Ianuarie 2012	49915,2	39953,8	31380,0	30245,9	63,3	32,3	46,3	3,1	16,8	0,7	31,5	7,06	4,03	14,71	8,36
Februarie 2012	50710,7	40598,2	31999,3	30483,8	64,4	31,2	46	3,6	17,8	0,7	32,1	8,04	4,2	13,9	9,86
Martie 2012	50878,8	40711,2	31952,8	30342,8	65,3	30,7	45,4	2,9	14,6	0,7	31,8	7,32	4,2	14,05	9,36
Aprilie 2012	51338,5	41039,7	32265,5	30675,6	65,3	30,7	45,8	2,7	13,4	0,7	31,8	7,23	3,92	14,25	8,6
Mai 2012	51821,9	41540,0	32081,8	30921,5	64,4	31	44,6	2,6	13	0,7	32,3	7,5	3,92	13,98	8,09
Iunie 2012	53572,2	43421,0	32945,6	31862,1	63,4	31,3	45,7	2,3	11,6	0,7	32,3	7,59	3,79	13,69	7,92
Iulie 2012	54806,6	44542,4	33797,5	32691,7	63	32,7	45,9	2,3	11,8	0,7	32,3	7,4	4,19	13,38	7,74
August 2012	55152,6	44887,1	34335,5	33663,2	63,6	32,5	44,7	2,2	11,1	0,7	31,9	7,15	4,53	12,82	7,64
Septembrie 2012	55791,1	45476,7	34736,0	33585,7	64	31,9	44,4	2	10,5	0,7	31,6	7,94	4,97	12,58	7,78
Octombrie 2012	56099,4	45693,2	34858,2	34622,5	64,7	31,4	44,3	2	10,5	0,7	32	7,72	4,5	13,00	7,64
Noiembrie 2012	56946,7	46387,8	35537,3	35243,0	67,7	32,3	43,6	1,9	10,1	0,7	31,6	7,96	4,62	12,68	7,73
Decembrie 2012	58168,4	48155,6	35948,2	36272,3	64,1	31,9	43,8	1,1	5,6	0,7	32,9	8,44	4,68	11,96	8,32
Ianuarie 2013	59960,8	49620,3	35955,6	37328,4	66,7	33,3	44,4	1,8	10,5	0,7	34,8	8,55	4,79	12,41	7,52
Februarie 2013	59270,1	49058,0	36077,0	36606,0	66,9	33,1	43,8	1,9	10,9	0,7	34,2	8,56	4,41	13,23	8,13
Martie 2013	59948,3	49275,5	36190,7	36812,1	67,2	32,8	43,6	1,9	10,9	0,7	33,1	8,06	4,4	12,77	8,03
Aprilie 2013	60758,2	50047,6	36529,4	37069,5	67,3	32,7	43,1	1,8	10,4	0,7	32	7,33	4,22	12,4	7,27
Mai 2013	61416,6	51713,6	37310,6	38050,5	66,4	33,6	42,8	1,8	10,5	0,7	32,2	7,75	4,22	12,21	7,62
Iunie 2013	63516,1	52817,9	38435,9	38434,2	67,1	32,9	42,0	1,6	9,3	0,8	31,2	6,79	4,36	12,03	7,59
Iulie 2013	66481,7	55643,4	39079,5	39198,1	67,6	32,4	40,3	1,7	9,9	0,8	30,2	7,16	4,29	12,05	7,37
August 2013	67673,8	56713,5	39263,0	40652,8	66,3	33,8	42,3	1,8	10,5	0,8	32,1	7,18	4,64	12,09	7,45
Septembrie 2013	69094,0	57949,1	39058,1	45087,8	67,6	32,4	43,1	1,8	10,5	0,7	32,3	6,62	4,36	11,79	7,07
Octombrie 2013	70177,5	58921,1	39761,6	46863,5	67,3	32,7	42,2	1,8	10,5	0,7	32,5	6,54	4,16	11,94	7,33
Noiembrie 2013	72734,3	61381,1	40929,7	48598,2	67,0	33,0	43,2	1,8	10,5	0,7	32,0	6,35	4,29	12,10	7,74
Decembrie 2013	76183,9	64752,9		51889,9	65,8	34,2	44,7	1,6	9,4	0,7	33,8	5,82	4,51	12,51	8,91

Politica monetară					
	Agregatul monetar M0, mil. MDL (sold la sfârşitul perioadei)	Agregatul monetar M1, mil. MDL (sold la sfârşitul perioadei)	Agregatul monetar M2, mil. MDL (sold la sfârşitul perioadei)	Agregatul monetar M3, mil. MDL (sold la sfârşitul perioadei)	Baza monetară, mil. MDL (sold la sfârşitul perioadei)
2008	7578,7	11609,2	21774,1	31680,8	11633,6
2009	8849	13206,8	20942	32684,4	10456,3
2010	10107,6	15720,2	24770,7	37051,2	12115
2011	10864,5	17385,6	28265,4	40977,1	14345,2
2012	13240,8	20607,3	34914,6	49513,2	17633,5
Ianuarie 2011	9579,1	15105	24474,2	37075,2	12084,1
Februarie 2011	9488,4	15079,2	24636,5	37380,8	11772,6
Martie 2011	9731	15250,8	25001,8	37683,9	12654,5
Aprilie 2011	10348,6	15582,5	25543,1	38295,6	13290,4
Mai 2011	10233,9	15773,3	26018,9	38677,2	13217,9
Iunie 2011	10486	16077,6	26417,7	39522,1	13402
Iulie 2011	10693,1	16427,9	26907,8	39811,1	13413,7
August 2011	10774,3	16739,5	27242,3	40353,1	14076,7
Septembrie 2011	10509,7	16662,5	27140,8	40305,5	14062,5
Octombrie 2011	10560,8	16757,1	27326,9	40598,3	14265,8
Noiembrie 2011	10314,7	16701	27157,5	40292,9	14031,5
Decembrie 2011	10864,5	17385,6	28265,4	40977,1	14345,2
Ianuarie 2012	10280,2	16169,4	27617,0	40526,7	13643,6
Februarie 2012	10476,6	16422,4	27900,1	40960,8	13843,7
Martie 2012	10673,6	16613,3	28275,1	41016,6	14074,3
Aprilie 2012	10960,7	16742,9	28601,4	41636,4	15005,9
Mai 2012	10858,8	16903,8	28958,4	41780,4	14765,1
Iunie 2012	11243,9	17400,3	29541,1	43206,1	15082,8
Iulie 2012	11760,9	18263,2	30692,8	44752,8	15668,6
August 2012	12417,4	19124,9	32196,0	46080,8	16284,4
Septembrie 2012	12784,9	19616,7	32936,2	46770,7	16840,7
Octombrie 2012	12537,4	19443,1	33024,0	47160,0	17155,6
Noiembrie 2012	12670,7	19531,3	33590,2	47913,9	16947,5
Decembrie 2012	13240,8	20607,3	34914,6	49513,2	17633,5
Ianuarie 2013	12772,2	20180,2	35120,9	50100,8	17251,7
Februarie 2013	12902,8	20183,1	35189,5	49808,9	17437,4
Martie 2013	12892,8	19878,5	34882,4	49705,1	16914,1
Aprilie 2013	13293,0	20437,1	35740,5	50362,7	17994,7
Mai 2013	13523,0	21302,8	36690,3	51573,6	17928,0
Iunie 2013	13997,7	21746,4	37417,5	52432,0	18254,7
Iulie 2013	14867,3	22653,2	38801,1	54065,5	19309,5
August 2013	15626,0	23823,7	40454,4	56278,9	20526,6
Septembrie 2013	16155,8	24488,3	41185,2	57393,9	20887,1
Octombrie 2013	19099,0	25616,2	42843,9	59205,0	22019,9
Noiembrie 2013	16937,9	25721,9	43327,3	60707,8	22149,0
Decembrie 2013					

Politica monetară							
	Rata de bază, %	CBN, mil. MDL (sold mediu zilnic)	Rata dobânzii la credite overnight, %	Credite overnight, mil. MDL (sold mediu zilnic)	Rata dobânzii la depozite overnight, %	Depozite overnight, mil. MDL (sold mediu zilnic)	Rata rezervelor obligatorii atrase în MDL, %
Ianuarie 2011	8	3731,3	10/11	-	4/5	290	8
Februarie 2011	8	3934,3	11	-	5	429,1	8/11
Martie 2011	8	3685,7	11	-	5	409,8	11
Aprilie 2011	8	3537,8	11	-	5	162,5	11
Mai 2011	8	3318,1	11	-	5	174	11
Iunie 2011	8	3484,2	11	-	5	260,4	11
Iulie 2011	8	3282,7	11	-	5	218,3	11/14
August 2011	9	3005,8	11/12	-	5/6	140,8	14
Septembrie 2011	10	2723	12/13	-	6/7	230,2	14
Octombrie 2011	10	2647,1	13	-	7	150,2	14
Noiembrie 2011	10	2783	13	-	7	186,8	14
Decembrie 2011	9,5	2717,1	12,5	-	6,5	295,4	14
Ianuarie 2012	9,5/8,5	3456,7	12,5/11,5	-	6,5/5,5	347,3	14
Februarie 2012	8,5/6,5	3771	11,5/9,5	-	5,5/3,5	226,3	14
Martie 2012	6,5/4,5	3847,7	9,5/7,5	-	3,5/1,5	139,6	14
Aprilie 2012	4,5	3377,6	7,5	-	1,5	118,5	14
Mai 2012	4,5	3576,9	7,5	-	1,5	169,6	14
Iunie 2012	4,5	3682,4	7,5	-	1,5	268,7	14
August 2012	4,5	3943,2	7,5	-	1,5	282,1	14
Septembrie 2012	4,5	4362,6	7,5	-	1,5	217,6	14
Octombrie 2012	4,5	3961,7	7,5	-	1,5	135,4	14
Noiembrie 2012	4,5	3900,5	7,5	-	1,5	184,6	14
Decembrie 2012	4,5	3650,8	7,5	-	1,5	368,9	14
Ianuarie 2013	4,5	4298,4	7,5	-	1,5	363,8	14
Februarie 2013	4,5	4480,7	7,5	-	1,5	252,8	14
Martie 2013	4,5	4563,3	7,5	-	1,5	156,6	14
Aprilie 2013	4,5	4426,6	7,5\6,5	-	1,5/0,5	225,5	14
Mai 2013	4,5	4092,6	6,5	-	0,5	262,1	14
Iunie 2013	3,5	3308.6	6.5	-	0.5	224.5	14
August 2013	3,5	3312,9	6.5	0.3	0.5	176.3	14
Septembrie 2013	3,5	3746,6	6.5	-	0.5	262.4	14
Octombrie 2013	3,5	3096,8	6,5	-	0,5	257,4	14
Noiembrie 2013	3,5	2897,6	6,5	-	0,5	184,7	14
Decembrie 2013	3,5	2773,9	6,5	58,4	0,5	91,0	14

Sectorul extern														
Perioada	Valoarea totală a schimburilor comerciale, mil. MDL				Valoarea exportului, mil. USD				Valoarea importului, mil. USD				Exportul net, mil. USD	Gradul de acoperire a importurilor prin exporturi, mil. USD
	Total	CSI	UE	Alte tari	Total	CSI	UE	Alte tari	Total	CSI	UE	Alte tari		
2008	6489,9	2360,3	2925,4	1204,2	1591,1	623,0	820,1	148,0	4898,8	1737,3	2105,3	1056,2	-3307,7	32,5
2009	4561,3	1632,2	2088,6	840,6	1283,0	490,4	667,4	125,3	3278,3	1141,8	1421,2	715,3	-1995,3	39,1
2010	5396,8	1880,9	2433,1	1082,8	1541,5	624,0	728,9	188,6	3855,3	1256,9	1704,2	894,2	-2313,8	40,0
2011	7408,1	2632,7	3339,3	1436,1	2216,8	919,3	1083,0	214,5	5191,3	1713,4	2256,3	1221,6	-2974,5	42,7
2012	7374,8	2551,8	3332,1	1490,9	2161,8	928,0	1013,4	220,4	5213,0	1623,8	2318,7	1270,5	-3051,2	41,5
Ian.-spet. 2009	3178,3	1140,4	1474,0	564,0	895,7	327,3	477,8	90,7	2282,6	813,1	996,2	473,3	-1386,9	39,2
Ian.-spet. 2010	3624,3	1224,5	1664,7	735,1	987,7	390,5	475,8	121,4	2636,6	834,0	1188,9	613,7	-1648,9	37,5
Ian.-spet. 2011	5238,6	1818,1	2412,8	1007,7	1544,9	626,4	770,1	148,4	3693,7	1191,7	1642,7	859,3	-2148,8	41,8
Ian.-spet. 2012	5282,0	1837,0	2372,8	1072,2	1548,4	667,2	721,1	160,1	3733,6	1169,8	1651,7	912,1	-2185,2	41,5
Ian.-spet. 2013	5689,8	1897,4	2564,7	1227,7	1719,3	689,7	790,3	239,3	3970,5	1207,7	1774,4	988,4	-2355,8	43,3
T I 2010	1065,9	402,9	459,7	203,3	302,5	115,6	153,8	33,1	763,4	287,3	305,9	170,2	-460,9	39,6
T II 2010	1217,1	373,4	577,5	266,2	304,4	122,5	143,7	38,2	912,7	250,9	433,8	228,0	-608,3	33,4
T III 2010	1341,3	448,2	627,5	265,6	380,8	152,4	178,3	50,1	960,5	295,8	449,2	215,5	-579,7	39,6
T IV 2010	1772,5	656,4	768,4	347,7	553,8	233,5	253,1	67,2	1218,7	422,9	515,3	280,5	-664,9	45,4
T I 2011	1571,8	587,1	684,2	300,5	473,6	175,9	238,8	58,9	1098,2	411,2	445,4	241,6	-624,6	43,1
T II 2011	1798,0	579,2	865,9	352,9	521,9	212,7	255,1	54,1	1276,1	366,5	610,8	298,8	-754,2	40,9
T III 2011	1868,8	651,8	862,7	354,3	549,4	237,8	276,2	35,4	1319,4	414,0	586,5	318,9	-770,0	41,6
T IV 2011	2169,5	814,6	926,5	428,4	671,9	292,9	312,9	66,1	1497,6	521,7	613,6	362,3	-825,7	44,9
T I 2012	1709,0	655,1	720,4	333,5	504,8	201,1	252,2	51,5	1204,2	454,0	468,2	282,0	-699,4	41,9
T II 2012	1793,5	572,1	853,0	368,4	537,0	227,3	255,8	53,9	1256,5	344,8	597,2	314,5	-719,5	42,7
T III 2012	1779,5	609,8	799,4	370,3	506,6	238,8	213,1	54,7	1272,9	371,0	586,3	315,6	-766,3	39,8
T IV 2012	2092,8	714,8	959,3	418,7	613,4	260,8	292,3	60,3	1479,4	454,0	667,0	358,4	-866,0	41,5
T I 2013	1825,5	673,2	774	378,3	582,4	246,3	261,3	74,8	1243,1	426,9	512,7	303,5	-765,3	46,9
T II 2013	1890,5	592,0	881,5	417,0	539,3	208,4	251,4	79,5	1351,2	383,6	630,1	337,5	-811,9	39,9
T III 2013	1973,8	632,2	909,2	432,4	597,6	235,0	277,6	85,0	1376,2	397,2	631,6	347,4	-778,6	43,4

Sectorul extern														
Perioada	Valoarea totală a schimburilor comerciale, mil. MDL				Valoarea exportului, mil. USD				Valoarea importului, mil. USD				Exportul net, mil. USD	Gradul de acoperire a importurilor prin exporturi, mil. USD
	Total	CSI	UE	Alte tari	Total	CSI	UE	Alte tari	Total	CSI	UE	Alte tari		
Ian 2011	419,2	162,8	173,3	83,1	134,4	42,5	69,9	22,0	284,8	120,3	103,4	61,1	-150,4	47,2
Feb 2011	516,9	191,6	227,3	98,0	161,0	56,6	84,1	20,3	355,9	135,0	143,2	77,7	-194,9	45,2
Mar 2011	635,7	232,7	283,6	119,4	178,2	76,8	84,8	16,6	457,5	155,9	198,8	102,8	-279,3	39,0
Apr 2011	596,9	200,6	286,4	109,9	175,8	70,8	88,5	16,5	421,1	129,8	197,9	93,4	-245,3	41,7
Mai 2011	611,3	187,9	296,7	126,7	173,6	69,7	84,3	19,6	437,7	118,2	212,4	107,1	-264,1	39,7
Iun2011	589,8	190,7	282,8	116,3	172,5	72,2	82,3	18,0	417,3	118,5	200,5	98,3	-244,8	41,3
Iul 2011	595,7	196,1	289,9	109,7	180,9	78,9	90,3	11,7	414,8	117,2	199,6	98,0	-233,9	43,6
Aug 2011	606,6	218,1	276,4	112,1	185,9	77,1	97,6	11,2	420,7	141,0	178,8	100,9	-234,8	44,2
Sep 2011	666,5	237,6	296,4	132,5	182,6	81,8	88,3	12,5	483,9	155,8	208,1	120,0	-301,3	37,7
Oct 2011	679,0	250,5	298,6	129,9	211,2	97,6	96,5	17,1	467,8	152,9	202,1	112,8	-256,6	45,1
Noi 2011	737,6	277,7	313,0	146,9	242,7	101,1	116,0	25,6	494,9	176,6	197,0	121,3	-252,2	49,0
Dec 2011	752,9	286,4	314,9	151,6	218,0	94,2	100,4	23,4	534,9	192,2	214,5	128,2	-316,9	40,8
Ian 2012	486,4	193,9	191,0	101,5	147,5	54,3	74,8	18,4	338,9	139,6	116,2	83,1	-191,4	43,5
Feb 2012	546,9	228,0	228,8	90,1	157,9	65,9	77,0	15,0	389,0	162,1	151,8	75,1	-231,1	40,6
Mar 2012	675,7	233,2	300,6	141,9	199,4	80,9	100,4	18,1	476,3	152,3	200,2	123,8	-276,9	41,9
Apr 2012	608,2	196,6	282,4	129,2	181,6	77,8	84,3	19,5	426,6	118,8	198,1	109,7	-245,0	42,6
Mai 2012	604,6	187,7	293,0	123,9	176,5	72,5	85,7	18,3	428,1	115,2	207,3	105,6	-251,6	41,2
Iun2012	580,7	187,8	277,6	115,3	178,9	77,0	85,8	16,1	401,8	110,8	191,8	99,2	-222,9	44,5
Iul 2012	579,6	198,5	271,6	109,5	163,0	79,0	69,1	14,9	416,6	119,5	202,5	94,6	-253,6	39,1
Aug 2012	563,2	194,5	250,6	118,1	156,6	75,8	63,4	17,4	406,6	118,7	187,2	100,7	-250,0	38,5
Sep 2012	636,7	216,8	277,2	142,7	187,0	84,0	80,6	22,4	449,7	132,8	196,6	120,3	-262,7	41,6
Oct 2012	707,2	230,7	333,6	142,9	210,2	94,8	97,4	18,0	497,0	135,9	236,2	124,9	-286,8	42,3
Noi 2012	693,8	234,6	329,1	130,1	215,9	91,2	103,3	21,4	477,9	143,4	225,8	108,7	-262,0	45,2
Dec 2012	691,8	249,4	296,7	145,7	187,3	74,8	91,6	20,9	504,5	174,6	205,1	124,8	-317,2	37,1
Ian 2013	510,3	192,8	209,2	108,3	162,1	63,7	82,8	15,6	348,2	129,1	126,4	92,7	-186,1	46,6
Feb 2013	605,5	220,2	262,6	122,7	198,8	79	90,3	29,5	406,7	141,2	172,3	93,2	-207,9	48,9
Mar 2013	709,7	260,2	302,2	147,3	221,5	103,6	88,2	29,7	488,2	156,6	214	117,6	-266,7	45,4
Apr 2013	676,8	207,9	315,7	153,2	190,7	70,7	88,0	32,0	486,1	137,2	227,7	121,2	-295,4	39,2
Mai 2013	575,5	173,2	272,5	129,8	165,6	62,6	77,9	25,1	409,9	110,6	194,6	104,7	-244,3	40,4
Iun2013	638,2	210,9	293,3	134,0	183,0	75,1	85,5	22,4	455,2	135,8	207,8	111,6	-272,2	40,2
Iul 2013	678,1	217,6	316,1	144,4	202,1	79,5	95,0	27,6	476,0	138,1	221,1	116,8	-273,9	42,5
Aug 2013	644,3	209,2	291,4	143,7	199,9	76,8	93,9	29,2	444,4	132,4	197,5	114,5	-244,5	45,0
Sep 2013	651,4	205,4	301,7	144,3	195,6	78,7	88,7	28,2	455,8	126,7	213,0	116,1	-260,2	42,9
Oct 2013	705,2	220,6	343,6	141,0	224,8	79,2	116,5	29,1	480,4	141,4	227,1	111,9	-255,6	46,8
Noi 2013	739,9	225,4	362,7	151,8	252,7	84,6	131,9	36,2	487,2	140,8	230,8	115,6	-234,5	51,9

Sectorul extern						
Perioada	Indicii valorici ai exporturilor de bunuri (perioada similară a anului precedent=100), %	Indicii valorici ai importurilor de bunuri (perioada similară a anului precedent=100), %	Indicii valorii unitare ai exporturilor de bunuri (perioada similară a anului precedent=100), %	Indicii valorii unitare ai importurilor de bunuri (perioada similară a anului precedent=100), %	Indicii de volum ai exporturilor de bunuri (perioada similară a anului precedent=100), %	Indicii de volum ai importurilor de bunuri (perioada similară a anului precedent=100), %
2008	118,7	132,8	113,0	116,0	105,0	114,0
2009	80,6	66,9	87,0	89,0	93,0	75,0
2010	120,1	117,6	103,0	103,0	117,0	114,0
2011	143,8	134,7	107,0	110,0	134,0	122,0
2012	97,5	100,4				
T I 2010	111,9	101,3	101,0	95,0	111,0	107,0
T II 2010	102,4	122,7	100,0	102,0	102,0	120,0
T III 2010	124,0	122,4	103,0	104,0	120,0	118,0
T IV 2010	145,8	122,4	108,0	106,0	135,0	115,0
T I 2011	158,2	144,0	109,0	110,0	145,0	131,0
T II 2011	171,5	139,8	110,0	112,0	156,0	125,0
T III 2011	144,3	137,4	111,0	112,0	130,0	123,0
T IV 2011	121,3	122,9	103,0	108,0	118,0	114,0
T I 2012	106,7	109,7	98,0	103,0	109,0	106,0
T II 2012	102,9	98,5	95,0	96,0	108,0	103,0
T III 2012	92,2	96,5	94,0	95,0	98,0	102,0
T IV 2012	91,3	98,8	99,0	100,0	92,0	99,0
T I 2013	115,4	103,2	102	100	113	103
T II 2013	100,4	107,5	99,0	98,0	101,0	110,0
T III 2013	118,0	108,1	97,0	100,0	122,0	108,0

Sectorul extern: Investiții Străine Directe Nete și Remiteri								
	Capital social	Venit reinvestit	Alt capital	Influxul net de ISD, mil. USD	Compensare pentru muncă	Transferuri personale	Alte transferuri	Influxul de remiteri, mil. USD
2008	441,7	98,7	171,1	711,5	842,0	1046,0	9,3	1897,3
2009	161,6	-11,6	-4,7	145,3	563,4	635,2	12,1	1210,8
2010	157,0	14,6	25,9	197,4	743,0	608,5	12,1	1363,5
2011	143,9	86,7	32,6	263,2	899,0	701,4	14,3	1614,7
2012	144,6	-11,0	41,6	175,1	1012,5	773,8	15,9	1802,3
Ian.-spet. 2009	96,8	-1,2	23,2	118,8	387,1	458,8	8,6	854,5
Ian.-spet. 2010	98,9	19,5	33,1	151,5	532,4	438,5	8,4	979,2
Ian.-spet. 2011	90,3	68,3	26,6	185,2	653,0	513,6	10,1	1176,7
Ian.-spet. 2012	91,5	1,2	36,7	129,3	725,3	566,0	11,7	1303,0
Ian.-spet. 2013	118,2	3,4	53,3	174,9	809,2	622,7	9,3	1441,2
T I. 2010	23,2	4,5	17,8	45,5	145,5	124,2	2,7	272,4
T II. 2010	18,0	2,6	15,4	36,0	172,4	146,8	2,8	322,0
T III. 2010	57,6	12,5	-0,1	70,0	214,5	167,5	2,9	384,9
T IV. 2010	58,1	-5,0	-7,2	45,9	210,6	170,0	3,7	384,3
T I. 2011	31,6	8,5	18,1	58,2	164,4	146,0	3,0	313,4
T II. 2011	22,4	38,0	6,4	66,8	229,7	175,7	3,5	408,8
T III. 2011	36,3	21,8	2,1	60,2	258,9	191,9	3,7	454,4
T IV. 2011	53,6	18,4	6,0	78,0	246,1	187,8	4,3	438,1
T I. 2012	39,1	3,6	-7,1	35,6	190,7	164,7	3,9	359,3
T II. 2012	56,5	-4,1	-3,7	48,7	253,9	192,6	3,8	450,4
T III. 2012	-4,2	1,7	47,5	45,0	280,7	208,6	4,0	493,3
T IV. 2012	53,1	-12,2	4,9	45,9	287,2	207,8	4,2	499,2
T I. 2013	50,6	-0,3	9,3	59,7	214,2	185,2	2,9	402,3
T II. 2013	28,0	13,6	27,6	69,2	279,5	205,2	2,8	487,4
T III. 2013	39,5	-9,9	16,3	45,9	315,5	232,4	3,7	551,5

Sectorul extern																		
Perioada	Exportul principalilor parteneri comerciali, mild. USD						Importul principalilor parteneri comerciali, mild. USD						Exportul net al principalilor parteneri comerciali, mil. USD					
	Mondial	SUA	UE 27	Romania	Federația Rusă	Ucraina	Mondial	SUA	UE 27	Romania	Federația Rusă	Ucraina	Mondial	SUA	UE 27	Romania	Federația Rusă	Ucraina
2008	16021,0	1287,4	1943,2	49,7	471,6	67,0	16493,0	2169,5	2331,8	84,3	291,9	85,5	-472,0	-882,0	-388,6	-34,6	179,7	-18,6
2009	12415,0	1056,0	1538,7	40,7	303,4	39,8	12708,0	1605,3	1720,6	54,5	191,8	45,5	-293,0	-549,3	-182,0	-13,8	111,6	-5,7
2010	15152,0	1278,5	1800,4	49,5	400,6	51,5	15444,0	1969,2	2027,5	62,0	248,6	60,9	-292,0	-690,7	-227,1	-12,5	152,0	-9,4
2011	18152,0	1480,3	2173,0	63,0	522,0	68,5	18425,0	2265,9	2403,3	76,5	323,8	82,6	-273,0	-785,6	-230,3	-13,5	198,2	-14,1
2012	18172,0	1545,7	2167,2	57,9	529,3	68,5	18514,0	2335,5	2302,2	70,2	335,4	84,6	-342,0	-789,8	-135,0	-12,4	193,8	-16,1
Ian.-spet. 2009	8859,0	762,1	1101,0	29,0	207,8	27,5	9116,0	1157,2	1247,0	38,8	131,5	31,6	-257,0	-395,1	-146,0	-9,8	76,4	-4,1
Ian.-spet. 2010	10982,0	930,7	1297,0	35,3	287,1	36,3	11233,0	1449,6	1469,5	44,4	172,1	41,9	-251,0	-518,9	-172,5	-9,1	115,0	-5,6
Ian.-spet. 2011	13550,0	1096,6	1614,1	47,4	377,3	50,0	13760,0	1684,9	1816,2	57,1	233,3	59,5	-210,0	-588,3	-202,0	-9,8	144,0	-9,5
Ian.-spet. 2012	13537,0	1151,2	1608,1	42,9	389,2	50,8	13801,0	1750,4	1725,3	52,1	242,4	62,3	-264,0	-599,2	-117,3	-9,2	146,8	-11,5
Ian.-spet. 2013	13290,0	1169,7	1716,1	589,3	383,4	47,3	13596,0	1739,7	1121,9	593,0	248,6	55,9	-380,0	-570,7	51,0	-5,5	134,8	-8,6
T. I 2010	3469,0	297,0	408,7	11,0	92,2	10,3	3534,0	440,3	469,0	13,8	45,7	11,8	-65,0	-143,4	-60,3	-2,8	46,5	-1,5
T. II 2010	3703,0	315,1	428,6	11,8	97,4	12,8	3775,0	491,7	488,8	15,3	58,1	13,8	-72,0	-176,6	-60,2	-3,5	39,3	-1,0
T. III 2010	3810,0	318,6	459,7	12,5	97,5	13,2	3924,0	517,5	511,7	15,3	68,3	16,3	-114,0	-198,9	-51,9	-2,7	29,2	-3,1
T. IV 2010	4170,0	347,8	503,4	14,2	113,5	15,2	4211,0	519,6	558,0	17,6	76,5	19,1	-41,0	-171,8	-54,6	-3,4	37,0	-3,9
T. I 2011	4263,0	351,4	515,1	15,2	113,2	15,4	4333,0	523,1	582,4	17,3	65,1	18,5	-70,0	-171,7	-67,3	-2,1	48,2	-3,1
T. II 2011	4627,0	371,2	548,9	15,9	133,7	17,5	4692,0	573,6	618,3	20,3	83,0	19,9	-65,0	-202,4	-69,4	-4,4	50,7	-2,4
T. III 2011	4660,0	374,0	550,1	16,2	130,4	17,1	4735,0	588,2	615,4	19,6	85,2	21,1	-75,0	-214,2	-65,3	-3,4	45,2	-4,0
T. IV 2011	4602,0	383,7	558,9	15,6	144,7	18,5	4665,0	581,0	587,1	19,4	90,5	23,1	-63,0	-197,3	-28,3	-3,7	54,2	-4,6
T. I 2012	4485,0	381,7	532,7	14,5	131,7	16,2	4581,0	566,9	592,2	16,8	73,0	19,1	-96,0	-185,3	-59,5	-2,3	58,7	-2,9
T. II 2012	4583,0	391,3	542,4	14,5	131,8	17,5	4639,0	595,0	567,9	18,2	82,1	21,8	-56,0	-203,7	-25,5	-3,7	49,7	-4,3
T. III 2012	4469,0	378,2	533,0	13,9	125,7	17,1	4581,0	588,4	565,3	17,2	87,3	21,4	-112,0	-210,2	-32,3	-3,2	38,4	-4,2
T. IV 2012	4635,0	394,5	559,2	15,0	140,1	17,7	4713,0	585,2	576,9	18,1	93,1	22,4	-78,0	-190,6	-17,7	-3,2	47,0	-4,7
T. I 2013	4499,0	383,4	556,5	15,3	125,4	15,9	4564,0	552,0	556,2	16,7	76,8	17,9	-65,0	-168,6	0,4	-1,4	48,7	-2,0
T. II 2013	4625,0	397,7	591,1	15,8	127,0	15,8	4679,0	587,7	546,2	17,8	84,1	17,0	-128,0	-190,7	41,3	-1,9	42,9	-1,2
T. III 2013	4166,0	388,6	568,4	16,9	130,9	15,6	4353,0	600,0	559,0	19,1	87,7	21,0	-187,0	-211,4	9,4	-2,2	43,2	-5,4

Sectorul extern

Perioada	Exportul principalilor parteneri comerciali, mild. USD					Importul principalilor parteneri comerciali, mild. USD					Exportul net principalilor parteneri comerciali, mil. USD				
	Mondial	SUA	UE 27	Romania	Federția Rusă	Ucraina	Mondial	SUA	UE 27	Romania	Federția Rusă	Ucraina	Mondial	SUA	UE 27	Romania	Federția Rusă	Ucraina
Ian. 2011	1208,0	110,2	150,3	4,6	30,3	4,6	1296,0	171,8	188,8	4,9	16,3	5,1	-88,0	-61,6	-38,5	-0,3	14,0	-0,4
Feb. 2011	1190,0	109,6	170,8	4,8	39,2	4,7	1233,0	160,6	180,9	5,4	21,8	6,4	-43,0	-50,9	-10,2	-0,6	17,4	-1,7
Mar. 2011	1446,0	131,7	193,4	5,8	43,6	6,0	1501,0	190,8	212,0	7,0	26,9	7,0	-55,0	-59,1	-18,5	-1,2	16,7	-1,0
Apr. 2011	1352,0	124,0	177,5	4,9	45,9	5,6	1411,0	183,0	202,3	6,3	27,1	6,3	-59,0	-59,1	-24,8	-1,4	18,8	-0,7
Mai 2011	1405,0	124,1	190,1	5,5	43,6	5,7	1487,0	193,9	210,9	7,2	28,2	6,8	-82,0	-69,8	-20,8	-1,7	15,5	-1,1
Iun. 2011	1408,0	123,0	181,2	5,4	44,2	6,2	1468,0	196,6	203,5	6,7	27,7	6,8	-60,0	-73,6	-22,3	-1,3	16,4	-0,6
Iul. 2011	1394,0	120,2	186,9	5,5	42,0	5,4	1435,0	192,2	202,6	6,4	27,5	6,5	-41,0	-72,0	-15,8	-1,0	14,5	-1,2
Aug. 2011	1381,0	126,6	176,5	5,0	44,5	5,8	1476,0	201,5	209,0	6,3	30,2	7,2	-95,0	-74,8	-32,5	-1,3	14,4	-1,4
Sep. 2011	1422,0	127,1	186,4	5,8	43,8	6,0	1478,0	194,5	202,1	6,9	27,6	7,4	-56,0	-67,4	-15,7	-1,1	16,3	-1,4
Oct. 2011	1385,0	131,1	185,8	5,7	46,0	5,8	1448,0	196,8	201,3	6,7	29,4	7,5	-63,0	-65,7	-15,4	-1,1	16,6	-1,8
Noiem. 2011	1395,0	125,9	188,5	5,6	47,3	6,3	1471,0	195,1	201,1	6,9	30,4	7,7	-76,0	-69,2	-12,7	-1,3	16,9	-1,4
Dec. 2011	1356,0	126,8	181,7	4,4	51,3	6,5	1386,0	189,1	181,9	5,8	30,7	7,9	-30,0	-62,3	-0,2	-1,4	20,6	-1,4
Ian. 2012	1247,0	118,2	160,1	4,5	39,7	5,3	1340,0	188,3	192,0	5,1	19,2	5,4	-93,0	-70,1	-31,9	-0,6	20,5	-0,1
Feb. 2012	1295,0	123,4	176,5	4,7	45,2	5,0	1379,0	176,1	193,6	5,3	24,8	6,8	-84,0	-52,7	-17,1	-0,7	20,4	-1,8
Mar. 2012	1452,0	140,0	195,6	5,4	46,9	5,9	1512,0	202,3	205,3	6,3	28,6	6,9	-60,0	-62,3	-9,7	-1,0	18,3	-1,1
Apr. 2012	1333,0	127,4	173,9	4,6	45,1	5,8	1398,0	194,6	190,4	5,8	26,8	7,3	-65,0	-67,2	-16,5	-1,2	18,3	-1,5
Mai 2012	1404,0	131,7	185,4	5,1	45,8	6,2	1473,0	203,5	190,8	6,4	28,1	7,6	-69,0	-71,8	-5,4	-1,3	17,7	-1,3
Iun. 2012	1372,0	133,0	183,2	4,7	41,0	5,5	1399,0	196,8	183,8	5,9	26,9	7,0	-27,0	-63,8	-0,6	-1,2	14,1	-1,5
Iul. 2012	1332,0	121,6	183,1	4,6	40,6	5,8	1399,0	197,6	180,1	5,5	29,6	7,2	-67,0	-76,1	3,0	-0,9	11,1	-1,4
Aug. 2012	1307,0	128,6	172,9	4,4	42,1	5,8	1387,0	199,9	189,5	5,6	29,4	7,3	-80,0	-71,2	-16,6	-1,3	12,6	-1,4
Sep. 2012	1369,0	128,2	177,2	4,9	44,0	5,8	1426,0	191,0	193,3	6,0	26,9	6,9	-57,0	-62,8	-16,1	-1,1	17,1	-1,2
Oct. 2012	1427,0	133,8	196,0	5,4	46,1	6,2	1497,0	203,8	208,2	6,9	31,6	7,7	-70,0	-70,0	-12,2	-1,4	14,5	-1,5
Noiem. 2012	1390,0	130,4	188,1	5,4	45,4	6,0	1465,0	199,3	190,5	5,9	30,1	6,9	-75,0	-68,9	-2,4	-0,5	15,4	-0,9
Dec. 2012	1339,0	130,7	173,9	4,1	48,6	5,6	1364,0	181,9	174,8	5,3	31,4	7,8	-25,0	-51,3	-0,9	-1,2	17,1	-2,2
Ian. 2013	1344,0	123,4	176,1	4,9	39,0	5,1	1446,0	190,4	198,9	5,3	21,3	5,1	-102,0	-67,0	-22,7	-0,4	17,7	0,0
Feb. 2013	1271,0	123,6	180,5	5,2	41,9	5,4	1314,0	175,0	178,3	5,4	26,0	6,3	-43,0	-51,4	2,2	-0,3	15,9	-0,9
Mar. 2013	1433,0	136,4	199,7	5,2	44,2	6,1	1452,0	186,6	179,1	5,9	28,1	6,7	-19,0	-50,2	20,6	-0,7	16,1	-0,6
Apr. 2013	1401,0	129,7	196,2	5,3	44,0	6,1	1469,0	196,2	185,7	6,1	29,8	6,7	-68,0	-66,4	10,5	-0,8	14,2	-0,6
Mai 2013	1408,0	133,0	200,8	5,2	41,4	4,9	1454,0	202,0	181,9	5,9	26,4	5,0	-46,0	-69,0	18,8	-0,6	15,0	-0,1
Iun. 2013	1383,0	134,8	191,7	5,2	41,6	4,8	1397,0	190,0	179,7	5,7	27,9	5,3	-14,0	-55,2	11,9	-0,5	13,6	-0,5
Iul. 2013	1406,0	127,6	202,3	5,9	43,5	5,2	1480,0	203,8	188,8	6,6	30,1	6,8	-74,0	-76,1	13,5	-0,7	13,3	-1,6
Aug. 2013	1350,0	132,3	177,7	5,1	42,6	5,2	1404,0	198,9	181,2	5,9	28,6	6,8	-54,0	-66,6	-3,4	-0,9	14,0	-1,6
Sep. 2013	1410,0	128,7	188,4	5,9	44,8	5,2	1469,0	197,3	189,1	6,5	28,9	7,5	-59,0	-68,6	-0,7	-0,6	15,9	-2,3
Oct. 2013	1502,0	141,8	209,6	6,4	43,6	5,6	1543,0	210,7	203,1	7,3	30,9	7,4	-41,0	-68,9	6,5	-0,9	12,7	-1,8
Noiem. 2013	1448,0	136,8	192,0	6,1	46,7	5,6	1469,0	193,5	187,4	6,6	30,2	6,4	-21,0	-56,7	4,6	-0,5	16,6	-0,9

Mediul de afaceri		
Perioada	Înregistrarea întreprinderilor	Radierea întreprinderilor
2011	6740	3430
2012	6273	3218
Ianuarie-septembrie 2011	5103	2623
Ianuarie-septembrie 2012	4634	2457
Ianuarie-septembrie 2013	4685	2025
Trimestrul I 2011	1931	797
Trimestrul II 2011	1629	965
Trimestrul III 2011	1543	861
Trimestrul IV 2011	1637	807
Trimestrul I 2012	1757	852
Trimestrul II 2012	1499	760
Trimestrul III 2012	1378	845
Trimestrul IV 2012	1639	761
Trimestrul I 2013	1797	700
Trimestrul II 2013	1509	668
Trimestrul III 2013	1379	657
Ian 2013	574	233
Feb 2013	627	212
Mar 2013	596	255
Apr 2013	609	282
Mai 2013	415	182
Iun 2013	485	204
Iul 2013	505	260
Aug 2013	435	229
Sep 2013	439	168
Oct 2013	515	293
Noi 2013	524	203

Situația demografică															
Indicatorii Sectorului Social			Numărul populației stabilă (mii locuitori) *la începutul anului*	Numărul populației prezentă (mii locuitori) *la începutul anului*	Născuți-vii		Decedați		Decedați în vârstă sub 1 an		Sporul natural		Căsătorii		Divorțuri	
					Numărul născuți-vii - total (pers.)	născuți-vii la 1000 locuitori	Numărul decedați - total (pers.)	decedați la 1000 locuitori	Numărul decedați în vârsta sub 1 an - total (pers.)	la 1000 locuitori	Sporul natural (pers.)	la 1000 locuitori	Numărul căsătoriilor - total (numărul)	căsătorii la 1000 locuitori	Numărul divorțurilor - total (numărul)	divorțuri la 1000 locuitori
TOTAL 2005			3600,4	3386,0	37695	10,5	44689	12,4	468	12,4	-6994	-1,9	27187	7,6	14521	4,0
TOTAL 2006			3589,9	3395,6	37587	10,5	43137	12,0	442	11,8	-5550	-1,5	27128	7,6	12594	3,5
TOTAL 2007			3581,1	3432,8	37973	10,6	43050	12,0	428	11,3	-5077	-1,4	29213	8,2	13923	3,9
TOTAL 2008			3572,7	3424,4	39018	10,9	41948	11,8	473	12,2	-2930	-0,9	26666	7,5	12601	3,5
TOTAL 2009			3567,5	3419,4	40803	11,4	42139	11,8	493	12,1	-1336	-0,4	26781	7,5	11884	3,3
TOTAL 2010			3563,7	3415,6	10474	11,4	43631	12,3	476	11,6	-3157	-0,9	26483	7,4	11504	3,2
TOTAL 2011			3560,4	3560,4	39162	11,0	39234	11,0	430	11,0	-72	0,0	25889	7,3	11119	3,1
TOTAL 2012			3559,5	3559,5	39435	11,1	39560	11,1	385	9,8	-125	0,0	24262	6,8	10637	3,0
2013	**T1**	Ianuarie			3371	11,2	4089	13,5	35	10,4	-718	-2,3	1229	4,1	1115	3,7
		Februarie			6177	10,7	7405	12,9	66	7,9	-1228	-2,2	2409	4,2	1854	3,2
		Martie			8974	10,2	10859	12,4	92	8,4	-1885	-2,2	3899	4,4	2919	3,3
	T2	Aprilie			11744	10,0	14169	12,1	122	9,6	-2425	-2,1	4615	3,9	3726	3,2
		Mai			14732	10,0	17285	11,7	152	9,8	-2553	1,7	6646	4,5	4768	3,2
		Iunie			17779	10,1	19936	11,3	178	10,1	-2157	1,2	9014	5,1	5506	3,1
	T3	Iulie			21204	10,3	22592	10,9	209	9,9	-1388	-0,6	10927	5,3	6331	3,1
		August			24632	10,4	25105	10,6	232	9,4	-473	-0,2	14406	6,1	7097	3,0
		Septembrie			27960	10,5	27907	10,5	266	9,5	53	0,0	18039	6,8	7794	2,9

Piața forței de muncă																			
Indicatorii Sectorului Social			Numărul persoanelor economic activă (mii pers.)	Rata de activitate a populației, %					Numărul persoanelor ocupate (mii pers.)	Rata de ocupare a populației, %					Numărul șomerilor BIM (mii pers.)	Rata șomajului, %				
				Total	bărbați	femei	urban	rural		Total	bărbați	femei	urban	rural		Total	bărbați	femei	urban	rural
TOTAL 2008			1302,8	44,3	47,3	41,5	47,1	42,2	1251,0	42,5	45,2	40,1	44,5	41,0	51,7	4,0	4,6	3,4	5,5	2,7
TOTAL 2009			1265,3	42,8	46,2	39,7	47,4	39,3	1184,4	40,0	42,6	37,7	43,6	37,4	81,0	6,4	7,8	4,9	8,0	5,0
TOTAL 2010			1235,4	41,6	45,0	38,6	47,2	37,5	1143,4	38,5	40,9	36,4	42,7	35,4	92,0	7,4	9,1	5,7	9,6	5,4
TOTAL 2011			1257,5	42,3	45,6	39,3	48,0	38,0	1173,5	39,4	42,1	37,1	44,1	36,0	84,0	6,7	7,7	5,6	8,2	5,2
2012	T1	Ianuarie	1103,7	37,0	38,8	35,3	45,6	30,5	1023,9	34,3	35,2	33,6	41,9	28,6	79,8	7,2	9,5	5,0	8,1	6,2
		Februarie																		
		Martie																		
	T2	Aprilie	1266,9	42,5	45,6	39,6	46,3	39,6	1209,3	40,5	43,1	38,2	43,2	38,6	57,6	4,5	5,4	3,6	6,8	2,6
		Mai																		
		Iunie																		
	T3	Iulie	1286,9	43,1	46,0	40,5	46,5	40,7	1224,7	41,1	43,3	39,0	43,1	39,6	62,2	4,8	5,9	3,7	7,3	2,8
		August																		
		Septembrie																		
	T4	Octombrie	1200,7	40,3	43,6	37,2	49,6	33,3	1129,3	37,9	40,6	35,4	46,2	31,8	71,4	5,9	7,0	4,9	7,0	4,8
		Noiembrie																		
		Decembrie																		
TOTAL 2012			1214,5	40,7	43,5	38,2	47,0	36,0	1146,8	38,4	40,6	36,5	43,6	34,6	67,7	5,6	6,8	4,3	7,3	3,9
2013	T1	Ianuarie	1121,0	37,5	39,7	35,6	45,8	31,5	1030,2	34,5	35,7	33,4	42,0	29,0	90,8	8,1	10,2	6,0	8,2	8,0
		Februarie																		
		Martie																		
	T2	Aprilie	1288,4	43,1	47,2	39,5	45,0	41,7	1227,6	41,1	44,5	38,0	42,1	40,3	60,8	4,7	5,6	3,8	6,4	3,3
		Mai																		
		Iunie																		
	T3	Iulie	1328,2	44,5	47,7	41,6	46,0	43,3	1276,8	42,7	45,7	40,1	43,5	42,1	51,4	3,9	4,1	3,6	5,3	2,7
		August																		
		Septembrie																		

Veniturile disponibile ale populației									
			Veniturile disponibile ale populației MDL	Structura veniturilor disponibile ale populației, %					
				activitatea salariată	activitatea individuală agricolă	activitatea individuală non-agricolă	proprietate	prestații sociale	alte surse
TOTAL 2008			1188,6	42,9	10,5	7,5	0,3	14,9	23,9
TOTAL 2009			1166,1	45,3	8,9	6,5	0,2	17,5	21,7
TOTAL 2010			1273,7	42,6	9,8	6,8	0,1	18,7	22,0
TOTAL 2011			1444,7	44,7	10,0	6,8	0,4	18,1	20,1
TOTAL 2012			1508,8	42,7	9,6	7,2	0,2	19,2	21,2
2012	T1	Ianuarie	1439,3	43,9	10,1	5,9	0,1	18,4	21,6
		Februarie							
		Martie							
	T2	Aprilie	1523,1	43,7	9,8	6,3	0,6	19,0	20,7
		Mai							
		Iunie							
	T3	Iulie	1507,3	41,4	9,1	8,5	0,0	20,6	20,4
		August							
		Septembrie							
	T4	Octombrie	1572,5	41,7	9,3	8,0	0,1	18,8	22,1
		Noiembrie							
		Decembrie							
2013	T1	Ianuarie	1559,8	42,5	9,1	6,4	0,3	19,4	22,3
		Februarie							
		Martie							
	T2	Aprilie	1667,2	43,7	10,0	6,3	0,1	18,8	21,0
		Mai							
		Iunie							
	T3	Iulie	1755,5	41,9	8,8	7,2	0,2	20,3	21,7
		August							
		Septembrie							

Cheltuielile de consum ale populației														
			Cheltuielile de consum ale populației MDL	Structura cheltuielilor de consum ale populației, %										
				produse alimentare	băuturi alcoolice, tutun	îmbrăcăminte și încălțăminte	locuințe și comodități	dotarea locuinței	sănătate	transport	servicii de comunicații	agrement	învățământ	hotel, restaurant, cantină	alte bunuri și servicii
TOTAL 2008			1227,5	40,2	1,9	12,7	16,3	4,8	5,6	4,9	4,9	2,1	0,4	2,3	3,9
TOTAL 2009			1217,4	40,8	1,8	12,2	16,2	3,9	6,2	4,7	5,0	2,0	0,5	2,5	4,1
TOTAL 2010			1371,7	40,8	1,8	10,8	17,8	3,9	6,4	4,9	4,6	1,7	1,3	2,2	3,8
TOTAL 2011			1534,1	42,5	1,8	10,4	18,1	3,6	5,4	5,2	4,4	1,7	1,1	1,9	4,0
TOTAL 2012			1598,6	43,2	1,7	10,6	18,6	3,5	5,6	4,2	4,4	1,5	1,0	1,7	4,0
2012	**T1**	Ianuarie	1510,8	43,7	1,6	10,9	18,3	3,0	6,2	3,8	4,5	1,1	1,1	2,1	3,7
		Februarie													
		Martie													
	T2	Aprilie	1582,6	43,7	1,6	11,2	18,5	3,3	4,8	4,5	4,5	1,4	0,9	1,8	3,8
		Mai													
		Iunie													
	T3	Iulie	1675,3	42,0	1,7	10,3	19,0	4,1	6,5	4,3	4,3	1,9	1,0	1,3	3,6
		August													
		Septembrie													
	T4	Octombrie	1624,4	43,3	1,7	10,2	18,3	3,7	5,0	4,4	4,2	1,4	1,0	1,8	5,0
		Noiembrie													
		Decembrie													
2013	**T1**	Ianuarie	1656,1	43,4	1,7	9,6	18,3	3,2	6,7	4,6	4,5	1,3	0,8	1,8	4,1
		Februarie													
		Martie													
	T2	Aprilie	1761,8	44,3	1,5	10,6	19,0	3,2	4,7	4,9	4,3	1,0	0,9	1,5	4,1
		Mai													
		Iunie													
	T3	Iulie	1888,0	40,9	1,4	10,2	20,3	3,8	5,8	5,1	4,0	2,0	0,8	1,7	4,0
		August													
		Septembrie													

Remunerarea muncii								
			Câștigul salarial mediu lunar - Total			Indicele câștigului salarial nominal lunar (față de anul precedent), %			Indicele câștigului salarial real lunar (față de anul precedent), %
			MDL	USD	EUR	MDL	USD	EUR	
TOTAL 2008			2529,7	243,4	165,4	122,5	143,0	133,0	108,7
TOTAL 2009			2747,6	247,2	177,0	108,6	101,5	107,0	108,6
TOTAL 2010			2972,2	240,4	181,2	108,2	97,3	102,4	100,7
TOTAL 2011			3193,9	272,1	195,5	111,6	113,2	107,9	103,7
TOTAL 2012			3477,7			108,9			104,1
2012	T1	Ianuarie	3139,0	265,8	206,1	110,7	114,5	118,6	103,5
		Februarie	3166,0	266,5	201,9	109,8	111,0	114,8	103,4
		Martie	3273,5	276,3	209,6	109,7	110,6	117,3	104,1
	T2	Aprilie	3350,3	283,8	215,6	106,9	105,9	116,0	102,1
		Mai	3489,8	294,2	229,1	108,5	106,1	118,8	104,2
		Iunie	3913,5	323,8	258,4	110,0	105,5	121,0	106,1
	T3	Iulie	3574,9	289,2	234,8	109,6	102,3	118,6	105,4
		August	3503,6	280,4	226,4	110,4	100,5	116,3	105,7
		Septembrie	3421,5	275,7	215,1	108,3	101,2	109,1	103,2
	T4	Octombrie	3482,3	284,2	219,1	110,1	106,0	111,9	106,0
		Noiembrie	3527,8	286,1	222,9	109,2	103,8	109,8	105,3
		Decembrie	3888,8	318,9	243,1	104,9	101,4	102,0	100,8
2013	T1	Ianuarie	3413,5	281,3	212,0	108,7	105,8	102,9	104,0
		Februarie	3380,1	279,5	208,8	106,8	104,9	103,4	102,4
		Martie	3638,7	295,4	227,8	111,2	106,9	108,7	106,7
	T2	Aprilie	3739,7	302,9	232,9	111,6	106,7	108,0	106,8
		Mai	3758,5	304,2	234,0	107,7	103,4	102,1	101,9
		Iunie	3859,0	309,9	235,4	98,6	95,7	91,1	93,5
	T3	Iulie	3908,5	308,3	235,7	109,3	106,6	100,4	104,8
		August	3832,4	300,5	225,8	109,4	107,2	99,7	105,5
		Septembrie	3758,5	292,0	218,8	109,8	105,9	101,7	105,7
	T4	Octombrie	3785,4						

		Infracțiuni																									
		Infracțiuni înregistrate – total, (cauze)	Infracțiuni contra vieții și sănătății persoanei (cauze)			Infracțiuni privind viața sexuală (cauze)		Infracțiuni contra patrimoniului (cauze)								Infracțiuni contra sănătății publice și convietuirii sociale (cauze)			Infracțiuni contra familiei și minorilor (cauze)		Infracțiuni economice (cauze)			Infracțiuni contra securității publice și a ordinii publice (cauze)	
			Total	Omor	Vătămare intenționată gravă	Total	Viol	Total	Furt	Tâlhărie	Jaf	Escrocherie	Pungășie	Șantaj	Total	Infracțiuni legate de droguri	Total	Trafic de copii	Total	Fabricarea banilor falși	Contrabandă	Total	Huliganism	Total
	TOTAL 2008	24788	1680	233	385	474	306	12540	9642	175	986	870	135	64	2382	2126	2126	50	242	177	266	3015	772	943
	TOTAL 2009	25655	1667	240	369	402	264	12222	9136	205	1003	1066	118	52	2065	1879	1879	42	168	292	251	2452	767	927
	TOTAL 2010	33402	1892	265	416	557	368	18104	13646	185	1204	1841	395	64	1983	1794	1794	23	204	376	170	1053	955	1122
	TOTAL 2011	35124	1799	216	360	461	291	19340	15060	152	1151	1574	554	44	1810	1650	1650	24	597	681	211	1384	1152	1342
	TOTAL 2012	36615	1755	223	325	617	360	18751	14294	167	1175	1651	540	64	1785	1575	1575	20	953	1156	163	1928	1284	1514
2012	**T1** Ianuarie	7791	362	49	67	141	82	3988	3012	49	297	354	102	7	468	386	386	6	192	296	46	464	263	315
	T1 Februarie																							
	T1 Martie																							
	T2 Aprilie	16852	762	96	145	287	179	8619	6587	81	587	757	205	24	893	760	760	10	409	569	89	888	585	691
	T2 Mai																							
	T2 Iunie																							
	T3 Iulie	26012	1222	151	228	448	273	13239	10128	127	872	1136	339	43	1336	1169	1169	15	668	933	127	1416	888	1054
	T3 August																							
	T3 Septembrie																							
	T4 Octombrie	36615	1755	223	325	617	360	18751	14294	167	1175	1651	540	64	1785	1575	1575	20	953	1156	163	1928	1284	1514
	T4 Noiembrie																							
	T4 Decembrie																							
2013	Ianuarie	8250	326	55	66	154	91	4630	3535	47	267	424	182	17	308	274	274	7	317	84	30	224	341	383
	Februarie																							
	Martie																							
	Aprilie	18098	767	114	140	306	172	10004	7563	83	550	1002	378	39	568	496	496	14	663	188	68	492	694	784
	Mai																							
	Iunie																							
	Iulie	27320	1175	150	220	455	258	14624	11037	121	829	1513	494	67	951	850	850	17	1067	256	103	724	1025	1151
	August																							
	Septembrie																							

Redactor-şef CE: Iulita BÎRCĂ
Redactor: Lucia CUTASEVICI
Designer copertă: Virgiliu MOREI

Adresa redacţiei: Complexul Editorial, INCE, MD-2064,
or. Chişinău, str. I. Creangă, 45, tel.: (+373-22) 50-11-30, fax: (+373-22) 74-37-94
web: www.iefs.md/complexul-editorial/; e-mail: bircaiulita@mail.ru

Bun de tipar: 07.02.2014. Tirajul 300 ex.
Coli de tipar 7,3. Coli editoriale 8,3. Com. 3.
Complexul-Editorial al INCE, 2014